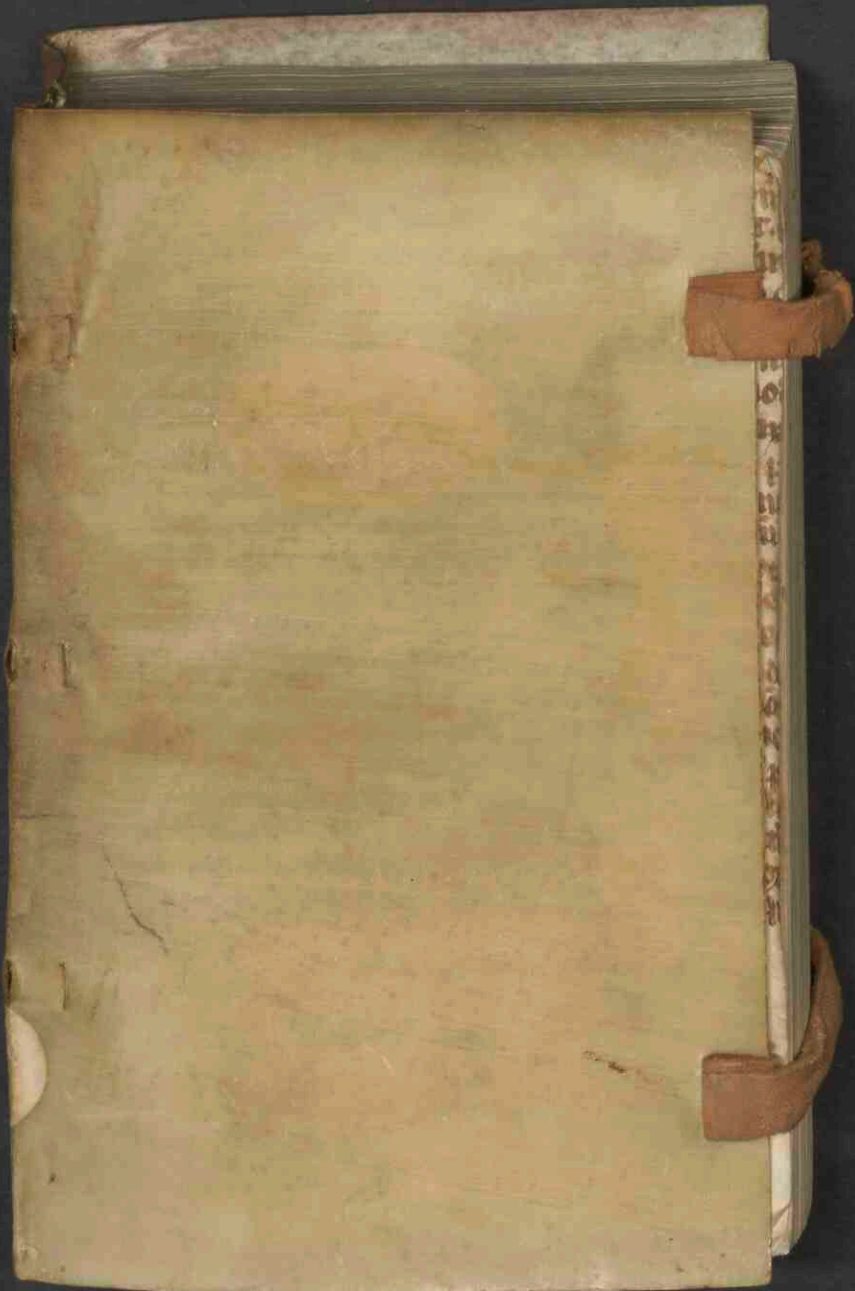

**Responsio Urbani Rhegij ad duos libros primum & tertium de
Missa Ioannis Eccij quibus, Missam esse Sacrificium ex
scripturis ostendere, & aduersae partis obiecta diluere
conatur. ;**

<https://hdl.handle.net/1874/455411>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

U. R. REGII

responsio

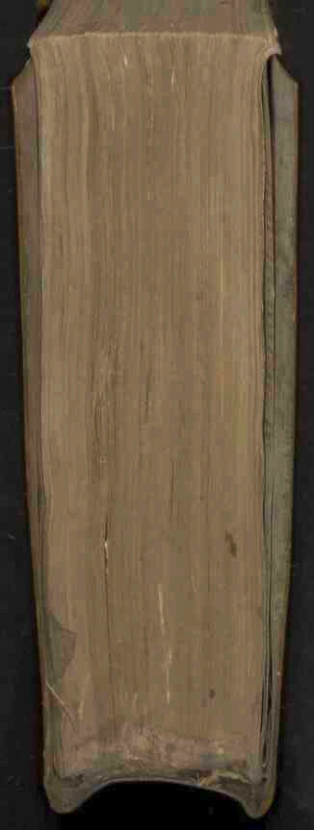
ad Titum Livium

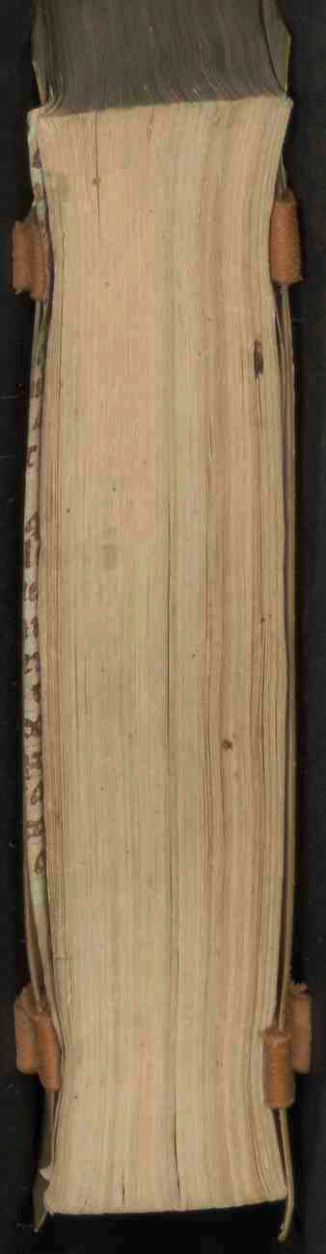
per Petrum

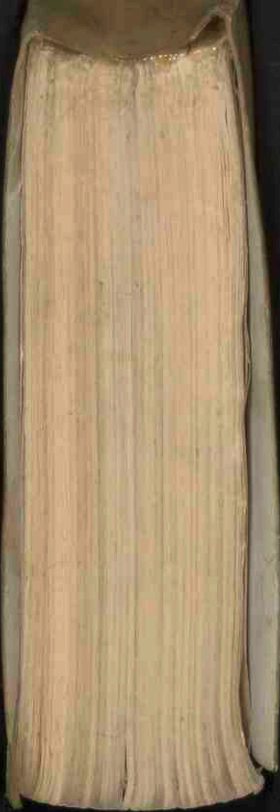
de Mistra.

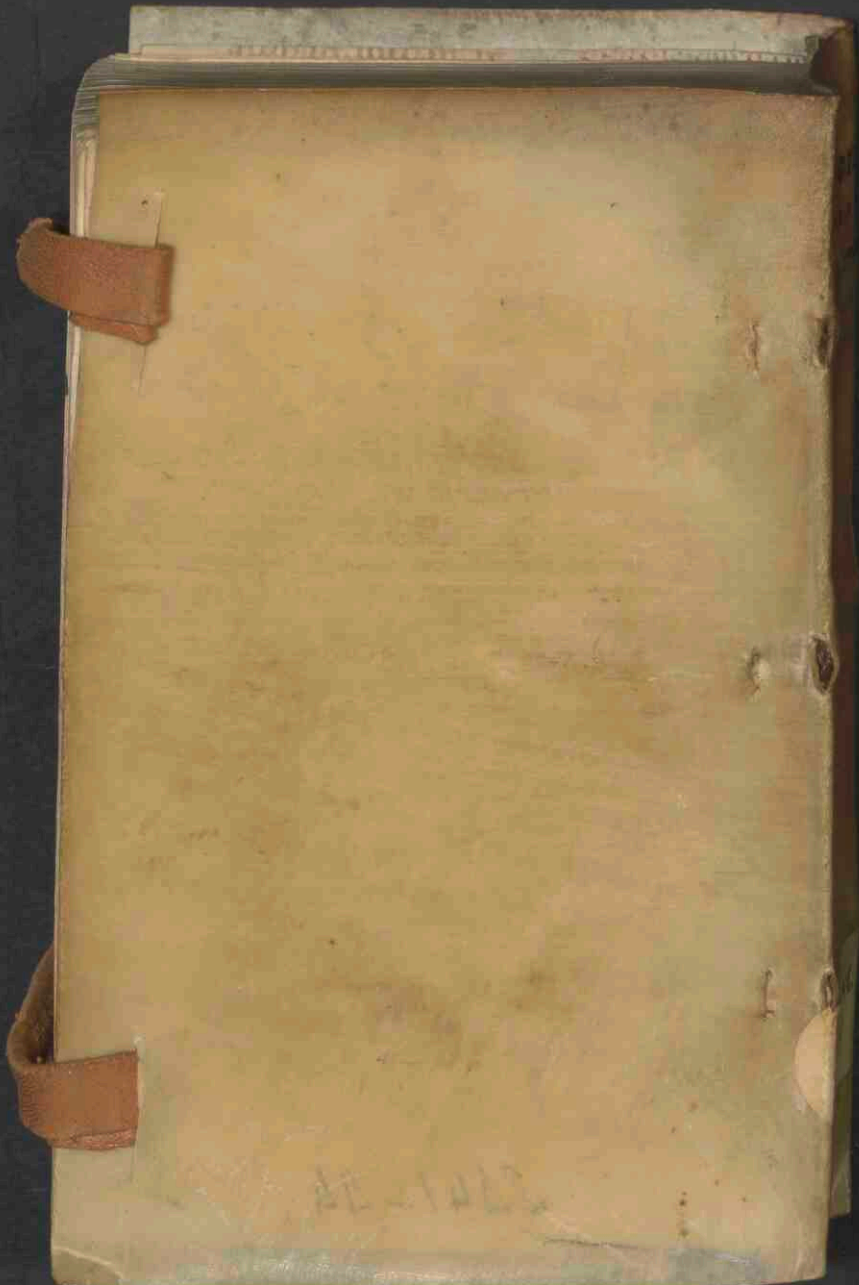
E. oct.

109

AC 1012

E. oct.

109

... quod est in e
... delationi collu nit quas
... ne sunt delationes uenire no ex ab
... boni delationi oringit quod homo
... bona spuaia. et non ferit ea q
... bona audua et fm hoc despaio
... ex luxuria. ad hoc autē quod ali
... ni audui no estimet. ut possibile
... adipisci p se ul' p aliu pducatur ex
... ua delectatione que qm in affai hois
... tur. inderit ei q' niqm possit aliqd
... reuelari et qua accidia est tristitia
... am delectua qe. id p hunc modu
... acō ex accidia gnatur. hoc autem
... pui obm qe. et quod sit possibile.
... in bonu et ordnu et alios passionet
... ent. Vn spalius oritur ex acadia
... oritur ex luxuria. idne iam ad vū
... ad pmissi. **Sed** fm d' quod si
... plis dicit in se rethoua sicut qes
... delectationi. ita et homines in delec
... mb; exiter efficiuntur maioru qe
... ime et modum hoies itristiant ex

Theologia

Octavo n°. 109.

de
du
lam
estima
pro
de q
le no
ce de
ulio
atru
t. per
q. p
lum
uor
uim
ran
ma
de di
re i
aut
ollul
erzo

de eo ad quod de no dicitur q. s. timor
spare de eo q. hoc est ei^o uirtute quo
dammodo diuere ut tam est. **Ad** in
ad quod pectare cum pposito pleu
in pto sub hē uenit ad plūmpt
panet & si non diminuit. s. aug
atium. pectare a' ab hē uenit qui
ente cum pposito abstinendi a
& pōtendi de yō. si nō est plūmpt
ms. s. si pōm dūmūne. q. s. si in
hē uoluntatem nō fundatam ad
pctandum.

Ad tēum sic pceditur. v. quod
sumptō magis oppōitur timor q
spei. in ordinatio timorū oppōitur
recto timorū. s. plūmptō uidetur ad
iordinatiōem timorū pāne. d. n. sap.
v. quod timor ē plūmptōms adu
torū. & i. xv. q. p. plūmptō sana timorū
a' a' a' a' g' plūmptō oppōitur timorū
magis q' spei. **¶** s. qua sunt q' maxie
distāte s. plūmptō mag' distāte a' ad
re qm' a' spei q' plūmptō ipōtate motū

illa renouari ad sic p m y
magnam emf m yone
que est y mago rei. vñ y
sapas non edicat nisi m
clat. m. s. p. s. non m
hominem magnam
sua ad h ut ipm reuag
nosca. stol. illud et e
unangelice p abole ce
filio p digo. lxxv. di.

Primo p m yone pe
m yone ueritate mor
et. ar. s. lxx. q. 1. vñ
s. lxx.

Quanto solus. vñ.
q. 1. ut. s. s. lxx.
di. m omm b i quas sol
ut. p. c. lxx. q. 1. lxx.
di. p. c. lxx. q. 1. lxx.

q. 1. m yone. i. p m yone
p m yone. i. p m yone
p m yone. i. p m yone
p m yone. i. p m yone
p m yone. i. p m yone
p m yone. i. p m yone
p m yone. i. p m yone
p m yone. i. p m yone
p m yone. i. p m yone
p m yone. i. p m yone

Subio. s. q. canes semel. bita resen non
omni. i. nulla negatiuam clamat dicitur.

ne. s. i. q. m. 7. se.
oo. pp. h. am. s. r. n.
h. d. i. no. al. f. am. s.

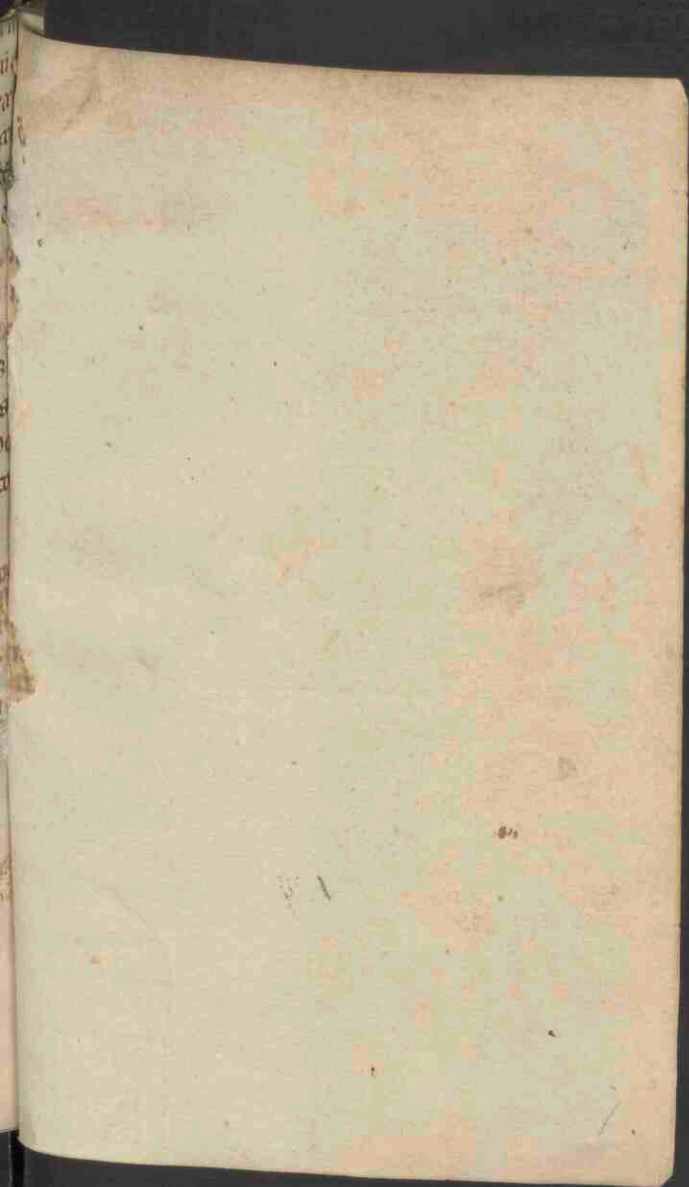
Hic dicitur quod
illud quod qui peccatum
suum iniquum habuit
carnitatem in eam quod ca
ritas amara non pos
sit ut non in. h. ne. l. o. s.
renatus. s. b. u. sol. m. t.
m. m. m. m. m. m. m. m.
s. l. u. g. u. a. s. i. t. e. u. s. r. e. g. e.
n. e. t. i. c.

Sic enim. p. o. o. p. o.
me. i. o. u. m. i. a. n. o. d. u.
c. a. t. o. c. u. m. a. d. m. z. u. e.
m. e. n. t. r. a. p. t. a. m. o. n. i. t. u. m.
q. u. a. l. i. u. b. a. j. o. s. u. m. t.
m. e. l. l. i. g. e. n. t. a. p. o. p. o. l. i. t. i. c. a.

7. c. a. n. s. p. r. i. m. o. o. n. t. i. t. i. e. r. e. q. u. i. l. l. a. a. n. t. i. s. i. o.
i. u. s. e. r. e. d. o. n. o. n. p. e. c. c. a. t. n. o. n. i. t. a. m. e. l. l. i. g. e. n. t. i. a. e. s.
a. p. t. e. g. r. a. m. q. u. i. b. u. s. e. x. p. e. r. t. a. t. e. p. e. c. c. a. t. e. n. o. p. o. s. s. u. n. t.
m. e. l. l. i. g. e. n. t. e. r. g. o. c. o. n. t. r. a. s. i. b. i. j. o. q. u. i. b. u. s.
b. a. p. t. i. z. a. n. t. s. i. d. i. c. i. t. u. r. q. u. i. p. e. c. c. a. t. n. o. h. a. b. e. t.
a. n. i. m. o. s. i. c. e. r. g. o. n. e. c. e. s. s. a. r. i. a. n. i. l. l. a. a. n. t. i. s. i. o. q. u. i.
l. q. u. i. r. e. c. i. p. i. t. g. r. a. m. d. i. n. o. n. p. e. c. c. a. t. s. p. e. c. c. a. t. o. r.
e. a. m. i. s. s. o. p. e. d. i. t. a. r. c. a. u. b. a. e. a. j. o. q. u. i. a. n. t. e.

in. i. p. o. s. u. t. e. m. c. i. t.
e. d. i. p. o. e. t. i. a. a. m. a. r. a.
d. u. b. i. t. a. s. a. l. c. e. r. t. a. t. e.
s. p. o. n. t. u. r. a. q. u. i. a. p. e. c. c. a. t. o. r. e. s.
p. u. n. c. t. i. c. a. s. q. u. i. b. u. s.
b. a. d. u. c. t. a. g. i. t. u. r. e. t. u. r.
e. i. a. m. i. p. e. n. a. d. i. l. i. c. t. a.
o. n. i. o. d. a. m. s. i. c. e. t. a. c. a.
m. e. a. u. c. g. l. i. f. i. c. a. t. i. o. n. e.
i. n. s. i. n. o. i. n. d. u. c. t. a. t. e.
q. u. i. c. o. n. t. r. a. s. a. n. n. o. d. e.
r. o. n. q. u. i. s. i. c. o. a. d. u. n. t. a.

[Faint marginal notes]

N. 47. C.

pe

8. oct. 1692

1

RESPON

SIO VRBANI RHEGII AD DV-
 os libros primum & tertium de Mis-
 sa Ioannis Eccij quibus, Missam esse
 Sacrificium ex scripturis osten-
 dere, & aduersæ partis
 obiecta diluere co-
 natur.

Ex dem. pp. me. S. C. B.
 Dux item Epistole prior Eccij, al-
 tera Urbani, è quibus lector faci-
 lius intelliget, cur iamprimò
 hic libellus sit editus.

Omnis dissertatio nostra huc spectat,
 pie Lector, ut abusus & hominum in-
 uentuncule à sacro sancto dominicæ
 Coenæ Mysterio tollantur.

M. D. XXIX.

IOANNI ECCIO THEOLOGO AC IV.

risconsulto Vrbanus Rhegius Christum
sanctificationem nostram.

Um te nuper Augustæ conuenissem, Ecce
ci magnifice, atq; instantissime precarer,
ut si usquam à sana fidei doctrina aber-
rasssem, ea tu me errantem modestia in-
uiam reduceres, qua me olim in Philosophia Aristotelis
et Theologia scholastica præceptor erudisti, hic me proxi-
mus ad locos tuos communes & libros, quos de Missæ sa-
crificio conscripsisti, remittebas, quos cum legisse me qui-
dem per diligentem, uerum ea lectione nondum pacatam
esse conscientiam meam faterer, & ante omnia, quæ de
Missâ sentis, minus probarem, responsurum te mihi, si quid
in libris tuis de Missâ desyderarem, corâ Matthia Cret-
zio & Othomaro Luscinio, ingenue pollicebaris. Quæ
igitur me remorantur quo minus de reiterando quottidie
pro peccatis sacrificio tecum sentiam, hoc qualicumq; li-
bello in medium Christiana simplicitate adtuli, nihil æque
sitiens ac ueritatem fidei, quam si hæctenus non uidi, tuum
fuerit ignorantem docere, non traditionibus hominum,
quas iam pridem usq; ad nauseam imbibi, neq; tamen me-
lius habui, sed uerbo Dei minime adulterato, quo uino con-
scientia nostra tuto nititur. Quemadmodum autem Augu-
stæ paciscebar tecum lenitatem stili, ita rursum, ne indig-
nationi tuæ frena laxes, te etiam atq; etiam rogo, acrimo-
nia enim illa odiosior adeo est negotio suscepto incommo-

da, ut abstergere à discenda ueritate plures possit, q̄ allicere, et si uelut nube quadam conuitorum me adobrueris. ubi queso grata ueritatis lux effulgebit? At cur tam sero inquires? Non temere forsitan, nam ut cætera taceam, cõsulto hoc laboris respondendi tibi, summis quibusdã Theologiæ principibus cedebam, quorum nonnullos strenuè aliquoties ad scribendum hortatus sum, at ipsi perpetuo reuenerunt, respondentes, libros tuos eius esse generis ut uel tacentibus eruditis, facile lectori non omnino stupido uenturum sit in mentem, quid responderi ad tua argumenta oporteat, ut iam & ipse fuerim tua omnia silentio præteriturus, nisi me coram ad proponendas dissentionis nostre causas accendisses Augustæ. Te itaq; sic uolente & iubente, libros tuos, Missalis sacrificij patronos denuo pellegi, quæ infirma uidebantur passim annotans, non ut conuictis responderem, sed ut paucis breuibusq; argumētis citra uirulentiam tecum agerem, idq; non ex commentarijs hominum, sed scripturis canonicis, & prophetijs fidei conuenientibus, è quibus solis ad pugnam Christiani sua arma proferunt. Quare te rursus per Christum obsecro, ut in responsione tua stomachum cohibeas, nec in fratrem zeli prætextu aculeato iterum libro infrendeas, q̄ si me omnino indignum existimas cui parcat, ut pote *αἰσθητικὸν ἄνθρωπον*, iam pridē tuo iudicio *ἀντοκράτωρα* τὸν *ἄριστον*, huic tamen honorē sacrosanctæ scripturæ ueritati deferto, qua modeste grauiterq; tractata lector in de piè doctus euadet potius q̄ mordax, hereses, schismata

seditiones & id genus probrosa nomina in illos torqueto
qui duri ceruice, incircumciso corde & auribus, spiritui
sancto ueritatem docenti semper resistunt. Mihi hoc unū
in uotis est, ut ueritatem liceat q̄ purissime intueri, & di-
scere, utq; uoti compos efficiar. Dominum precor quo
spiritum ueritatis mittat, cuius magisterio queam prudē-
ti simplicitate probare omnia, & quod bonum est tenere.
Atq; hic Christian mihi iratum imprecor, si quid hoc li-
bello preter eius gloriam & Ecclesie edificationem que-
siero, itidem facturum te ut credam charitas iubet, que A-
postolo teste, credit & sperat omnia. Gratia Domini te-
cum. A. Auguste Vndelicorum. Anno à nato Christo
M. D. XXVII. ultima Martij.

VEM TV ORDINEM NOSTRA

cōfutando obseruasti, eundē nos in Apo-
logia sequemur. Exordiū igitur libelli tui
locis communibus contra nos instruitur
quos putas altius uelle sapere, q̄ ferat Christiana pietas, nos
uero ob hoc unum p̄petuo uobiscū digladiamur, q̄ simpli-
citate scripturæ canonicæ minus contenti, ad seruandas
Deuterofes Ecclesiam compellit, quibus animæ Chri-
stidelium maxime periclitantur. Nam qui hactenus sa-
eriarum litterarum simplicitatem fastidientes, acruos &
maria traditionum in Ecclesiam inuexerunt uelut sarcin-
entes suo iudicio, quæ scriptura neglexit, non sapiunt ad
sobrietatem, quos recte Paulina paranesi perstruixeris.
Tuis itaq; armis utar, nam defensorem te constituis eorū
qui terminos patrum non transiuerunt. Age Ecce, quos
mibi terminos stauerunt Patres? aut quos ita appellas?
Equidem si quisq̄ est hac appellatione dignus in terris,
quantum ad fidei imitationem pertinet, Abrahamum, Isa-
acum, Iacobum, Dauidem, prophetas & Apostolos hoc
nomine dignabor, qui cum Dei uerbum secuti, nihil rece-
perint ab hominibus confictum ad cultum Dei, palam est
terminos ab ipsis constitutos, esse uerbū Domini in scrip-
turis sanctis, intra quos pedem firmus, sanamq; doctri-
nam uelut lucernam pedum nostrorum intuemur, deuiā
humanarum inuentionum uitantes. Quod si Augustinum
& Hieronymum intelligis uiros in scripturis sanctis do-
ctos, & optimos, quasi preter scripturas illi terminos præ-

Rom. 122

Psal. 118

De spi. & rum alter solis scripturis canonicis credendum firmiter
 litt. capi. contendit, alter contemni patitur, quæcunq; scripturarū
 61. autoritate non sunt suffulta. En terminos Patrum, qui &
 Hiero. sup ipsi in hoc patrem Paulum imitati sunt, hos terminos Ti
 Matth. ca. motheo suo constituentem, quem locum tibi uelut murum
 23. ferreum cum fiducia oppono, Sic igitur inquit. At tu per
 2. Timo. sistito in his quæ didicisti & que tibi concredita sunt, scis
 3. ens à quo didiceris & q̄ à puero Sacras litteras noueris,
 quæ te possunt eruditum reddere ad salutem per fidem,
 quæ est in Christo Ihesu. Christianorum uota & studia
 omnia huc tendunt, ut erudiantur in ijs quæ ad æternam
 salutem spectant, q̄ si sacræ litteræ hæc præstant,
 quid ab illis ad hominum uerba transfugimus, hoc est à
 luce ad tenebras? percurre uniuersas Apostolorum con
 tiones, perpende quid docuerint, & præter uerbum Dei
 Ioan. 16. nihil inuenies, omnem ueritatem in quam eos spiritus sanctus
 duxit, fideliter ut fidi dispensatores mysteriorū Dei,
 nos docuerunt & scripserunt, iactum est fundamentum,
 1. Cor. 4. nec ullum aliud poni poterit præter hoc quod positū est,
 1. Cor. 3. quod est Ihesus Christus. Et doctor gentium, quod ad A
 2. postolici muneris functionem attinebat, nihil aliud se scire
 inter Corinthios iudicabat, q̄ Ihesum Christum & hūc
 crucifixum, ille non ex libris hominum, sed scripturis
 sanctis discitur, quās ob id scrutari iubemur, q̄ ille sint
 quæ de Saluatore nostro testantur, Ioan. 5. Hos itaq; ter
 minos sicubi fuerimus transgressi pertinaciter, tum uocā

hereticos aut si lubet cacademones, si uero intra hos terminos constiterimus, ceterum a sano scripturae intellectu alicubi aberramus, esto tu caecorum dux, nos melius sententium hactenus iudicia non sumus aspernati.

Iam ubi persuasum putas orbi, nos terminos Patrum transgressos, eoque contemptores esse Ecclesiae catholicae, statim ad causae scopum descendis, adserens nos Missae officium lacerare, quod an uerum sit, contiones & libelli nostri liquido declarabunt, cum in hoc uno potissimum sudemus, ut Missae officium ad amissum uerbi Dei corrigatur, nam prolapsus in abusus multo maximos a primaeua Christi institutione, nec uos, opinor, negabitis, officium Missae lacerant, qui suas adinventiones, uerbo Christi assuunt, non lacerant qui nihil non moluntur ut primae tandem integritati restituatur. Conuicimus autem iam pridem sic esse descriptum & uitiatum humanis additamentis Missae officium, ut ne uestigium quidem in eo appareat dominicae illius coenae, quam Corinthijs Apostolus ex Christi doctrina apparauit, nam Aheronico prope modum apparatu uelut Sancta sanctorum ingressurus instruitur sacerdos, ornatur magno sumptu altare, quod tamen Propbeta in aduentu Christi desitutum uaticinatus est, Canon legitur nihil nisi sacrificium sonans, circumstat populus, non conuictor, sed spectator unius hominis, eiusque non raro uita & doctrina reprobis. Hic ubi dominicae mortis ardens & fidelis memoria fuerat habenda ad fidem alendam, accendendamque in fratres charitate, opinio

Ies. 27.

simplicium animis insidet, non accipiendi hic quicquid à Do-
mino, sed offerendi & dandi, multaq; hoc opere emerens
di. Quæso ubi inter has turbas annuntiatio uiuificæ mor-
tis Christi donec ueniat? ubi animus peccatorum agnitio-
ne humiliatus, & gratiam redemptoris suspirans? ubi
debita pro ineffabili erga nos charitate Dei gratiarum
actio? ubi fides in Christum? ubi poenitentia? quo respi-
citur? quid agitur? nonne nisi cæci sumus, iam tandè uel
palpamus, nos à uerbo & factò Christi quod longissime abs-
esse. Quæ cū ita sint, facile iudicabitur, utros uerba Iesæ
ie, quæ citas, perstringant, qui cæcitatē narrat populi
Iudaici uerbo domini inobedientis, & nolentis intelligere
ut bene ageret. Scimus enim Iudeis excacationem acci-
disse iusto Dei iudicio quod prophetas Domini neglexerunt
& occiderunt, uerbum uitæ reiecerunt, atq; in suis adin-
ventionibus sunt fornicati, intelligis quid uelim, siquidem
prophetarum fulmina intelligis in Iudeorum increduli-
tatem contorta. Quos igitur percellis hereticos? & Iu-
daicæ perfidiæ arguis? Certe nos, ut ut peccatores sumus
Christum tamen cū perfidis Iudeis nõ negamus, uerbum
Dei non reijcimus, sed pro dono gratiæ nobis collatæ si-
cut corde credimus, ita ore & calamo cõfitemur Ihesum
esse Christum, eumq; in carne uenisse ut peccatores saluos
faceret, contradicant huic signo Iudei & hypocritæ, stul-
ticiam clament gentes, nos in Christum ceu in petram fir-
missimam tuto incumbimus, Nihil igitur nobis commer-
tij est cum Christicidis, nec impinges peccatum in spiri-
tum s. ijs qui preter uerbum Dei in Ecclesiam nihil admi-
t

Iesae. 6.

Rom. 10.

1. Cor. 1.

Mat. 16.

tendum censent. Porro Ecclesiam credimus catholicam,
Sanctorum cōmunionem, eiusq; caput Christum ample-
ctimur, per quem unum remissionem peccatorum & ui-
tam eternam nos consecuturos non dubitamus.

Ecclesia.
Eph. 1.
Acto. 4.

130

Postq̄ autem hereticos dignis modis tractasti, Missam
adstruis, annis iam M. CCCCXC. semper ab omnibus
sacrificium esse habitam, audacter uniuersæ Ecclesiæ tu-
am sententiam adscribens sed obscure, Scimus enim Chri-
stum, cuius corpus, panis Domini in Eucharistia uocatur
sacrificium pro peccatis nostris fuisse in cruce, & panem
Domini qui est corpus Domini, sacrificium à Vete-
ribus appellatum, non q̄ in sacerdotum manibus denuo
Christus more uestro offeratur, sed q̄ olim fuerit sacrifi-
cium, uos autem longe aliter simplicibus rem proponitis,
nam illi uestris traditionibus persuasi, credunt pro pec-
catis nostris, quæ iteramus, hic Christū denuo offerri deo
patri, qua opinione, aliquot iam seculis, hominum animis
inseulpta, factum est ut immensa unius in cruce semel ob-
late uictimæ efficaciam prorsus ignoretur in mundo, imò
blasphemetur. Quid si hic rerum nomina somniculosius
intuemur quæ recte expensa haud sinerent nos tam enor-
miter hallucinari? nec est ut de uocabulo ΠΟΙΗ hebra-
ico diu certemus, noui testamenti ueritas, id quod & Pa-
tres iusserunt ex græco perquirenda est, & facilius quid-
ta de re sentiendum sit uidebimus. Qui iam præsumt Ec-
clesijs Dei ab officijs suis quibus populo Domini seruiūt,
accommoda quedam talibus officijs nomina obtinens

in nouo testamēto, cuiusmodi sunt ἐπίσκοπος ut act. 20.
Διάκονος. 1. Tim. 3. ὑπηρέτης. 1. Cor. 4. δούλος 2.
Cor. 4. λειτουργός Ro. 15. & quædā alia. Ministeriū
illorū quo populo Christi seruiūt plerūq; uocatur λει-
τουργία, ut act. 13. Ro. 15. Latini uocat ministerium,
& cum in re sacra fiat per Apostolos, sacrificium nomi-
nare licet. Est enim ministerium sanctum, Domino im-
pensum erga populum Dei, ut quando docendo Dei uers-
bo, orando & sacramētis administrandis per Christi mi-
nistros, plebs Domino perfecta paratur, ut per ueram
fidem in Dominum, charitatem erga proximum, gratia-
rum actionem seriam pro beneficijs Dei, suo etiam ipsa
fungatur officio & adducatur Domino, quod cum in cœ-
na Domini administranda precipue & grauissime fiat,
profecto Sacramentum Eucharistiæ etiam λειτουργία
olim appositisime uocabatur, uere enim sacrum ministee-
rium est aut sacrificiū, quando panis & uinum ex Chri-
sti instituto prolata, accepta, & uerbo domini sanctificata
dispertuntur communioni, & sic populus sacro uerbi et
sacramenti huius ministerio, efficitur oblatio acceptabilis
Deo & sanctificata per spiritum sanctum. Qua ratione
sacramentum hoc à patribus olim & Concilijs, sacrifici-
um esse appellatum, docti facillime intelligunt, nō eo mo-
do quo uos uocastis & hodie uenditatis, nēpe ut pro pecc-
catis expiandis quotidiana uictima offeratur. Iam si lue-
bet, Missam appellate sacrificium, sed quod res ipsa cogit
intelligite ministerium illud sacrum quod impendunt mi-

nistri uerbi uel Episcopi, Ecclesie Dei, cum inter appa-
randum coenam Domini, Ecclesiam docent, hortantur
ad orandum respiscendum atq; sacramentum distribu-
unt, quo fit ut populus Christo formetur pareturq; pecu-
liaris & acceptus, absit igitur $\kappa\upsilon\beta\epsilon\iota\alpha$ uerboru, & intel-
ligetur mens patrum & Conciliorum, at infra agemus
hoc pluribus. Ad haec nondum uidemus scripturis sanctis
probatum, in manibus sacerdotis in Missa, corpus &
sang. Christi denuo pro uiuis, defunctis, & omni necessi-
tate offerri debere aut posse, Et Ecclesia Christi sponsa
tantum uerbo Dei nititur, consecretarium igitur, Ecclesia
ueram, Christi spiritu ductam non credidisse unq; in Mis-
sa quandam esse oblationem, qua iam primum sacerdos
remissionem peccatorum nostrorum emereatur, ut fru-
stra tot locos ex Apostolo congesseris, quibus ille schisma-
ta detestatur & haereses. Cane hanc cautionem alijs, nos
Ecclesiam unicam columbam & sponsam immaculatam,
ut par est, ueneramur, atq; ab hoc monte Zion nullis he-
reticorum incurfibus deiici nos paciemur unq;. Praeterea
irrides hebetudinem hereticorum, qui Ecclesiam mathe-
maticam faciunt & inuisibilem, quid hic uelis non satis
cappio, nam si Ecclesia nostra mathematica est, certe de-
monstrabilis est, $\mu\alpha\delta\acute{\alpha}\mu\alpha$ enim disciplinam significat, ea
presertim quae oculari demonstratione discitur, uideri igitur
Ecclesia nostra poterit, si mathematica est, cur ergo
inuisibilem uocas? Sed illud innuis, opinor, Ecclesiam
quandam confungi à nobis quae imaginaria sit tantum,

Ioan. 10.

Canti. 6.

Ephe. 5.

nullo loco demonstrabilis, q̄ iuste hoc dicas, uidebimus si
prius abs te impetrauero, ut si nullo prorsus eruditorum
loco nos habendos censes, homines tamē esse fatearis seu
su cōmuni pr. editos. Ecclesiam itaq; tu cōstituis ut uideo,
mathematicis dimensionibus demonstrabilem, que in car
ne iuxta carnem ambulat, ut quoties Rom. e aut in Con
cilio, aliquot Episcopi conueniūt, hic tu demonstras Ecc
clesiam, at cum digito facile possim monstrare aliq̄ mulla
tudinem hoc titulo insignem, scire autem illos omnes, nō
aqua solum, sed & spiritu baptizatos esse, non facile pos
sim, inō doctrinam in ipsis plusq̄ carnalem conspiciam,
& uitam doctrin. e per omnia respōdentem, quid agam?
quo confugiam? Et miraris adhuc, secus nos de Eccle
sia cogitare, q̄ ex solis opinionibus quidam statuerunt?
Sed & hoc displicet tibi & errorem uocas, q̄ docemus
pr. seruari à Domino quosdam, ne persecr. atē credāt,
quod omnino credendum non est, nos autem neq; Luth.
ranos neq; Eccianos, sed Christianos intelligimus, persua
sissimum habentes, Solos Christianos esse Ecc. esiam super
petram Christum edificatam, con. ra quam port. e infer
nales non pr. ualebunt, Et fatemur nos docuisse, Eccle
siam illā que electa Christi sponsa est, spiritua. em esse cō
gregationem hominum in eandem fidem, spem & chari
tatem spiritus, atq; ad huius ueritatis confessionem sumus
adacti importunis quorundā clamoribus, qui quoties ro
gantur, ut fidei sue rōnem reddant, p. scripturis Ecclesia

Matt. 16.

Ecclesia
quid.

uobis obtrudunt, tanq̄ infallibilem credendorū regulam,
& mox contra mutant, Ecclesie hostes uocant. Cum
autem eorum dogmata tam sint, non solum à scripturis
sanctis, sed à sensu etiam communi aliena, sentire etiam
haud magno negotio licuit, talium dogmatum autorem,
quemuis potius esse q̄ spiritum sanctum. Quid Eccl?
Tun iubebis hic Lutheranos clausis oculis tantum dicere,
credimus? Vbi igitur manebit grauis hæc Christi ac sa-
luberrima admonitio, Cauete à fermento phariseorum?
si quiduis à quacunq; tandem congregatione decretum,
citra omne iudicium nobis acceptandum est ut oraculum
coeleste, hoc tantum nomine q̄ Ecclesie titulum præferat
quando prophetarum monitis obediemus toties hortan-
tium, ne pseudopphetas audiamus qui somnia sua adse-
runt, non ex ore Domini? q̄ si errare nolenti necessariū
est diiudicare doctrinam, ne paleas pro tritico imprudēs
deuoret, quid in nos tam acerbis conuitijs intonas, si in
discernendis spiritibus & doctrinis, quærendaq; Eccle-
sia quæ non falsa pro ueris tradat, occupati sumus, nisi
nos penitus à Seditium in Ecclesia albo expungis. No-
nimus iam pridem Ecclesiam uobis esse, congregationem
Episcoporum in uno aliquo loco, at cum ab ijs sepe tam
male Christiana decreta exeant, Christianæ prudentiæ fu-
erit, pressius intueri singula, & ad scripturæ gnomo-
nem exigere, nec protinus tanq̄ sanctum & inuolabi-
lem Verbum Domini amplecti, quicquid prætexto Ec-
clesiæ nomine apud simplicem plebeculam uenditatur.

Matt. 16.

Iere. 23.

Ephe. 5.

Canti. 6.

Ioan. 10.

Matth. 10

Gala. 3.

Matth. 24.

Iam hic palpare nedum uidere licuit, Papam Cardinales
et Episcopos nihil minus esse q̄ Ecclesiam illam in scrip-
turis tam celebratam, pulchram amicam in qua non sit
macula, unicam illam columbam & sponsam generosam
Christi, siquidē sponsa sponso subdita, eius uocem audit,
alienorum susurros horret, certo sciens, ut primum alie-
nis procorum uocibus aurem præbuerit, turpissime for-
nicari se & diuorcio tandem à sponso reiiciendam. Vbi
igitur tot alienæ uoces audiebantur, lupos potius q̄ pa-
storem adesse non suspicari non potuimus, Proinde colu-
binæ simplicitati, serpentina prudentia erat iungenda, &
firmiter credendum, Dei testamentum illibatū esse oportere,
addi nihil posse quod ad iusticiam & salutem faciat,
nec absq; discrimine quilibet esse recipiendum, cum non
incassum dixerit Saluator. Videte ne quis uos seducat,
multi enim uenient in nomine meo, dicētes Ego sum Chri-
stus, multosq; seducent. Hic manifestum sit, fore ut no-
men Christi & Ecclesiæ etiam erroribus & somnijs pseu-
doprophetarum prætexatur, quare circumspectos nos
esse oportet, ne tantis Titulorum præstigijs fascinemur,
quod dum facimus Christiana freti libertate, qua Corin-
thij olim ex Pauli doctrina utebantur, mox pertinaces
hereticos, Schismaticos & Satánicos uocatis, sed indigni
sumus qui pro nomine Christi contumelia adficiamur.
Et ingenue fatemur, uisibilem illam quorundam absq;
scripturis quiduis decernentium congregationem, quam
monstratis, nos pro uera Christi Ecclesia habere nō posse

in qua tam periculose & toties erratum est, ubi tam oscitanter uox sponsi auditur, inò ubi tam impudenter negligitur. Et fidei articulus obstat quo minus uobiscum dicamus, Palpare nos aut uidere eam Christi Ecclesiam quæ est Sanctorum communio. Credimus enim Ecclesiam catholicam, ac nisi rationem fidei ignoremus, Symbolo Apostolico coacti fatebimur, Ecclesiam demonstrari aut uideri tuo sensu non posse sed credi, quam tamen nonnulli contra scripturas, Babylonem septicolli adligare non dubitant, & cum Euangelium apud uniuersam creaturam quæ sub caelo est prædicetur, eoque capiantur per rete Euangelij omnium nationum homines, ut è mari magno & spacio ad portum æternæ salutis protrahantur, tamen intra quædam Europæ septa non uerentur Ecclesiam circumscribere.

Coloss. 1.

Matt. 13.

At ne somnia Lutheranorum esse credas quæ diximus, scripturarum testimonia producam, In medijs tribulationum procellis sic se solatur Apostolus, 2. Cor. 4. Quamuis externus homo noster corrumpatur, internus tamen renouatur in dies singulos, Et Ephe. 4. lubet deponere iuxta priorem conuersationem, ueterem hominem qui corrumpitur iuxta concupiscentias erroris, renouari uero spiritu mentis & induere nouum hominem qui iuxta Deum conditus est per iusticiam & sanctitatem ueritatis. An non licebit ex ijs Apostoli uerbis externum, uisibile, internum & inuisibilem hominem statuere? hoc est ueterem creaturam carnis prolem, & nouam in spiritu re-

1. Co. 15

Roma. 8.

2. Cor. 5.

Obiectio.

natam? Iam quere Ecclesia, quae Christo innixa, inuictis
robore perstat contra portas inferorum, & inuenies eam
esse internos homines, qui iuxta Deum conditi sunt per
iusticiam & sanctitatem ueritatis, nam externi corrumpuntur,
& caro sanguisq; regni Dei hereditatem consequi non possunt,
ut si uel lynceo ipso uideam acutius, uideri tamen & monstrare reformatos ad hunc modum
spiritu Dei, non possum. Neq; ob id nostrae conditionis
obliuiscimur, ut exiisse nos plane maculatam carnis tunicam,
aut angelos esse factos arbitremur, nam genuinus etiamnum
sub mole terreni nostri domicilij peregrinantes à Deo. Non sic
insanimus Ecce, scimus fideles in certis quibusdam locis
habitare corporaliter, nec meros esse spiritus, An carne enim
uiuunt & militat Ecclesia, non tamen secundum carnem
ambulat, pro corporum & praesentis uitae necessitate
in certis locis, rebusq; mundi degit, at secundum haec
estimari non debet, Ecclesia enim absq; cibo & potu hic
non uiuit, cum tamen regnum Dei non sit esca & potus.
Ita nunq; in hoc mundo Ecclesia Christi absq; loco & corpore
est, cum tamen corpus & locus non sint Ecclesia, neq; ad eam
pertineant, regnat hic spiritus libertas, quod uoluit Christus
Luc. 17. cum diceret Non uenit regnum Dei cum
observatione, neq; eos dicturus, Ecce hic aut illic, ecce enim
regnum Dei intra uos est. Sed ais Paulum scripsisse passim
Ecclesijs quas praesens uerbo Dei pauerat, monstrari ergo &
uideri posse Ecclesiam, Respondeo, Signa sunt quibus agnoscimus
Ecclesiam

Ecclesiam esse in loco quopiam, nempe Baptisma, Euangeli-
um, Coena Domini & Euangelium Iesu Christi, in
ijs enim corporaliter etiam congregamur, ut sit unum
Baptisma, una fides, unus Dominus Ephe. 4. Iam qui
spiritum Christi habent, non difficile cognoscunt, ubi na-
sit Ecclesia, maxime autem Euangelio uelut Symbolo Ec-
clesiae haud fallaci, ut. 1. Cor. 14. Quod si omnes prophe-
tets ingrediatur autem incredulus uel indoctus, coargu-
itur ab omnibus, dijudicatur ab omnibus & sic occultae
cordis eius manifesta fiunt, atq; ita procidens in faciem,
adorabit Deum, renuntians q; reuera Deus sit in uobis.
En declarato ueritatis uerbo agnoscimus Deum in ali-
qua congregatione habitare, hoc est Ecclesiam esse Chri-
sti, Vbi enim Christus caput & redemptor agnoscitur,
uerbumq; eius, pro uerbo salutis recipitur, eo loci est Ec-
clesia, sed quae creditur, oculis corporalibus non uidetur,
faciem hominum uidemus, Christus autem uidet & nouit
eo loco suas oues, habet enim sponsam quandam irrepre-
hensibilem, pro qua se tradidit in mortem, & quam sibi
pro Hoseae uerbis, in fide, iudicio & iusticia desponsauit,
estq; praedestinatorum numerus, nihil hic moror Hussitiz-
cum nomen, Horum aliquem ubi oculis nostris digito
monstraueris, uicisti, q; si non poteris, parcius obsecro
ista, haereticus, insanus, hebes, an nescis cuius spiritus sis?
Interea non ignoramus accipi Ecclesiam in scripturis no-
taro pro congregatione Baptizatorum, aut qui populi
Dei nomine censentur, quales quales illi sint. Simile est,

Ephe. 5.

Hose. 2.

enim regnum celorum uerriculo in mare iacto, bonos &
 malos pisces contrahenti, Matth. 13. Sic & in uet. testa-
 mento legimus, synagoga Dei uocari omnes filios Is-
 rael indiscriminatum bonos & malos ut Numeri. 20.
 קהל ישראל, hoc est contio Dei, in qua non omnes erāt
 Israel, etsi essent ex Israel iuxta carnem, ubi .LXX. ha-
 bent συναγωγὴν κερσίου, & scimus q̄ multi inter eos
 fuerint impij, ad quem modum Apostolus scripsit Eccle-
 sijs, hoc nomine comprehendens, quotquot baptizati, ob
 nullum crimen manifestum è congregatione reijci con-
 merebantur. Verum nos de ea Ecclesia loquimur, cuius
 meminit Apostolus Eph. 5. quæ sola uere appellatur Ec-
 clesia Dei, quales sunt, qui in Christo anteq̄ orbis funda-
 menta iacerentur, electi sunt ut essent sancti & irrepre-
 hensibiles coram illo per charitatem, quorum spes una
 Christus est, ij cum sint electi, certo uocabuntur, uocati
 iustificantur, iustificati tandem glorificabuntur, Dona
 enim & uocatio Dei eiusmodi sunt, ut eorum illum pœ-
 nitere nō possit, ut nefas sit tanta errorum monstra uere
 Ecclesie Dei transscribere. Interim reprobj multi inter
 electos uersantur, & sunt in Ecclesia quemadmodum
 ulcera in corpore. E nobis (inquit Ioannes) profecti sunt
 sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, perman-
 sissent utiq; nobiscum. Vides itaq; q̄ plena periculi res sit
 ad uisibilem aliquam congregationem confugere, tanq̄ ad
 regulam ueritatis infallibilem, ad quam in rebus fidei de-
 cisiō pertineat, cum fieri possit, ut ubi tu meros Petros

congregari putas, meri sint Iudæ, qui cum uestra opini-
one secundum præsentem forte iusticiam fuerint præde- **Roma. 3.**
stinati, tamen in re salutis nihil unquam certo tenuerunt, nam
cum non iustificemur nisi per fidem in Christum, & iusti-
ficatio nulli contingat nisi electo iuxta auream Apostoli ca-
tenam Rom. 8. Consequitur, cum non uocentur unquam &
iustificentur uere, reprobi, eoque fidem ueram nunquam obti-
neant, qua hic Dei mysteria capiuntur, nihil eos earum
rerum intellexisse, ut oportet, quæ ad fidei articulos per-
tinent, ut stultissimus sit qui talibus citra delectum credi-
derit, & sunt ex eis qui apertius quam negari possit, fictam
fidem scriptis prodiderunt, nihil minus quam apostolicam
ἡλιποποστὰν ostendentes, quæ res coegit hebetes hæ- **Ioan. 80.**
reticos, à uisibili Ecclesia tua uerriculo nimium immu-
do prouocare ad Ecclesiam inuisibilem, hoc est ab hædis
ad oues, pro quibus Christus pastor noster animam suam de-
dit, & quibus solis agnoscitur, quæ denique solam archi-
pastoris Christi uocem infallibilem audiunt. Porro si fra-
trem coarguere uolueris coram Ecclesia iuxta Christi præ-
ceptum, obserua ubi uerbum Domini prædicetur sinceriter,
et inuenies Ecclesiam, hoc est, Christi fideles aliquot, quo-
niam uerbum Domini non reuertetur uacuum ad emittentem,
sed faciet quæcumque uoluit Deus, & prosperabitur in his
ad quæ misit illud Iesa. 55. Nam ex fidei prædicatione ac-
cipitur spiritus, qui fructus edet ab Apostolo ad Gala. 5.
recensitos, & si pauci fuerint iusti in ea Ecclesia, Dei tamen
Ecclesia uocatur, propter pios, magna hic paciëntia opus est

ut feramus Ecclesiam supercilium, quo inscitiam & ob-
 tusitatem exprobrat miseris hæreticis, etsi fortassis ipsi
 quoq; manum ferule subduxerint, nouerintq; iam pridè
 in congregatione hominum, quæ alicubi uersatur, uincula
 Rom. 12. lum esse unitatis & fidei, membrorumq; rationem mysti-
 1. Co. 12. cam, sed illam fidelium & in spiritu unitorum congrega-
 tionem, qui soli membra sunt mystici corporis Ecclesie,
 non monstrabis oculis carnalibus, ne Iudam pro Petro
 indices. Post multa conuicta ministros impietatis prouo-
 cas, ut citent Orthodoxos qui Missam negarunt sacrifici-
 um. En tibi illos Eccl, Apostoli & omnes ueri apostolicæ
 fidei imitatores hoc sacrificium, quale uos fingitis igno-
 rarunt, nam fides eorum pendebat à uerbo Dei, quo pro-
 bari hoc sacrificium nunq̄ poterit, non igitur credidere
 quod uos creditis.

Postremo Lutherum nominatim inuadis, contendens
 Ecclesiam à. M. CC. annis non errasse, nec tam paucos
 habuisse Christianos, alioqui eam in angustias contrahi,
 contra prophetarum uaticinia, que Ecclesiam fore latissi-
 mam tradiderunt, ubi primo Mosè citas de promissione
 Abrahamo facta, Omnes gentes benedicentur in semine
 tuo, Item semen tuum erit sicut arena. & c. Respondeo,
 Gene. 22. Benedici omnes gentes in semine Abrahami, qui est Chri-
 Galat. 3. stus, nostrum est Euangelium quod sedulo prædicamus,
 Ioan. 3. scientes quotquot Semen hoc benedictum fide receperint,
 Rom. 10. saluos fore, q̄ à maledictione legis per Christum liberentur,
 Hic enim perfectio legis est ad iustificationem omni-

credenti. Scimus etiam multiplicatum iri Abrahæ semen
ea fœcunditate ut multi ab Oriente & occidente, ab a-
quilone & Austro, sint uenturi ut hæredes salutis cum
Abraham, Isaac & Iacob efficiantur, Luc. 13. Matth. 8.
nullus hic plane præcisæ pelliculæ respectus erit apud
Dominum, qui Iesa. 45. clamat, Respicite ad me & salui
eritis omnes fines terræ, per me iuravi, exibit ex ore meo
in iusticia uerbum & non reuertetur, quia mihi flectetur
omne genu, iurabit omnis lingua, Eiusmodi non parum
multa de gentium uocatione suggerunt Prophe. ut he-
betudo nostra iam pridem uiderit, quæ late pateat Euangelij
potentia, nec hoc probandum nobis erat, sed illud potius,
an qui benedictionem hanc consequuntur per fidem E-
uangelij, uestrum Missale sacrificium crediderint, quod
probare non potestis, nisi Christum offerri denuo in ter-
ris, scripturarum autoritate sit conuictum, an & nos in
numero benedicendorum simus, iam non disputatur, sed
adscribitur erratum esse ab ijs qui uerbo Dei relicto, homi-
num decreta sunt secuti. Quare non negamus, omnes
gentes benedici in Christo, benedicuntur enim qui credunt
Euangelio, qui non credunt in maledictione permanent.
Ex signo autem uniuersali omnes, non colliges, saluando-
rum numerum maiorem esse numero damnandorum,
quia non omnes credunt, & si citra scripturarum collati-
onem rigorem logicum in signo uniuersali obseruauero,
In Origenici dogmatis heresim incidi, Et miror sane cur
abhorreas tantopere ab hac sententia. Pauci saluantur, uel

Ioan. 3.
Mar. ult.

plures in errore permanēt, q̄ illuminentur, cū toties Res-
liquiarum populi scriptura memnerit quæ à perditione
eripiantur, Christus ipse Matth. 7. Introite (inquit) per
arctam portam quoniam lata est porta & spaciōsa uia
quæ abducit in exitium, multiq; sunt qui ingrediuntur
per illam, quoniam angusta est porta & stricta uia quæ
ducit ad uitam. Et pauci sunt qui inueniunt eam. Habes
Ecci multos ingredi uiam exitij, paucos uiam uite, &
adhuc miraris paucos saluari. De ratione uoluntatis di-
uinæ nihil disputo, quæ scriptura habet, fideliter recito,
interrogatur & in Luca Christus. An pauci sint qui sal-
lutem consequantur. Ille uero respondet. Contendite in-
trare per angustam portam, quia multi dico uobis, quæ-
rent intrare & non poterunt. En multi querent, sed nō
multi poterunt, Matth. uero. 22. Paucos esse electos Pa-
rabola nuptiarum docet. Proinde de omnibus Terræ tri-
bus benedicendis magnifica Dei promissio impletur,
etsi maior hominū multitudo benedictionis illius saluifi-
cæ exors manserit, tum multitudo gentiū in uarijs natio-
nibus quæ à tempore Apostolorum usq; ad consumatio-
nem seculi credit Euangelio, conferenda est Synagoga Is-
raelis iuxta carnem, quæ & tum intra unius terræ limi-
tes constricta, ex qua admodum portio erat & iam est,
tot gentium regnis amplissimis collata, quibus non absq;
fructu predicatur Euangeliū, et non impinges nobis Do-
natisticam impietatem, Interim memnerimus probe q̄

multi ultimis temporibus sint à pseudoprophetis sedu-
cendi, à quibus si monitionum Christi & Apostolorum
ignavi contemptores non cauerimus, iacturam animarū
faciemus grauissimam. Mox producis locum Iesa. 27.
de semine Israel per orbē ppagando, q̄ nostræ adsertioni
nihil repugnat, non solum enim credimus, sed etiam gau-
demus uineam Dñi Zebaoth, cuius eo in loco propheta
meminit, q̄ latissime propagari, scientes ingressurā Gen- Rom. 11.
tium plenitudinem, quæ ab Oriente & Occidente uentu- Matt. 2.
ra est ut accumbat cum Abraham, Isaac & Iacob in reg-
no cœlorū. Nos autem de periculosissima ultimorū tem-
porum parte conquerimur, qua pro Apostolis regnarūt
in Ecclesia opinatores scholastici, Missam pro sacrificio
habentes, peccati expiante, quod à doctrina Patrum or-
thodoxorum, maxime alienum est. Et dolentissime feri-
mus tam multos pseudoapostolorum adinventiones secu-
tos, Verba item Iesa. 42. de uoc. gentium nouimus quæ
compleri cœperunt, simul ac Apostoli Saluatoris iussu
Acto. 1.
testes esse cœperunt resurrectionis Ihesu Christi in Sama-
ria, & usq; ad extrema terræ, gentibus Euangelizantes
Rom. 10.
ut fide ex auditu uerbi concepta, cohæredes & eiusdem
Ephc. 3.
corporis, consortesq; promissionis Euangelicæ in Chri-
sto fierent, hæc omnia implenda erant suis temporibus.
Verum his non efficitur, quo minus & hæc impleantur
quæ de Sectarū autoribus & defectione à fide, Christus et
Apostoli prædixerūt. Eadē ad locū Iesa. 49. respōdero,

quāq̄ non uideam, quomodo reges terre iuuerint Ec-
clesiæ edificationem quæ in spiritu fit, nisi externam in
Ecclesia pacem intelligas, quando offendiculo crucis abo-
lito, temporalem pacem habere coepit Ecclesia, quam
sanctus Martyr Cyp. putat persecutionibus florere &
crescere non pace seculari, Certe hac pace uidemus opes
supra modum auctas, auctam uero pietatem adeo non ui-
demus, ut nihil æquæ fidei negotio obsuisse in cōfesso sit.
Video autem hoc capite prophetam ostendisse primo Ec-
clesiam, etsi coram mūdo sit peripsēma, ut cuius filij pro-
pter Dominum morti tradantur tota die tanq̄ oues ma-
ctationis, fore tamen gloriosam propter Dominum qui
fidelis est. Nam in tempore constituto & die salutis, nem-
pe Apostolis Christum annuntiantibus, Dominus adiuuit
& serauit Israelē uerum, tum Christifidelibus Sanctū
Israel palam & intrepide confitentibus, mox ijs qui pecc-
atorum uinculis compediti in tenebris ignoratiæ & im-
pietatis sedent, dicetur exite, & siti fameq; spirituali ad-
suctis ostendentur pascua uitæ, & scaturigines aquarum
uiuentium, & mira securitas promittetur, qua uocatione
futurum, ut ex omnibus mundi partibus magna multitu-
dine filij Dei exeant & migrent ad cœlestem Ierusalem,
regno cœlorum iam uim pacente, mox cum Ecclesia de-
suorum paucitate conqueratur, Dominus exemplo ma-
ternæ di'ectionis eam suauissime solatur, charitatem suam
commonstrat incomparabilem, ut qui semper respiciat
suos & obseruet ut pupillam oculi sui, & edificationem

spiritualis Ierusalem commemorans, edificatores promittit non eos ut tu putas, qui immanes basilicas pinnaculis excelsissimis construunt, sed Apostolos quibus potestas data est in edificationem, ij uerbo Dei edificant tropo scripturæ notissimo, una enim manu faciunt opus, altera gladio uerbi arcunt à muris Sanabactos et Thobias destructores, & hostes Israelis. Regnum enim Christi Verbo Domini consistit ut in fronte huius capituli propheta ostendit in uerbis Christi, Et posuit os meum in gladium acutum, prædicit igitur Propheta exituros ex Ecclesia eiusmodi deuastatores id est pseudoapostolos, qui Satanicis doctrinis demoliri conantur ædificium Ecclesiæ, eaq; desolatam facere, ad futuros autem structores qui ipsam extruant utpote Apostolos, quorum opera spirituale ædificium efficitur, ut Ephe. 2. Estis conciuēs sanctorum ac domestici Dei superstructi super fundamentum Apostolorum & prophetarum summo angulari lapide ipso Ihesu Christo, in quo quæcunq; structura coagmentatur ea crescit in templum sanctum Domino, Et. 1. Corin. 3. Ut sapiens architectus fundamentum posui, Super hæc iubetur Ecclesia at tollere oculos, & uidere adfluentē undiq; multitudinem fidelium, qua haud secus ac sponsa, redimiculis ueniat ornanda, quam multitudinem Ecclesia admirabitur, ut quæ numero synagogam longe superet & dicet, Ecce ego derelicta fui sola, quis genuit mihi illos? nec frustra, si numerum consideres eorum quos Evangelij prædicatio in Ecclesiam collegit respectu eorum

qui in lege. Sed quid in his habes, quo iuste oppugnentur
Lutherani? Preterea ex ca. Iesa. 54. fecunditatem Ec-
clesiæ et synagoga sterilitatem inducis, quæ omnia nemo
ignorat sed causæ presentis nihil suffragantur, Iudæi per
incredulitatem inutiles & defracti rami, neglectæ usita-
tionis poenas dant, nam plusq̃. 1500. annos excæcatus
& miser populus, uere dies multos sedit sine rege, sine
principe, sine sacrificio & sine altari & sine Ephod &
sine theraphim Hoseæ. 3. Interea ubi ante, erat nõ popu-
lus, factus est populus electus & filij Dei uiuentis, Tan-
to tempore nos qui longinqui eramus, propinqui assidue
per Christum efficimur, & qui à repub. Israelis eramus
abalienati, iam filijs regni deserta domo exulantibus, ad
testamenta promissionis uocamur, quid igitur mirum, si
gentium Ecclesia excreseat in iustam latitudinem à pro-
pheta prædictam? donec Rex Zion auertat impietates
à Iacob & dispersus Israel reuertatur ad Dominum suum,
& uerum Dauid in nouissimo dierum, Hæc dixit Do-
minus exercituum, quare impleri omnia oportebit, nam
usq; ad finem mundi colligit dispersos filios ueri Israelis
pastor ille bonus, neq; tamen dormit interea nostri gene-
ris professus hostis, cuius est dispergere & excæcare sen-
sus incredulorum, ne illucescat illis lumen Euangelij glo-
riæ Christi, ut multi pereant, idq; potissimum in extre-
mis diebus. Quod si errare uiros tantos & tantam homi-
num multitudinem seductam tanto tempore putas incre-
dibile, Serio excute in quæ tempora nos inciderimus,

nempe in ea quæ plena periculorum spiritus s. prædixit,
in quibus clausi signatiq; sunt sermones usq; ad tempus
statutum, ut habet Daniel, & horum mentionem Chri-
stus facit Luc. e. 18. Quando filius hominis uenerit, an-
reperturus est fidem in terra? Et Matth. 24. abundabit
iniquitas, charitas refrigescet multorum, surgent Pseu-
doprophetæ, & pseudoChristi, & dabunt signa magna,
ita ut in errorem inducantur, si fieri possit etiam electi,
multi pseudoprophetæ surgent & seducant multos. Ipse
nosli q̄ turpiter neglectæ iacuerint sacræ litteræ in toto
mundo tot seculis. Nam memini cum fauore academiæ
Ingolstadiensis ante aliquot annos simul Augustam pe-
teremus, ubi cū Zinesio italo in palestra disputatoria erat
congregiendum, & ille homo semicanus ex philosophia
Aristotelis & commentario Auerrois, tantum axiomata
mere philosophica proponeret, tu publice in templo
Carmelitarum indignabaris, q̄ tam non Theologica di-
sputarent Theologi, & tum ex te audiui nihil æque di-
splicere tibi, ac ueræ Theologiæ tantum neglectum.
Iam circumspice omnes orbis academiæ, animaduerte
quæ studia sinus hactenus sectati & fatebere, totum
ferme tempus uitæ in hominum cōmentarijs esse trans-
actum, sacris litteris interim situ squallentibus. Vide eti-
am quis aliquot iam seculis Ecclesiis rexerit? nonne ta-
les Theologi scholastici? Et nos preclare actum esse no-
biscum existimabamus, sicubi nobis tales obtigissent,

Sed ubi interim sana doctrina? Quae cum negari non
possunt, frustra miramur pro luce uerbi, tenebras homi-
num regnasse, et impleta quae Paulus praedixit. 2. Timo.
3. Erunt in extremis diebus homines sui amantes, fors
mam pietatis habentes, sed qui uim eius abnegarint. Quid
sequitur? num iubet talibus consentire propter longum
usum? minime, sed ait, Istos auersare, ex ijs enim sunt qui
subeunt in familias & captiuas ducunt mulierculas oner-
atas peccatis, nonne ceu digito notat mendicantiu Sectas
in hoc unum tot seculis incumbentes, ut sibi conscientias
obstringant, uanisq; promissis lactent instabiles animas,
merita speculationum, cantuum, orationum, fraternitatu
papyro & sigillis uendentes, gratiam redemptionis pe-
nitus obscurantes, ij sunt qui facticijs sermonibus de nobis
negotantur & Dominum qui illos mercatus est, abne-
gant, quantum hic chartarum insumerem, si tantum uo-
tariam monasticen uacaret scripturae penicillo depinge-
re? Neq; tamen ierim inficias nonnullos ex perditione
sectarum creptos, sicut Ananias Azarias & Misael in
fornace Babylonica seruabantur illasi, nam et inter spiz-
nas succrescunt lilia, & electi errare possunt ad tempus,
at induci aut in errore perdurare non possunt, ut facile
credam multos simplicitate quadam ufos cum multitudine
ne Missa & reliquis id genus additamentis, ceterum non
posuisse in his rebus ullam spem iustitiae & salutis. Sed in
solo Christo, uidere tamen non poterant, quo nam luto
bererent, nempe clausis etiam uim Dei sermonibus iuxta

Danielis uaticinium. Et hoc forte tibi absurdum uidebitur, sed memento prædictum à Christo, fore ut sancti erent, non tamen in errore persistant & pereant, quod & de Ecclesia iudicandum est, quæ cum super petram Christum sit ædificata, indubitatum est, inferorum portas contra eam non præualituras, & si interim in hac peregrinatione non semper uideat omnia & alicubi labatur, cum autem fides in Christum, caput sit rei qua super Christum ædificamur, seruati sunt quotquot in ea fide obdormuerunt, quibus ex ignorantia interim quibusdam rebus communiter sint usi, præter & contra Christi institutum, siquidem in ijs non collocarunt spem salutis.

Matt. 16.

Nobiscum secus agitur, qui si agnitam & denuo oblatam ueritatem respuerimus, cum Iudæis occæbimur, & in reprobum sensum trademur, mensa nostra uertitur in laqueum, in captionem & offendiculum, obtinebrabuntur oculi nostri ut habentes oculos, non tamen uideamus, Atque ut plane quid in supra dictis sentiam uideamus, Synagoga conditionem expendamus, ubi electi in quibusdam errarunt ad Dei cultum spectantibus, cum autem non in ijs male inuentis, sed Domino spem fixam haberent, Domino ignoscere seruati sunt. Iudæis præceptum erat Deut. 12. ut in certo loco à Domino electo sacrificarent nempe Ierosolymis, populus tamen in excelsis rem sacræ facere non desistit, Legimus item Regem Asa facisse quod placitum erat Domino, quemadmodum & de Davide scriptura testatur, nec tamen amoliebatur excelsa,

Synagoga
conditio.

3. Re. 15

nihilominus cor Asa perfectum erat cum Domino Deo
 suo omnibus diebus uitae suae. En errorem Ecclesiae ante
 natum Christum, quem etsi Dominus aliquandiu tulerit,
 nemo tamen probabit, quia uerbo Domini plane est con-
 trarius, sic mirabilis est Dominus in sanctis suis, filij qui-
 dem sunt, sepe tamen multis ignorantibus & peccatis cir-
 cumdati, ut iure Dauid uir sanctus dixerit. Delicta quis
 intelligit? ab occultis meis munda me, ignorantias meas
 ne memineris. Idem accidit aliquot seculis Ecclesiae noui
 testamenti, postquam Christi Euangelium traditionibus ob-
 scurari coepit, doctrina uitiata, fides quoque uitiata est &
 creditum, quod Christus & Apostoli ad credendum non
 proposuerunt, in electis tamen credendorum Basis non
 labefacta est, ut qui per Christum iustificari & saluari
 se crediderunt. Interim tamen potuerunt errare in mul-
 tis, uoluntatem Dei in omnibus, & quae huic contraria
 sunt, non plane uidentes. Quibus omnibus obstrepent
 inueterata consuetudo, tot seculorum consensus, & in pri-
 mis humanae rationis iudicium, sed quid faciam? Video
 à prophetis et Apostolis haec praedicta, iamque uerbo Do-
 mini facta huius seculi respondent, ac nisi contra uerita-
 tem & conscientiam agere uelim canem mutum, clama-
 re cogor et monere Ecclesiam, ne stertat, ac ne se haec tenus
 putet tam fuisse tutam ac foelicem, quam nonnulli arbitrantur.
 Apostolus act. 20. sic monet presbyteros Ephesinae Ec-
 clesiae, Attendite uobis & cuncto gregi, ego enim noui
 hoc quod ingressuri sunt post discessum meum lupi graues

in uos, non parcentes gregi, & ex uobis ipsis exorientur
iri loquentes peruersa ut abducant post se discipulos,
propter quod uigilate. Cur hic stertimus & quasi hæc
nihil ad nos pertineant ociosi in utramq; dormimus au-
rem, tam grauium admonitionum prorsus immemores?
Rector tenebrarum & pater mendatij nunq̄ non obam-
bulat ceu leo rugiens queritq; quem deuoret, atq; in pri-
mis fidei arcem mille dolis oppugnat, hæc cum facillime
capiatur ubi fores patuerint pseudodoctrinis, ferratas un-
diq; pseudodoctorū copias in perniciem Ecclesiæ instru-
it, cum deniq; ultimis potissimum temporibus uenena
mendaciorum suorum longe lateq; sit sparsurus Apo-
stolo teste, inexpiables ignauia fuerit quasi in certissima
pace, omnia imaginari tranquilla & bonum quendam
Ecclesiæ statum, qui nulla ex parte ab apostolica institu-
tione defecerit, sed perfectior euaserit. Hæc Pauli fulmi-
na si in nos torques, torque, modo scias graues lupos esse
non posse, qui preter purum Dei uerbum nihil docent in
Ecclesia, nos autem sedulo id agimus ut quæ dormienti-
bus hominibus in agrum Domini zizania sunt semina-
ta, euellantur, & puritati suæ Euangelicæ, cultus Dei,
qualem no. testamentum postulat, q̄ primum restituatur.

Errare fortassis Ecclesiam dabis, sed errare tam diu
posse renuis, Respondeo, Diuturnū errorem etiā in Sy-
nagoga fuisse, q̄uis Deus habitaret in Israel, Nam à rege
Rechabeam uq; ad Hirschiam & Iosiam erratum est.

1. Pet. 5.
Eph. 6.

Obiectio.

siquidem Excelsa contra uerbum Dei facta, non abole-
 bantur, sed frequentabantur, quid nos de occulto iustissimam
 moq; Dei iudicio disputamus, apud dominum mille anni
 ut dies unus? In nouo testa. praedixit Christus tantum fore
 errorem, ut uel electi egrae sint euasuri, utinam penitus
 introspiceremus Apostolicas monitiones de ultimo-
 rum temporum tenebris & periculis, facile enim cerne-
 remus dierum ultimorum errorem fore horribilem, mag-
 num & diuturnum, putabam & ego olim fieri haud posse,
 ut tam diu erraret Ecclesia. At postquam grauissimas
 spiritus admonitiones attentius legi, quibus iubet obser-
 uare extremos dies, cum audissem tonitrua illa ingentia,
 quae uel quemuis lethargicum queant expergescere,
 qualia sunt act. 20. 1. Timoth. 4. 2. Timoth. 3. 2. Pe. 2.
 2. Thessa. 2. cum denique animaduertissem ista tam osci-
 tanter hactenus lecta, imò tam impie neglecta, protinus
 desui mirari, quae mihi ante penitus uidebantur impossi-
 bilia. Et quis tam saxeus est, cui non lacrimas excutiant
 horrenda Apostoli uerba. 2. Thessa. 2. cum ait. Deus mit-
 tet illis efficaciam illusionis ut credant mendacio ut iudi-
 centur omnes qui non crediderunt ueritati, sed approba-
 runt iniusticiam, Hæc uia de ult. temporibus prophetia
 merito circumspectiores nos reddere debebat, nisi essemus
 ad Dñi uerbum surdi. Finge si lubet nos ipsa etiam cecitate
 ceciores, uidere tamen tam cæcis haud difficile erat, effi-
 cæc em quandam illusionem regnare in Ecclesia, nec tam
 felici conditione hactenus fuisse Ecclesiam, sicut quidam
 somniant.

fomniant, qui preter externam tranquillitatem & speciosam hypocrisin nihil cernunt. Intuere doctrinam Christi & Apostolorum & simul faciem Ecclesie quam defendis, & palpabis ueritatem quam scribo. Profecto si totus mundus iuberet securos esse, & nihil uspiam esse periculi clamaret, securi tamen esse non possemus, postquam spiritus s. tam terribilia nostri temporis portenta, tantamque errorum caliginem prædixit, et nos apostolicæ doctrinæ tā difformia uideamus, quæ tu in Ecclesia tua probas omnia. Clamabāt & olim pseudoprophete, pax pax, cū nō esset pax, sed propter impietatem Synagoge turbo dominicæ indignationis egrederetur, & tempestas erumpens super caput impiorum immineret, nam Ieremiah dicit à propheta usque ad sacerdotem, cunctos esse mendaces, & populi sanare contritiones ad ignominiam, Et cap. 10. Stulte (inquit) egerunt pastores, Dominum non quaesierunt, propterea non intellexerunt, & omnis grex eorū dispersus, non dissimiliter clamant hoc tempore multi; Recte omnia, pax est in Ecclesia duce Papa, non est periculum, non errat, Sed interim clamare non cessat & tuba apostolica ab ultimi temporis erroribus cauendum præmonens, uerum quo minus liceat electis circumspicere quæ sit eundum, & quæ sit inter tot errorum deuiam, rectæ ueritatis semita, quidam solo odio in nos hæc omnia detorquent, ut impleatur quod prædixit Petrus, per quos uia ueritatis maledictis adficietur. Videat dominus & requirât, nos qui heretici uobis habemur, cōmuni etiā

Iere. 8.

. 23.

Vox prædicatorum uentris.

2. Pet. 2.

Matt. 11.

dura indigni, gratias agimus Domino, qui haec reuelauit paruulis, & elegit nos ab initio in salutem per sanctificationem spiritus ac fidem ueritatis, ad quod uocauit nos per Euangelium in acquisitionem gloriae Domini nostri Ihesu Christi, quem quod ad nos attinet, uniuerso mundo in salutem animarum innotescere q̄ maxime optamus, Et ut finem faciamus prologi, colligemus argumentum tuum ex prophetis, & uim omnem ratiocinationis tuae in summam.

Sūma praedictorum.

Prædictum est à prophetis Ecclesiā fore latissimam in gentibus, Ergo in angustias non est à quoq̄ contrahenda. Huc usq; consentimus.

Sed instas

Sed Lutherani contrahunt Ecclesiam contra uerba prophetarum, ergo Sunt haeretici scripturae contemptores. Antecedens tibi non damus, quippe qui eam, quam prophetae tribuunt Ecclesiae latitudinem, ut oportet, relinquit intactam. Sed instas probando, Lutherani eos tantum pro Ecclesia habent, qui Missam negant esse sacrificium, sed illorum fuerunt & sunt pauci. Respondemus, quis dubitat Ecclesiam Christi ita credere, ut praescribit uerbum Dei? Atqui legimus, unum fuisse sacrificium pro peccatis nostris, in cruce sufficientissimum, nullum ergo aliud sacrificium pro peccatis credit Ecclesia. Scimus quidem electos posse errare, sed non permanent in errore pertinaciter, qua ueritate, utut se multi oris confessione gesserint, sicut spero, non paruū numerum tuae Ecclesiae abstulero, ne forte me premas numero. Dein si

etiam ultimis hisce temporibus maior multitudo à fide de-
fecisset, corde uobiscum credens Missam esse sacrificium
pro peccatis, nihil tamen contra prophetarum oracula
admitteretur, utrumq; enim prædictum est, & latam fore
Ecclesiam, ut uerus Israel radice & fructificet, & pro-
pagatione faciem orbis impleat Iesa. 27. & multos esse
seducendos per deceptionem iniustitiæ in his qui pereunt
pro eo q; dilectionem ueritatis non receperunt in hoc ut
salui fierent, nihil inq; contra prophetas geritur, nam la-
tudo Ecclesiæ gentium nihilominus erit, qualem præsti-
tuit Ecclesiæ Dominus & prædixit spiritus s., atq; eius-
dem spiritus sancti uaticinia de multis seducendis imple-
tur. Taceo interim q; semper multo plures q; putatis, ue-
stris doctrinis dissenserunt, tametsi, ne e synagoga ex-
cluderentur, ore non semper sint confessi quod senserunt.
Credant alij neminem non, decretis Papæ adhasisse, ego
nihil dubito, sicut olim in Israel, ita & hoc tempore reli-
quias fuisse secundum electionem gratiæ, & septem milia
hominum præseruata, quæ non inflexerunt genu imagini
Baal, ut uanus sit ille metus de contrahenda in angustias
Ecclesiæ Christi, subuerti pseudoprophetarum somnijs
multorum fidem recte cum Apostolo metuumus, horren-
dam & efficacem illusionem ultimis temporibus regnatu-
ram scimus, solidum tamen stat fundamentum Dei, ha-
bens signaculum hoc, Nouit Dominus qui sunt sui.
Interea siue deficiant homines à fide, siue accedant, nobis

2. Tim. 2.

in Verbi Dei lucernam desigendi sunt oculi, non homi-
 num uel multitudo uel paucitas attendenda, cum non ab
 hominum numero, sed uerbi diuini firmitate fides nostra
 pendeat, omnis homo mendax, uerbum autem Dei uerax
 & stabit in æternum. Si uerbo Dei congregatur, & in
 Iesae. 40. spiritu gignitur Ecclesia, certior nobis & tutior uia erit
 Ephe. 1. protinus ad uerbum Dei respicere, iuxta Petri admoni-
 tionem, qui ait. Habemus firmiorem sermonem prophe-
 2. Pet. 1. ticum, cui dum attenditis ceu lucernæ apparenti in loco ob-
 scuro, recte facitis, donec dies illucescat & lucifer exori-
 atur in cordibus uestris, et Psal. 119. Lucerna pedibus
 meis uerbum tuum, declaratio sermonum tuorum illumi-
 nat, & intelligentes facit simplices, & Psal. 11. Eloquia
 Domini eloquia casta, argentum igne examinatum pro-
 batum terra purgatum septuplum, quæ omnia uerbo hu-
 mano tribui non possunt. Et Psal. 19. lex Domini imma-
 culata uel perfecta conuertens animas, testimonium Do-
 mini fidele, sapientes facit eos qui sunt simplices, constitu-
 tiones domini rectæ letificantes cor, mandatum Domini
 purum illuminat oculos, Deniq; psal. 107. Misit uerbum
 suum & sanauit eos. Cum itaq; uerbum Domini illumi-
 net cæcos, ex simplicibus faciat sapientes, cum purissimū
 sit & uerax, letificet corda, & sanet animas, cur à uerbo
 pateremur? non ad hominum multitudinem, nec ad con-
 suetudines annosas, sed ad legem & testimonium nos res-

mittit Iesaja cap. 8. Qui non dixerit iuxta uerbum hoc,
non ei diluculum, Viden ad uerbum Domini non ad ho-
minum multitudinem esse respiciendum? Audimus mul-
tos ultimis temporibus seductū iri. Age si multi illi sunt
Lutherani, quos ita uocas ob incredulitatem in æternum
damnandi, ubi tum manebit latitudo Ecclesiæ tuo iudicio?
Si multi illi sunt, qui Papæ decretis adhaeserunt, quid er-
rorem tueris? Atqui maiorem multitudinem putas à te
stare in fide catholica, citans Hyspanos, Anglos, Germa-
nos, Liuios, Indos, Armenos, Syros & Aphros, Reli-
quos ut paucos his diebus ultimis contendis errare, ubi
igitur complentur quæ prædicta sunt ab Apostolis, de
ult. temporum periculis, erroribus & apostasia multo-
rum, si hæcenus omnia tam fuere tuta in Ecclesia? Esto
sanè pauci simus, qui Missam negamus esse sacrificium,
num ideo à fide nos defecisse certo definies? Si à pauci-
tate uel multitudine argumenta desumpserimus, consolat-
ur nos Christus Luc. 12. Noli (inquit) timere pusille
grex, quia complacitū est patri uestro dare uobis regnū.

RESPONSIO AD CAPVT SECVNDVM.

T Andem rem ipsam adgrederis, testimonia ex scrip-
turis proferens, quibus Missam esse sacrificium ad-
struis. Primo omnium ex Maleachi cap. 1. hunc lo-
cum citas, Ab ortu solis usq; ad occasum eius, magnum
nomen meum in gentibus, & in omni loco incenditur &

Caput
.2.

offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est
nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum.
Hic locus cum ante quadriennium à Schatzgero ad con-
firmandum Missæ sacrificiū produceretur, prima fronte
uidebatur mihi nonnihil facere ad institutum tuum, etsi
perpetuo refrageretur Epistola ad Hebreos, At cū pprius
rem omnē cōsidero, statim didici longe aliū subesse sensum
pphetæ uaticinio, ut hinc sacrificiū Missæ, quale uos sta-
tuitis, pbari nequaquā possit. Sed accurate excutiamus p-
phetæ mentē, ne relicto nucleo, in cortice frustra tumul-

Cum ostendisset Propheta, sacerdotium (tuemur.
Iudaicū & carnalia sacrificia reprobata iri à Dño, sub-
dit quale iam futurū sit in orbe sacrificiū non reprobandū.
Nam Iudæi falsam hinc iustitiæ fiduciam cæci concipiebāt
qua de re male audiunt in prophetis, perpetuo cordis im-
puritatem exprobrantibus, & eiusmodi erant eorum uis-
titiæ, ut cedere ipsas ueris sacrificijs uelut umbras luci
Dñs porro uoluerit, quandoquidem usq; ad tempus cor-
rectionis plerāq; eiusmodi imposta, & ueri cultus Dei,
tantum umbræ quædam erant, quæ non poterant iuxta
conscientiam perfectum reddere cultorem Heb. 9. Ideo
abolitionem Iudaicarum ceremoniarum prædicit, muta-
tandumq; cultum carnalem, in spirituale, deniq; gentiū
uocationem aperte testatur quasi .d. hæctenus in Iudæa
quidem notus fui & celebratus, ubi carnalibus uictimis
mihi aliquandiu seruijsis, neq; tñ integris ut lex exigit,
sed quo mihi tandem multitudinē uictimarum uestrarū
satiatus sum holocaustis arietum & adipe pinguium, q̄s

hec quæsiuit à manu uestra? Satis prælusum est per umbras, ueris rebus, thaurorum & hircorum sanguis nec me delectat, nec uos purificat. Et ego cœli terræq; Dñs, cuius sunt omnia, non in una tantum Iudæa, crasso illo et corporali cultu amplius celebrabor, siquidem Dñs omnium, non Iudeorū tantum sed & gentium, ab omnibus iure colendus sum, Abrogandū est quod præcessit preceptum, propter imbecillitatem & inutilitatē, non enī ad pfectionem adduxit lex. Proinde tempus est quo porro omnes gentes in ueritate laudent nomen Dñi, & collaudent eū omnes poplī, aliud posthac sacrificiū mihi offerretur, nō claudicans & languidū, quale ne dux qdem terrenus grato animo suscipet, sed mundū, idq; non in manufacto tantum tabernaculo aut in Iudæa tantū, sed in omī loco, nam ab ortu solis usq; ad occasum laudabile nomen Dñi.

Hebr. 7.
Psal. 116

Hactenus in genere quid uelit propheta, tanq̄ $\omega\alpha\sigma\tau\eta\varsigma$ explanauī. Restat ut quod nā sit illud sacrificiū mundū in gentibus pquiramus. Si externā aliquā oblationē, externi sacerdotij cōminiscimur, Iudaismū reducimus, Iudeorū enī cultus diuinus in uictimis quē hic ppheta reijcit, externus figuralis et cærimōialis erat, Internū et pfectū noui testā. cultū significans, & Hiero. ex eodē ppheta loco intellexit spirituales uictimas, carnalibus successuras. Nouū enī testā. coli Deū in spiritu et ueritate docuit, plane Iudaicā illā cærimoniā seruitutē ignorans, quæ etiamnum mordicus tenetur à quibusdam. Si autem Christum offerre Deo patri pro peccatis in Sacramento Eucharistiæ conabimur hostiam incruentam.

tota scriptura reclamatur, quæ Christum docet una pro peccatis nostris oblata uictima cruenta semel, perpetuo sedere ad dextram Dei Heb. 10. Adde quod nec semetipsum offerre sepius, nec ab alijs potest offerri, nisi denuo paciatur Hebre. 9. quod si pati denuo non poterit, nempe iam mortis uictor immortalis & gloriosus, certe nec sacrificari amplius poterit, ut oblatio munda in gentibus, ad corpus Domini in Eucharistia referri, tuo more penitus non queat, & ipsa huius sanctiss. sacrificij semel peracti ratio, nullam fert iterationem, ueteris legis sacrificia ob imperfectionem reiterabantur, nam si perfectos reddere sacrificatores potuissent, offerri utique desissent Heb. 10. At oblatio corporis Christi in cruce semel peracta, tantæ fuit efficacitæ, ut quæ unica sit & semel facta, perfectos tamen effecerit in perpetuum eos qui sanctificantur, & si Christus semel oblatus, omnium peccata expiat, qui illum expectant in salutem, consequitur nullam porro esse pro peccatis delendis oblationem, alioqui illa unica nihil effecisset & pecuinis sacrificijs redderetur persimilis, quod foret blasphemum, iam cum à nulla re perinde mens pia abhorreat ac dominicæ mortis blasphemiam, nullum potest recipere dogma catholicus, de sacrificio pro peccatis quotidie iterando, quale tamē uos strenue tuemini, ut religio cogat aliam oblationem querere quæ in omni loco fieri possit, & debeat à gentibus in gratiam Evangelij uocatis. Quid igitur nos ex gentibus in consortiam uitæ asciti, offerre in scripturis iubemur? Certe pro peccatis

Hebre. 9.

fatū perlitatum esse iam pridē audiuius, & blasphemia foret, alij q̄ Christo, tantē eminentiē oblationem tribuere, qui est agnus Dei tollens peccata mundi, & in quem pater Ioan. 1.
ter iniquitates nostras posuit, Iesa. 53. Conferamus scripturas & omnia erunt plana, Prima Petri secūdo. Quotquot Christo fidunt, sacerdotium sanctum uocantur ad offerendas spirituales hostias acceptabiles Deo per Christum, Vbi Petrus de gētibus loquitur, nam locum ex Hosee. 2. citat, de eo qui quondam non erat populus, hoc est de gentibus uocandis ad Christum. Hic uides in nouo testamento sacrificium aliquod esse offerendū, audisq; nō uum sacerdotium, superest ut genus uictimae queramus. Prodeat ergo non Lutheranus aliquis, sed tibi quoq; uenerandus, Doctor gentium accurate institutus in lege patris ad pedes Gamalielis, & Euangelium doctus non à Petro sed Christo iam regnante, ne quis cum putet Leuitici sacrificij & prophetarum fuisse ignarū. Hic talis & tantus Theologus, cum populum noui testamenti docere sacrificium uellet, nihil de Missah precipit, sed per miserationes Dei obsecrat, ut fratres corpora sua praebeant hostiam uiuentem, sanctam, acceptam Deo, rationalem cultum, sic spirituales uictimae succedunt corporalibus. Nam audimus uictimam, ne forte dubitemus quod sit noui testamenti sacrificium iugiter offerendum, & uerbis appositissimis ad sacrificia legis figuralia alludit, ut ueritatem sinceriter querenti dubium esse nō possit, prophetam & Apostolum, eandem tractare oblationem, nempe

Rom. 12.

Matt. 16.

Roma. 8

Gala. 2.

Psal. 49.

Psal. m. 4.

Psal. 50.

Obiecta.

spiritualem acceptabilem Dño, cū nosmetipsos in abnegatione nostri in Christo offerimus Patri, spiritu facta carnis mortificantes, & pecudes concupiscentiæ spiritus gladio mactantes, ac charitatis igne concremantes, ut possimus cum Paulo dicere, una cum Christo crucifixus sum, uiuo iam non ego, sed uiuit in me Christus, idq; cum gratiarum actione, & iugi laude diuini nominis, iuxta illud. Immola Deo sacrificium laudis. Item sacrificium iustitiæ sacrificare, & sacrificium Dño spiritus contribulatus, neminem enī arbitror ignorare opera & sacrificia noui testa. oportere bona esse, & nobis salutaria, si talia nō fuerint, sacrificia noui testa. esse nō possunt, Missa autē celebrari potest, ut nullus inde ad Missantē fructus redeat, sed certa perniciēs, sed uetus Adam nūq; nō mactatur uti liter et salubriter offertur iuxta hāc Apostoli par. enesim.

At scio quid possit à qbusdā obijci. Primo enī dicunt hanc **מנחה** oblationem mundam uel donū purū, nō posse dici ullū ex carne natū hominē, etiā iustificatū, ppter peccatū in nobis nō plene mortificatū, cū nemo sit q; plene semetipsum abneget, crucēq; suā tollat, & Christi uestigijs plena imitatioe insistat, quantū itaq; deest nobis in uoluntate Dñi parandis, tantū adest peccati, quo fit ut iustitiæ nostræ & oblatiōes semp sint immūdæ, nec magnifico prophete elogio dignæ. Dein adstruunt pphetam de una tantū oblatione loq; ceterū à nobis tot offerri uictimas, quot ubiq; sunt Christiani, carnē cū concupiscentijs crucifigentes. Postremo oblatiōē mortificationis in ueteri lege patribus quoq; cōmunē fuisse cau-

sanctur, atq; hinc aliã esse quã hic ppheta p̄dicit in om̄i
loco gentiũ offerendam, colligunt, Quibus respõdemus.
Primo si reliquũ in carne peccatũ respicimus, nos certe
peccatores sumus, & nostra omnia immũda, ut cũ Iesaiã
queramur, facti sumus ut immũdi omnes nos, atq; ut ue-
ris maculata uniuersæ iustitiæ nostræ, id quod sancti om-
nes humiliter confitentur, orantes ne Dñs cũ seruis suis in-
tret in iudiciũ, comptum habentes, in conspectu Dei per
iustitiã operũ subsistere neminẽ posse. Hinc scriptura nos
peccatores uocat ut. 1. Ioan. 1. At si fidẽ in Christũ specta-
mus, qua fit ut peccatũ nõ imputetur amplius, iusti uoca-
mur ppter creditũ Christum, q iam nostra iustitia factus
est, nulla enĩ nũc condẽnatio est, his q insiti sunt Christo
Ihesu, q nõ iuxta carnem uersantur, sed iuxta spiritũ. Sic
iustificatorũ opa uocantur bona, ipsi habentur iusti & mũ-
di, Dauid iustus in script. appellatur, et idẽ psal. 40. orat
Dñe miserere mei, sana animã meã, qã peccaui tibi, tantũ
potest foedus gratiæ in regno Christi iuxta illud. Si ini-
que aliqd gesserit, arguã eũ in uirga uirorũ, & in plagis
filiorũ hoim, misericordiam autẽ meã nõ auferã ab eo.
O eximũ noui testa. priuilegiũ, in quo etsi caro negociũ
faceßat spiritui, ut nõ sit iustus in terra q faciat bonũ &
nõ peccet Eccle. 7. nõ tñ ad reliqas uet. Adam in carne,
sed ad paternã dei uoluntatẽ respicitur, nõ iputãtẽ, sed ig-
noscentẽ ppter fidẽ filij sui Ihe. Chri. q noster Samarita-
nus semimortuũ suscepit sanãdũ, estq; ppitiatorũ nostrũ
Ideo Pau. oblationẽ corpũ in Eccle. sanctã uocat, Deoq;
acceptã ppter fidẽ, etsi norit in carne neminẽ sic nũdatũ

Iesã. 64.

Psal. 42.

Roma. 8.

2. Re. 7.

Roma. 7.

ut iudicium Dei ferre possit, cū ipse fateatur se mente ser-
uare legi Dei, carne uero legi peccati Rom. 7. Quare cū
Acto. 15. fides purificet corda credentium, quoties per fidem mem-
bra sua Christianus accommodat arma iusticie Deo, non
Roma. 6. ferens ductore spiritu, ut peccatum regnet in mortali suo
corpore, iam hostiam sanctam & mundam dicitur offerre
Deo, iuxta prophetie uaticinium & regulam Aposto-
li. Dein quid uetat uerbis uti apostolicis, & cum nostre
oblationes unico sacrificio Christi incorporentur, & per
Christum fiant accepte, in odorem bonæ fragrantie, &
nos omnes multa quidem membra, unum tamen corpus
sumus. 1. Cor. 12. Apposite admodum una uocamur ob-
latio propter unitatem fidei, charitatis uinculum & co-
agmentationem in Christum iuxta illud, Unus panis, unū
corpus multi sumus. 1. Cor. 10. & Gal. 3. Omnes unū
sumus in Christo Ihesu, & Iohan. 17. Gloriam quā dedi-
sti mihi, dedi eis, ut ipsi in nobis unum sint, sicut & nos
unum sumus, Et Apostolus cum de gentium per Euan-
gelium sanctificatione loqueretur Rom. 15. dicit admi-
nistrare se Euangelium Dei, ut fiat oblatio gentium ac-
ceptabilis sanctificata per spiritum s., quis dubitat Apo-
stolum hic respexisse ad hoc quod propheta prædixit: ut
numeri mutatio mouere neminem possit, nisi nolit aper-
te ueritati aurem præbere. Postremo nouimus & patres
per fidem se suaq; Deo obtulisse, id quod persepe in psal-
mis mysticis cernimus, uerum id in Iudæa tum fiebat pot-
tissimum, dum gentes interim immūde sine Christo erāt.

spem non habentes Deoq; carentes in mundo, stante eti-
 annum intersticio maceræ. Hic autem prædicitur obla-
 tio quõq; gentium in omni loco, quas in præteritis atati-
 bus sinebat Deus ingredi uis suis, in quibus contritio &
 calamitas, nam uiam pacis non cognouerunt, per totum
 orbem adorantes opera manuum suarũ dicentes Sculpta-
 libus, uos dii nostri, mutantescq; gloriam immortalis Dei,
 non solũ ad mortalis hominis similitudinẽ effictam, uerum
 etiã uolatilium & quadrupedum & reptiliũ, res conditas
 supra conditorem ueneratæ, tam crasse ignorantie tem-
 pora, cum diu dissimulasset Deus, tandem eum, quem in
 lucem gentium posuerat, annuntiari facit per Aposto-
 los omnibus hominibus, ut salus fieret usq; ad extremum
 terræ, nempe Ihesum Christum qui stat in signum popu-
 lorum, & quem gentes querent ait propheta, Apostolis
 itiq; Euangelium per orbem prædicantibus, hoc est pœ-
 nitentiam & remissionem peccatorum sub nomine Chri-
 sti, in quo uno nos saluos fieri oportet, gentes cœperunt
 conuerti à uanissimo Eidolorum cultu ad Deum uiuum,
 qui fecit coelum & terram, & omnia quæ in eis sunt, &
 quemadmodum antea membra sua, præbuerat serua im-
 mundiciæ & iniquitati ad aliam atq; aliam iniquitatem,
 sic prebere tunc cœperunt membra sua iustitiæ ad san-
 ctificationem, quando recipientes Christum, per fidem &
 charitatem fiebant populus Dei peculiaris, sectator bo-
 norum operum, iam sanctificatæ per sanguinem Christi
 in uictimam gratam Deo, sic Apostolus Philippensium

Ephæ. 2.

Acto. 14.

Roma. 3.

Iesa. 59.

Roma. 1.

Iesa. 49.

Acto. 17.

Iesa. 11.

Luce u't.

Acto. 4.

Roma. 6.

Tit. 2.

Philip. 2. conuersationem Christianam uocat hostiam & sacrificiū
fidei, significans eos esse bonum odorem Deo in omni lo-
co. Quinetiam (inquit) si immolor super hostia sacrificiū
cuiusq; fidei uestrae, gaudeo & congaudeo omnibus uobis.
Et hoc sacrificiū noui testa. iuge sit oportet, ut sicut caro
Gala. 5. concupiscit aduersus spiritum, eiq; perpetuo conflictu
obsistit, ita rursus spiritus non cesset unq̄ rebellem cara-
nem subiugare & crucifigere cū pestiferis concupiscentijs,
laudando Dñm & gratias agendo redemptori iuges, per
quem carnem mundū & Satanam uincimus. Hanc hostiam
cū negare sacrificium iuge noui testa. non possint ad-
uersarij, tamen extra hominem aliud quoddam sacrificij
genus externum cū externo sacerdotio sacrificatorio cō-
stituant. Verba Apostoli ad Rom. 15. perperam intelli-
gentes, ubi acceptabilem gentium oblationē uocat. Nam
clamant, Apostolum non dixisse gentes esse oblationem,
sed aliquā gentium oblationem fore, quare extra hostiam
quae nos sumus, aliā quoq; ab Apostolo cōmemoratā in-
telligūt quae acceptabilis sit, quae uerborū κρυβεία ut sim-
plicē forte conturbat, ita tropis scripturae assuetum peni-
tus nihil remoratur, nā textus circūstantiae cōuincūt, hūc
Pauli locū de hostia uiuente et sancta loqui, quā Ro. 12.
rationalem cultum uocat. Ipsas igitur gentes intellige, se
suāq; Deo offerentes cū laude & gratiarum actione, Et
uerba quae sequuntur satis ostendūt, quid uelit Apostolus,
dicit enī, sanctificata per spiritum s. Cedo quid ibi sanctifi-
catur per spiritum sanctum? Num Christus in manu

sacerdotis? quid nodum in scirpo querimus? clarum est
gentes hic intelligi spiritu s. sanctificatas, nisi ἡ Νωμὸς
ignoramus lingue sancte, nam Paulus sic loquitur græ-
ce ut tamen hebraismū passim audias. Quod igitur Rom.
15. oblationem gentiū uocat sanctificatā. 1. Cor. 6. aper-
tius ostendit ipsos esse homines Christifideles. Primo dicit
scortatores, Eidololatrās, adulteros, fures & c. nō accep-
turos regni Dei hæreditatem. Dein subdit. Atq; hæc eratis
quidem, sed abluti estis, sed sanctificati estis per nomen
Domini Ihesu & spiritum Dei nostri.

Quod autem ex uerbis prophetæ, In omni loco, post
Schatzgerum ratiocinatis, cum loci mentio fiat, oblati-
onem à Maleachi prædictam, non posse dici mere spiritu-
alem, qualis tamen est oratio, q; spirituales uictimæ ab-
strahant à loco & tempore. Ita tu loqueris, certe nemini
psuadet, cū Apostolus de oratione loquens. 1. Timo. 2.
quā tu spirituales uictimam appellas, simili loquendi for-
ma utatur. Volo (inqt) orare uiros in omī loco, En oratio
locis non alligatur, hominē tñ in certo loco esse oportet,
eui ubiq; puræ manus absq; ira & disceptatione sustollens
de sunt inqt Apostolus, ubi hic abstractio illa à loco et tē-
pore? Et Christus Matth. 6. cū oras introito in conclaue
& ocluso ostio ora patrē tuū. Et Apostolus. Ne fraude-
tis uos inuicem, nisi si qd ex cōsensu p tēpore ut uacatis
ieiunio et precatōni. Ergo ex hac clausula pphetici ser-
monis. In oī loco, nihil certi cōtra sacrificiū orōnū attuli-
si, ut præterea q nos oblatio. uestrā certis locis alligastis,

1. Cor. 7.

Iesa. 66.

nempe altaribus, in manufactis templis, in quibus tamen
Deus non habitat, nec manibus humanis colitur ut ait Ap-
postolus act. 17. Tum portatilibus quibusdam lapidibus
in hoc quotannis à suffraganeo consecrandis, quæ omnia
quæ omnino nihil cum ratione no. testamenti, quo sacrifi-
cium in omni loco offerendum est, conueniant, spiritua-
lis facile intelligit. Ad hæc scimus מִסֵּטֶר וְ מַגֵּן
nomina esse passiuæ in יְהוָה יְהוּדָאִים Iudaicarum oblationum
quæ hic ad spiritualem hostiam transferenda sunt, ne una
cum thurificatoribus & sacrificatoribus externis, templi
quoque & reliquas cærimonias in Ecclesiam reducere cog-
gamur, & presente luce, umbras sectari, q. item מִנְחָה
ad Christum refert panem uiuum qui de coelo descendit
ut det uitam mundo, oleo quoque præ cõsortibus unctum,
ut cui spiritus non ad mensuram datus sit, benefactum fa-
teor, sciens legalia sacrificia in hoc uno agno incontami-
nato esse consummata, ceterum in pane domini, Christi
quotidianum esse sacrificium in Ecclesia toties iterandam,
non damus, donec quæ supra ex epistola ad Heb. addux-
imus, uere dilueris. Inprimis autem admiror quid tibi ue-
nerit in mentem, cum perfidissimos Iudeos, tam ardue
causæ testes, pduceres, presertim R. Schlomo insignem
illum impostorem & Iudaici populi seductorem perditissi-
mum, cum orbis norit, quid de Ecclesiæ sacramentis duræ
cervicis Apellæ sentiant, ut Thalmudicis hisce nugis uel
optimam causam possis malam facere, quæ deinde super
nominibus דְּמִיָּא וְ דְּוִסִיָּא committaris, nobis nihil
obstunt

Iohan. 6.

Psal. 44.

Iohan. 3.

obstant, quandoquidem et nos per incensum, orationes
piorum cum Iohanne Theologo & Irenæo intelligimus,
quæ ceu odor bonus ex ardore fidei non simulatæ ascen-
dunt ad Deum, Per Thysiam sacrificium illud rectissime
intelligimus, quod nos in mortificatione uet. hominis offe-
rimus. Vides itaq; quid nos remoretur, quo minus uerba
Maleachi tuo sensu intelligamus, neq; tamen undiq; cor-
radere testimonia libuit, Alioqui & ipse Thargum hoc
loco opponere tibi poteram tantopere ab ea sententia ab-
horrenti, quæ orationes quoq; sanctorum, oblatione no-
testamenti uocat, non sine laude bonitatis diuinæ & græ-
tiarum actione. Quin nos Chaldaicū Paraphrasten audi-
mus. ארי ממונא עמי רב מיעליה רב
שמי בני עממיה וכל עוזו דאתו עבדו
רעותי אנא אקבל צלותכו ושמי רבא מ
מתקדש על ידכו וצלותכו כקורבו וכו' ק
קדמי ארי רב שמי בני עממיה א י צ
hoc est, Quia ab ortu solis usq; ad occasum, multum no-
men meum (uel magnum) inter populū, & in omni tem-
pore q; uos seruitis uoluntati meæ, ego accipiam oratio-
nes uestras, & nomen meum magnum sanctificatum per
manus uestras, & orationes uestre sicut oblatio munda-
nte me, quia multum uel magnum nomen meum inter
populū, dicit Dñs exercituum. Viden q̄ a te dissentiat in-
genue tantus paraphrastes, cum orationes ceu oblationes
à Domino accipiendas doceat, & tu sic intelligi posse
pernegas. Cur non & Tertulliani propheta utar? Hic

Thargum

cum duorum populorum diuersa sacrificia tractasset,
aduersus Iudeos, alterum Iudeorum unius .s. populi in
una dumtaxat terra promissionis, alterum in omni terra
perficiendum, Verba Maleachi citat ex cap. primo, &
in horum expositione ait, Non terrenis sacrificijs sed spi-
ritalibus Deo esse litandum iuxta illud. Cor contribulati-
o hostia Dei, Et alibi, Sacrifica Deo sacrificium laudis &
redde altissimo uota tua, Sic itaq; sacrificia spiritalia lau-
dis designantur, & cor contribulatum acceptabile sacri-
fium Deo demonstratur. Itaq; quomodo carnalia sacri-
ficia reprobata intelliguntur de quibus & Iesa. loquitur
dicens, Quo mihi multitudinem sacrificiorum uestrorum
dicit Dominus? Ita sacrificia spiritalia accepta predican-
tur ut prophetae annuntiant. Quoniam etsi attuleris (in-
quit) mihi Simulam, uanum est incensum, abominatio est
mihi. Spiritalia uero sacrificia de quibus predictum est,
& sicut supra dicit, Non est mihi uoluntas in uobis dicit
Dominus, sacrificia non accipiam de manibus uestris,
quoniam ab oriente sole usq; in occidentem, nomen meum
clarificatum est, De spiritalibus uero sacrificijs addit di-
cens. Et in omni loco sacrificia munda offerentur mihi
dicit Dñs. Idem ad Scapulam, Sacrificamus (inquit) pro
salute imperatoris, sed Deo nostro & ipsius, sed quomo-
do precepit Deus, pura prece, His locis nulla Missalis sa-
crificij mentio, sed oblatio munda cordis, laudis & oratio-
num demonstratur predicta à prophetis.

RESPONSIO AD CAPVT TERTIVM.

Locum Maleachi. 3. ad sacerdotium externum & panem Domini in Ecclesia decurques, quem iuxta glossam ordinariam per sacrificium in iustitia intelligis. Dein Patrum sacrificia ante legem, cum nostro sacrificio sic confers, ut Canonem Missæ putes hinc stabili, qui orat ut Deus Christum habeat acceptum. Primo uerba Prophetæ ponam ante oculos, dein ad Eccij obiecta respondebo, Post indicatum tanti regis præcursorē, propheta mox & Dominum ipsum templo suo adfuturū uaticinatur, quem & angelum testamenti uocat, dein qualis Christi aduentus, qualiumq; operum patror sit futurus, recenset. Et quis (inquit) sustinet diem aduentus eius, & quis consistit dum uidetur ipse? quia ipse sicut ignis conflans, & sicut herba fullonum, & sedebit conflans & emundans argentum & purgabit filios Leui, & colabit eos sicut aurum & argentum, & erunt Domino adferentes oblationem in iustitia, Et iucunda erit Domino oblatio Iehudah & Ierusalem sicut diebus seculi, et sicut annis prioribus, Respondeo, Hæc prophetæ uerba, tecum ad primum potissimum Christi aduentum, eiusq; opera magnifica plibenter refero. Nā magni consilij angelus nō uenit ut ad opa tenebrarū huius mundi conueniat, sed ut ignem immittat, uultq; ut ardeat, et quem ad modū Iesaiæ prædixit, nō iudicabit iuxta uisionē oculorū

Ie/a. 64.

neq; iuxta auditum aurium arguet, in iustitia iudicabit
pauperes, & arguet in equitate propter mansuetos ter-
ra, & percutiet terram uirga oris sui, & in spiritu labio-
rum suorum interficiet impium, & erit iustitia cingulū
lumborum suorum, & fides cingulum renum eius, Bre-
uiter officium eius est purgare ideo Matth. 3. legimus,
Christum igni baptizaturum, nimirum tali qui puru-
lentam uetustatis nostrae sanicem penitus exurat, tum in
manu eius uentilabrum est, ut repurget aream suam, &
congreget triticum piorum in horreum Ecclesiae, ubi
grana selecta multiplici cruce uentilantur. paleam incre-
dulorum, igni tandem comburit, & 1. Cor. 3. Iesa. 1.
Zecha. 12. scriptura ignis meminit, non purgatorij post
hanc uitam, sed in hoc seculo, ubi exploratio fidei electorū
fit multo preciosior auro quod perit, & tamē per ignem
probat. Et Iere. 23. Nunquid non uerba mea quasi ig-
nis dicit Dominus. Hoc igni predicati uerbi Dominus est
am aurum & argentum ut olim Centuriones, Zacheum
& similes mundo contemptos, à scoria reproborum se-
parauit, ostendens & ipsos ad domum Abraham perti-
nere, Iudaeis interim & sanctissimis phariseis Angelum
testamenti & lapidem angularem reiicientibus, Et quis
ueram hanc emundationem dignis præconijs extulerit,
quam. 1. Iohan. 1. legimus ubi sanguis Christi emundare
nos dicitur ab omni peccato.

Quae de purgatione filiorum Leui & eorū sacrificio
Deo tam accepto, propheta loquitur si ad nouum aliquod

Matt. 3.

1. Pet. 1.

sacerdotum retuleris, quod externum est ut olim Leuiti-
cum, profecto reducis umbras, Ideo noui testamenti scrip-
tura consulenda est, ut hos novos noui testamenti leuitas
et sacerdotes, & oblationem in iustitia inueniamus. Cum
igitur aras iam non pecudum sanguine cruentemus, sed Matt. 17
patrem colamus in spiritu et ueritate ex magisterio Chri-
sti, quem pater doctorē Ecclesie præfecit et audiri iussit, Deut. 18.
& contempti illius doctoris iniuriam non relinquet im-
punitā, nullo pacto cuiq̄ licebit Aheronicum apparatus,
altaria manufacta & externum sacrificij genus per pro-
phetæ uerba intelligere, sed oblationem quam noui testa-
menti libertas admittit, nec habemus aliam q̄ nosmetip-
sos Christi imitatores & confessores, & altare illud aure-
um ex Apocalypsi per quod offerimus hostiam laudis
semper Deo, hoc est fructum labiorum confitentium no-
mini eius Heb. 13. Quæ omnia in primis completa sunt
in Apostolis, & hodie complentur in eorum successoribus,
dispensatoribus Mysteriorum Dei, & eorum imita-
toribus rationales hostias adferentibus, Cum enim serui
Christi, uirtute ex alto fuerint induti, ministerio Verbi
nempe legis & Euangelij parant Domino plebem per-
fectam, & quoties Christo lucrifaciunt homines, ueram
in iustitia oblationem, hoc est in fide uerbi, adferunt Do-
mino, ut cum Apostolus Galatas, Corinthios, Ephesios,
ceterasq; gentes ab errore, ad ueritatem fidei conuertit,
tum sacrificia iustitiæ adduxit Christo, nam illi ad predi-
cationem Pauli peccatores se humiliter cōfessi sunt, Chri-

stum medicum animarum & nostram iustitiam cupidissi-
 me amplectentes, ut regnum coelorum uim pateretur
 eaq; fide in Christum iustificatorem & saluatorem, iusti-
 ficati et gratissima oblatio facti sunt Domino sicut Rom.
 15. dicit Apostolus se Euangelizare, ut fiat oblatio gen-
 tum acceptabilis Domino, qui non nostris meritis per-
 motus, sed mera charitate unigenitum misit in mundum
 ut qui eum receperint non pereant, sed filij Dei fiant.
 tandemq; uitae aeternae consequantur hereditate Iohan. 3.
 Alludit huc Psal. 50. ubi cum Dominus carnales uicti-
 mas reiecit, mox psal. 51. Dauid sentiens carnalibus
 hostijs, anime sordes haudquaquam abluere, cupit à Domino
 lauari, creari cor mundum & rectum spiritum innouari
 in uisceribus suis, ut sic Deo holocausta auersanti, hostiam
 queat offerre gratam, nempe cor humiliatum, Hoc sacri-
 ficium iustitiae scripturis cebebratur, quod Dominus acci-
 pit in reparatione uerae Ierusalem. Per Iehudah autem &
 Ierusalem intelligimus Ecclesiam, id quod nemo negaue-
 rit, unde oblatio paratur Domino, nam impiorum uictimae
 extra Ecclesiam abominatio Domino Prouerbio. 15. Et ad-
 dit propheta, hanc oblationem Domino placituram sicut
 in diebus seculi & annis prioribus, Recte, nam eadem est
 fides Patrum & nostra, quamuis non eodem modo, eun-
 dem enim cibum spiritualem edimus, eundem bibimus
 potum de spiritali petra Christo. 1. Cor. 10. Sacrifici-
 um Abel gratum erat Deo, quia persona grata fuit pro-
 pter fidem, idem de reliquis patribus intelligo, quorum

sacrificia , nisi hoc sale fidei non hypocriticae fuissent
conspersa , ad ea non respexisset Dominus , ut ex- Gene. 15.
ternæ eorum oblationes , interni & ueri sacrificij cor- 22
dis , testimonia dumtaxat censeri debeant , Abraham Ro. 4. 3.
item se suâq; Deo dedit idq; per fidem eximiam , quæ
ei reputata est ad iustitiam , cuius sacrificia grata ius-
stâq; fuere , quia persona grata & iusta erat . Hæc
iustitia quæ nos nostrâq; tantopere commendat Domi-
no , fides est , quæ ubi fuerit , grata & iucundæ
erunt Deo nostra sacrificia & opera , non enim uno
tantum seculo , sed semper ad fidem respiciunt oculi
Domini Ierem. 5 . Hæc fides lätus multo & expres-
sus predicata & propagata est per Apostobos tem-
pore noui testamenti , q̄ sub umbra legis in Iudæa per
prophetas , Quare non mirum , ueras oblationes iam
parari Domino non minus gratas , quàm olim patri-
archarum fuerant , quippe fide eadem Christi iam præ-
sents commendatas , nam sic ait Apostolus de fide Roma. 4.
Abrahæ , Non scriptum est propter illum tantum im-
putatum fuisse illi , sed etiam propter nos , quibus im-
putabitur credentibus in eum qui excitauit Ihesum à Heb. 11.
mortuis , Breuiter fides personam iustificat , hæc una
placemus Domino , iam persona Domino grata pro-
pter iustitiam fidei , hanc fidem sacrificio testatur ut
sacrificium fide placeat , incredulitate displiceat , idq; per
omnia secula , Dñs itaq; impura Iudæorum sacrificia sub
lege , per Leuiticum Sacerdotium frequentata reiecit .

ut quæ non fuerint iudicio, misericordia, et fide commenda-
data, sine quibus externa, quæcunq; uel sacrificia uel ope-
ra, nihil aliud sunt q̄ sordida hypocrisis, adeo non accepta-
tabilia Deo ut Hoseæ. 6. dixerit, Misericordiam uolo &
non sacrificium, & scientiam Dei plusq̄ holocausta, hæc
enim non in hoc à Domino fuerunt instituta, ut ijs iusti-
ficaremur & semper durarent, qua tamen pestifera opi-
nione gens duræ ceruicis, sua sacrificia cõspurcauit. Deo
in de sub conflatore Christo, Leui filios purgante, in Ec-
clesia ostendit sacrificia grata oblatum iri, quæ sunt pla-
citura Domino, sicut quondam placuerunt Domino sa-
crificia sanctorum in annis prioribus Abel, Enoch, Noah
Abraham & c. qualia igitur fuerunt sacrificia illorum?
Grata Domino, sed unde? per fidem ut Heb. 11. Per fi-
dem Abel uberiorem hostiam obtulit Deo q̄ Cain, per fi-
dem obtulit Abraham Isaac, per hanc testimonium meru-
erunt Seniores, sine hac fieri non potest ut quis Deo pla-
ceat. Colante ergo nos Christo sicut aurum & argentum,
offerimus sacrificia in iustitia nempe fide, quæ patrum
fuit & est nostra iustitia Rom. 4. nos inq̄ oleo immateri-
ali consecrati, sacerdotium sanctum ad offerendum spiri-
tuales hostias, acceptabiles Deo per Christum, Missa autẽ
nullum hic suffragium habet.

Quòd ad uerba Canonis attinet Innocentius Albertus &
alij, quos tu frustra putas fuisse sollicitos quomodo Caro-
nem excusarent, sensere profecto, q̄ omnino sacris litteris
& pietati non consonum fuerit, ut missime loquar, pre-

rari Deum ut Christum filium uelit gratum habere sicut
olim pecudes Abel, nam etsi scholastici illi cætera tecum
seuserint, animus tamen eorū inhorruit ad impiam hanc
collationem, qua pecudi Patriarchæ, comparatur Chris-
tus agnus immaculatus tollens peccata mundi, qui nisi
nos patri gratos facisset, placassetq; iudicem, eternaliter
nobis cum omnibus sacrificijs & operibus fuisset pere-
undum. Dicam quod sentio, hæc Canonis, in tractandis
diuinis negligentia totum Missæ negotium pijs omnibus
merito suspectum reddit, Nam uides q̄ anxie interdum se
in omnes formas Gabriel uertat, ut absurditatem senten-
tiarum Canonis, distinguendi artificio utcumq; excuset,
ut longe alio spiritu fuerit Canonis autor q̄ propheta Ma-
leachi, non scribo hæc insectandi studio, sed ut tibi ratione
reddam meæ fidei, alioqui uides quem mihi campum scri-
bendi aperuerit male coherens hæc Canonis collatio.
Nam quòd tu ad æqualitatem offerentium confugis, con-
actum est, uerba enim aperta Canonis hanc glossam re-
spuunt, nonne aperta sunt hæc? Supra quæ propitio
& sereno uultu respicere digneris, non dicit supra quos
sacrificantes, sed supra quæ, Sequitur, Et accepta habere
sicut accepta habere dignatus es munera pueri tui iusti
Abel, & sacrificium patriarchæ nostri Abrahamæ, & quod
tibi obtulit summus sacerdos tuus Malcizedec, sanctum
sacrificium & c. Hic audis, supra quæ, sicut munera
Abel, sacrificium Abrahamæ, & quod tibi Malcizedec ob-
tulit, ubi æqualitas significata per aduerbium sicut, spe-

Etat, non ad offerentes sed ad sacrificia, quæ expresse des-
signantur, conferre autem in acceptatione d' u na, umbris
am cum noui testamenti conciliatore ignorare et extenu-
are, Et negare non potes hæc in auribus pijs esse durissi-
ma, & quæ corporis sanguinisq; Christi dignitatem ue-
hementer eleuent, nam esto æqualitatem attendas offeren-
tium & preceris, ut sicut respexit Dominus ad offeren-
tem Abel, Ita ad nos quoq; offerentes respicere uelit, ubi-
Dominus ob naturam Relatiuorum, oblationes utrorum-
q; nostrum non excluduntur à comparatione qua ad æ-
qualitatem sacrificiorum in aduerbio, Sicut, respicitur,
& in eundem scopulum impingis, quem tua distinctione
uitasti. Sed pondera quæ dicis, Sacerdos orat, (ita scribis)
in persona Ecclesiæ ut sicut sacrificia Abel & patrum
fuerunt Deo accepta ex fide & deuotione offerentium,
Ita sacrificium nostrum ultra hoc quod ex se Deo placet
etiam nobis offerentibus sit ei gratum. Vide hic quæ por-
tentia ex hac collatiõe gignantur, Tu putas eò tendere ora-
tionem ut sicut Dominus respexit ad fidem Abel cum
offerret, ita ad nostram debeat respicere, Age confer, si-
des gratum fæcit munus Abel, quia ad Abel primū res-
pexit, At in Christo secus omnia, cuius semel facta obla-
tio nisi esset, nec fidem nec deuotionem ullam haberemus
ipsa enim nos Deo reconciliauit, spiritum fidei meruit.
In Abel personæ sanctitas gratum fæcit sacrificium, Hic
Christi oblatio personas facit sanctas, Deus enim in facie

em Christi sui respexit, & nos propter Christum, Acceptabilis erat Deo oblatio Abel, quia persona accepta. Et si tibi credimus Christus in manibus nostris denuo oblatus, fit gratus patri ob nostram fidem & deuotionem, Quid audio? Christus adeo patri acceptus est, ut ob dilectum unigenitum & nos diligamur, sine quo nos & nostra damnaremur in aeternum Ephe. 1. Charos reddidit nos per dilectum. Et tu dicis quod eum uel actum oblatis per nos denuo Christi gratum Deo faciat fides & deuotio offerentium, & te autore Christus filius, gratus fiet patri nostra oblatione uel deuotione, quod si persona nostra hoc sacrificium Deo gratum facit, eadem redibit, quam cauisti, absurditas. Et Christus assimilabitur per te sacrificijs patrum quae & ipsa, offerentium persona facit grata Deo. Quis autem absque horrore audiat, quod in acceptatione diuina, haec cernatur aequalitas ut adseris, cum omnis acceptabilitas personarum & uictimarum omnibus seculis ex acceptabilitate hac ueniat, qua patri filius usque in mortem crucis propter nos obediens semper fuit acceptissimus, nos si etiam centies moriamur, nisi mors nostra, morti & oblationi Christi fuerit per fidem incorporata, nihil sumus, ut mille Gabrieles hanc incomparabilem collationem impie ineptam non queant excusare.

RESPONSIO AD CAPVT

Quartum.

Va ex Leuit. 21. & Numeri. 28. de **ON**
Q philosopharis, quantum ad nominis significa-
 tionem attinet, non damno ut qui iam pridē
 ex R. Izhach Nathan didicerim **ON** non solum pa-
 nem, sed generatim cibum significare. At q̄ ueritatem
 sanctificatiōis, quæ in sacerdotibus legis pecudes offerē-
 tibus tantum in figura erat, dicis esse in sacerdotibus car-
 nem Dei in Missa offerentibus, lubens dabo, si scriptura
 consenserit, quid autem scriptura de hac habeat, neminem
 latet. Nam ueritatem sanctificationis in Christo ostendit,
 qui unus à patre nobis factus est sanctificatio. 1. Cor. 1.
 Et. 1. Cor. 6. Apostolus nos sanctificatos scribit, nō offi-
 cio Missæ, sed per nomen Domini Ihesu & spiritu Dei
 nostri, quem utiq; Christus nobis emeruit, & credentibus
 mittit à patre. Tum Heb. 9. legimus quemadmodum
 sanguis Christi qui per spiritum æternum seipsum obtulit
 immaculatum Deo, purget conscientiam nostram à mor-
 tuarijs operibus ad seruiendum Deo uiuēti. Deniq; Heb.
 1. per semetipsum purgationem peccatorum nostrorum
 fæcisse dicitur, quod & per Iesaiam & Sechariam abun-
 de predictum est. Testimonium R. Pinhas christianos
 parum mouet, cum & Iudæis pro semifatio sit habitus,
 nam Thalmudistis autoribus asinum habuit, quem omni-
 no nihil edere gloriabatur. Sed facessant nugæ Thalmu-
 dice, Quæ R. Simeon de uisioe sua iactauit, Iudæi quoq;
 tanq̄ figmentum rident, tantum abest ut ullum testimonij
 pondus apud Christianos obtineant. Breuiter cum Rab-

bini quos citas in Christum legis scopum nō crediderint,
scripturas & uirtutem Dei nescientes, eōq; tota uia aber-
rarint, quid uanissimis eorum commentarijs immora-
mur? Quæ in Leuitico de sanctificatione sacerdotij in fi-
gura, deq; carne aut pane predicta sunt, nemo igno-
rat ad Christum esse referenda. Sacerdotem uere sanctum
& sanctificantem, cuius panis quem ipse proponit, caro
sua est uiuifica, utpote Verbo Dei, quod naturaliter uita
est, coniunctione ineffabili cōiuncta, & pro mundi uita
in cruce data, uerum hæc Leuitici uerba ad tuæ Missæ sa-
crificium nihil faciunt. Narras autem R. Cahena, locum
Num. 28. ad offerendum mihi in tempore suo, ad tempus
Meschiah retulisse, quod ut demus, non tamē consequitur
quod cupis, nempe Missam esse sacrificium. Primo sim-
plicissime intelligamus qd uelit Mose, et fateberis eū præ-
scripsisse Israeli & anni solennitates & genera sacrificio-
rū, festis statis offerri solita, est enim quoddam sacrifici-
um iuge, quod mane & uesperis offerebatur, est & Sab-
batho sua oblatio, quedam in exordio mensium fiebat,
atq; ubi Latini in tempore legimus, heb. ueritas habet,
במועד hoc est in tempore solenni ad hoc præscrip-
to ut homines congregentur, nimirum ut rem sacram fa-
ciant, id enim מועד significat ut nosti. Et quæ fuerint
hæc præscripta tempora Textus indicat, nempe, Mane
& uespera, Sabbathum, Principium mensuum, Quarta
decima dies mensis primi, dies Azimorum. Quod si si-
gnum libet ueritati aptare, scimus & nos Israelem quem

elegit Dominus, & quem יְהוָה uocat, uere oblaturū
Domino, idq; tempore suo, sed à seruitute legali ad libera-
tatem spiritus hic transeundum est, profecto tempus ac-
ceptum et dies salutis uere in aduentu Meschiah incepit,
Tempus hoc spirituali Israeli supra q̄ dici queat festum,
temporis est plenitudo, quo consummator legalium sa-
crificiorum missus, & legi obnoxius factus est, ut eos qui
legi erant obnoxij redimeret, ut adoptione uis filiorum
acciperent, & sic per fidem in Christum ueri Israelitæ
facti, tempore suo offerrent oblationē & incensum odo-
ris suauissimi, festumq; celebrarent non in fermento uete-
ri, nec in fermento malitiæ et uersutiæ, sed in panibus fer-
mento carentibus, hoc est, sinceritate & ueritate, nequaquā
ut denuo conuertamur ad infirma & egena elementa, di-
es, menses, tempora & annos obseruantes, Sabbathum
quidem custodimus, non tamen iners illud & iudaicum,
in quo corpora labore exhausta, aliquot horarum quiete
reficiuntur, ut uegetiora ad intermissa opera redeant,
sed Sabbathum Domino gratum, ut quando ipse Domi-
nus est sanctificans nos Iehes. 20. nosq; à nostris operibus
cessamus, ut Deus in nobis opus suum perficiat, iudaicū
Sabbathum septimo quoq; die redit. At nostrum illud
Sabbathum Christianorum assidue durat, iuxta illud, Et
erit mensis ex mense, & Sabbathum ex Sabbatho, ueniet
omnis caro ut adoret coram facie Domini, ut quæ olim
statis temporibus Iudæi in carnalibus uictimis umbrati-
ce egerunt, nos similiter in spiritualibus, in spiritu &

Gala. 4.

1. Cor. 5,

Gala. 4.

ueritate perficiamus, quibus totum uite tempus constitutum est, ut ceu lucis filij non dormiamus, sed uigilemus, sobrij simus & in uero Dei cultu seduli, non uno tantum die, sed semper mactemus membra nostra terrestria, stuprum, immunditiam, molliciem, concupiscentiam malam, & auaritiam Coloss. 3. Non enim mortui sumus peccato, ut posthac uiuamus in eodem, sed uetus noster homo cum Christo crucifixus est ut aboleatur corpus peccati, ut porro non seruiamus peccato, & .2. Cor. 4. semper mortificationem Domini Ihesu in corpore circumferimus, semper enim nos qui uiuimus in mortem tradimur propter Ihesum, Indubitatus sermo, Tuis autem mysterijs stabiliri conscientia non potest, siquidem ad carnem Christi in manu sacerdotum denuo offerendam plerumque refers. In fine Iudeos perfidos nobis praefers, & more tuo nobis ignorantiam acerbe exprobras, quasi toti in utramque stertamus aurem, ingeniorum dotibus & omnium eruditionis praesidio destituti, quid hic faciendum? Iudeis certe conferendi non sumus, nam ἡλειμμένον cum adultera natione non expectamus, sed dono Dei credimus, in plenitudine temporis Iesum Christum fuisse ministrum circumcisionis pro ueritate ad confirmandas promissiones patrum, gentesque in consortium Euangelij admissas. Iamque expectamus beatam illam spem & apparitionem glorie magni Dei, & seruatoris nostri Ihesu Christi, Notum ignorantiae, quoties lubet, impingito,

nam si qua nobis eruditio obligit, Dei donum est, absit
igitur ut de ea gloriemur quasi non acceperimus à patre
luminum, & iure mihi pro minimo est, ut à te diiudicet
aut ab humano iudicio.

RESPONSIO AD CAPVT QVINTVM.

Caput. 5.

Quinto cap. primi libri grandia moliris, nam ex
Daniele testimonia profers, quibus conuicisse
uis uideri Missam esse iuge illud sacrifici-
um, quod tempore Antichristi abolendum prædixit spiri-
tus s. scribisq; Lutheranos uiam Antichristo sternere, atq;
q; hæc omnia tanta amarulentia stili, ut citius ex Christia-
no Turcam q̄ ex Lutherano Christianum feceris. Dan-
nielem cap. 12. de Antichristo esse uaticinatum, & iugis
sacrificij cessatione tempore Antichristi, mihi nunc tecū
cōuenit. Cæterum per חתמיו nihil aliud q̄ Missæ of-
ficiū esse intelligendum, omnino non conuenit, quare
hoc prius probatum oportuit, Dein urgeret Daniel, Cog-
nomeni autem magnifici, quod primum Antiochia, Paulus
lus & Barnabas discipulis Christi indiderunt, nos non-
dum puduit, nec pudebit unq̄, quare non est ut perpetuo
nos Lutheranos uoces, qui fatemur non Lutherum sed
Christum pro nobis esse crucifixum. Inuidebat olim &
Iulianus christianis, Christianum nomen, precipiens ne
posthac Christiani, sed Galilei contumeliæ gratia appella-
rentur, nam fidelium existimationem hoc pacto uehe-
menter læsum iri sperabat, uerum hæc contumelia nobis
ferenda

ferenda est pacienter, sicut Nazianzenus Iuliani probrā
tulit, cui tamen non defuissent digna Iuliano nomina, si
Christianum fuisset malum pro malo reddere. Sed attin-
gamus rei scopum, locus Danielis à te citatus nō probat,
Missam esse sacrificium, sed tu præsupponis esse & tum
uelut ex certissima thesi & utriq; nostrum indubitata
(cum nihil sit minus) sic procedis aduersus nos.

Lutherani Missam, quæ est iuge sacrificium Christiano-
rum à prophetis predictum, auferunt, Ergo Luthe-
rani sternunt uiam Antichristo, nonne citra uerborum
ambages responderi poterat. Prima pars antecedentis,
est conatus noster quem non negamus. Alteram partem
antecedentis, nempe Missam tuam & tuorum esse iuge
sacrificium Christianorum in scripturis sic predictum,
perpetuo negamus, Tu proba, aut tuū ενδύμην & clau-
dicabit, & Lutherani non sternent uiam Antichristo sed
impedient, Inductio, quam hoc capite sufficientem putas,
exactius postea trutinabitur. Ponamus & nos primo
uerba prophete, Vade Daniel quia clausi sunt signatiq;
sermones usq; ad presinitum tempus eligentur & deal-
babuntur, & quasi ignis probabuntur multi, Et impie
agent impij neq; intelligēt omnes impij. Porro docti in-
telligent & à tempore cum ablatum fuerit iuge sacrifici-
um, & posita fuerit abominatio in desolationē dies mille
ducenti nonaginta, beatus qui expectat & peruenit ad
dies mille trecentos triginta quinq;. Si argumenta parte
idonea sunt quæ aduersarij causam æque ac tuā inō me-

lius iuuant, nihil penitus terrebūt Lutheranos inducta
Danielis prophetia, absq; te tam alte repetita, & tanta
auxesi instructa, quo enim uehementius in nos hoc pro-
pheticum fulmen iacularis, eo potentius ad concucienda
rationum tuarum fundamenta in te retorquibimus, non
coacte ut pleriq; scd ex uero. Non faci'e dixerim, quan-
tum nobis lucem Daniel attulerit ad peruidendas Anti-
christi insidias, Sed oper. & precium est audire te, qui per-
inde ac si iam debellatum sit, & toti mundo euident, Missa
sam esse Christianorum iuge in Ecclesia sacrificium, non
iam Hieronymi ac doctorū expositione uteris, sed tu opte
Marte, ut iusum est, confingis quedam, Danielis prophete
t. e & uniuersae scripturae prorsus dissonantia, nam quid
attinet Germaniae iam tandem oculos recipienti sic time-
re, quasi ipsa gignat sex uiros ad uastandum populum
missos, ut tu ex Ezechiele, seductus forte à commentatore
Methodianae reuelationis, falso conijcis, securus esto, nam
חַיִּים וּמִבֵּין חַיִּוּת alienis uiribus
potens nondum interibit, ne forte tuo instituto appli-
ces Prophete oraculum, Et nimis uere O Ecce tibi prae-
dico non tam facile desituum Missale sacrificium, si que
idem pugna cornu oculati aduersus sanctos magis magis
q; incrud. scit, ut uideamus, & os eius grandia loqui non
cessat, confunditur enim consilium inopis, & proposito-
nes Regis facierū, haud secus ac aurea olim Nabuchad-
nezzer statua, obtruditur adorande, camino ignis ar-
dentis, statuam adorare nolentibus passim preparato, At
חַיִּים Ecclesiae cuius propheta meminit, tempore

Antichristi auferretur, et si recipis proh dolor magna ex parte iam ablatū est, De quo sic sentio (si nosti meliora auidiam prophetiā tuam, modo fidei sit analogā) Sacrificiū iuge in Ecclesia, quod à nobis semp̄ requirit scriptura, cupidū & templorū apparatu cōsicitur, sed paratur uerbo Dei, ut cū Euangeliū synceriter prædicatur, nempe poenitentia et remissione peccatorū, Ex predicatione poenitentia & conuertuntur præ metu iudicij diuini & anxietate conscientie, sicut illi act. 2. clamabant, quid faciemus uiri fratres? Hic sit cor contritū et humiliatū, sacrificium Deo gratissimū quod nemo impiorū & hypocritarum potest offerre, Ex prædicata remissione peccatorum per Christū clamantem, Venite ad me omnes qui onerati estis ego refocillabo uos, oritur fiducia in tam benignū redemptorem, nā tum agnoscitur bonitas & erga homines amor seruatoris nostri dei, qui nō ex operibus quæ sunt in iustitia quæ faciebamus nos, sed secundū suā misericordiā saluos nos fecit p̄ lauacrū regeneratiōis ac reuatiōis spiritus s. quē effudit in nos opulente per Ihesum Christum seruatorem nostrum, ut iustificati illius gratia heredes efficieremur iuxta sp̄m uitæ æternæ Tit. 3. Hoc Euangelium gloriæ gratiæ Dei ut primum receperit cor humanū per fidem, & ob signatū fuerit spiritu p̄missiōis sancto arrabone hereditatis nostræ, dilectio Dei effunditur in cor p̄ spiritū s. qui datur credentibus, ut sic homo fide rapiatur in Deū, quē unū porro timet amatq; et charitate accēdatur in p̄ximū, paratus ei seruire quē admodū

Psal. 50.

Matt. 11.

Ephe. 1.

Iehes. 11. Christus seruiuit nobis Philip. 2. Et qui sic fuerit adste-
 Roma. 8. tus, quoniam ablato corde lapideo, carneum est repositum
 & spiritu dei agitur, non cessat, sed assiduum ei cum
 carne bellum est, facta enim carnis spiritu mortificat ut
 Roma. 5. uiuat, habet iam quod peccat nempe pacem cum Deo per
 Christum, & agnoscit quod opulenta sit gloria hereditatis
 sanctorum, ex hac cordis abundantia, os gratum in con-
 fessionē laudis erumpit, ut Christifidelis mane & uespere
 laudet nomen Domini in assidua sui ipsius abnegatione,
 Psal. 33. cum Dauide canens, Benedicam Dominum omni tempo-
 re, semper laus eius in ore meo, gustate & uidete quod suauis
 est Dominus, Beatus uir qui sperat in eum, in Domino
 gloriatur anima mea, audiant adflicti & letentur, magni-
 ficate Dominum mecum et exaltet nomen eius simul,
 siue enim prospera siue aduersa pro acciderint, semper
 gratus est, & in omnem Dei patris uoluntatem paratus,
 ut non obscure hic cernas εν δειλεχισμον, quando con-
 fessores facti & poenitentes offerimus hostiam laudis per
 Christum, & tum beneficentiae communicationisq; non
 obliuiscimur, quibus uictimis placetur Deo inquit Apo-
 stolus Heb. 13. Age nunc conspiciamus quomodo
 auferatur. Aufer Euangelium, tolle uerbum Dei, succedat
 humane traditiones, & simul iuge sacrificium abstulisti
 Iohan. 8. Christus lux est et ueritas, hic cum uerbo diuino discatur,
 non humano, aufer uerbum & succedent tenebrae & impie-
 tas, impij autem nihil offerunt ad quod Dominus respiciat,
 iuxta illud Prouerb. 15. Victima impiorum, abominatio

natio est Domino, cum enim corda incredulorum non
sint recta coram Domino, oculos suos auertet ab eis, cum
manus ad Dominum extenderint, Lauamini (inquit) &
mundi estote, auferite malum cogitationum uestrarum ab oculis
meis, quiescite agere peruersa, discite benefacere. Hic
uides ideo sacrificia iudeorum reiecta quod corde immundo
sacrificassent, At cor humanum Petrus fide Euangelica
purificari act. 15. testatur, Euangelium primo poenitentiam
inculcat, ubi spiritu s. mundum de peccato arguente
discimus, nostra omnia coram Deo sordere, nos nihil aliud
quod perditionis massam ex nobis esse, nec posse ullo pacto
coram Dei iudicio subsistere, Ideo territi cum Dauide
clamamus, Domine ne in furore tuo arguas me, non est
sanitas in carne mea a facie irae tuae, non est pax ossibus
meis, a facie peccatorum meorum. Iniquitates meae supergressae
sunt caput meum, sicut onus graue grauatae sunt
super me, in flagella paratus sum, iniquitatem meam ego
annuntiabo, anxius ero de peccato meo, Non derelinquas
me domine Deus meus, ne discedas a me, non intres
in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu
tuo omnis uiuens. Iam cum Deus superbis resistat &
phariseis, humilibus autem det gratiam, sacrificium certe
Deo erit spiritus ille contribulatus, nam cor contritum &
humilatum Deus non despicit, sed acceptat sacrificium
iustitiae & uulgos labiorum consentium nomini diuino,
quando uni Deo laudem iustitiae tribuimus, nobis confessionem
Dei cum per legem agnouimus peccata, male-

Iesa. 4.

Iesa. 1.

Ioan. 16.

Psal. 37.

1. Pet. 5.

Roma. 3.

Iere. 33. dictione & mortem, et quomodo nullum in nobis ad hoc
 Luc. 2. num robur sit, mox profertur uox sponsi & annuntia-
 Iesa. 9. tur pauperibus gaudium magnum, nempe peccata per
 Rom. 8. Christum remissa, abolitam mortem, cum enim seruator
 Ephe. 1. mundi natus & datus sit nobis, iam Deus fauet propter
 Rom. 10. unigenitum suum, cui non pepercit, sed pro nobis omni-
 Philip. 3. bus tradidit, ex hoc tantæ bonitatis dei auditu, fiduciam
 Gala. 6. 5 concipit cor humanum, & simulac ad se quoq; pertine-
 re omnes illas diuitias iustitiæ & salutis per Christum
 partas persuasum fuerit, protinus arbitratur omnia dam-
 num esse propter excellentiam cognitionis Ihesu Christi,
 haustôq; Christi spiritu, noua fit in Christo creatura, ad
 imaginem Dei restituitur, Breuiter adsunt Timor & A-
 mor Dei, cæteri q; fructus spiritus sancti quibus Deo &
 proximo reddimus quæ debemus. Tanta igitur bona no-
 bis per uerbu Dei obtingunt, nempe fides, charitas, spes,
 patientia & c. quibus efficitur ut primo persona iustifi-
 cetur, tunc ad Abel respicit Dominus, & dein ad mune-
 ra eius. Cum itaq; non humano, sed Dei uerbo, peccata
 nostra & miseria, tum immensa diuinæ bonitatis erga
 nos dignatio recte cognoscantur, & ijs non cognitis pec-
 cator maneat impius absq; fide & charitate, eoq; abomi-
 natio potius sit q̄ uictima Domino. Consectarium est
 uerbo dei ablato fidem & charitatē auferri, sine quibus
 Deo sordent omnia nostra opera & sacrificia, atq; adeo
 iuge sacrificium tolli. Sunt ne hæc obscuræ? Nonne scri-

ptura docet spiritum sanctum ex auditu uerbi Dei acci-
pi, & per solum hunc, nos scire que à Deo donata sint Gal. 3.
nobis. Spiritus mundi hæc non reuelat, sed pater per spi- 1. Cor. 7.
ritum sanctum. Ergo qui uerbum Dei aufert, cogni- Math. 11
tionem nostri & Dei aufert, uitam, ueritatem, lucem,
pacem, iustitiam, salutem, & breuiter omnia simul bona
aufert, quid igitur relinquit, nisi mortem, mendacium,
tenebras, iram, peccata, damnationem & omnia ma-
la, & completur quod Ieremias habet. Prophetæ adfe-
runt seductiones cordis sui, & faciunt ut obliuiscamur
nominis diuini propter somnia hominum, sicut olim pa-
tres obliuiscuntur nominis Dei propter Baal. Iam ubi nec Iere. 23.
Deum nec nosmetipsos cognoscimus, Caini efficimur,
Dei contemptores, absq; fide & charitate dicentes, Nun-
quid ego custos sum fratris mei? Et munera nostra Cai-
na erunt, que Dominus iusto iudicio abominatur, ubi
igitur iuge erit sacrificium? Hanc miseram Ecclesie
conditionem deploramus, que pascua uitæ mera præ zi-
zanijs traditionum non inuenit. Ideo ubi uitam que-
siuit, repperit mortem, nam uerbo humano docentur
homines in se confidere, se suaq; amare & magnifa-
cere, quasi nos nostris meritis iustificemur & salue-
mur. Hic tacentur & obscurantur imperuestigabiles
diuitiæ Christi, per quem habemus redemptionem per
sanguinem ipsius remissionem peccatorum, non iuxta
nostra opera, sed diuitias gratiæ suæ ut ait Apostolus,

ubi autem nobis alioqui natura plus nimio nostra dea
Matt. 20. mantibus predicantur uires nostræ & merita iactantur,
Luce. 18 mercenarij efficimur, qui oculo nequam cum phariseo
 ad nostra respicimus quasi simus iusti & non sicut pub-
 licani. Hic nostras contritiones metu pœnæ factas aut si-
Ro. 9. 10 mulatas, confessiones, satisfactiones, & reliqua opera au-
 dimus in immensum uehi, ijsq; fidimus, propriam iustitiã
 cum Iudæis constituentes. Hinc nihil nisi tristes & caute-
 rio notatæ conscientie, meriq; hypocritæ nascuntur, aut
 gratiæ Dei contemptores, qui Deo non gratias ullas agunt
 q; tanta bona acceperint, sed q; ipsi tanta fecerint & non
 sint sicut cæteri, adulteri, raptores & c, nec gloriantur in
Luce. 5. Domino, sed in suis operibus, quibus putant se iustificatos
Matth. 9. & mereri uitam æternam. In illorum ore non laus Do-
 mini, sed præconium liberi arbitrij, bonarum intentionũ
 & dictaminum personat, cumq; sani sint, non egent me-
 dico Christo, quid igitur laudis canerent ei cuius ope non
 egent magnopere? Et illa operatio erroris multis iam
 seculis immaniter grassata est, & sana legis ac Euangelij
 doctrina, qua uerum sacrificium iuge Domino paratur,
 spreta iacuit. Vbi igitur corda contrita & spiritus humili-
 tati esse potuissent inter tot encomia nostrarum uirium,
 meritorum & operum? Hanc à fide defectionem præ-
 dixit spiritus. 1. Timo. 4. Et Christus cum uenerit filius
 hominis putas inueniet fidem? item charitas extinguetur.
 Viden in nouissimo tempore fidem & charitatem interi-
 turas, at cum his paremur ut uictimæ fiamus gratiæ Do-

mino, quid adhuc miramur, iuge sacrificium quod Dani-
el prædixit desitutum. Tolle fidem & charitatem ex ho-
minibus quæ nobis per uerbum Dei donatur, quid relin-
quis aliud quàm cæcos filios Adam, amantes sui, contempto-
res Dei & hominum, ac summam totam impietatis ler-
nam quam Psal. 14. descripsit. Et in eam desolationem
incidimus propter neglectum uerbi Dei. Purum uerbi
triticum erat Ecclesijs Christi proponendum, & paleas
traditionum deglutiimus miseri ut illud Iesaiæ quadret Ies. 3.
in nostros phrenapatas. Popule meus dirigentes te, sedu-
cunt, uiam itinerum tuorum dissipant, uos ipsi euacuastis
uineam meam.

Nunc ad id quod tempore Antichristi iustos multo ar-
dentius oraturos pronuntias, atque ideo orationes non esse
iuge sacrificium à propheta predictum, & ob id aliud
quoddam esse sacrificium, tempore Antichristi auferen-
dum, nec ullum dari preter Missam. Respondeo. Cùm Do-
minus Matth. ult. pollicitus sit, se fore nobiscum usque ad
consummationem seculi, nimirum per fidem in cordibus
nostris, fatemur nos non ita derelictum iri Electos, etsi
immaniter deseuiat Antichristus, ut nemo penitus super-
sit qui fidat Deo & oret. Nam Dominus dixit, implendū
est omnino, uerba enim eius non transibunt, etiam cœlis
transeuntibus. Erunt igitur semper aliqui Christiani &
cum ipsis Christus usque ad consummationem seculi, nihi-
lominus tamen ob eorum paucitatem qui persistunt, et eos-
rundem imperfectionem, electos enim erraturos Christus

prædixit, uerissime dicit propheta, Sacrificium illud iuge
ablatum iri, cuiusmodi loquendi modos in scripturis non
paucos habes. Ita sauator Lu. 18. Cum (inquit) filius ho-
minis uenerit an reperiturus est fidem in terra? Ecce ob
paucitatem uere fidelium ita loquitur, quasi neminem sit
in terra fidelem reperiturus, qui tamen usq; ad consum-
mationem seculi permansurum se nobiscum haud frustra
pollicitus est, ubi uel tenuis uel nulla fides est, quantum ob-
secro sacrificiorum inuenies? Certe Methodius martyr
Christi omne sacrificiū ab Ecclesijs quieturum audet præ-
dicere, Preterea nosti Synecdochen in scripturis usita-
tissimam, quam nisi uigilanter obseruemus, non omnia ad
logicum rigorem exigentes, in errores multo maximos
subinde prolabemur, per hunc tropum uel à parte totū,
uel à toto pars intelligitur ut psal. 78. ut non fiant sicut
patres tui, Generatio peruersa & exasperans, generatio
quæ non direxit cor suum, & non est creditus cum Deo
spiritus eius, non custodierunt testamentum Dei, obli-
ti sunt beneficiorum eius. Hæc quasi in totius populi Israel
uituperium dicuntur, Et scimus impios tantum hic uitu-
perari, Mose ut dux populi, erat in generatione illa De-
um exasperante, at melius testimonium in script. habet ut
Heb. 3. Mose fidelis fuit in tota domo illius, ubi etsi tota
generatio nominetur, pars tamen eorum qui in lege no-
luerunt ambulare, obliuisti beneficiorum Dei & mirabili-
um eius intelliguntur, Similiter Matth. 2 legimus totam
Ierosolymorum urbem turbatam cū Herode propter rea-

gem Iudæorum nuper natum. Hic totum nominatur ad-
dito signo uniuersali, quasi nihil superfit non turbatum,
cum tamen aliquot pij fuerint, felix illud tempus uisitatio-
nis ardentissimo desiderio expectantes ut Symeon et An-
na, Ad quem modum recte dicitur sacrificium iuge ab-
latum, quando præ furore filij iniquitatis inualescente,
& Altissimi sanctos conterente, ac præ pusillanimitate ec-
lectorū, uix nominabitur ueri sacrificij doctrina impu-
ne, In raris enim solet scriptura huiusmodi figura uti, &
rari erunt fideles pauciq; tunc orabunt fidei penuria ait
Theophilactus, quā cornu præualebit contra sanctos, do-
nec ueniat antiquus dierū, quid tu uideas et expectes, ne-
scio, ego horrendam illam ult. temporis faciem propemo-
dam intueor, ubi homo peccati sermones loquitur contra
excelsū, & sic præeualet ut Euangelium Christi uel no-
minare uix liceat, Quam indignanter fert mundus, quo-
ties Paulino more dicimus Cœna Dñi, cū quidam nihil
aliud uelint audire q̄ Sacramentum, O tempora calamizo-
sa, Scripturæ uerbis non licet uti, quanto minus uita ad
scripturæ regulam formata tolerabitur? Neq; tamen du-
bitas Lutheranis scuitam ascribere quasi in quempiam
ipsi scuiant, Seditionem agriculturalum per Satanam in
opprobrium Euangelij nuperrime excitatam, nemo uere
cum negotio Euangelico miscuerit, de ijs iam loquor,
qui Euangelium docent, & qui uitam conantur ad
uerbi Dei præscriptum componere, ubi scuiunt illi
dic obsecro? quis non intelligat animi commoti æstum?

Tu oculatus testis es utpote inquisitor hereticorum, eos
qui tibi Lutherani uocantur partim incertis uagari sedi-
bus adflatos, nusquam tutos, comburi, strangulari, & aquis
suffocari, tam calamitosos nemo recte dixerit scire, sed
potius extrema pati, partim si quos maior securitas domi-
retinet adeo non scire in quemquam, ut & ipsi a uilissimis
sepe hominibus laceffiti probris, non solum non reuerant
conuicta, sed pro persecutoribus orent, & bono malum
uincant. Porro cum clausos esse sermones propheta dicat,
periclitari te sinam tuo sensu in enarratione. 1290. die-
rum. Dominumque supplex interim inuocabo, ut in tem-
pore tante tribulationis nos tueatur, ne predicta abomi-
natio, nos sua contagione tabefaciat.

Sed et illud uehementer exaggeras quod Daniel scripsit ipse
nos non intelligere clausos sermones, doctos autem intelligere.
Hic iterum sumus furiosi, insani, impij & quid non? ad-
iuuamus Antichristum, destruimus uerum Dei cultum.
Respondeo, supererunt **המשכילים** qui intelligunt
rem, non quos Achademia uel **ἀκαδημία** docuit, ubi **ἄρχη**
καὶ οὐκ ὄντως natura tantum secreta rationis ducta
utcumque rimatur, sed qui ex spiritus sancti schola prodire,
nam prophetarum Mystera non capit **ὡνεύμα τοῦ**
καὶ οὐκ ὄντως. Et hoc tempore sunt qui intelligunt negotium
eius qui mysterium iniquitatis tempore Pauli agebat, dom-
7, Cor. 2. . lentque ut par est, non propter altaria denudata, abolitas
in templis imagines, templaque desolata, sed propter defec-
tum iugis sacrificij, cum tam paucos uideant, qui negotium

Euangelij ex fide agant, cumq; uident Euangelium con-
temni, Satanam passim contra unitatem Ecclesie sectas
excitare, Christum explodi, & breuiter presentem intus-
entur uniuersam illam miseræ Tragœdiam, quam ere-
miah in lamentationibus deflet. Vere enim abminutio de-
solationis stat in loco sancto, nam temp'a Dei quæ sumus
nos, ut innumera alia huius seculi scelera præteream, ex-
clusa fide & charitate, ueris templi Dei ornamentis, pro-
phanantur Demoniorum doctrinis, eidolis traditionum,
unde contemptus Dei et proximi sequitur, ut etiam inter
Christi præcones, Apostolus per paucos reperiat, quos ut
olim Titum germanos in fide filios possit appellare, ut
aliorum defectionem taceam, ubi iam est fides coniugij spi-
ritualis? Apostolus nos uni uiro ut uirginem castam ad-
iunxit, sed qui sit ut fornicemur in nostris inuentionibus?
cur sinimus corrumpi sensus nostros à simplicitate quæ
erat erga Christum? Cum densissimas illas errorum &
impietatis tenebras consydero, mirari cogor quomodo
doctus aut Sapiens ullus superesse possit, qui oculos ha-
beat euangelicos, quis enim se potest abscondere à uolu-
mine nusq; non uolante, nam maledictio hæc exijt super
faciem uniuersæ terræ ut propheta ait. Captiuus misere
detinctur Israel, conspurcatur Eidolis uerum Dei tem-
pium, pro uerbi regno Babylonicæ abominationes reg-
nant, nec usq; licet rite sacrificare, præ captiuitatis diutur-
næ squallore, ut uere cū Israele secundū carnem possimus
clamare ad Dominum Iesa. 64. Et nunc Domine pater

2. Cor. 30

1. Tim. 40

2. Co. 11

Sech. 50

noſter tu, nos lutum & tu figulus noſter & opus manuum
tuarum omnes nos, ne iras caris domine ſemper ualde
& ne in æternum recorderis iniquitatis, Ecce reſpice ob-
ſecro Dñe populus tuus omnes nos, ciuitas ſanctuarij tui
facta eſt deſerta, Zion deſerta facta eſt, Ieruſalem deſola-
ta, domus ſanctificationis noſtræ et gloriæ noſtræ, ubi lau-
darunt te patres noſtri facta eſt in exuſtionem ignis,
& omnia deſyderabilia noſtra uerſa ſunt in ruinas. Nun-
quid ſuper his continebis te Domine? tacebis & affliges
nos uehementer. Habes itaq; à quibus uerus Dei cultus
deſtruatur, quem ego cum Iohanne adorationem uoco,
qua in ſpiritu & ueritate Deum colimus, Miſſa faciamus
oſtentamenta templorum pluſq; Acheronica. Cultus Dei
uerus non dicitur, qui per impios fieri poteſt qualis eſt ex-
ternus ille quem doles alicubi interiſſe, cum iuſtius dole-
res eo loci iam eſſe Eccleſiam, ut paruuli panem petant,
& ferme nemo eſt qui porrigat, tantum ſordes obijciuntur,
ut omnes iam Eccleſiarum menſe uomitu et ſordium
plena ſint abſq; loco ut eſt apud Ieſaiam.

Ieſa. 28.

In ueteri lege certa erant loca diuini cultus, ſic legimus
Altare & ſacrificiũ Noah Gen. 8. Altaria Abrahæ Gen.
12. 13. & Gen. 21. **LUK** eius, Altaria item Iſaac &
Iacob Gen. 20. 32. 35. et Bethel Ge. 28. Altare in mon-
te Ebal Deut. 27. Iofua. 8. De in templũ Solomonis &
alterũ à reditu Babylonico, Etenĩ Deo tum ſic uifũ ut lo-
cus definiretur ubi inuocaretur nomen Dñi, et aures eius

in preces populi essent inclinatae. 3. Re. 8. Deut. 12. 16
2. Para. 6. Sed quid hæc ad Euangelij patefacti tempora?
Dominus per Malachiam prædixit diuini cultus com-
mutationem quam & factam audit Samaritana ad fontē
Iacob, q̄ si spiritualem Dei cultum neglexerimus, tantum
q̄ templorum ornatus, & hoc genus externa cum Iudæis
ceremoniaris impensius fuerimus admirati, nihil melius
audiemus q̄ olim Iudæi apud Ieremiam, Hi cū in tem-
plo manufacto fidutiam haberent audiunt, Nolite cōfide-
re in uerbis mēdacibus, dicentes, Templum Domini, tem-
plum Domini, Templum Domini. Quanto minus iam fe-
ret Dominus Iudæicas hæc gl'orias in luce Euangelij, qui
fastidijt Iudæos ob erroneam de templo opinionem, quod
tamen ipse pro ratione temporis ordinarat. Quid tibi re-
sponderet Stephanus, cū in luce Euangelij tantifacis plusq̄
Iudæicas umbras, qui nihil nisi templa, altaria, thurifica-
tiones, & externa sacrificia sonas, cum tanto fulmine uer-
bi Dei ferire non dubitauerit templum Ierosolymitanum,
referens uerba Iesaiæ ex cap. 66. Cœlum sedes mea, Ter-
ra suppedaneum pedum meorum, quæ nam illa domus,
quam ædificabitis mihi, & quis ille locus quietis meæ,
nonne manus mea fæcit hæc omnia? Non enim is est ex-
cellissimus (inquit) qui in manufactis templis habitat,
Deus non uult coli iuxta nostras intentiones bonas, sed
ex præscripto uerbi sui Deut. 12. Dic sodes ubi Christus
usq̄ in nouo Testamento quicq̄ præcepit de templis extru-
endis, ornandis, honorandisq̄, nam locus Matth. 23. ali-

orsum spectat, ubi Apostoli de Basilicis scribunt aut mandant? Percurre no. Testamentum omne & liquido uidebis Christum & apostolos non magnificasse templa consecrata, ob quorum infrequentiam tu putas Antichristo uiam sterni. In festis ob hominum congregationem aliquoties in templo Christus euangelizauit, aliàs & sepius, in montibus, in nauis, ad mensam, in priuatis aedibus, & deserto. Iohannes Christi præcursor & præco in deserto Iudeæ predicauit. Apostoli in die Pentecostes in confertissima turba uarijs linguis loquebantur magnalia Dei. Philippus Eunucho præfecto Candaces Reginae Aethiopiæ oracula prophetica de Christo in uia à Ierosolymis uersus Gazam aperuit. Paulus in Coenaculo quodam usq; ad medium noctis sermonem Euangelicum protraxit act. 20. Petrus in domo Cornelij Centurionis mysteria Dei dispensauit. Num hic ulla templorum magnifica mentio aut altarium, ubi tamen præclarissimum Apostolorum officium exercetur, nempe uerbi Dei predicatio. Non amplius Mose minister est in domo Domini, sed ipse filius domum Dei administrat, quæ sumus nos Heb. 3. atq; ob id Petrus nos uiuos lapides uocat domus spiritualis. Et Paulus Ephe. 2. scribit, Nos crescere in templum sanctum Domino, non manibus artificum, sed per spiritum Dei. Cum igitur pompas legalibus ceremonijs simillimas, & domum manufactam tempore Euangelicæ libertatis tempore uehis, ut in ijs seruiatis & honoratis cultum Dei, in neglectis peccatū statuas, Quid miraris, si hæreticuli indocti

1. Pet. 2.

indocti et hebetes te non recto pede ad ueritatē Euangelij
 incedere suspicentur, neq; tamen damnamus earum rerū
 usum, sed abusum, Nam & olim σεμνείον erat, & pij
 hymnos cantusq; gratiarū actionis modulabātur, testibus
 Philone & Plinio ad Traianum. At iam longe alia Ec-
 clesiæ forma conspicitur, olim enim conuentus erant sim-
 plices ad orandum, legendas enarrandasq; scripturas, &
 Cœnam Domini celebrandam, loquebantur sibimetipsis
 per psalmos & hymnos & cantiones spirituales, gratias
 agentes de omnibus in nomine Iesu Christi. Iam uero pom-
 pa sumptuosissima regnat prisce simplicitati penitus con-
 traria, Per immortalem te obsecro Ecce, considera accu-
 ratus, quando templa, templorumq; innumeras cœremo-
 nias tot præconijs decantas, quid laudes, nonne Organis
 & canticis non intellectis, & solo labiorum cultu magna
 ex parte omnia templa resonant, psalmos non intellectos
 canunt conducticij, q̄ iuxta Maleachi exprobrationē, nō
 claudunt ostia, nec incendunt altare gratuito. Et cum A-
 postolus in Ecclesia omnia uelit ad ædificationem fieri,
 malitq; quinq; uerba mente loqui ut alios instituat, q̄ de-
 cem milia uerborum lingua. Quis hic ædificatur, ubi lin-
 gua uulgo ignota legitur caniturq; totos dies? & his pom-
 pis cogitur cedere munus apostolicum, q̄ si pene nihil ex
 ijs quæ leguntur et canuntur uel ipsi intelligunt uel alijs
 interpretantur, ubi bona illa Ecclesiæ conditio tam apo-
 stolice instituta sicut quidam putant? Absq; spiritu & fide
 plerq; sunt & adhuc sine modo, & fine laudamus tem-

Malea. 1.
 1. Cor. 4.

pla, ritusq; templorum, Deus apud prophetam Amos
odisse se dicit & proiecisse festiuitates Iudeorū, nec cape-
re odorem cœtuum eorum. Aufer (inquit) à me tumultū
carminum tuorum & cantica liræ non audiam. Quod si
Dominus, quæ ipse tum instituerat, respuit, ut quæ sine
spiritu & fide in spiritu erroris fierent, quo uultu nostra
templa, cantus, Altaria, organa, & uniuersum externi
illius sacerdotij apparatus respexerit? Vbi simplicibus
magnifica pietatis species adblanditur, cum interim uis
eius negligatur et impletur, etiamnum quod Amos dixit,
de fermento laudem sacrificant hypocritæ. Quid multa?
manifestius est q̄ ut docere oporteat, quid ad sinceram
fidem & charitatem faciant cærei, ornamenta altarium,
imagines, cantus immodici, fraternitates & reliquæ quæ
hactenus se titulo cultus diuini uenditarunt. Quomodo
autem hæc à carne in spiritum in no. Testamento transi-
ferantur, quandoquidem ueterum autoritas te plurimum
mouet. Ireneus breuiter indicat lib. con. Valenti. 4. c. 34.
ubi nam sint altare & templum in no. Testamento, Al-
tare (inquit) est in cœlis, illuc enim preces nostræ & ob-
lationes nostræ diriguntur, Et temp'um, quemadmodum
Iohannes in Apocalypsi ait, & apertum est templū Dei
& tabernaculum, Ecce enim (inquit) tabernaculum Dei
in quo habitat cum hominibus, Vides itaq; te frustra Da-
nielis uaticinium iactasse, quacumq; enim ratione hacte-
nus à spiritualibus enarratum sit, Missæ tamen non suffra-
gatur. Neq; Porphyrius tantum, hostis Christianæ fidei,

sed Chryſoſtomus etiam eruditione & pietate conſpicuus
hunc locum Danielis de Endelechismo, ad Antiochi per-
secutionem refert, quem ſcribit oratione ſecunda contra
Iudeos. Hunc ſacrificandi morem apud Iudeos ſuſtulſiſſe
et immutaſſe, ſuæq; enarrationis teſtem citat non contem-
nendæ autoritatis Iosephum ex lib. antiq. 10. & 12. qui
cum Danielis uisionem de ariete, hirco, de. 4. cornibus,
de poſtremo poſt illa exorto exponit, Inter alia palam
hæc de Antiocho intelligenda ſcribit, nã eius uerba ſunt,
Dixit ex eis quendam oriri Regem expugnaturum gen-
tem eius, & leges atq; conuerſationem pariter ablaturũ,
& templum depredaturũ, & ſacrificia tribus annis pro-
hibiturum, & hæc utq; noſtra gens ſuſtinuit per Anti-
ochum qui appellatus eſt Epiphanes, ſicut uidit Daniel,
hæc Iosephus. Ex ijs colligitur iuge ſacrificium Iudeorũ
hæc prophetia deſignari, quod crudelitate Antiochi ſub-
latum eſt, & poſt triennium uix tandẽ manu Iude Mac-
tabei filij Matathie reſtitutum. 25. die mensis ביסלר
At ſi lubet tranſſer hæc ad Antichriſtum, modo ſcias tuã
de Miſſali ſacrificio opinionem hinc nequãq; ſtabiliri, ſed
noſtram potius ſententiam, Cum enim ob illuſionis effica-
tiam & doctrinas demoniorum ſana fides deficere cœ-
perit, languerit charitas, eiusq; officia, crudelitate Anti-
chriſti longe lateq; graſſante, interrupta iacuerint, deniq;
Chriſtianorum τῶν ἁγῶν ad cœnam Dñi & Eucha-
riſtiam celebrandam, eõq; rem ſacram faciendam nuſq; ad-
mittatur, aut cæſis paſſim aut fugatis gregis dominicẽ

pastoribus & ouiculis tempore angustiae trepidantibus,
dispersis & latentibus, Ipse iudicatio ubi tandem locum
habeat ἐν δαλεχίμοσ, Non obscura uidemus huius
mali praeludia, quando autem ipsa penitus tollendi iugis
sacrificij hora instet, Dominus nouit, an recte uel perpe-
ram uaticinium prophetæ intellexerim, Sedentes dijudi-
cent. Hic tu mihi Ecclesiarum Magistros obrudis, uetus-
tissimos Patres, qui in coena oblationem esse affirmarunt.
Vnum confiteor magistrum Ecclesiae Iesum Christum
auctoritate patris coelestis iuxta illud Matth. 23. Vos no-
lite uocari Rabbi, unus est enim magister uester nempe
Christus, omnes autem uos fratres estis. Et Ioan. 13. Vos
uocatis me magistrum ac Dominum & bene dicitis, sum
etenim, cuius uerbi memor Apostolus, non dixit, Sic nos
aestimēt homo ut Magistros Ecclesiae, Sed dixit, Sic nos
aestimēt homo ut Ministros Christi & dispensatores my-
steriorum Dei, quod superest autem illud requiritur in
dispensatoribus ut fidus aliquis reperiatur. 1. Cor. 4. Quae
nolim dicta in Patrum contumeliam, quos & ego admi-
ror ut doctissimos, & ueneror ut sanctos, satis enim te-
stantur fidem suam eximijs monumentis, quae certe eius-
modi fuit ut si hodie uiuerent, regnum uestrum regnum
abusuum nequaquam suis scriptis constabiliri paterentur, in-
tra hos terminos quos ipsi fixerunt non permansistis,
& nihilominus ipsorum auctoritate ad confirmandos ab-
usus pertinacissime abutimini. Oblationem igitur in coe-
na Domini fieri, ut à patribus recte forsitan & intellectū

Et dictum est, ita à uobis qui Papæ regnum tuemini, pe-
nitus non est ad scripturæ regulam assertum, Introspice
Christi institutionem & mandatum, moxq; patebit Eccle-
siæ factum quæ à regula Magistri sui unici nempe Christi
non recedit. Christus iubet edere corpus suum & bibere
sanguinem, & mortem Domini annūtiare donec ueniat,
Dum igitur Christo obsequitur Ecclesia, mortē redemp-
toris in Coena annuntiat, ut Apostolus Rom. 4. docet.
Christus mortuus est propter peccata nostra Rom. 3. &
Eph. 2. Omnes sumus peccatores nati & filij iræ, Et
Eph. 2. Cum essemus mortui per delicta, conuiuificauit
nos Deus una cum Christo, simulq; cum eo resuscitauit,
& simul cum eo sedere fecit inter cœlestes in Christo Ie-
su, ut ostenderet in seculis superuenientibus eminentem o-
pulentiam gratiæ suæ benignitate erga nos per Christum
Ihesum, gratia enim sumus seruati per fidem, idq; non ex
nobis, Dei donum est, non ex operibus ne quis gloriatur.
Et Rom. 5. Reconciliati sumus Deo per mortem filij,
qui est pretium redemptionis nostræ. 1. Tim. 2. & pro-
piciatio pro peccatis nostris. 1. Iohan. 2. Hic fideli memo-
ria recordamur peccatorum nostrorum iræ Dei, iustissi-
miq; in peccatores iuditij, cor redditur contritum & hu-
miliatum sacrificium Deo acceptum. Tum Euangelij
uoce in firmam spem salutis erigimur, credendo pro pec-
catis nostris per mortem Christi unicum & uerum expi-
ationis ueræ sacrificium, esse plenissime satisfactum, qua
sile non simulata fit ut mortificationem ueteris Adams

nostri, morti Christi incorporatam per Christum offeramus patri, non signum uacuum habentes, sed illud ipsum sacrificium olim in cruce oblatum, nunc in pane & calice uocationem Dei percipientibus presens tractantes, nempe corpus uerum & sang. uerum Iesu Christi, in quibus plena reconciliatio facta est, quam ueram expiationis plenissimam uictimam fidei commemoratione & cū debita gratiarum actione uelut obtendimus Deo patri, & per misericordiam suam saluos nos fecerit, mundum sibi reconcilians per mortem unigeniti, qua ratione Veteres recte Cœnam appellarunt $\epsilon\upsilon\chi\alpha\rho\iota\sigma\tau\acute{\iota}\alpha\nu$, Sic Eusebius Emisenus uere scripsit Christum in die Cœnæ nobis sacramentum corporis & sanguinis consecrasset, ut coleretur iugiter per Mysterium, quod semel offerebatur in pretium, Attende, semel in precium oblatum Christum, sed iam coli iugiter per Mysterium, quàmuis igitur addat, ut quia quotidiana et indefessa currebat pro omnium salute redemptio, perpetua esset redemptionis oblatio & perennis uictima illa uiuere in Memoria, & semper presens esset in gratia uere unica & perfecta hostia & c. Facile tamen intelligit qui scopum sententiæ Emiseni intuetur, nihil hic statui de aliqua oblatione satisfactionis noua & pro peccatis uiuorum ac mortuorum, iamprimū expiandis quotidie uestro more iteranda. Patrum itaq; sententiæ & uestrum dogma longe lateq; dissentiunt. Patres in Cœna oblationem ponunt, q; ibi corpus et sang. Christi, uerum illud sacrificium, quo olim perlitatum est

tractetur, ad memoriam mortis Christi refricandam, ut fi-
des, charitas & spes alantur ad perceptionem fructus per
uicam Christi oblationem parati, nec uolunt proprie hic
nouum sacrificium fieri pro peccatis mundi. Hinc &
Gabriel tuus postq̄ passus esset Christum in cruce se obtu-
lisse, factumq; uerum sacrificium semel moriendo pro re-
demptione omnium prædestinatorum efficaci Heb. 9.
Tandem addit. In officio autem Missæ idem est sacrificiũ
non per iteratam mortem, sed per mortis semel passæ re-
memoratiuam representationem. Et eodem loco scribit,
Christum semel tantum passum, Nos autem quottidie
mortis illius uicæ memoriam in hoc sacramentali sacri-
ficio representare, In calce Ambrosio tribuit hæc uerba,
sed que ipse quoq; probat. Christus hostiam obtulit, ipsam
offerimus & nunc, sed quod nos agimus, recordatio est
Sacrificij, Idem sentit Theophilactus Heb. 10. cuius hæc
uerba sunt. Quæret aliquis, num et ipsi sine sanguine im-
molamus? Ita quidem sed Christi tũc reminiscimur obitus
eundem semper offerimus, quin potius oblationis illius
memoriam facimus, perinde ac esset hoc tempore immo-
latus. Deniq; Thomas tuus super epist. ad Heb. cap. 10.
Oblatio quam offerimus (inquit) non est alia, q̄ illa quam
Christus obtulit, sed est commemoratio illius hostiæ quam
obtulit Christus. Breuiter, nisi data opera uelimus fallaci-
tarum tendicula nosmetipsos irretire, non difficile fuerit
eerruere, Patres sacrificium aut oblationem secus accepisse
q̄ nos, dum in cœna sacrificium posuere, Nempe uel sa-

crificium ab eo quod semel fuit, & vim expiationis perpetuam habet ut respexisse uideantur ad corpus & sanguinis presentia non quod hæc denovo per manus nostras Deo offerantur, sed semel oblata perpetuo sacrificij vim obtineant exerceantque, Aut respexerunt patres ad cultum Dei externum aut sacrificium seruitutis in coena, quo nunc Deo seruire discit Ecclesia, quemadmodum olim Synagoga exercitio suorum sacrificiorum ad colendum Deum adformabatur, precipua enim hæc est Dei seruitus externa in nouo testamento, qua in caeremonia panis Eucharistiae rite tractanda conuenimus & unimur Domino, quo cultu ob ueteris hominis torporem nunquam non in obliuionem rerum celestium nos retrahere conantis, plane opus est in hac mortali uita, Neque obscurum est quod dico. Si Irenei uetustissimi ea de re uerba recte intellexerimus, qui libro .4. con. Valenti. cap. 32. scribit Christum suis discipulis dedisse consilium, ut primitias Deo offerant ex suis creaturis, non quasi indigentibus, sed ne infructuosi & ingrati sint, cum qui ex creatura panis est, accepit et gratias agit dicens. Hoc est corpus meum, Et calicem similiter qui est ex ea creatura quæ est secundum nos, suum sanguinem confessus est, & noui Testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in uniuerso mundo offert Deo, ei qui alimenta nobis præstat, primitias suorum munerum in nouo Testamento, & citat ad hoc locum de munda oblatione in gentibus Maleachi primo. Et cap. 33. dicit Ecclesiam offerre in Deo omnia

potente per Ihesum Christum, ubi si uestrum sacrificium
intelligendum esset, nempe Christus in manu sacerdotis
denuo offerendus Deo patri pro peccatis, ut tu scribis,
secus esset locutus, Cum autem dicat, nos offerre in Deo
per Christum, manifestum est, cum in cena non posuisse,
tuum illud sacrificium, quo Christus quotidie pro pecca-
tis uiuorum & mortuorum docetur offerendus, alioqui
non dixisset nos offerre in Deo per Christum, sed offerre
nos Christum Deo. Porro ca. 34. hæc subiungit, oportet
nos oblationem Deo facere, & in omnibus gratos nos
inueniri fabricatori Deo in scientia pura et fide sine hy-
pocrisi, in spe firma, in dilectione feruenti, primitias eo-
rum quæ sunt creaturarum offerentes, Et hanc oblatio-
nem Ecclesia sola puram offerret fabricatori, offerens ei
cum gratiarum actione ex creatura eius. Hic sanctus Ire-
neus de pane & uino sanctificatis loquitur, hæc ipse solet
oblationem uocare, non more uestro, sed paulino, Paulus
enim dona quæ in usum pauperum segregabantur, hostia-
m solebat uocare acceptam Deo, ut Philip. 4. Expletus
sum postq̄ accepi ab Epaphrodito, quæ à uobis missa fu-
erant, odorem bonæ fragrantie, hostiam acceptam, gra-
tamq; Deo. Ex qua loquendi ratione Paulina, facile et in
cenam hostiæ aut sacrificij nomen irrepsit propter dona
quæ à pijs adferbantur, & propter primitias eorū quæ
sunt eius creaturarum oblatas, ut uocationem Dei perci-
pientes, iam non communes, sed sanctificatæ essent,
nempe Eucharistia quæ ex duabus rebus constat, terrena

et cœlesti, ubi tamen nihil unquam cogitatum de sacrificio pro peccatis, ut facile ex his patet Ireneum in ea opinione non fuisse, ut corpus Christi et sanguinem denuo offerri in cœna dominica pro mundi peccatis existimarit, cum ipse de oblatione sacramentali gratiarum actionis non obscure loquatur, quando dicit, primitias nos Deo offerre ex suis creaturis, ne simus infructuosi et ingrati. Et cap. 34. Offerimus autem ei non quasi indigenti, sed gratias agentes donationi eius, Non igitur offert Ireneus ut iamprimum sua oblatione peccata expiet, sed ut gratias agat. Innuat enim nos iam esse redemptos et adsertos in libertatem. Ceterum sic liberatis porro non esse stertendum in ea libertate, sed debitam animi gratitudinem pro inenarrabili redemptionis beneficio testandam esse in libertate spiritus. Ad hæc et Urbanus primus in epist. de Rerum communione, ipsas res fidelium appellat oblationes, quia Domino offerantur. Et Ambrosius super. 1. Cor. 11 testatur oblationem in cœna non accipi more uestro apud doctores Ecclesiæ, qui ait, Hos notat qui sic in Ecclesiam conueniebant, ut munera sua offerentes aduenientibus presbyteris, quia adhuc rectores Ecclesijs in omnibus locis fuerant constituti, totum sibi qui obtulerat uendicaret schismatis causa, dissensiones enim inter eos pseudoapostoli seminauerant. Ita ut oblationes suas zelarentur, cum una atque eadem prece omnes oblationes benedicerentur, ut hi qui ut assolet fieri, non obtulerant aut unde offerrent non habebant, pudore correpti confunderentur, non sumentes

partem, & tam cito illud agebant ut superuenientes non
inuenirent quod ederent. Similiter & Cyprianus cū dicit
panem & calicem Domini offerri, certe non ullam intel-
lexit expiandorum peccatorum nouam uictimam, sed cul-
tum illum Dei in coena, quem & sacrificium uocat à re
sacra facienda, nam lib. 2. Epist. epist. 3. sic inquit. Passi-
onis Christi mentionem in sacrificijs omnibus facimus,
passio Domini est sacrificium quod offerimus, Quomo-
do obsecro nos offerimus passionem Domini? Nonne
offerre passionem Domini alia ratione nequimus, quàm
ubi cum debita gratiarum actione eam commemoramus,
& per Christi passionem preces nostras & nos Deo pa-
tri offerimus, ut nostra sacrificia per fidem, uero illi sa-
crificio expiationis incorporata tandem Deo offerantur,
quod eo sit maiori & grauitate et fructu in coena Domi-
nica, q̄ sacrificium expiationis habemus presens, Nam
Cyprianus scripsit, diuinam essentiam se ineffabiliter
Sacramento uisibili infundere, ut esset religioni circa sa-
cramenta deuotio. Hinc & Concilium Ephesinum ait,
Incrumentam celebramus in Ecclesiasticis sacrificijs serui-
tutem, sentiens nimirū, adesse quidem Sacramento Eucha-
ristie corpus et sang. Domini, at hic proprie non sacrifi-
cari, q̄ denuo sanguinem Christus non fundat nec moria-
tur, sed incruenta tantum seruitus celebretur, ubi ad bene-
dictiones mysticas accedimus, & sanctificamur partici-
pes sancti corporis & preciosi sanguinis Christi omnium
nostrorum redemptoris effecti, Nulla hic Missalis sacri-

ficij mentio ubi corpus & sang. denuo pro delendis peccatis offerantur, Modus itaq; loquendi patrum etsi prima fronte nonnihil uestro dogmati suffragetur, recte tamen consideratus adeo nihil uestram adsertionem uiuat, ut non dubitem patribus iniuriam fieri grauissimam uestris interpretamentis, siquidem patres in cœna dominica ad testandam fidelis animi gratitudinem & Eucharistiam respexerunt, & ad nos passioni dominicæ per fidem incorporandos, acceptæ remissionis peccatorum agnitionem presupponentes, & fructum gratitudinis exigentes, nequaquam autem pro peccatis placare denuo iratum iudicem uoluerunt, quem filij morte reconciliatum nobis firmiter cum Apostolo crediderunt, alioqui contra scripturam docuissent secus tractare cœnam quam à Domino instituta est, quod quam sollicitè cauerint, Cyprianus lib. epist. 2. epist. 3. testatur, ubi dicit, Si solus Christus audiendus est, non debemus attendere quid aliquis ante nos faciendum putarit, sed quid, qui ante omnes est, Christus prior fecerit, Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed Dei ueritatē, quæ si nec minima de mandatis Domini licet solueretur, quantomagis tam magna, tam grandia, tam ad ipsum dominicæ passionis & nostræ redemptionis sacramentū pertinentia fas non est infringere, aut in aliud quam quod diuinitus institutum sit, humana traditione mutare? Quid his clarius? Cum igitur diuinitus sit institutum, Cœnam dominicam agere in commemorationem mortis dominicæ pro munienda Ecclesia robore fidei aduersus portas

inferorum, non ut denuo nostris sacramentis aut oblationibus pro peccatis nostris satisficiamus, Consecrarium est nemini licere ut à magisterio diuino recedat & doceat quæ Christus et Apostoli non docuerunt. Patres sancti in litteris sacris exercitatissimi, et ad Christi doctrinã attentissimi uestris abusibus nullum robur adiiciunt, sed uos contra Patrum uoluntatem, piè scripta ad defensionem abusuum pertrahitis, Redite igitur ad simplicitatem Ecclesiæ apostolicæ & scripturæ sinceritatem, abusus tollite & omnis tolletur discordia. Iam uobis habemur hæretici et schismatici, quasi à scripturæ ueritate & Ecclesiæ unitate recesserimus, cum uos à scripturæ simplicitate, Cœnæq; dominicæ sinceritate ad multiplicem & multiformem illam Missam sitis translatis, primitiuæ Ecclesiæ moribus penitus dissimiles in annoso illo schismate uestro quod solum nunc mundo Ecclesia Christi habetur. Cupimus autem scire an hæc zizania in agro Domini fuerint Apostolis Ecclesiam moderantibus, quæ iam à uobis tantum selectæ fruges habentur. Primo ad munus Apostolicum eliguntur & ordinantur, uobis etiam testibus, qui non sunt idonei ad uerbi ministerium uel sacramentorum administrationem, satis est sic tonsus, sic uestitus, Episcopiq; diplomate commendatum esse, Age Ecce, si mentior, occide. Cumq; Cœna est celebranda prodeunt plures quæ opus sit, Aheronico propemodum apparatu ubi nihil usquam apparet, quod dominicæ Cœnæ sit uel tantillo simile, Intentio inculcatur denuo offerendi Christum pro pec-

lati uiuorum & mortuorum, Securi sumus, etiam si im-
mediate sacrificans plane sit impius propter opus opera-
tum Missæ, quasi qui ipse reprobus est & prophanus,
sanctificare alios & iuuare possit, cum Ireneus scribat, a
conscientia, si pura sit, sanctificari sacrificium, non homi-
nem sanctificari à sacrificijs. Vobis autem inuenta ratio
est, quia ad mediate offerentem, hoc est Ecclesiam respi-
citur, ad personaliter offerentis impietatem & operis o-
perantis penuriam indulgentissime conuiuetur. Tum pri-
uatæ uobis Missæ celebrantur, non siti aut esurie iustitiæ,
sed ex necessitate utpote conductæ & implendæ, qualif-
cunq; tandem sit fides Missantis, ubi hic Pauli proba an-
te cœnam habenda? Merita item oblationis dominicæ ap-
plicari nobis per actionem representationis in Missa pã-
lam docetis, Laicos à communionem sub utraq; specie sub-
mouetis. Verba Cœnæ de placato Deo & remissis per
sang. Christi peccatis, uerba inquam summæ consolatiõis
& diligentissime inculcanda populo, uos occultatis, ex
quibus autem scripturis prodeunt anxietate illæ inuocatio-
nes & mirabiles commendationes in Missa uestra? ubi
quæso habentur illa, quæ palam quæstum redolent, nem-
pe Missam unam, non tantum ualere pro pluribus si eis
ex æquo celebretur, quantum ualeret si uni soli uel pau-
cioribus applicaretur, Item magis ualere suffragium ali-
tui, quod pro eo singulariter fit, q̄ quod fit pro eo com-
muniter & pro alijs multis, atq; illud q̄ fœde lucrosum
est q̄ ad beatitudinem tendenti expediat et utile sit Missas

pro se specialiter procurare, ubi inter hæc uiget charitas
quæ sua non querit? Et breuiter quid in his dogmatibus
est quod simplicitatem & puritatem doctrinæ Christi &
Apostolorum de cœna Domini referat? Ad hæc docetis,
beatificandum oportere prius ab omni debito pœnæ li-
berari, Missam uero esse quæ ab huiusmodi debito liberet
in toto uel in parte secundū pportionem fructus Missæ
ad liberationem pœnæ qui si totus unī applicetur citius
liberet illum, q̄ si illi & simul alijs impartiretur, Num &
illud apostolicum est quod Richardus tradit. Tantum
(inquit) licet celebrare super altari lapideo, Calice ligneo
lapideo aut uitreo non licet celebrare, nec sine igne aut
uestibus ab Episcopo benedictis, cum tamen sanctus Ex-
uperius Tolosæ Episcopus, corpus Domini in canistro
uimineo portarit, & sanguinem in uitro. Quid autem
est Missa sicca secundū Guiliel. in ratio. d? Et q̄ sepe uno
die Missare non liceat, nisi ex causis magnis quarum una
est, si persona præstabilis superueniat & Missam petat,
cur non missatur etiam si humilis persona, modo pia Mis-
sam pecierit, quid hic personarū respectus habetur? præ
his nebulis humanarum traditionum non licet claram
rei ueritatem aspicere, Hos igitur abusus à Cœna Domini
aut Eucharistiæ sacramento tolle ut apostolicam traditio-
nem apostolice peragamus, & protinus tolletur schisma
quod dum non facis, nos iure Christianæ libertatis à te
dissentiemus tanq̄ à Deuterota, qui à Christi apostolorū
q̄ doctrina & instituto dissentit & recedit. Taceo iam

cæremonias multiplices Missæ quibus factum ut cœna
Domini à prima Christi institutione in legalem quendam
Dei cultum & sacrificium plane Aheronicum degeneras-
rit, cum enî simplicissime omnia ab Apostolis tradita &
tractata sint, unde quæso Iudaica hæc religio, illicitū esse,
ut uasa sacra à Laicis tangātur? unde Albarum et Cor-
poralium leges? nonne quædam à Sixto primo sunt ex-
cogitata? Sunt & alia additamenta, sed tolerabiliora, nã
Introitum Missæ legimus à Celestino datum, à Gregorio
Kyrieleyson, à Telesphoro Gloria in excelsis, Collatio-
nes à Gelasio primo, Epistolam & Euangelium à Hieros-
nymo, Mortuorum commemorationem à Pelagio, Thus
à Leone, Osculum pacis ab Innocentio primo, Agnus dei
à Sergio, alia ab alijs, his autoribus instructissima illa, in-
numeris penè cærimonijs Missa in hanc, quam uidemus,
pompan succreuit, & tu eam ad Christum & Apostolos
refers, nihil tale statuentes? Canon certe, qui tamen uobis
sacrosanctus habetur, Apostolica autoritate non est con-
firmatus, sunt enim qui à Scholastico putant conscriptū,
Et diuus Gregorius paulo ante suam ætatem factum in-
dicat, qui si ab Apostolis ad nos peruenisset, nunq̃ Am-
brosius alium habuisset, sed Apostolica traditione fuisse
contentus, Nolumus tamen ut temerarij quidam nouas-
torcs omnem penitus ritum dannare, sed perlibenter ad
quosdam pro Christiana libertate cõniuebimus, modo quæ
per sacrificij & operis boni opinionem perperam &
contra scripturas addita sunt, aboleas.

In fine

In fine capitis iusto zelo excandescis in temeratores
sacramenti Eucharistiae, Non enim dubito poenas gra-
uissimas daturos, quotquot non ea quam Paulus exigit
probatione coenam Domini peregerint, apud nos inuen-
turi illius criminis neminem possum reum ostendere,
ut qui iam pridem didicerimus quae sit contritio uera
quae item confessio pio digna, Si qui tamen (ut sunt passim
qui nec Deum timent nec hominem reuerentur) rem tan-
tam sacrilego ore blasphemauerint, ex me non didicerunt
& iustam Christiani magistratus iram mox sentiant, Ie-
iuniū docuimus non quadragesimale tantū, sed iuge quale
spiritus cuiq; ad domandam carnem praescribit, Iesaias c.
58. nobis ieiuniū depingit Deo in primis gratū, ad quod
nos Ecclesia nunq; non adhortatur, sed cur tam enorme
peccatū putas sub utraq; specie cōmunicare? Nū inexpia-
bile flagitiū nunc est, quod olim etiam Gelasio Gregorio
ceterisq; Ro. Pontificibus non fuit? an nō licet p te Chri-
sti uerbum & factū sequi? Opponimus enī omnibus tecum
sentientibus Apostolū qui cum apud Corinthios Cenā
dominicae sub utraq; specie celebrarit, facile nos idem
facientes a uestris contumelijs uindicabit, Aedicula qua
panis Domini aliquot annis hactenus seruari solitus est,
magnificari a nobis non potest, ut qui in hoc unum inde-
fesso incumbamus studio, ut Ecclesia Christi nullo alio q̄
puro Dei uerbo regatur, & consuetudini quantumcunq;
longe sancta Dei ueritas praefratur. Episcopis non est
data potestas in destructionem, sed in edificationem. De-

struunt autem quoties secus q̄ Dominus docuit & Apostoli fecerunt, nos facere compellunt, cuius te tuus Ambrosius monere poterat, qui. 1. Co. 11. ait, Indignum dicitur Apostolus esse Domino, qui aliter mysterium celebrat q̄ datum est ab autore, Ideo premonet ut secundum ordinem traditum deuota mens sit accedentis ad Eucharistiam Domini.

RESPONSIO AD CAPVT SEXTVM.

Capite. 6. contendis in psal. 72. prædictum Eucharistiae sacramentum, idq; clare, quomodo supra capita Sacerdotum sit eleuandum, quod an ita futurum fuerit, uidebimus. Ac primo extra controuersiam est Solomonem hoc psalmo prophetare de Regno Christi, at Eucharistiae ullam hic mentionē fieri nemo uidet, nisi qui ubiq; omnia uidet, Quamuis enim. LXX. legant ἑστὶν ἡ στήριγμα ἐν τῇ γῆ ἐπὶ ὄρεων ὑψῶν ἡ γὰρ θῆσεται ὑπὲρ τὸν ἄβανον ὁ καρπὸς αὐτοῦ του & c. hoc est, erit firmamentum in terra, in summis montium, superextolletur super libanum fructus eius, idq; ad institutum tuum seruiat, quo eleuationem Sacramenti supra capita sacerdotum censes intelligendam, Hoc tamē loco tutius hebraicam ueritatem amplectimur, sicut in plerisq; alijs ubi. LXX, Interpretes ab hebreo Hieronymi uerba audicimus cui idem placuit, sic ergo

scribit ad Suniam & Fretelam. Sicut in No. Testamento,
si quando apud Latinos quæstio exoritur, & inter exem-
plaria uarietas est, recurrimus ad fontem græci sermōis,
quo nouum scriptum est instrumentum, Ita in ueteri Te-
stamento, si quando inter Græcos Latinosq; diuersitas
est, ad hebraicam recurrimus ueritatem, ut quicquid de
fonte proficiscitur, hoc queramus in riuulis, Et contra
Ruffinum, copiose ostendit quanto plus hebraica ueritate
q̄. LXX. uersioni sit tribuendum, ut interea taceam,
quod Hieronymus post Iosephum scribit super Micheã,
ex hebreorum traditione, nempe quinq; tantum libros
legis Mosi à .LXX. esse translatos & Ptolomeo Regi
contraditos, quo loco uir tantus uehementer addubitat,
an ea uersio sit .LXX. ostendens passim in prophetis
quantum ipsa ab hebraica ueritate discordet, Equidem
uix crediderim fidos fuisse interpretes Iudæos inter gen-
tes, ut q̄bus Thalmudicū illud in Th. במסרת חגיגה
איז מוסרים דברי תורה לגוי ש ב מגיד דבריו ליעקב
חקרו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לבל
גוי, hoc est non explanantur uerba legis cuiq; gentili,
eo q̄ scriptum est, Qui annuntiat uerba sua Iacob, pre-
cepta sua & iudicia sua Israel, non facit simaliter omni
genti, à qua suspitione non absuisse et Hieronymum abū-
de testantur quæ ille scripsit contra Ruffinum, Vbicunq;
(inquit) LXX. ab Hebreo nō discordant, ibi Apostoli
de interpretatione eorum exempla sumpsere, ubi uero

discrepant, id posuerunt in græcò quod apud hebræos
didicerāt. Et in Ieremiam c. 27. Postq̄ defectum. LXX.
notasset, subdit. Idcirco admonéo ut prudens Lector in-
telligat, quantum desit per singula græcis codicibus &
Latinis. Hinc fit ut hæc quæ circumfertur editio græca,
non credatur esse incorrupta illa. LXX. uersio, sed xoi:
vñ, hoc est, communis editio pro locis & temporibus &
pro uoluntate scriptorum ueterum corrupta. Quidam ne
premiatur autoritate hebraicæ ueritatis, caussantur libros
hebraicos à Iudæis esse falsatos, quibus respondeat Hiero-
nymus in Iesaiam cap. 6. Ex octauo uolumine explana-
tionū Origenicarum in hunc prophetam, cuius hæc sunt
uerba. Nunq̄ Dominus & Apostoli qui cætra crimina
arguunt in scribis & pharisæis, de hoc crimine quod ca-
rat maximum, reticuisserint, sin autem dixerint post ad-
uentum Domini saluatoris & predicationem Apostolo-
rum libros Hebræos fuisse falsatos, cachinnum tenere nõ
potero, ut Saluator, & Euangelistæ & Apostoli ita testi-
monia protulerint, ut Iudæi postea falsaturi erant, Quæ
non in hoc produxi ut. LXX. interpretes rejiciam, sed
ut ostendam in uet. Testamento tutius nos hebraicam ue-
ritatem sequi q̄. LXX. interpretes, atq; id non esse no-
uellorum (ut uocas) hæreticorum suffugium, sed ueterum
doctorum monitionem haud poenitentiam, Quare hebra-
icam ueritatem sequar, quæ sic habet, יהי פסח כר
בארץ בראש חרים ירעש כלבניו כרו
תציון מעיר רעש הארץ Erit multiplicatio

frumenti, uel particula, uel placenta tritici in terra, in
 uertice montium concucietur uelut libanus, fructus eius,
 & germinabunt de ciuitate sicut herba uirens terræ. Si-
 militer Thargum חיר בלובנו וגיש ירגיש utrinq; le-
 gis, non eleuabitur, sed concutietur. Hic certe Propheta
 loquitur de abundantia frumenti, quo nutriuntur anime,
 hoc est de pane uerbi Dei, unde decutitur à credentibus,
 multiplex fructus spiritus & sacietas uitæ æternæ, uelut
 in libano qui mons est bonarum arborum feracissimus.
 Et germinabunt uel florebut illi montes de ciuitate, id est
 Ecclesia sanctorum, sicut herba uirens, quæ ut de successu
 Euangelicæ predicationis & prouentu spiritualis illius
 messis intelligamus, totius psalmi scopus & circumstantiæ
 cogunt. Quod si me urges Targo Ionathæ, ubi legitur
 יחי קרבן ועיבורעא בארא בריש טוריא
 placet paraphrasis, sed nihil opus est de Christo intelli-
 gere per manum sacerdotis eleuato & oblato. Verissime
 autem de Christo in cruce intelligimus qui nobis factus
 est panis uitæ & sacrificiū perpetui uigoris quippe in æter-
 nū efficax & unicus animarū cibus, Audiamus & aliud
 Targum quod habet, יחי סעיר לחמא בארעא,
 hoc est, sustentatio uel refocillatio panis, aut robur refecti-
 onis in terra, quæ omnia proposito nostro, accommodat-
 tissima sunt, Nam sono Apostolorum in omnem terram
 exeunte, uera refocillatio fit & robur refectionis datur,
 Sunt enim serui illi fideles & prudentes, quos Dominus
 prescicit famulitio suo, ut dent illis cibum in tempore.

Math. 24 non periturū, & quo sumpto rursus esurimus, sed celestem, de quo Saluator Matth. 4. Nō solo pane uictarius est homo, sed oī uerbo quod egreditur per os Dei. Et Ioan. 6 Ego sum panis uitę, qui uenit ad me non esuriet, Hic est panis ille maximę refectiōis, edendus nobis, quibus grandis uia huius mundi restat peragranda, ubi creberrimis ærumnis & tribulationibus nostra imbecillitas fatigata, protinus deficeret, nisi ẽ somno identidem p̄ angelos Dei hoc est predatores excitati, ederemus, In fortitudine enim tibi illius ambulabimus usq; ad montem Dei sanctum ubi non mouebimur in æternū. Huc facit Targum R. Achilas quod citaſti. Erit substantificus panis in terra in capite Montium, Christus enim Euangelio nobis per Apostolos prædicatus, uere substantificus panis est, ut qui immensa uirtute sua nos ad quāuis tentationis auram uacillantes, faciat subsistere, sicq; digne edentem in se conuertat, ut unus cum eo spiritus efficiatur iuxta illud. 1. Cor. 6. qui adglutinatur Domino, unus spiritus est. Et Gala. 3. Omnes uos unus estis in Christo Ihesu, ex hoc pane celesti qui edit uiuet in æternum, Iohan. 6. Iamq; psalmographi uaticinium impletur, quando montes hoc est Apostoli Euangelium prædicant salutis nostrę, uerbum æternę ueritatis, firmamentum inconcussum & potentiam Dei ad salutem omni credenti, Quāq; malim uertere וְרָרָה סֵעִיר לַחֲמַיָא erit refocillatio uel roboratio panis, non substantificus panis ut tu citaſti ex interpretatione Augustini Iustiniani Genuensis, qui cum magna sit molis

tus, nempe octapla dare, & Origenes tantū edidit hexa-
 apla, hic sibi nō constat, nā psal. 20. in Thargo סעדד
 uertit auxilium tuum, Et Psal. 22. בסעדד in roborati-
 one tua, quod radix illa fert, at uoculam substantificus nō
 fert. In calce illud Hoseæ. 11. cap. ואט אליו אוביל
 Et inclinabo ad eū escam, ex autoritate R. Mose Hadar-
 san, De cibo panis Meschiah intelligis hoc est de placenta
 frumenti Eucharistiæ, sed quis in re tanta credet incredu-
 lo? Non uideo quid obstet quo minus recte ad Mannā
 referamus uerba Hoseæ, per quam uidemus q̄ benigne
 ad Israelem declinarit Dominus in deserto, cum horrida
 & inculta loca nullum cibum preberent, ubi paterna so-
 licitudine esurienti populo q̄ optiæ prouidit, Hūc sensum
 adiuuat Thargum ואתה כר חור במדברא
 למויבל, hoc est, Et etiam
 quando fuerunt in deserto multiplicauit eis bonum ad-
 edendum, que R. Solomon sic intellexit ואתה לוי כח לחייל
 ubi uult datum ipsi-
 robur ad sustinendum iugum castigationis. At si omnino
 ille sensus tibi uidetur humilior, age intelligamus, Declinasse
 Dominum ad eos deserendo regnum cœlorum, ut
 cum eis uesceretur assumpta forma hominis, uel ut dede-
 rit eis usum corporis sui, ipse & cibus & conuiuia. Hic
 cibum animarum audio, sacrificium nullum audio, ut ex
 ijs nimium coacte collegeris, Dauidem præuidisse Messis-
 am futurum placentam frumenti in Eucharistia & sacri-
 ficiū, Vtinam certiora ex scripturis adferremus, nam

fidem catholicam hostibus deridendam propinamus quos-
ties tam incertis nitimur. Cogita. Ecce q̄ arduum conspici-
entiæ negocium hic agatur, quare non dubijs enarratio-
nibus scripturæ, sed certissimo & plano Dei uerbo obfir-
manda est conscientia in fidei articulis, ut in tentationū
tempestate consistere queat aduersus portas inferorum,
atq; etiam iudicium tentantis Dei.

RESPONSIO AD CAPVT
Septimum.

Capite Septimo per duos scripturæ locos, Missæ
sacrificium olim esse predictum, conaris adstrue-
re. Primus est. 1. Reg. 2. ubi uir Dei ad Eli sic loquitur,
Ecce dies ueniunt et precipiam brachium tuum & brach-
ium domus patris tui, ut non sit senex in domo tua, Et
suscitabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum &
animam meam faciet, & edificabo ei domum fidelem uel
firmam, & ambulabit coram Christo meo cūctis diebus.
Futurum est autem ut quicumq; remanserit de domo tua,
ueniet & ipsum adorabit pro nummo argenteo & massa
panis, & dicet obsecro adiunge me ad unam partem Sa-
cerdotalem, ut comedam frustum panis. Hæc uerba tu ad
sacerdotium noui Testamenti deflectis, atq; inter cætera
ultimam textus partem ad Iudæos refers, qui deposituri
sunt malitiam suam, & adoraturi Christum in sacrificio
panis Eucharistiæ, contenti si admittantur ad unam partē

sacerdotalem, id est ad Laicos & ad unam speciem tantū
 Eucharistie, nempe ad buccellā panis, sic tu exponis uer-
 ba uiri Dei, cuius modi expositionem si nos Ecclesie Dei
 tanq̄ oraculum spiritus sancti obtruderemus, à te proli-
 nus scripturæ corruptiores uocaremur, Sic igitur nos ui-
 rum Dei intelligimus, increpatur Eli propter indulgen-
 tiam qua sinebat filios suos Hephni & Phinhas, abuti sa-
 cerdotio, poenamq; Dominus minatur, & predicat do-
 mu: Eli, fore ut contemptrix Dei, futura sit et ipsa igno-
 bilis & despectui habenda, qualis autem futura sit poena
 exprimit his uerbis, Præcidam brachium, quod impletū
 legimus. 3. Reg. 2. quando Abiathar summus sacerdos
 ex Eli abiicitur à Solomone ad colendum agrum, ut per-
 ficeretur sermo quem locutus est Dominus super domum
 Eli in Silo, & subrogatur Zadoch, quem ob id scriptura
 emulum uocat, Eli ex Ithamar filio Aheron descendisse
 dicitur, ex quo erat Abiathar, Zadoch autem ex Elea-
 zaro filio Aheron, interim uero posteritas Eleazari im-
 digne ferebat sacerdotium per Dominum translatum ad
 posteritatem Ithamar, cum ex lege ad Eleazarum perti-
 neret & ad filios eius Nume. 20. Quare per sacerdote
 fidelem ipsa hystorie ueritas cogit intelligere Zadocū,
 qui digne conuersatus est & prædicauit uerbum Dei co-
 ram Christo, id est uncto Solomone. Tum adijcit qui reli-
 quis est ex domo tua ueniet, et ipsum adorabit pro num-
 mo argenteo & massa uel torta panis, Vbi abiectio do-
 mus Eli apertissime innuitur & summa humiliatio, ad

Ioseph. li.
 antiq. 5. 6.
 16.

1. Reg. 3

implendum uerbum Domini, qui contemnuunt me erunt ignobiles. Et hunc esse genuinum uerborum sensum tam confessum est apud doctissimum queng; ut nec Iudeos, nec Christianos huius expositionis censors recusent, nec urget quod Textus habet, residuum uenire & adoratum, nō enī de honore diuino loquitur hic scriptura, sed de prostratione corporis ad terrā, qui honor Regibus & eminentioris conditionis hominibus impendi solet, id quod autore D. Kimhi uerbi huius significatio

והשתחו

Malea. 1.

Roma. 9.

testatur, quemadmodum Gene. 33, legimus de Iacob ויהא עבר לפניו וישתחו ארצו. si tantus patriarcha reprobum Esau hoc honore dignatur, ut interpres adorare pro honorare corpore prostrato acciperit, quod negari non potest, argumentum tuum nihil effecerit, cum dicis, Textum habere, qui uenerit ad adorandum, nullum autem sacerdotem licitum erat adorare, nisi Christum. Hic enim uides uenatorem & eum quem etiam anteq̄ nasceretur, odit Dominus, adorari à Iacob septies, ita enim uertit Interpres, adorauit pronus in terram septies, Communis igitur erat, & est hodie honor gestus illius externi, Deo & hominibus in eminentia constitutis, quare & qui ex domo Eli superstites erant, citra Eidololatriam poterant Zadocum adorare, hoc est, ut heb. ueritas habet, prostratione corporis ad terram honorare, quæ cum in contemptum et humiliationē domus Eli predicantur, ad Christum in pane adorandum referri non possunt, Proinde ut demus mutationem sacerdotij

in Samuele uel Zadoco, in figura factam, quæ complē-
da fuerit in sacerdote no. Testamenti, non tamen sequitur
quod intendis, nempe sacrificium Christianorum esse tor-
tam panis, ad quam admitti cupiant reliquie Israelis iux-
ta carnem, Nisi euidentiore scripturæ testimonia adtuleris
de Missali sacrificio, actum fuerit, cum nemo conscientia
suam super eiusmodi coactarum expositionū harena ex-
dificarit tuto, & sane inuisa uox est Christianis auribus,
Tortam panis esse sacrificium Christianorum, Quid hic
Iudei nostrates cogitabant, & qui presentiam corporis
Christi in pane Eucharistiæ negant? Nonne Thalmudica Ritus Iu-
tradito in mentem ueniet utrisq; de **חמץ** sicut Iu-
dei uocant **חמץ** hoc est azyma, quæ ipsi ad festum uetustissi-
paschale preparabant, & ante esum agni comedebant, mus.
partemq; seruabant, ut ex ea & post coenam uescerentur
ubi paterfamilias domus **חמץ** singulis accumben-
tibus dispartiebatur, quemadmodum Christus panem dis-
cipulis, idq; non in paschate tantum, sed & per anni cir-
culum inter coenandum facere Iudei consueuerant ritu
antiquissimo, ut qui ante Christi natuitatem fuerit celebra-
tus, ut hinc & Christum nonnulli putent ritu Iudaico, cō-
sueti, huiusmodi apud Iudeos panis fractione & distri-
butione, sui mortisq; saluificæ memoriam perpetuam in-
stituere uoluisse. His tu, cum Eucharistiam uocas Tortam
panis, uehementer places, nobis non item ut qui non cre-
damus in coena Domini nos signum uacuum accipere,
nempe panem tantū et uinum, Sed iuxta uerbum Christi

sibi & conuiuæ, Verum eius corpus edere uerumq; san-
guinem bibere nos, tam non dubitamus q̄ firmiter persuas-
si sumus eum qui in cœna locutus est discipulis, esse Deū
uerum & hominem, cum enim sensus ille uerborum Do-
mini de presentia corporis et sanguinis eius in cœna scri-
pturis & analogiæ fidei non repugnet, sed tantum ratio-
ni humanæ captiuam duci omnem cogitationem nostram
ad credendum glorioso Dei uerbo, haud illibenter pati-
mur.

Nunc quomodo ex Iesaiæ cap. ultimo, sacrificiū Missæ
probes, audiemus, posito prius ob oculos loco Prophete
cuius hæc uerba sunt. Et ponam in eis signum &
mittam ex eis exules ad Gentes Tharsis, pull & Lud ex-
tendentes arcum Tubal & Iauan insulas longinquas que
non audiuerunt auditum meum, & non uiderunt glori-
am meam, & annuntiabunt gloriam meam in gentibus,
& adducent omnes fratres uestros ex omnibus gentibus
oblationem Domino in equis, & in quadriga, et in lecti-
cis, & in Mulis, & in carris ad montem sanctitatis mee
Ierusalem dixit Dominus, sicut quum adferunt filij Israel
oblationem ipsam in uase mundo in domum Domini, Et
etiam ex ijs assumam in sacerdotes, in Leuitas dixit Do-
minus, quia sicut cœlum nouum & terra noua que ego
facio, stant ante me dicit Dominus, sic stabit semen uestru
& nomen uestrum, Et erit à perpetuo nouilunio in noui-
lunium suum, & à perpetuo sabbatho in sabbathum suū,
ueniet omnis caro ad adorandum coram me dicit Dñs.

Ratiocinatio tua ex hoc loco hæc est. Apostoli ad gentes mittentur & sacrificabunt oblationem Domino, sicut Iudei obtulerunt in domo Domini, eruntq; sacerdotes non iam ex Leui tantum ut in lege, sed ex omnibus gentibus qui Domino sacrificabunt oblationem. Confirmatio, quia מנחה (quod Latinus interpretes primo uertit ex græco δῶρον donum. Dein cum eadem dictio sit in hebræo, & græce legatur θυσία quod oblationem uel sacrificium significat, Latinus tamen interpretes uertit munus) oblationem plerumq; significat, ut Leuit. 6. & Malachi. 1. Ergo in nouo Testamento est uerum & reale aliquod sacrificium, alioqui propheta Iesaiæ non impletur, cumq; hunc locum pro robore superioris adduxeris per hanc oblationem ex gentibus intelligendam putas Missam. Respondeo, nihil omnino roboris ex hac propheta tuo instituto accedit, quod ut palam fiat, sensum prophetae repetemus paulo altius. Cæperat igitur propheta uaticinari de regno Christi, quod latius erat futurum q̄ ut intra Iudæe pomeria constringeretur, nempe per uniuersum orbem, ut gentes iuxta psal. 2. hæreditas Christi efficerentur, quod cum Apostolorum ministerio fiat, Iesaias de officio Apostolorum loquitur, quale sit & quomodo apostolica predicatione Ecclesia gentium sit uocanda à 4. mundi partibus, Apostolicū itaq; munus erat ut missi in uniuersum mundum prædicarent Euangelium omni creaturæ, filios Dei dispersos congregando in unitatem fidei, mittendi ergo erant iuxta prophetiam in Cyliciam,

Mar. ult.
Iohan. 11

Acto. 13

Aphricam, Mauritaniam, Lydiam, Italiam, & Græciam
Iudæisq; sermonem Dei repellentibus, & indignos se uita
æterna iudicantibus, conuertendi erant ad gentes in quas
lum lucem positus erat Christus Iesû. 49. hæ sunt, quæ
auditum Dei non audierant, Et ut Apostolus ait Eph. 2.

Deut. 32

Psa. 116

Iesû. 11.

erant sine Christo, abalienati à uita Dei, & inimici mente
in operibus malis, mentem habentes obtenebratam calig
ne impietatis, cum autem prædictum esset, gentes etiam
glorificaturas esse Deum & gauisuras cum populo eius,
id est Israelitis, deniq; quesituras radicem Isai, quæ stat
in signum populorum, necessarium erat ut audirent A
postolos gloriam dei annuntiantes, quomodo enim gloria
ficarent quem ignorant? quomodo inuocarent aut que
rerent in quem non credebant? quomodo credidissent ei
de quo nihil audierant? quomodo autem audissent absq;
predicante? predicare autem quomodo poterant si missi
non fuissent? Ideo propheta dicit, mittam ex eis ad gens
tes? quam obrem? ut adducant fratres, quos? non Israe
litas tantum iuxta carnem, sed omnes fratres uestros ex
omnibus gentibus dicit, citra personarum respectum, ut

Rom. 10

Rom. 3. An Iudæorum Deus tantum? an non & genti
um? certe & gentium, quandoquidem unus Deus qui
iustificabit circumcisionem ex fide & præputium per fi
dem. Et Gal. 3. Non est Iudæus neq; græcus, non est ser
uus neq; liber, non est masculus neq; foemina, omnes enī
uos unus estis in Christo Iesu, quod si uos estis Christi, igitur
Abrahæ semen estis, & iuxta promissionem hæredes,

Et Iohan. 10. Et alias oves habeo que non sunt ex hoc
ouili, illas quoq; oportet me adducere, & uocem meam
audient, & fiet unum ouile & unus pastor, illas igitur
oves ex gentibus, Apostoli predicatione fidei adducunt
& apparant in sacrificia uiua & sancta Domino, sic Pau-
lus & Barnabas Act. 14. retulerunt Ecclesie Antioche-
ne q; aperuisset Deus ostium fidei gentibus, Et act. 15.
ait Petrus, Viri fratres uos scitis, q; ab antiquis diebus
Deus inter nos elegit, ut per os meum audirent gentes
uerbum Euangelij, crederentq;, & qui nouit corda Deus
testimonium præbuit illis, dans illis spiritum sanctum si-
cut & nobis, nihilq; discreuit inter nos & illos cum fide
purificauerit corda illorum, sed per gratiam domini Ihe-
su Christi credimus, nos saluos futuros, quemadmodum
& illi. Et act. 10. uidemus quomodo Petrus fratres ad-
duxerit, neminem repellens, nam cum domui Cornelia-
ne euangelizaret, ait. Re ipsa comperio q; non sit perso-
narum respectus apud Deum, sed in quauis gente qui ti-
met ipsum & operatur iustitiam, is acceptus est illi. Non-
ne hoc est in lecticis, id est suauiter adducere fratres quos
libet mira sedulitate ad gratiam Euangelij & in Ecclesia
Christi. Quomodo autem Deus ex gentibus in sacerdotes
& Leuitas assumat, eodem actorum loco conspicitur ubi
Lucas scribit, adhuc loquente Petro, spiritum sanctum
ecidisse super omnes qui audiebant sermonem. En oleum
spiritus quo & gentes unguuntur & consecrantur sacer-
dotio sancto, & in lucrum accedunt ut uires predicent.

illius qui è tenebris ipsos uocauit in admirabilem lucem
1. Pet. 2. suam. Et iuxta Hieronymi mētem usq; hodie offerunt in
domo Dei quæ est Ecclesia, filij Israel qui mente conspici-
unt Deum, hostias spirituales cum fructibus atq; uirtuti-
bus animæ suæ in uasis mundis, hoc est in sanctis corpo-
ribus. Et ecce alium annuntiatorem gloriæ Dei in genti-
bus Apostolum Paulum, gentium doctorem, qui egregia
dona ex gentibus adduxit Domino, omnibus enim omnia
1. Cor. 9. factus est, ut omnino aliquos seruaret, Nec incassum la-
1. Co. 15 borauit, sic enim euangelizauit ut gratia Dei in ipso non
fuerit inanis, siquidem eo predicante diuitias gloriæ Mys-
terij Christi inter gentes, acceptabilis gentium oblatio facta
est, id quod epistolæ eius abunde testantur, quas si le-
gimus unâ cum actis Apostolicis, palam fit uerbum pro-
phetæ **וּבְרֵאשִׁית** egregie completū, ut sicut olim Le-
uitæ in domum Domini manufactam intulerunt munus
figurale in uase mundo. Ita in nō. Testamento Apostoli
non minori sedulitate per uerbum Domini, gentes et po-
pulos aggregarunt & adduxerunt ad montem sanctita-
tis Zion, id est Ecclesiam, donum Domino gratum, aut
oblationem ut Thargum refert **קורבן** Et habes
Roma. 15. quæ cum Petri uerbis. 1. Pet. 2. de sacerdo-
tio spirituali adamussim quadrant. At Missam non pro-
bant esse sacrificium, probant autem in nō. Testamento
esse sacrificium uerum & reale. Verum, non amplius fi-
gurale aut umbraticum, nempe pecudes irrationales, sed
nosmetipsos rationalem cultum, in ueritate nō hypocrisi
adductos

adductos Domino. Reale autem, non enim imaginantur
tantum aut frigidis cogitationibus absq; adfectu, crucem
Christi tractant sancti & fideles, aut ligneam crucis ima-
gnem collo appendunt, sed re ipsa transformantur per
renouationem mentis, ut probent quæ sit uoluntas Dei,
quod bonum est, acceptum & perfectum. Hic non inten-
tionale tantum (ut stilo scholastico utar) sed reale sacrifi-
cium apparatus, ut cum Apostolus Gal. 6. gloriatur in
cruce Christi, dicitq; per Christum sibi mundum cruci-
fixum & se mundo, seq; stigmata Domini Iesu portare
in corpore suo. Reale itaq; sacrificium in nouo Testa-
mento tecum adserimus sed querimus an locupletandi po-
tus q̄ roborandi gratia hunc prophetæ locum adduxe-
ris, cum uideamus quidem uoculam **תננת** quæ sacri-
ficij speciem significat, sed simul intelligimus, ex ea nihil
hoc loco inferri posse quod dogma tuum fulciat, q̄nqui-
dem appositorie iugatur accusatio fratres uestros, ut sit
sensus, tempore legis Leuitæ et sacerdotes præscripta do-
na adferebant, tempore item Euangelij erunt sacerdotes
& Leuitæ qui offerent dona sed prestantiora, nempe fra-
tres uestros, Si dixisset propheta adducet fratres uestros,
& donum, Vel tantum, adducet donum Domino, tum
haberes ansam colligendi sacrificium quoddam No. testa-
menti extra hominem per sacerdotes offerendum Dño,
At cum nominatim ponat donum illud, nempe fratres,
non licet aliam oblationem hoc loco intelligere, q̄ gens
per Euangelium adductas Domino, ut Rom. 15.

Rom. 12.

RESPONSIO AD CAPVT OCTAVVM.

Capite. 8. de nomine **ΠΑΣΧΑ** deq; Christo uero agno paschali copiose differis, quæ omnia ne mihi anxie repetenda sint, in hanc summam contraxi. Omnia Iudæis in figura contingebant, 1. Cor. 10. Et lex umbram tantum futurorum bonorum habebat, quæ igitur in lege præfigurabantur olim, in Euangelio complenda sunt, In lege autem **ΠΑΣΧΑ** agnus offerebatur & edebatur, cūq; agnus ille typicus, Christi figura fuerit, in Christo complendū est, quod in agno præfigurabatur, ut Veritas figuræ respondeat, Ergo Christus offerendus & edendus est.

Hucusq; Ecce, consentimus, ut quod ad nos attinet, tam alta repetitione nihil fuerit opus, sed quando in applicatione lucis ad umbram, dicis Oblationem agni Typici in Christo impleri, quoties in Missa offertur, penitus non recipimus, Per Apostolum edocti, hanc omnium expectatissimam oblationem semel in cruce factam, nec amplius reiterandam, Veteres enim uictimæ ob imperfectionem reiterabantur. Hæc nostra quia semel tollit peccata mundi, nulla reiteratione opus habet, applicandorum Christi meritorum alia ratio est, partus est thesaurus, non nostris sed Christi operibus. Distribuitur autem quando uerbum Dei et sacramenta in Ecclesia tractantur, ex auditu enim fides uenit, per fidem iustificatur impius, filius Dei fit & heres regni, Sepe quidem editur agnus noster. Mysticus,

Hebre. 7.

10

Rom. 10.

Gala. 3.

ut quoties pij coenam Domini peragentes, fideli memo-
ria preciosiss. & saluificam Christi mortem tractant, aut
pauperes euangelizantur, & anima uerbo Dei pascitur, Iohan. 6.
nihil dubitans Christum dedisse semetipsum pro peccatis
nostris, ut eriperet nos ex presenti seculo malo iuxta uo- Gala. 1.
luntatem Dei & patris nostri, cui gloria in secula seculo-
rum Amen. Quemadmodum enim corpus in uita animali
cibo corporali sustentatur, & uiuit, Ita homo in uita spi-
rituali hoc caelesti cibo uegetatur in uitam immortalem,
firmiter credendo q. Christus corpus suum pro nobis tra-
diderit & sanguinem fuderit in remissionem peccatorum
nostrorum iuxta illud. Ego sum panis uitae, qui uenit ad
me non esuriet, & qui credit in me non sitiet unquam, Amen
amen dico uobis, qui confidit mihi habet uitam aeternam,
sic pascitur anima nostra & merita Christi applicantur,
Ut autem denuo iuxta scholarum traditionem offeratur
Christus, & hoc sacrificio toties iterato applicentur Chri-
sti merita, Ecclesiae quotidie offerenti, scriptura nullo pa-
cto admittit. Memini ante annos aliquot te in scholis do-
cuisse Sacerdotis officium esse, merita Missae applicare,
bas sacerdotem ratione sacrificij esse quidem organum, et
respectu operis operati ipsum hic esse uelut organum in-
animatum, at si ad applicationem spectemus, eum non
tantum esse organum sed & dispensatorem, Et passionem
semel quidem completum, sacramentorum tamen percep-
tione & bonorum operum exercitio, atq; imprimis per-

sacrificium Missale nos oblationis in cruce factæ, & tan-
torum bonorū demum fieri participes, Quid hic dicam?
intelligo quidem quid sentias, at ut consentiam omnibus
2. Tim. 1. scriptura uetat. Paulus nos dispensatores uocat mysterio-
1. Cor. 4. rum Dei, q̄ predicemus gratiam Dei per Christum ante
tempora æterna nobis datam, patefactam autem extremis
diebus per apparitionem saluatoris nostri Iesu Christi. Et
2. Cor. 3. nos ministros uocat no. Testamenti, non litteræ
sed spiritus, adferimus enim sermonem, non hominum,
sed Dei qui agit in credentibus. 1. Thessa. 2. Nec uerbū
terroris & iræ legem tantum, sed uerbum consolationis
& gratiæ Euangelium, per quod datur spiritus sanctus
uerus applicator meritorū Christi. Nobis itaq; officio no-
stro fungentibus, uerbū Dei & Sacramenta administran-
tibus, plantantibus & rigantibus quæ media Deus or-
dinauit, tum ipse incrementi dator ex predicatione fidei,
ait Paulus spiritum subministrat, fidei operatorem, fide
iustificamur & participes efficimur meritorum Christi,
ut reiterare sacrificium semel in cruce perfectum, ad di-
stributionem & applicationem thesauri per Christū par-
ti, nihil oporteat. Quare tecum sentimus, quæ in agno-
olym præfigurata sunt, in Christo completa esse, De mo-
do autem complendi dissentimus, Tua assertio habet non
hedum, quippe fœdum animal esse oblatum, sed agnum,
idq; ex uerbo hebræo אֶזְרָא colligis. Et nos fatemur cū
Apostolo agnum immaculatum pascha nostrum pro no-
bis immolatum esse Christum. Assertio tua rursum habet,

Agnum Typicum non solum immolatum sed et esum, Et nos confitemur ab Ecclesia edi carnem Christi et bibi sanguinem eius, Et cum Iohanne, Christum esse panem qui de celo descendit, ut ex ipso edat aliquis & non moriatur Ita enim loquitur. Ego sum panis uiuus qui de caelo descendit, si quis ederit ex hoc pane uiuet in aeternum, Et panis quem ego dabo caro mea est, quam ego dabo pro mundi uita, Et credimus pro mundi uita datam esse in cruce, coenamq; dominicam, iuxta Christi institutionem peragentes, accipiendo panem et edendo corpus Domini pro nobis traditum, et accipiendo calicem bibendoq; sanguinem Christi pro nobis fusum in remissionem peccatorum nostrorum, ineffabilem hanc Christi pro nobis mortui charitatem erga nos grata memoria predicamus, gratiasq; agimus patri Domini nostri Ihesu Christi, q; benedixit nos omni benedictione spiritali in caelestibus per Christum, sic enim iussit ipse, hoc facite in mei memoriam Et Apostolus, Quotiescunq; comederitis panem hunc, & de poculo hoc biberitis, mortem Domini annuntiate donec uenerit, Hic nulla auditur Missa, nullum praescribitur sacrificium externum more uestro, in Ecclesia quotidie reiterandum, sed memoria mortis Christi sacrificij unici ad alendam fidem, charitatemq; accendendam, & roborandam spem instituitur, quae communiter ab omnibus est habenda Christifidelibus, qui cum credant uerbo Domini, nempe Christum, sic dilexisse nos priorē, ut corpus suum sanctissimum tradiderit pro nobis oblationem

Iohan. 6.

1. Co. 11

Matt. 26.

& uictimam Deo patri in odorem bonae fragrantiae &
 preciosiss. sanguinem ad emundandos nos ab omni peccas
 to effuderit, nonne lautissime reficiuntur edentes carnem
 filij hominis, & bibentes sanguinem eius, eoque uitam eter
 nam consequentes? At fidei meae de hac figura & figu
 rato, rationem breuissime sic reddo.

FIGVRA. נחב

Israel iuxta carnem.

1 Captus in Aegypto ser
 uuit, duris operibus luti ac
 lateris premitur, Exo. 1.

2 Sub Pharaone, Stipen
 dium, cogitabat Iudaeos op
 primere, Exo. 1.

3 Dominus audit clamo
 rem laborantium misertus
 descendit ut liberaret. Exo
 di. 3.

4 Praeordinatur libera
 tor Mose, populo nihil tale

VERITAS. Christus.
 Israel iuxta spiritum.

1 Captus in regno mor
 tis sub potestate tenebrarū,
 seruit seruitutē peccati tur
 pissi, fatigatur operibus te
 nebrarū. 2. Pet. 2. Coloss.

1. Luc. 11. Rom. 13.

2 Sub diabolo, Stipendū
 mors. Luc. 11. Ioh. 13. 14
 Ephe. 2. 6. Rom. 6.

3 Dominus misertetur ho
 minis, descendit, Verbum
 caro factum est ut habitas
 ret in nobis, liberaret capt
 tos. 1. Iohan. 4. Rom. 5. Io.

1. 3. Luc. 11.

4 Praeordinatur Christus
 añ mundum conditum, ref

cogitante, nedum nihil me-
rente, imo Deum exaspe-
rante. Exo. 3.

5 Agnus integer sine ma-
cula ad festum eligitur. Ex-
odi. 12.

6 Agnus Typicus immo-
latur, editur. Exo. 12

7 Sanguis postibus illini-
tur, quo uiso percussor an-
gelus transiit, Israel liber
& illesus euadit. Exo. 12

8 Festum indicitur solen-
ne, obseruatione loci et tem-
poris. Exo. 12

demptor cum essemus ini-
mici, & reconciliator adest.

Rom. 5. 1. Pet. 1. Ephe. 1
2. Tim. 1. Apoca. 13.

5 Christus agnus inconta-
minatus preparatur, qui
peccatum non fecit, non do-
lus in eo ullus. 1. Pet. 1. 2.

2. Cor. 5. Psal. 32. Ies. 53

6 Christus in cruce immo-
latur, & editur. Matth. 27
Ioan. 6. Ies. 53. Matt. 26
Luc. 23. Hebre. 7.

7 Sang. Christi sanguis p-
piciationis aspergitur fide
in cordibus nostris, liberās
ab eo qui mortem eternam
intemat. 1. Pe. 1. Matt. 26
Rom. 3. Ephe. 1. Coloss. 1
1. Ioh. 1. Heb. 9. 12. 2.

8 Festum celebrare iubet
Apostolus, quia pascha no-
strum immolatus est Chri-
stus, peragitur in spiritu et
ueritate, qui est cultus Dei
in no. Testamento. 1. Cor. 5,
Iohan. 4.

9 Cerimonia prescribitur, memoriale transitus facti in Aegypto. Exo. 12.

10 Esus agni fit in azy-
nis, fermentum e domibus
eijcitur. Exo. 12.

11 Alienigena & incircumcisus ab esu excluditur, Israelitae tantum admittuntur, quibus idem Deus, eadem fides. Exo. 12.

12 Non unus tantum in occulto manducabat, sed tota domus simul iubetur edere, ut sit communio et ue-

9 Cerimonia prescribitur, Coena dominica. 1. Co. 11. Memoriale immolati pro nobis Christi, Mat. 26. Luc. 22. & redemptionis factae.

10 Esus agni nostri fieri debet absq; fermento ueteri malitiae & uersutiae, deniq; fermentum massam corruptam, publicanus e domo dei Ecclesia eijcitur 1. Co. 5. 6 p excommunicationem.

11 Tantum filij promissionis, ueri Israelitae credunt eoque salubriter edunt agnum, quorum corda circumcidit Deus, ut fiant conciuues sanctorum et domestici Dei ex alienigenis, ad festum hoc idonei & communicatione, Rom. 9. Act. 13. Iohan. 3. Deut. 30. Ephe. 2.

12 Coena Domini fit in congregatione fidelium, ut uno ore glorificent Deum patrem, & gratulentur de

lut publica quaedam congra-
tulatio & gratiarum actio,
Exo. 12.

13 Comedentis fermentū
anima perit, de coetu Israel
quia nō edit iuxta uerbum
Domini. Exo. 12.

14 Festum diem Hebræi
iubentur habere in monu-
mentum perpetuo cultu,
Exodi. 12.

15 Festum & religionem
ΠΟΔΗ iubentur predica-
re filiis ut liberantis Dei po-
tentiam et bonitatem agno-
scerent, tali ac tanto patre si-
derent, gratiasq; perpetuas
agerent. Exo. 12. 13.

redemptiōe per Christum fa-
cta, hic uocatur εὐχαριστία et
εὐχαριστία apud ueteres
1. Cor. 11.

13 Fermento incredulita-
tis coalescens, et edens, reus
fit corporis et sanguinis do-
mini, iudicium sibi mandu-
cat & bibit, quia non pro-
bat se ante q̄ edat, non diju-
dicat corpus Dñi. 1. Cor.
11. ideoq; perit.

14 Christus dicit, hoc faci-
te in mei commemorationē
Similiter Paulus 1. Co. 11
mortem Dñi annuntiate do-
nec uenerit. Luc. 22.

15 Apostolus similiter iu-
bet ut annunciemus mortē
Domini donec ueniat, in-
qua & nos potentiam &
misericordias benignissimi
liberatoris commemorantes
ad fidem & gratiarū acti-
onem extimulamur. 1. Co-
rinth, 11.

16 Ex beneficio transi-
tus & liberationis osten-
ditur amor Dei singularis
erga populum, Hinc Da-
uidi aliquot psalmi & car-
men Israelis de uictoria cō-
tra Pharaonem. Exo. 15.

17 Educitur tandem po-
pulus in brachio Domini
extento, signis et prodigijs
ex domo seruitutis, cū præ-
sidio angelico. Exo. 14.
23. 13

18 Introducitur populus
in terram promissam, bo-
nam melle lacteq; fluentē,
fit populus Dei peculiaris.

16 Ex maximo redemp-
tionis nostræ per Christum
beneficio apparet bonitas,
& φιλανθρωπία serua-
toris nostri Dei, secundum
misericordiam, non ppter
merita nostra nos saluos fa-
cientis, Hinc cantus et lau-
des Christianorū, de eiccto
principe mūdi, abolita mor-
te, et immortalitate restitua-
ta. Tit. 3. Coloss. 3.

2. Timo. 1.

17 Eripitur à potestate
tenebrarū & educitur ex
domo seruitutis diabolicæ
populus, ingentibus et stu-
pendis miraculis, datur sig-
num ueri Ionæ in morte et
resurrectiōe Christi, Matt.

12 Roma. 1. Ephe. 1.
Coloss. 1. Angeli electos
custodiunt. Heb. 1.

18 Introducitur populus
Christifidelis et transferretur
in regnū filij Dei, in terrā
nouam in qua habitāt iusti.

Exo. 3. Deut. 4.

19 Populus phibetur gloriari quasi ex propria iustitia hanc terram ingredi et possidere meruerit, ostenditur uerbum promissionis patribus factae, causa tanti beneficij. Deut. 9.

20 Deus in medio populi habitat, ut pupillam oculi custodit, tuetur ab hostibus, pacem dat & securitatem, ut habitet Israel confidenter. Deut. 32.

Leuit. 26.

tia et pax, sit peculiaris populus & sectator bonorum operum. 2. Pet. 3. Coloss. 1. Tit. 2.

19 Prohibentur Christiani gloriari de operibus, iubentur etiam si omnia fecissent mandata, se agnoscere seruos inutiles, et gloriari tantum in Domino, per quem ex gratia seruantur per fidem, idq; non ex se, donum enim Dei est non ex operibus ne quis gloriatur, uita aeterna donum est. Ephe. 2. 2. Cor. 10. Roma. 6. Luc. 17.

20 Christus nobiscum hic usq; ad consummationem seculi, dux & defensor populi sui, nolite metuere inquit eos qui occidunt corpus, nolite timere grex pusille, Deus in Deus erit omnia in omnibus, hostis ultimus mors abolebitur, hostes erunt scabellum pedum Domini

Deut. 32.

pax dabitur et securitas æterna, quia semper cum erimus. Matth. 28. 1. Cor. 15. 1 Thessa. 4. Math. 10 Luc. 12. 1. Cor. 3. Iere. 23 Iohan. 16.

Hec mea est de impletione figuræ agni Typici fides, quam si ulla ex parte mutilam & mancam potes conuincere, conuince et esto doctor imperitorum ac lumen in tenebris uersantium, non enim eò prolapsus sum dementia & obstinationis, ut doceri que uera sunt, nolim, at scripturis doceri cupio non commentis hominum, hæc que uis des docui, nec possum unquam secus docere, nisi agere uelim contra conscientiam, hoc est peccare, que si erronea est, insipientis eruditorem te præsta, id quod urgentissimis precibus Augustæ coram efflagitabam, etsi asperius quam ferat non dico Christiana, sed uel preceptoria pietas, abs te tractarer.

RESPONSIO AD CAPVT

Nonum.

Capite. 9. hanc summam præscripsisti, Cū se obtulerit Christus, & hoc idem fieri iusserit in sui commemorationem, Consequitur in Missa esse sacrifici

um, ad hoc citas Lucam cap. 22. Matth. Mar. & Pauli
1. Cor. 11, Idq; propter hæc uerba Christi, Hoc facite in
mei commemorationem, quæ in hoc capite tanq̄ basim fir-
missimam fixisti adsertionis tuæ, Mox arma profers meo
instituto accommodatissima, ut quæ de oblato semel Chri-
sto Epistola ad hebreos commemorat, Tum in Missa sa-
crificium esse quasi aceruo quodam Chrysippeo ad hunc
modum colligis. Institutio Eucharistiæ pertinet ad testa-
mentum Christi, Testamentum inuoluit mortem testa-
toris, Mors Testatoris est sacrificium, Quare Testa-
mentum etiam hanc oblationem inuoluit. Iam cum Chri-
stus præcepit, hoc facite in mei commemorationem, Er-
go etiam uoluit sacrificij & oblationis huius iugem me-
moriã & reiterationem fieri in Ecclesia, Ergo sacrifi-
cium est quottidianum in Ecclesia nempe Eucharistia,
Post hosce gradus ratiocinatiõis tuæ hereticos percellis,
quasi Missam doceant memoriã & recordationem tan-
tum esse Cœnæ Christi, cum illi toties à te contempti uel
anteq̄ Theognis nasceretur nouerint, passionis domini-
cæ memoriã in cœna celebrandam.

At necessarium est ut Soriten Eccij excutiamus, nã
quibus tu gradibus acrualis ratiocinationis ad astruendũ
Missæ sacrificium eniteris, iisdem nos ad oppositum in-
offense progredimur. Sic itaq; procedis. Primus acerui
gradus, Instituto Eucharistiæ ad testamentum Christi pe-
tinet, hoc tibi damus, nam in Eucharistia remissionis pec-
catorum nobis per oblationem corporis Christi & effu-

Mar. ult.

Iohan. 11

tionem sanguinis parte recordamur, eamq; cōsequimur
quando Dominus pro ratione noui Testamenti Iere. 31.
In uisceribus nostris inscribit legem suam, cognitione sui
nos donans, ut ipse porro sit Deus noster, nos eius popu-
lus. Secundus gradus, Testamentum inuoluit mortem tes-
tatoris, Recte, sic enim Apostolus Heb. 9. nos docet.
Tertius gradus, Mors Testatoris fuit sacrificium, Hoc et
nos confitemur, rogantes Dominum ut impertito nobis
spiritu suo efficiat, ne unq̄ pro inenarrabili hoc beneficio,
gratias agere cessemus. Quartus gradus, Itaq; Testamen-
tum & hanc oblationem inuoluit, quis dubitat Eccl. 1. Te-
stamentum enim non esset, si hanc oblationem et mortem
non complecteretur. Quintus gradus acerui, ubi te putas
in sublimi uertice stare uictorem, nec uspiam fore finitorē
acerui, Ideo (inquis) cum discipulis preceperit, Hoc fa-
cite in mei commemoratiōem, uoluit in Ecclesia fieri memo-
riam sacrificij iugem & reiterationem, Hic saltus ultis-
mus & in quo spes uictoriæ sita erat, altero pede claudie-
bat. Ex omnibus enim & singulis argumentationis tue
partibus hoc tantū sequitur, Christum uelle ut iugem tan-
ti sacrificij, quo semel abolita sunt peccata, memoriam
in cœna Domini celebremus donec ueniat, Et hoc nos
tecum docemus. Quòd autem dicis, Christum uoluisse
reiterationem fieri eius oblationis iugem in Ecclesia, ex
tuo addis. Iteratio enim huius sacrificij semel in cruce fa-
cti, ex his gradibus nequaquā euincitur, nisi Christus se in
cœna uere pro peccatis nostris obtulisset, tūc referri po-

terat pronomen Hoc ad totum Christi factum, id est Es-
sum & oblationem sui. Cum autem se in cœna non obtu-
lerit pro peccatis, sed subsecutus in cruce oblationis me-
minerit, eiusq; fructus recensuerit, deniq; memoriam eius
perpetuam in Ecclesia instituerit, Viciose infers reiterati-
onem sacrificij ut quod hic in cœna nullum fiebat, Inspi-
cientibus enī causam institutæ Eucharistiæ, uerba Euan-
gelistarum de cœna Domini, circumstantias, omnemq;
negocij huius rationem, nullum usq; apparet præceptum
de sacrificio iterando, sed de iugi memoria huius sacrificij
habenda, Accipite (inquit Christus) Edite, Hoc meum est
corpus, Item Bibite ex hoc omnes, & addit, Hoc facite.
Quid hoc? nempe quod me facere uidistis, sed sacrificare
eum suum corpus in cœna non uiderunt, neq; sanguinem
effundere, Quare ex hoc præscripto Hoc facite in mei
commemo: nihil aliud euiceris, q̄ Cœnam dominicam esse
& nobis peragenda, in eaq; nos mortis Christi memores
esse debere, nisi dixisset facite hoc in sacrificiū, aut offerre
sicut ego obtuli, ut nihil efficiat Paraphrasis tua, Hoc nou-
um sacrificium facite uos noui Sacerdotes, Quis non ui-
det q̄ uiolenta sit hæc paraphrasis & Christi instituto dis-
sona? Vbi enim dixit, uos noui sacerdotes facite nouum
sacrificium? Est hæc glossa Gabrielis nostri sed non mens
Christi, qui tantum dixit, Hoc facite in mei commemo-
rationem, quid autem fecerint, Euangelistæ satis testan-
tur, Ederunt biberunt, non obtulerunt Christum Deo
patri. Quid hic terguersamur Ecce, cum uerba Christi

tam clara sint et nullum omnino fucum nostræ interpretationis admittant?

Que autem in fine capituli in nescio quos porcos sacramentorum contemptores scribis, nihil ad nos, qui nihil minus quæ cauernas imaginamur, quoties cœna Domini nobis peragenda uenerit, sed uerbum et factum Christi præ oculis habentes, ne utique aberrasse nos à Christi instituto credimus, quando mortem Domini in cœna sic annuntiamus, ut fides nostra in Deum, patientia ad tolerandam crucem, charitasque in proximum cum omni Christiana honestate prouehantur, nihil aliud iam offerentes quæ corpora nostra τὴν λογικὴν λατρείαν, et sacrificium laudis quemadmodum scriptura exigit. Iam si perpetuo urgeretis, non solum memoriam sed et sacrificium in cœna haberi, nos item infatigabili responsione inculcabitur uerba scripturæ clarissima, et que nulla per se arte quæant eludi. VNICA oblatiōe perfectos effecit in perpetuum eos qui sanctificatur, EN VNICA dicit, ut uestre reiterationi uiam obstrueret, et EFFECIT, ne quid sacrificatoribus in extremis diebus superuenturis, quod ad expianda peccata attinet faciendum relinqueret, addiditque in perpetuum, et tamen his certissimis spirituosissimisque uerbis innitentes, à uobis acerbissime proscindimur. At ne in nouis hæreticis ipsam etiam Synteresin extinctam putes, persuasissimum habe animos nostros inhorrescere quoties audimus, predicare quosdam et simplicem plebeculam credere, Denuo à sacerdotibus quotidie filium Dei

Dei offerri Deo patri in Missis pro peccatis uiuorum et
defunctorū, quis stupor hic non sentiret blasphemiam ir- Matth. 1.
rogari sanctissimo in cruce semel peracto sacrificio; Chri-
stus enim scriptura teste, unicus est saluator, qui saluum Hebre. 5.
facit populum suum à peccatis suis, idq; per mortem, So-
lus ipse summus noster sacerdos est, quem scriptura pro-
ponit, qui una oblatione omnium peccata exhaustit & in
sempiternū consummauit sanctificatos, dum semel intra-
uit in sancta per proprium sanguinem, æterna redemp-
tione inuenta, ut nulla nobis alia hostia pro peccatis opus
sit, Hæc una satis est, fidamus hæc una & saluabimur, ita
Apostolus Heb. 10. cum uim no. Testamenti explicaret,
Si peccatorum (inquit) est remissio, non est amplius obla-
tio pro peccato, q; si per Christum semel oblatū, peccata
mihi in perpetuum remissa credo, ut iubent scripturæ,
quomodo remissionem alio quopiam sacrificio quererē?
Si autem remissionem alia oblatione nempe quotidiana
& Missali quæro, ubi manebit fides quæ credit, ut oportet
per semel oblatam in cruce uictimam pro peccatis,
omnia mea peccata esse exhausta in æternum? Absit au-
tem ut sic gratiam Christi abijciamus. Neq; pacat cō-
scientiam, quod dicis, passionem Christi in se quidem fuisse
perfectissimam & sufficientissimam, cæterum illius sacri-
fici saluifici potissimum per Missale sacrificium nos red-
di participes, & applicari merita passionis, nā antea dix-
imus, nos in nullam cœlestis hæreditatis partem admitti,
nisi filij simus, Filij autem non nisi electione diuina, uo-

Iohan. 1. catiōe & fide efficimur, fides est ex auditu uerbi Dei, uer-
 Galat. 3. bñ docet unica Christi morte ut satisfactiōe sufficiētissimā
 Rom. 10. fidere, ergo cū Euangeliū predicatur, sacramenta rite tras-
 Iere. 31. ctantur, atq; spiritus s. uerbū Dei electorū cordibus inser-
 bit, ut iam de bona Dei erga se uoluntate propter Christi
 satisfactorem non dubitent, tum uere merita Christi de-
 spertuntur & applicantur, aut iam ante data et applica-
 ta agnoscuntur. Per Missam autem Papisticam ea appli-
 cari nobis, nullum testimonium habemus ex scripturis,
 humanis autem commentis credere, est super artem ad i-
 ficare. Attamen miraris qui fiat, ut non uideamus quare tu
 uides, hinc præconia illa, uos heretici, Scismatici stupidi,
 idiotæ & alia non minus atrociam, Augustæ in foro uinas-
 rio grandi supercilio clamabas, nos Epistolam ad Hebræ-
 os de sacrificio semel factō nondum intelligere. Iud. cent
 spirituales quid intelligamus, si una tantum est pro peccatis
 hostia uere purgans, etiam si speciatim nihil de r. tu
 Ecclesie et sacrificijs dixisset Apostolus, satis tamen hinc
 probaretur nostrum institutum, nam quæ h. c. Paulus docet
 contra omnem doctrinam pugnant, per quam a i. a. ex-
 rigitur oblatio pro peccatis, q̄ mors Christi. Tu putas h. c.
 Apostolum penitus nihil scripsisse de sacrificio r. tu. q; Ecc-
 lesie Christi, sed tantum Iudæos ex Iudaismo ad Christi
 fidem conuersos docuisse, Testamentum uetus esse mutatum
 in lege sacrificio & sacerdotio, per ueritatē in Christo,
 Recte, sed hæc etiam Christianis scribuntur. Nonne
 eap. ultimo meminit sacrificij & altaris Ecclesie, & in

hoc sudat ut ad Christum à Iudaismo Iudæos abducatur, quos
non uult Synagoga sed Ecclesie ritu uiuere, docens eos
sacerdotij Leuitici legisq; ueteris translationem et sacrifici-
orum in Christo impletionem Sacerdote uero & u-
nico pro peccatis Ecclesie sacrificio in cruce. Nunc que-
ro an hæc ad Iudæos tantum, ac non etiam ad gentes per-
tineant, Si gentes & Iudæi pariter illa unica Christi obla-
tione sanctificati sunt, & utrisq; unica uictima placatus
Deus, certe neq; Iudæis neq; gentibus licebit aliud sacrifici-
um statuere in remissionem peccatorum, nisi uelint se
fraudare primarij & unici sacrificij satisfactorij fructu.
Sic igitur sentimus non tantum Iudæis sed & gentibus
hoc loco depingi sacerdotium Christi ac uim sacrificij ei-
us, ut sciant utriq; unde peccatorum ueniam recipiant &
sanctificentur, nam utriq; una oblatione sanctificantur &
saluantur. Docuit itaq; Apostolus primam oblationem
ueram in cruce & sufficientem, Ergo nullam aliam ad-
mittit. At uicissim nos miramur cur non uideatis aut
dissimuletis, q̄ nos stringat διλημμα hoc ineuitabile.
Vel sacrificium Christi in cruce semel factum, satisfecit p
peccatis mundi, uel minus, Si das primum, ut cogit scri-
pturarum autoritas, que constanter docet, q, per hoc u-
nicum Christi sacrificium satisfactum sit pro peccatis mū-
di semel, atq; inde scripturis testibus omnium uenit pecca-
torum remissio, quando passionis merita distribuuntur
uerbo & sacramentis Dei, fideq; recipiuntur, Ergo dissimulans
sacrificium tentans hoc, id est parare remissionem pec-

Dilemma.

catorū quottidie p̄ uiuis et mortuis, est sacrilegum et blas-
phemū in mortē Christi, eòq; modis omnibus auersandū,
donec Eccius ex scripturis ostenderit, ubi Dominus
Missale sacrificium Ecclesiæ tradiderit tanquā me-
dium passionis suæ distribuendæ & participandæ.
Si secundum placet, iam totam scripturam negasti et pec-
catori tribuis quod agnus Dei sine macula præstitit, sed
quis hæc tolerabit? Recte ergo credunt & docent, sed
preter primum pro peccatis sacrificium, nullum aliud
agnoscunt, q̄ si nos his argumentis moueri stultum pu-
tas, quid aliud q̄ ex hominibus saxa facis?

RESPONSIO AD CAPVT

Decimum.

Capite decimo latius probare cōtendis Missam esse
memoriam oblationis & simul oblationem, Nam
quæ de Missa in die Parasceues obmittenda scribis ad
Magistros ceremoniarum & Rationale Diuinorū rele-
gamus. In toto igitur capite, ad quæ respondendum esse
arbitrabar, hæc potissimum insunt.

Primum. In ueteri Testamento erat representatiuum
quoddam passionis Dominicæ futuræ, nempe agnus pas-
schalis, Sic & in Nouo, est sacramentum Eucharistiæ re-
memoratiuum passionis præteritæ.

Secundum, Missa quidem imago est & representatio
ueræ immolationis in cruce factæ, sed hac appellatione

non satis exprimitur uis Missæ, quia Christus etiam in ueteris Testamenti figuris dicitur uelut in imagine quadam imolari & representatiue, non q̄ fuerint uera sacrificia, sed quia representauerunt uerum sacrificium, sed hoc modo, solū figuratiue fuit imolatus Christus, Et ille modus appellandi non conuenit soli Missæ, sed est communis etiam legalibus in quibus etiam representatio quædam erat. In Eucharistia autem est modus quidam significandi expressior, proprius Eucharistiæ, per quem modū Eucharistia uere & specialiter est sacrificium.

Tertium. Ille igitur modus proprius appellationis sacrificij in Eucharistia est talis, Eucharistia est sacrificium non solum quia representatur Memoria passionis Christi ita loquitur Eccius, sed ob hoc q̄, Ecclesia actione tota gestuum uerborum, rituum ac uestium representat oblationem passionis Dominicæ.

Quartum. Si querimus unde hoc sciatur? Respondet Eccius, Ecclesia est hoc edocta à spiritu sancto et per columnas Ecclesiæ, ex qua doctrina spiritus sancti offert Ecclesia ipsum Christum denuo Deo patri, Et hinc applicantur merita passionis Christi Ecclesiæ per huiusmodi actionem representationis.

Quintum, Simile producis quo hanc doctrinam facis uerisimilem, Triumphus alicuius Regis pictus in pariete, placet quidem Regi, at si coram eo uelut in ludo quodam scœnico Res, ut gesta est, per histriones representetur, quasi iam illi realem triumphū exhiberent, quauis

Nota de
nuo.

tum putas complacentiæ Rex esset habiturus in illa plus
q̄ picta uel sculpta representatione.

Sextum. Applicatur similitudo ad hunc modum. Ita
mater Ecclesia à spiritu sancto edocta, iugi representatione
& quotidie reiterat hanc oblationem in cruce factam
ubi non solum pingitur aut figuratur, sed etiam agitur
opus redemptionis nostræ.

Septimum. Inter hæc Ecclesia gemini criminis reos agit
hereticos, ignorantie & impietatis, Et miratur hereticos
unam dumtaxat scire rationem offerendi Christi, nempe
per mortem in cruce, cum tamen alia sit ubi nihil opus est
denuo sanguinem fundere & cruentare altaria.

Octauum, Adferit Ecclesia sacerdotes in Missa Chris-
tum offerre deo patri ut Deum iratum placent super
offensis. Ad quæ omnia eo, quo propostis
sunt, ordine respondebimus.

Ad primum respondemus Cœnæ ceremoniam in
hoc institutam ut ceu Memoriale sit passionis dominicæ,
De Missa uero adeo nihil est in scripturis, ut ne nomen
quidem hoc, in ea, qua uos utimini, significatiõe agnosceant.

Ad secundum poteris contentus esse hac una appella-
tione, q̄ Missa sit magis & representatio ueræ immo-
lationis in cruce, Sed putas cum ille modus etiam legalibus
conueniat, necessario alium esse tempore reuelati Christi
in nouo Testamento qui Missæ specialiter conueniat, ne
forte in ceremonijs nostris & cultu Dei simus patribus
inferiores, quasi uero nõ illi modus per se sit expressior,

¶ Coena Domini non est aliquod Memoriale tantum &
 praefiguratum futuræ passionis, sed memoria præteritæ
 & exhibitæ signumq; sacrum rei & ueritatis presentis,
 grande item Mysterium ubi sacrificiorum omnium cons
 summator ipse Christus presens est, uerus sacerdos, sacri
 ficium omnia abso'uens, a'tare uere beneplacitum, certissi
 mumq; propitiatoriu, ut iam gloria Domini uere super
 Ecclesiam orta sit, Nam pascha nostrum immolatus est
 Christus, sanguis pro peccatis in cruce effusus est uete
 ra præterierunt & ecce noua facta sunt omnia, anxio
 lim suspirijs Redemptor expectabatur, NOD habeba
 tur quorannis, sed umbra tantum, clamabatur tum Ro
 rare cœli d. super et nubes pluant iustitiam, aperiatur ter
 ra & fructificet salutem, & iustitia germinet simul, uti
 nam dirumperes cœlos & descenderis, iam præstitum
 est quod desiderabatur, nox legis præterijt, & dies Euā
 geij illuxit, ortus est sol iustitiæ & iubare micantiss mo
 totum collustrat orbem. Reconciliati sumus Deo per præ
 stitam mortem filij, & Christus legatione sua perfunctus ad
 dexteram patris sedet, ubi aduocatus noster est et propicia
 tio pro peccatis nostris, Atq; propius nobis adest salus q̄ tu
 cum credebamus, si ius dilectus natus et datus est nobis, &
 pro nobis traditus, Qui igitur fieri posset ut non & cum eodē
 omnia nobis donaret pater, ut læta fiducia cum Apostolo pos
 sumus dicere, Spe salu facti sumus, & cum Iohanne, Nunc fi
 lij Dei sumus. At nondum apparuit quod futuri sumus et
 uita nostra abscondita est cum Christo in Deo, complacitata

1. Cor. 5.

2. Cor. 5.

Iesai. 45.

Iesai. 64.

Roma. 5.

1. Ioh. 2.

Roma. 8.

13

Luc. 2.

1. Ioh. 3.

sumus Christo, & regeneriti in spem uiuam per hoc q̄
 Christus resurrexit à mortuis ad hæreditatem immarces-
 scibilem conseruatã in coelis, Nunc hoc superest, ut Chris-
 tus uita nostra manifestetur, tunc & nos cum illo mani-
 festabimur in gloria, tam prope iã est salus nostra. Hæc
 tanta bona animis fidelibus in cærimonia Coenæ reuoluimus,
 ut non qualiscunq; præfiguratio & representatio
 adsit futurorum bonorum, sed uiuax memoria & fidelis
 exhibitorum, Et si eadem sit fides nostra & Patrum qui
 agnum ab origine Mundi occisum in carnem expecta-
 bant, omnia tamen uelut uiuidiora & explicatoria sunt
 in exhibitione q̄ in promissione, ut sacramenta nostra res-
 uelatoris fidei ac religionis symbola sint q̄ uetera illa. Et
 iam apertiore Christi cognitiõe donata Ecclesia ab innu-
 meris legis ritibus ad liberum spiritus cultum & simpli-
 cem translata est, Nisi paruum nobis uidetur q̄ nostris
 Mysterijs ille ipse iam assistit, qui semen Abrahæ appre-
 hendit propter nos homo factus, & ad similitudinem nos-
 tram quasi primitiæ quædam ac separatio nostræ masse
 Deo patri obatus est, primogenitus ex mortuis factus, et
 primitiæ resurrectiõis nostræ, cuius consolantissima uox
 est, Qui edit meam carnem, & bibit meum sanguinem in
 me manet & ego in illo. Stupendo enim commercio iam
 Deo per Christi capitis nostri carnem & sang. coniungimur,
 uirtute spiritus nos Christo consepultos uiuificatis,
 nam etsi propter naturam carnis corruptioni simus ob-
 noxij, participatione tamen uitæ ab imbecillitate nostræ

reuocati ad proprietatem illius ad uitam reformamur, nisi nostra bona ignorantes, tam omnino nulla spe manducemus carnem Dei, VERBO unitam eoque uiuificam, ut eam non credamus reformare posse ad immortalitatem suam participes sui, quod absit, Has non Testamenti prerogatiuas cum uideamus, nihil opus erit, tuo modo speciali nomine oblationis expiatoriae, quo nostra mysteria à ueterum sacramentis differre cognoscantur. Videmus itaque quae merito beati pronuncientur oculi discipulorum, multi enim Reges & prophetae uoluerunt uidere quae ipsi uiderunt non tamen potuerunt. Esto igitur nos memoriale saluificae illius oblationis Christi, non autem eam oblationem iugiter iterandam in Ecclesia admittamus, non tamen contra scripturam sanctam, uim stupendam et reuelatam non Testamenti gratiam pugnamus, agnoscimus enim tempus acceptum, diem salutis, ueritatis exhibitionem semel quidem factam, sed efficaciorē, quam ut more uestro iterari possit aut debeat, iam absque nouis oblationibus expiatorijs, Dominus pro uaticinio Ioel nouissimis diebus implendo, in exercitio sacramentorum, promissa illa singulari spiritus efficacitiae & operatione, reuelatum gratiae regnum moderatur. Placet autem quod dicis legales uictimas non fuisse uera sacrificia, sed tantum representasse uera sacrificia, nam his uerbis obiectioni tuae respondebitur, qua posses ad hunc modum ratiocinari. Legis uet. holocausta & חֹטֵאֵת erant figurae sacrificij ueri, & tamen per se etiam uere sacrificia erant, Ergo sacramentum Eucharistiae potest esse

LUC. 10.

Memoriale preteritæ uictimæ, & nihilominus uerum in se sacrificium. Hic tibi responde Legales uictimas res quidem in se ueras esse, at non uera sacrificia, Ratio enim sacrificij ueri in ipsis desyderabatur, non reddebant perfectum nec placabant offensum Deum, quare non erant nisi umbræ & figuræ ueri sacrificij, ut copiose & eruditissime expl. cat Epistola ad Hebræos, nō enim propter se exerc bantur, sed propter aliud, alioqui ea Deus non reiec. s. t. significabant non erant, Christus autem uere est, quod per illa significabatur, in quem tendebant & in quo finita sunt, cuius sacrificij memoriam iugiter haberi per ceremoniam Cœnæ Christus uoluit, reiterationem uero sacrificij huius fieri non uoluit.

Heb. 10.

1 Cor. 11

Luce. 22.

Ad Tertium. Hic modum illum specialem sacrificans di tandem nominatim producis, quem hebetudo nostra non capit scilicet. Ergo secundum Eccium, Eucharistia erit sacrificium, quia sacerdos gesticulatur ad normam, uestitur alba, ritu admirabili, Et sic gestus, uestimentum et actio quædam scenica, ex memoriali faciunt sacrificium quia non adsit tantum representatio passionis, sed etiam actio gestuum uerborum, rituum uestiumq; , qua representetur oblatio passionis. Quæso Ecce, quid hic aliud addis q̄ representationem representationi, utut enim gesticulemur, uestiamur more sacrificantium, tamen passio uera aut oblatio Christi in cruce semel tantum facta est, Hic quicquid affinxeris, tantum representatio est, & aliud est res uere gesta in cruce, aliud representatio eiusdem quæ

licumq; tandem gestu aut ueste utaris, Nam actio gestus et
uestitus non facit ex memoriali & representatione rei,
rem ipsam, id est, ex memoria mortis Christi aut sacrificij
in cruce completi, ipsam mortem uel sacrificium, repre-
sentatur quidem oblatio passionis, ut tu scribis, sed non fit
ideo sacrificium, cum discrimen sit inter hæc, nempe re-
presentari oblationem aliquam, & offerri qui represen-
tat oblationem, ipse nõ offert, sed oblationis uerae memo-
riale exhibet. Semper itaq; manet u. bis representatio,
nec unq; fit ex ea, res ipsa hoc est oblatio, cuius hæc est
representatio aut memoriale, Nonne ueteres actuosius &
expressius representarunt passionem agni mystici, dum
agnum pascha'em ad uesperam immolabant, sanguinemq;
fundebant, & dein præscriptis ceremonijs edebant,
ub. si externa magnificeris, tota actio similior erat sacri-
ficio uero q̄ gesticulatio albati et Manipulati sacerdotis.
Quare non est ut metuas specialem hunc modum à stolis
dis hereticis non posse intelligi, Intelligimus probe quæ
dicis, approbare tamẽ ea, refragante conscientia, non pos-
sumus. Aures fortasse non usq; adeo hispidas habemus,
ut uelut ad rem nouam & inaud. tam stupeamus, quoti-
es sic distinguis. Eucharistia est aliquando memoria tran-
sactum passionis, non sacrificium, Aliquando corpus Chris-
ti consideratur solum ut oblatio. Tertio est sola repre-
sentatio passionis. Quarto est quidem memoria passionis,
simul tamen representatio & oblatio. Non sunt hæc, cre-
de mihi, tam imperuia nobis, sed eiusmodi quæ olim pl. aue

sibiliter dicebantur in scholis, quando in uerba hominum
iurantes cognominabamur Thomistæ, Scotistæ, Occanistæ,
Reales & Nominales, ubi sui quisq; doctoris placita
haud secus atq; Oracula uenerabatur, Et piaculū haud
quā paruum habebatur a talibus usq; dissentire, quāquidē
satis erat αὐτὸς ἐφα. Tantum enim opinio præiudice
cata poterat ut ualere sine ratione auctoritas, atq; hodie
si humanæ rationis acumen esset consulendum, & res Di-
a'ecticorum artificio transigenda, nonnihil tribuere in-
genio hominis, uix enim ullus est tam inexplicabilis no-
dus quem non uelut Tenedia bipenni argutiarum expe-
diat, si intenditur & forte tot modos offerendi Christi in-
ueniret, quot apud Aristotelem nominantur κατὰ φύσιν
At nos hic in re conscientiarum ardua uersamur, ubi hu-
manæ rationis temeritati imperandum est, & uerbo Dei
intendendum, nec de titulis subtilium aut Inuictorum dis-
putatorum decertamus, Sed de certitudine eorum que
in fide sunt differimus, nec querimus illum modum tui-
ut haecenus ignotum, sed querimus ubi ille modus in scri-
pturis sanctis fundetur, ubi representatio illa oblationis
passionis dominicæ in uestitu & gestibus uarijs in uerbo
Domini præcipiatur, tantiq; fiat ut si adfuerit ex Memo-
riali faciat uerum sacrificium, Simplicis enim scriptorum
auctoritate in re tanti momenti, nempe conscientiarū nihil
mouemur ut quas consolari efficaciter & stabilire nihil
queat præter uerbum Dei quo uiuit anima. Et certe, si
sexcentis hæreticos uocaueris, representationem tamen

Deut. 8.
Matth. 4.

illam oblationis Christi in uestibus & gestibus externis
tanti nunq̄ faciemus, ut articulum fidei nobis hinc fabri-
cari p̄ciamur. Quoties Ecce in festo Corporis Christi
personati artifices, nobis spectantibus gestu & uestitu
passionem Domini & oblationem in cruce scite admodū
representarunt, ut quibusdam lachrimas exciuerint, nun-
quid & hic oblationem aliquam inuenies? Si dicis, at
hic est corpus Christi, quod patri denuo offertur, non so-
lum representatio nuda. Respondeo, oblatio corporis
Christi semel facta est, nec ob eleuationē panis consecrati
denuo Christus offerri dicetur, Quare cū ad modum spe-
cialem confugas, & uelut triumphes, Rogamus & ur-
gemus te Ecce, commonstra ex scripturis hunc modum,
Hic hic uersatur cardo totius libri tui, hic petimus iugu-
lum caussę, si hic non succurritur, à tota caussa excidisti.
Tu preter modum sacrificij expiatorij in cruce consum-
mati ponis alium, hunc proba scripturis, Vbi scriptura
iubet ut Christum sub specie panis iterum offeramus pro
peccatis nostris, & sistamus Deo patri gesticulatoria
illa actione representationis corporalis? Quis autem tam
lippus ut non uideat hunc modum ab hominibus confi-
ctum? Nam quod adstruis Ecclesiam hunc specialem
sacrificandi modum didicisse à spiritu sancto, ut quo non
modo in memoriam passionis utamur Eucharistia, sed &
actione gestuum & uerborum representemus oblationē
passionis, & sic Christum offeramus denuo patri, tuam
audimus sententiam, sed scripturę exigimus testimoniū.

Hebræ. 7.

2. Tim. 3.
Iesaiæ. 8.
Io. 11. 10.

Nam si satis est ad rationem fidei reddendam, dicere. Edoctus sum hoc à spiritu sancto, nihil erit tam absurdum in omnibus libris, quod non queat hac ratione uel canonica autoritatem sibi adsciscere. Apage cum hac seruitute Christiani sumus, non Scotistæ aut Occanistæ, audiemus Christi uerbum, & per scripturas probabimus spiritus an sint ex Deo, Nam ante diximus quæ ad fidei doctrinæq; Christianæ summam pertinent, atq; ad salutem scitu necessaria sunt, sacris litteris abunde contineri, Ideo propheta non ad commentarios hominum, sed ad legem & testimonium nos remittit, deniq; certi sumus Ecclesiam nempe oues electas non audire nisi pastoris uocem, quare non est ut nominibus nudis Ecclesiæ & patrum speres nos à sententia deterreri posse. Nondum igitur uicti iacent hæretici per modum tuum specialem, & nihil huc usq; abs te allatum est tam argutum, tot dissectionum distictionibus, tantq; Syllogismorum robore communitum, cuius uim aut ignoremus aut metuamus, Et conscientie nostræ stomachus ad leuissimum hunc cibum humanarum traditionum iampridem nauseat, nec unq̄ poterit satiari nisi tritico uerbi Dei.

Age autem ponamus & nos, nostros modos sacrificandi ut uelut ex Antithesi appareat uter rectius sentiat.

Hebreo. 9. In secundum taber. semel quotannis solus Pontifex non sine sanguine ingreditur, quem offert pro seipso & pro populi ignorantibus, illud significante spiritu sancto, nondum manifestatum esse Sanctorum uiana

adhuc priori tabernaculo consistente, quæ erat similitudo
pro tempore tum presente in quo dona sacrificiaq; offer-
runtur, quæ non possunt iuxta conscientiam perfectum
reddere cultorem in cibis dumtaxat & potio:ibus & di-
uersis ablutionibus ac iustificationibus carnis usq; ad tem-
pus correctionis imposita. En ritum offerendi in lege
in figura tantū, & hoc est figuratiue tantū offerre.

Porro uera sacrificandi ratio & perfecta ex Nouo
testamento cernatur, Heb. 7. Nobis est pontifex innocens
sublimior cælis factus, cui nō est necesse quottid e, quem
admodum illis in lege pro peccatis proprijs offerre ui-
ctimas, & deinde pro peccatis populi, Nam id facit SE-
MEL cum semetipsum obtulit. Et Heb. 9. Christus ap-
paret nunc in conspectu Dei pro nobis, non ut offerat se-
metipsum sepius, alioqui oportuisset illam sepius passum
fuisse à condito mundo. Nunc autem id facit SEMEL
sub consummatione seculorum ad profligationem peccata-
ti per immolationem sui ipsius apparuit, Et quatenus ibi
lud manet omnes homines, ut semel moriantur, post hoc
autem iudicium. Ita & Christus SEMEL oblatus ut mul-
torum peccata tolleret. Et Heb. 10. Christus se exhibet
obedientem uoluntati patris ad opus redemptionis, &
Apostolus dicit per hanc uoluntatem nos esse sanctificas-
tos per oblationem corporis Christi SEMEL peractam.

Hæc omnia cogor repetere, ne tu eorundem recitatiōe
mibi uidearis omnes uias euadendi præclusisse, Nam &
in illis allegas, ut qua arte tractes aduerbium SEMEL

toties inculcatum, norunt qui & ipsi aliquando tracta-
runt Sophismata. Quid hic aliud facerēt heretici q̄ quod
faciunt, Spiritum sanctum uident q̄tum ad uictimam ue-
rae expiationis attinet, contentum esse illo offerendi mo-
do, quo Christus peccata nostra ipse pertulit in corpore
suo super lignum. Victima factus Deo in odorem bonae
fragrantiae, cui modo plenam nostri sanctificationem &
reconciliationem tribuit scriptura, Ideo malunt cum spi-
ritu sancto hebetes & idiotae haberi, q̄ cū omnibus seculi
sapienibus immortalis ingenij fama inclarescere. Terrēt
nos quae dominus loquitur. 1. Cor. 1. Perdam sapientiam
sapientium et intelligentiam intelligentium reiiciam, Vbi
sapiens? ubi scriba? ubi disputator huius seculi? Nonne
infatuauit Deus sapientiam mundi huius? Non recusa-
mus in distinctionibus & hominum inuentis crassiores
haberi, modo ea sciamus quae sola conscientias aduersus
peccatum, mortem & infernum reddunt inuictas.

Ad Quartum. Augustinus de natura & gratia cap.
6. 1. Solis (inquit) canonicis scripturis sine ulla recusatio-
ne consensum debeo, Et uir tantus ne sibi quidem credi
uoluit, nisi scripturis consentanea doceret, Eam tu liber-
tatem in Ecclesia nobis, uelis nolis relinques intactam.
Quare tuum fuerit lucidis scripturis docere ubi spiritus
sanctus Ecclesiam docuerit tuum illum modū sacrifican-
di, hoc si nequiueris, desine ex liberis Christianis manci-
pia facere humanarum doctrinarum. Nobis nō tam leue
uidetur, Ecclesiae Christi quilibet adscribere, quae ut
uerbo

uerbo Dei genita est, Ita eodem uerbo tanq̄ infallibili res
 gula nititur dicens cum Dauide, Eloquium tuum Domi- 1. Pet. 1.
 ne uiuificauit me, non hominis eloquium sed Dei. Colum- Psal. 118
 nas autem Ecclesie sic uenerandas existimo, ut illibata
 interim nobis maneat libertas Christiana, Omnia enī no- 1. Cor. 3.
 stra sunt, siue Paulus siue Apollos, siue Origenes siue 1. Cor. 7.
 Augustinus, ne quis gloriatur in hominibus, precio emp-
 ti sumus, serui hominum fieri nolimus, quantum ad cō-
 scientie negotium attinet. Olim qui in Ecclesia primiti- Galat. 2.
 ua uidebantur esse columnę, nihil contulerunt Paulo ad
 Euangelij rationem, quanto minus illi quos tu in partem Galat. 2.
 gloriose huius appellationis uocas? Legimus Apostolū
 non ab homine sed per reuelationem Christi Euangelium
 suum acceperisse, atq; angelicis etiam spiritibus anathema Galat. 1.
 minatum, sicubi Euangelium predicarint quocunq; titu-
 lo, preter id quod ipse predicarat Galatis & reliquis gen-
 tibus, cuius exemplo & nos ea, pro doctrina Ecclesie,
 que uerbo Dei firmata non sunt, amplecti non possumus
 q̄ Ecclesia nihil aliud recipiat sciens & uolens q̄ purum
 Dei uerbum, si aliud receperit, iam anathema fit: & ipsa,
 ut que corrumpi se paciatur alio q̄ sponsi uerbo. Noui-
 mus Apostolis promissum spiritum ueritatis, ut eos du- Ioan. 16.
 ceret in omnem ueritatem, Nouimus item promissionem
 in die Pentecostes exhibitā, ubi uirtute ex alto induti hoc
 docuerunt alios quod ipsi a spiritu s. didicerunt, Didice-
 runt autem Christum & scripturę sanctę oraculis Chri-
 stum uitę autorem annuntiare efficaciter mundo cepe-

runt, quid enim ipsi docuerunt in uita aliud q̄ scripturas
 de Christo? Negocium ipsis iniunctum erat ut predica-
 rent Euangelium iuxta uaticiniū Iesa. 41. Ad Ierusalem
 Euangelistas dabo, ubi Heb. ueritas habet **מבשר** quo
 Roma. 1. nomine Heb. nuntium intelligūt, læta nuntiantē, et præs-
 mio digna qualia sunt quæ de Christo tradunt scripturæ,
 nempe exhibitio eorum quæ in Christo ad salutem electo-
 rum promissa erant in prophetis, & in nouo Testamen-
 to ostenduntur præstita, Hoc est Euangelium quod Apo-
 stoli iubentur predicare omni creaturæ. Iam qui norunt
 quid sit Euangelium, nempe sermo reconciliationis, quid
 2. Cor. 5. Deus reconciliauit nos sibi per Christum, qui mortuus est
 propter pctā nostrā, resurrexit ppter iustificatiōem nos-
 Roma. 4. stri, idem facile intelligūt quid predicarint Apostoli, quæ
 fuerit uniuersa eorū doctrina, & quid ab eorum doctri-
 na diss. deat. Nam in Actis uidemus Apostolos nihil om-
 nino predicasse aliud q̄ hoc Euangelium ex scripturis, si-
 ne quarum testimonio nihil agunt, q̄ si non omnia Christi
 & Apostolorū uerba ac facta prodita sunt Euangelicis
 litteris, tantū tamen est proditum, quantū Ecclesiæ Chris-
 sti in spiritu regendæ satis est, id quod Iohan. testatur cap.
 20. Multa quidem (inquit) & alia signa fecit Ihesus in
 conspectu discipulorum suorum quæ non sunt scripta in
 hoc libro, Hæc autem scripta sunt ut credatis q̄ Ihesus est
 Christus filius Dei, et ut credentes uitam habeatis per no-
 men eius. Attende, hæc scripta sunt, cur obsecro? Nū ut
 mutila quædam & manca scripta legerentur in Ecclesiis,
 quibus multa sint addenda ut perficiantur? Minime, sed

scripta sunt ut credatis q̄ Iesus est Christus. En caput A-
 postolicæ doctrinæ, Apostoli docuerunt Iesum esse Christiū
 hoc est, Meschiah p̄missum in scripturis saluatore mūdi,
 missum ad euangelizandū pauperibus, medendū contritis
 corde, qui finiat peccatū et sempiternam adducat iustitiā. Iesae. 61.
 Quid hæc fides præstat? ut credentes habeatis uitam ni-
 mirum eternā. Nonne magna uis fidei quæ scripturis Ca-
 nonicis adheret, nam q̄ credit habet uitam eternam, quia
 credit in Christiū, qui mortem aboleuit, uitam autē in lu-
 cem produxit, & immortalitatem, qui est uerbum patris Iohan. 3.
 eternum uita & lux nostra. At per quod nomen uita æ-
 terna obtinetur? p̄ nomen Christi, neq; enim est aliud no-
 men sub coelo datū inter homines, in quo oporteat nos sal-
 uos fieri, Habemus igitur perfectam Christi et Apostolo-
 rum doctrinam in scripturis Canonicis, his nitamur, hi
 sunt quos non iniuria Ecclesiæ columnas uocaueris, si ex
 illorū doctrina, quæ Spiritus sancti est, ostendere poteris
 modū tuū peculiarem, incūctanter tuæ adfertioni subscri-
 bemus. Sed urgebis sancti Doctores habuerūt Spiritum s-
 suo sanguine Euangelū confirmarūt, aut mira uita san-
 ctimonia, quomodo igitur eorū doctrina ab hæreticis reij-
 citur nulla sanctimoniæ fama clari? Respōdeo. Si homi-
 nis in uita integritas aliquid momēti habet ad stabiliendā
 doctrinā, cur non credis Cypriano, utrāq; speciem Laicis
 quos uocas, danti et baptisma hæreticorum reijcienti? cur
 nō audis Origenē, q̄ præpostera misericordia motus, Sa-
 ranā in cōsortiū eternæ beatitudinis non ueretur admittere.

Danie. 9.

Iohan. 3.

2. Tim. 2

Acto. 4.

Num putas etiam ob uitam incu'patam, cum Ireneo &
 Tertulliano Iudaicam illam mille annorū *Neut' epōsiv*
 nobis esse credendā? Et tantū apud nos efficiet Lactantiij
 integritas, ut tuto liceat spiritus s. negare substantiam &
 errore Iudaico eum uel ad patrem referre uel ad filium,
 & sanctificationem utriusq; personae sub eius nomine de-
 monstratā intelligere, sancti s. uiri patrocinio? Vides in-
 nocentiam uitae erroribus obnoxiam, eōq; ab hominibus
 ad scripturas necessario prouocandum, Recte, Non enim
 iubemur illius aut alterius hominis uitam pro infallibili
 fidei regula amplexari, sed uerbum Dei. Si sola uitaē sanc-
 titas in Ierosolymitano Concilio & piorum multitudine
 in consilium de rebus fidei adhibita fuissent, citra ueritas
 Verbi diuini, Euangelij uis omnis obscurata, & liber-
 tas Christi sanguine parua penitus extincta esset. Stupe ad
 personalem Petri sanctitatem, neglecta Euangelij ueritas
 te, quid fiet? Arripies Petri simulationem reprehensibilem
 & amittes Euangelicam libertatem. Quare si absq; diuina
 na obsidione haereticos uincere libuerit, hanc in qua haec
 ctenus tuti stetimus arcem expugna, & tui erimus. Chris-
 tus Apostolos, misso in hoc spiritu sancto, omnia ad fidei
 necessaria docuit, Apostoli eadem nec alia docuerunt Ec-
 clesiam. Et haec scripta sunt, quantum plena fidei ratio
 postulat, scripturis ergo ut sufficiens Christi et Apo-
 stolorum doctrina credendum, nec addendum quicq; aut
 additamentis non credendum. Explicemus ista. Christus
 a patre missus in mundum ad predicandum Euangelium.

Galat. 2.

Aylū Lu=
 thranorū
 quos Ecc=
 us ita uo=
 cet.

Iesa. 61. Ad euangelizandū pauperibus misit me. Et Lu.
4. Missus sum in hoc ut euangelizem regnum Dei. Hunc
doctorem irrefragabili autoritate donauit pater Matth.
17. Hunc (inquit) audite. Et Deut. 18. Qui uerba eius
quæ loquetur in nomine meo audire noluerit, ego ultor ex-
istam. Hanc patris sapientiam æternam obmisisse aliquid
eorum quæ scitu ad iustitiam & salutem necessaria sunt,
uel cogitare summa Blasphemia est. Porro quæ Christus
audiuit à patre, ea nota fecit discipulis Iohan. 15. At A-
postoli carnales etiamnū hæc mysteria Christi capere non
poterant Iohan. 16. Multa habeo quæ uobis dicam, sed
non potestis portare nunc. Igitur promittitur ipsis spiri-
tus s. cuius uiua in corde doctrina & unctio, & intel-
ligant Euangelium, & animosi reddantur ad testimonium
resurrectionis Christi reddendum orbi, Iohan. 14. Spiri-
tus s. docebit uos omnia, & suggeret uobis omnia quæ-
cumq; dixi uobis, Dixerat autem ipsis mysteria Dei E-
uangelium in prophetis promissum Luc. ult. Hæc sunt
uerba quæ locutus sum ad uos, cum adhuc essem uobiscū,
& necesse foret impleri omnia, quæ scripta sunt in lege
Mosi & prophetis & psalmis de me. Et spiritus s. nō do-
cuit Apostolos noua quædam, sed hoc ipsum Euangelium
à Christo predicatum Iohan. 15. Spiritus ueritatis testi-
monium perhibebit de me, Et Iohan. 16. Ille glorificabit
me. Promissum hoc patris est impletum, datur Apostolis
spiritus sanctus eximio miraculo, cuius ductu Apostolicæ
munus cum fiducia obeunt Act. 2. Apostoli deniq; nihil

eorum intermiserunt, quæ ad fidem Christianam fundanda
dam erant necessaria, iuxta Christi iussa Matth. ult. Do-
centes eos seruare omnia quæcumq; præcepi uobis, Atq;
hæc quæ docuerunt ipsi Apostolicis & Euangelicis litteris
etiam scripta reliquerunt Iohan. ult. Hæc scripta sunt
ut credatis q; Iesus est Christus, & ut credentes uitam habe-
beatis, Ergo quæ scripta sunt litteris noui Testa. huc spes
etiam ut credendorum nobis summa quædam & regula
fidei certa sint, Ac ne dicas, at non sufficiunt, Addit Euan-
gelista, Et ut credentes uitam habeatis. Ecce qui his scrip-
tis credit, uitam hac fide obtinet, quid ille insuper deside-
raret, qui per Christum uitam æternam consequitur? Huc
enim tendunt omnia nostra uota & suspiria, satis superq;
nouit, qui Christum nouit, hanc cognitionem unice iactat
Apostolus, nec iniuria, nã cui illa, trahente & docente in-
tus patre cœlesti contigerit, iustus ac beatus euadit. Et
scripturæ docent Christum, Nihil itaq; illis deest quod ad
iustitiam ac salutem scire necessum fuerit. Habes Eccle-
siam Lutheranorum asyllum, quos si qua ui aut iure hinc ex-
traxeris de nobis actum est, Si autem conatus tuus fuerit
irritus, non est ut tam facile speres, nos uictas manus tibi
prebituros.

Quòd autem addis hæc uerba, Ecclesia Catholica
ipsum Christum denuo offert patri. Exigimus abs te
huius adsertionis testimonium ex scripturis. Nos credi-
mus catholicam Ecclesiam, & fitemur doctorem eius
esse spiritum sanctum, At ille non docet Ecclesiam nouam

quedam ad credendum, non predicata ab Aposto'is &
scripturis comprehensa. Ostende igitur ubi spiritus sanctus
iusserit Ecclesiam denuo offerre Christum, uerba tua
agnoscis opinor? Et esto iudex Ecce, Tu dicis Ecclesiam
offerre ipsum Christum denuo Deo patri pro peccatis
nostris, atq; hoc eam à spiritu sancto didicisse, Spiritus
sanctus uero aptissime dicit unam tantum esse pro pec-
catis oblationem, nempe Christi passionem in cruce, &
quinq; habet Epistola ad Hebræ. oblationem eam
semel esse factã, utri igitur credemus? an tibi ex quo tan-
tum nuda hæc nomina audimus Ecclesia, Spiritus sanc-
tus absq; omni testimonio scripturæ, Aut spiritui sancto
potius qui per Apostolum, tam manifeste contrarium
pronuntiat tuæ adsertioni, Et scimus spiritum sanctum
cum hæc loqueretur per Apostolũ non fuisse obliuiosum
aut incogitantem, imò ad refellendum hunc futurum de
iteranda oblatione pro peccatis errorem, tam accurate
uidetur ista inculcasse.

Iam uidendum, quale sit quod dixisti, Merita &
fructus oblationis dominicæ applicari fidelibus per hui-
usmodi actionem representationis. Si actio illa Missanti-
um & gesticulatio cum intentione sacrificandi cuiq; po-
test fidem infundere, qua credat & pro se, olim in cruce
Christum esse oblatum, l. benter dabimus, merita passio-
nis Christi per actionem illam applicari circumsta. ti-
bus, Sed dicis, fidelibus, si circumstantes sunt fide-
les, quæro quomodo fideles sint facti?

Iohan. 1.

Et constat fideles factos à spiritu sancto per fidem, fides
eòq; heredes Dei, coheredes Christi. Ergo hoc ipso q. fide-
deles sunt et credunt per spiritum sanctum corda fide illu-
minantem, applicata iam ante sunt ipsis merita passio-
nis Christi, applicari enim sine fide merita Christi nō possunt.
Quid autem cogitabunt simplices, quoties audiunt
actionem illam Missantis esse applicatricem meritorum
Christi? certe hoc præconio Missæ q̄ primum redduntur
aureæ. Custos carceris Act. 16. cupiebat sibi applicari
merita Christi, & accidens Paulo et Silæ ad pedes clama-
bat, Domine quid me oportet facere ut saluus sim? At
illi dixerunt, Crede in Dominum Ihesum & saluus eris
tu & domus tua. Hic citra controuersiam auditur applica-
tio meritorum Christi, nam cupit saluus fieri custos, sal-
uantur qui credunt in Christum, fide ergo consequimur
remissionem peccatorum plenam & omnia bona Christi.

Ad Quintum, de simili per te allato quid dicam?
Profecto hoc ego Theologi esse non arbitror, in re tanta
tam dissimili similitudine uti, Sciebam multo ante, eius-
modi non parum multa dici in scholis, sed credere omnia,
uide ne non sit necesse. Magnū hic redempti hominis nes-
gotium agitur, & similitudinibus istis mecum pugnas, cū
ego scripturas à te requiram, nec tamen uereris adserere
talia, et tanq̄ ora u'um coe iste Ecclesie Christi proponere.
Disputando fortassis ferri poterant talia sed ad erendo
numquam grauant conscientias, nec tam facile, ut putis,

apud cordatos obtinebunt app'ausum & adsensum. Nā
 tū in omnibus rebus temeritas in adfentiendo errorq; tur-
 pis est, tum in eo loco maxime, in quo iudicandum quid
 exigat, quod respiciat Christiana religio. Est enim peri-
 culum pientissimo cuiq; summe metuendum, ne aut negle-
 ctis ijs impia fraude aut susceptis anili superstitione obli-
 gemur. Finge igitur me aut reliquos tuo iudicio, here-
 ticos talia committisci, quibus forte peculiaris ludus est, te
 iudice, in rebus diuinis, tam inscite ne dicam impie nuga-
 ri. Quæso quid tibi uidentur de Deo sentire, qui putant
 ipsum in re tam ardua, uelut theatri spectaculo delecta-
 ri, Rex terrenus utpote ambiciosior, magna cum uolup-
 tate spectat ludum scenicum, aut triumphum aliquem,
 in quo sciti histriones, gestu, uoce ac tota actione rem, ut
 gesta est, representant, At non pium est sic animi nostri
 gnomone metiri Dei animum? an sic colimus Deum in
 spiritu & ueritate? Un scire quid in re tam ardua Do-
 mino gratum sit? placuit paternæ Dei uoluntati ut uni-
 genitus pro nobis uere humiliaretur usq; ad mortē, mor-
 tem autem crucis, Audi ueram humiliationem uere gra-
 tam, Nam hac obedientia patri multo gratissima, factum
 est ut qui per letalem unius hominis inobedientiam pecca-
 tores constituti sunt multi, Unius item obedētia tam pro-
 pta u. n. f. e. t. u. r. m. u. t. i., nempe quotquot ipsum fide am-
 plectuntur, & Deus illum in summam extulit sublimita-
 tem, ac donauit illi nomen supra omne nomen, ut in no-
 mine Iesu se flectat omne genu, coelestium, terrestrium &

Iohan. 4.

Philip. 2.

Roma. 5.

Ephe. 1.

Heb. 9.

infernorum, omnisq; lingua confitatur q; Dominus sit
Iesus Christus, ad gloriam patris, & propter hunc tur-
topere delectum uereq; humiliatum diligimur & nos.
perpetuo alioqui odio dignissimi. Vt itaq; Deus ueritas
est, ita ueris non fictis rebus aut imaginibus tempore pres-
sertim reuelati Christi delectatur, hinc illa Symbolorum
noui Testamenti paucitas. Vere passus est filius & semel
oblatus. non τῷ Λογῶν ut & ipse confiteris, aut res-
presentatiue, pro ueris, non fictis peccatis, ueram non ef-
fictam peccatorum remissionem emeruit, uerorum non
representatiuorum bonorum Pontifex est, per uerum
non similitudinarium tabernaculum, per uerum item nō
imaginarium sanguinem ingressus est semel in Sancta,
ueram & non similitudinariam redemptionem, & uitam
repperit & attulit. Deniq; ut summam dicam, ueros
non histrionicos & representatorios discipulos agnoscit,
sue enim mortis in nobis non externam representatio-
nem in ueste & gestu tantum sine cruciatu, sed internam
& ueram imitationem qua uetus homo crucifigitur, exi-
git. Nam representatorijs illis gestibus & ritibus, quos tu
depredicas non crucifigitur concupiscentia, & possunt
hæc hypocritice geri per impios, in quibus nulla est pec-
nitentia, nulla penitus dominicæ mortis uel memoria uel
imitatio. Christus itaq; uerus redemptor, uera morte,
ueraq; resurrectione nos saluans, omnia uere agit pro
nostra salute, Et uere non hypocritice à nobis agi, que
iussit scripturis testibus uoluit. Audiamus ergo

dem quibus Rex noster coelestis delectetur triumphis, aut
qua representatione, num gestu & uestitu sacro, quibus
passionis Christi qualiscunq; memoria fit sepe absq; adfe-
ctu? aut imitatione mortis & resurrectionis Christi per
uerum cruciatum, uerumq; mutationem externi hominis?
Christus ipse (inquit Petrus) semel pro peccatis passus
fuit iustus pro iniustis, 1. Pet. 3. & 4. Christus passus est
pro nobis in carne, uos quoq; iuxta eandem cogitationem
armemini, quod qui patiebatur in carne destitit à peccato
in hoc, ut iam non concupiscentijs hominum, sed uolun-
tati dei, quod superest in carne tempus uiuat. Sunt ne
hæc Theatralia tantum, ueste gestuq; representata? Pe-
trus non dicit, apparate mihi scenicam aliquam repre-
sentationem passionis dominicæ, nam hanc agere & im-
pij possunt, sed armemini iuxta eandem cogitationem,
Ecce cogitationem, non uestem aut gestum, Ergo non ge-
stu & uestitu, deniq; ritu externo ullo delectatur Domi-
nus, quia hæc absq; fide & charitate fieri possunt mera
hypocrisis, sed uult Dominus nos carnem nostram cruci-
figere cum concupiscentijs, nõ tantum rubea ueste & cru-
ce picta ornari. Et huc spectat uniuersa scriptura Rom. 6.
Si in scitij facti sumus illi per similitudinem mortis eius,
nimirum & resurrectionis participes erimus, id scientes, qd
uetus ille noster homo cum illo crucifixus est, ut aboleretur
corpus peccati, ut posthac non seruiamus peccato, Hic nõ um-
bratili representatione, sed re audio in intimis adfectibus,

Ed'at. 6.

grandi hominis mutatione gerendam, non enim dicit, si inducimus sacram uestem et gesticulati fuerimus ad prescriptum, Resurrectionis participes erimus, non sic itur ad astra, sed si insititij facti fuerimus morti eius. O rem acerbam carni, non enim nudis gestibus, sed cruce peragitur, ut eodem cap. habemus. Prebete (inquit) membra uestra iustitiæ ad sanctificationem, ne regnet peccatum in mortali uestro corpore, Item. 2. Corinth. 4. Semper mortificationem Ihesu in corpore circumferimus, semper in mortem tradimur, ppter Ihesum, ut et uita Ihesu in mortali nostra carne manifestetur, Sic Paulus portat stigmata Christi in corpore suo, Audimus non frigidæ gesticulationes cū intentione sacrificandi, sed ueritatem iuxta illud. Quemadmodū est ueritas in Ihesu, deponere ueterem hominem Ephe. 4. Nam si nihil est circumcisio, sed tantum noua creatura in Christo, quid representationem scœnicā absq; omni cruciatu tam uehimus immodice? Apostolus nos uocat heredes Dei, sed addit, siquidē simul cū eo partumur, ut & unā cum illo glorificemur, Non dicit, siquidem oblationem passionis Christi ueste, gestuq; Missali cū intentione offerendi Christum pro peccatis denuo, representemus, ut & eius merita nobis tali actione representationis applicentur. Et. 2. Timoth. 2. Si commortui sumus & conuiuemus, si sufferimus & conregnabimus, Nulla usq; in omnibus scripturis mentio de tua representatione gesticulari & uestimentali, nam uerbum nostrum est uerbum crucis, & Theologia crucis non predicat pictos

triumphos & simulacrias representationes, quandoquidem non est doctrina pietatis crucis, & representatiuæ sed ueræ, qua uetustas in nobis purgatur, & uetus homo exuitur, nouusq; induitur. Facebant igitur à nouo Testamento representationes tantum externæ, nusq; in litteris sacris fundatæ et plerumq; hypocriticæ, satis datum umbris & representationibus olim in lege. Et scimus ea quæ figurally ante Christi aduentum ad ueri sacrificij pro peccatis & agni Dei immolationem adumbrandam fiebant, in passione Dominica semel & uere esse gesta & impleta, sicut in sua passione Christus dicit scripturas impletas, qui si quotidie imolaretur, etiamsi inuisibiliter tantum, nondum tamen impletæ essent scripturæ, et oblatio Christi esset imperfecta, quod absit, Ita & nos uere non representatiue sacrificemus Deo eumq; colamus, & crucem ueram non representatiuam tollamus, non uestes alias exuamus, alias induamus tantum, sed exuamus ueterem hominem, induamus nouum, abnegemus nosmetipsos, Christumq; ueri non histrionici imitatores sequamur, Nam finis precepti est charitas ex corde puro, & conscientia bona, & fide non simulata 1. Timoth. 1. Et Luc. 9. Si quis uult uenire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam quotidie & sequatur me, Qui enim uoluerit animam suam saluam facere, perdet illam. Hæc nos docuere Christus & Apostoli tanq; uerum Dei cultum, At quæ tu pponis, tum sequemur ubi scripturarum testimonio, talia esse Christi & Apostolorum uerba & facta conuinceris.

Ad Sextum, satis superq; hic responsum est, Tum enī
 credemus Ecclesiam aliqd approbare & posteris tradere
 re credendum, cum id scripturis consentaneum ostenderit
 quibus Ecclesia Christi contenta, phariseorū fermentū ex
 ecratur. Quod autē dicis in Missa non solū pingi aut figu
 rari opus redemptionis nostræ sed agi, ad tuū stz modum
 specialem respiciens, Respondemus. Christū ipsum per
 ægisse opus redemptionis, nullū alium, cœlū & terra da
 re poterant cuius vires tanto operi parēs essent, preter Ie
 sum Christum, non enī nos sumus nostri redemptores, sed
 Christus ipse nos redemit ab omni iniquitate, Tit. 2. per
 Christū, non per Missale opus, habemus redemptionem p
 sang. eius Eph. 1. Ipse unus fuit pretium redemptionis p
 omnibus, non sacerdos Missans aut opus eius opatum vel
 opus operātis, Et Paulus Rom. 3. Iustificantur autē grā
 tis p illius gratiam p redemptionē quæ est in Christo Iesu
 quem pposuit Deus reconciliatorem p fidem, interveniē
 te ipsius sanguine, non dicit per redemptionē quæ est in
 Missa, aut quæ pagitur in Missa. Quomodo igitur pba
 bis opus redemptionis nostræ in Missa agi? Nū in Missa
 Coloss. 1. primū redimimur à morte æterna, aut deletur chirogra
 phum quod erat contrariū nobis p decreta? Hoc enī est
 opus redēptionis, hominē lapsū redimere à morte, legis ty
 rannidē cōpescere, quod si fit in Missa uestra, qd Christus
 ægit in cruce? quod si Christus, opus illud multo max
 imū & nulli unq; creaturæ transscribendū, pægit & cō
 summavit in cruce, qd honorē creatoris et redemptoris in

redemptū plasma ingrati transferimus? pater in ipsum
non in sacerdotes nostros posuit iniquitates nostras, &
ipse nos saluat, non est nostrum quē saluare, Ipsius non
nostro liuore sanati sumus, Non nobis igitur Domine
non nobis, sed nomini tuo da gloriam.

Iesai. 53.

1. Pet. 2.

Ad septimū, ubi nobis ignorantie et impietatis notā
audacter impingis, Quod ignorantie crimen obijcis, per
libenter dissimulamus, modo de scientia humana loquar
ris, nam ignorantia in diuinis rebus quippe exitialis, mo
dis omnibus fugienda & detestanda est, & si fortasse huc
sumus progressi, si quid hoc ad rem facit, in seculari eru
ditione, ut nihil haecenus tam elaboratum tamq; sublime
scripserit Eccius, quod ingenij nostri quilibet hebetem acie
em subterfugerit, Impietatis autem calumniam agnosce
re, ipsa prohibet pietas, Ideo æquo feres animo, si nihilo
segniores fuerimus in eluendis maculis, ac tu es in asper
gendis creber. Quare uerba psalmi. 36. in eos iaculator,
qui ueritatem scripturæ scientes & uolentes prætereunt.
Nos hanc unam cupidissime querimus, hanc si nobis aut
reliqueris, aut si quam non habemus dederis, debella
tum est.

Ad Octauū, adseris Sacerdotes Christum Deo patri
offerre non solum sicut donū diuinae passionis memoriale
sed etiā sicut munus Deo acceptissimū quo Deū ualeant
placare sup offensis, et gratiā eius cū spiritualibus bonis
reportare, Respondemus. Si Deū ppter pctā nostrā
irasci iudicē & nō esse placatū patrem credis?

Galat. 3.

Quæso Ecce quis placabit ipsum? Nam oblatio Christi facta est semel, ut consentis, quæ si Deum non placavit, cum summa humilitate, obedientia & innocentia esset offerenda, tum placabis ullo pacto? Aut cur non placatus est Deus cum semetipsum ineffabili charitate unigenitus in cruce pro peccatoribus reconciliandis uere obtulit? & iam, ut audio, placatur, cum non uere offertur in manu sacerdotis, sed semel factæ oblationis tantum representatio agitur aut memoria, plus ne potest hominis peccatoris actio citra adfectum pietatis toties frequentata, quæ sanctissima Christi passio & summa humiliatio usque in mortem, ubi pro nobis factus est maledictum, benedictus Dei filius? Hic si collubitum est, iterum nos st. p. res uoca qui nihil intelligant, et si quæ tu sentis nullo negotio intelligamus, Nos autem st. p. ites & ad Ecclesiam litteram tam stupidi ac fini, opponemus tuis subtilitatibus rupes scripturæ impetrabiles, Iohan, 3. Sic Deus dilexit mundum ut unigenitum daret, 1. Iohan. 4. In hoc apparuit charitas Dei quod filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut uiuamus per eum, In hoc est charitas, non quod nos dilexerimus eum, sed quod ipse dilexerit nos, & misit filium suum pro peccationem pro peccatis nostris. Et paulo infra, Ipse prior dilexit nos. Hic uidemus quod Dominus nos praeuenit in enarrabili charitate, ut credentibus nullo pacto liceat eum etiamnum iratum ac minacem iudicem imaginari, quem iamprimum nostris Missis placare possimus aut debemus, postquam tam clare docet scripturæ, quomodo Christus

uerb

tera hostia cum nos adhuc essemus inimici Deum placet
rit, per quem unum unice charum patri, et nos dilecti sumus
Eph. 1. At ne dicas huc ab Ecclesia quotidie aspectu
ctui patris sub specie panis ad impetrandam peccatorum
ueniam sistendum esse aut ostendendum, Oppono Aposto
lum secus loquentem Heb. 9. Apparet nunc in conspectu
Dei pro nobis, Et. 1. Iohan. 2. Ipse apud patrem propitiatio
est pro peccatis nostris. Nobis certe propter carnem
torpentibus, creberrime inculcandus & cordibus impri
mendus est ac sistendus Christus, nobis inquam represen
tatione mortis Christi, aut descriptione per Euangelij pre
dicationem continuam opus est, ne unquam obrepat tantorum
Christi beneficiorum obliuio, Deo autem patri nulla huius
modi actiuosa representatione opus est ad refricandam
mortis dominice memoriam. Tantum enim abest ut unice
Christi oblationis uigor dignitas ac meritum, infinitum
apud patrem unquam obsolescant, ut propter preuisam etiam,
non solum exhibitam passionem Christi, omnia bona ele
cti a Deo semper acceperint, Ad haec cuius prompta in
mortem obedientia, in diebus carnis suae ante glorificatio
nem, tam erat paternis oculis presens ac grata, ut dixerit,
hic est dilectus filius meus in quo mihi complacitum est.
Et alibi, illustraui nomen tuum et rursus illustrabo, Quomo
do ea nunc, cum ad dexteram maiestatis Dei sedet sacer
dos aeternus, tam non presens ac uiuida esset, ut represen
tare eam quotidie ante faciem patris oporteat ad placan
dum Deum offensum. Quae igitur fronte dicemus, nos

iamprium placare Deum nostris Missis? Vbi per hanc
doctrinam tuam manebit fides in Deum? Aut quis postea
hac tuto dicet Pater noster qui es in caelis, an non potius
sic cogitabit, Ego peccator sum indignior quã ut me tanta
tamq; tremenda iudicis irati maiestas respiciat, quid facia-
am igitur? Conducam Missas pro me ut uel hac ratione pla-
cet iratus Deus, & tandem propitius fiat, ac ne sic quia-
dem securus erit, nam subit animum Sacerdotis Missantis
indignitas, quid si Sacerdos peccator est, abominabilis
Domino, nam uictima impiorum, est Domino abomina-
tio teste scriptura, & nostra omnia eiusmodi sunt, ut uix
apud indulgentissimum aliquem patrem ferantur, tantum
abest ut queant iustissimam Dei iram auertere. Qualis
igitur illius animus est, talis est & oratio, cor eius de pa-
terna Dei uoluntate erga nos dubitat, & oratio fit absq;
fide, ut hæc doctrina possit hypocritas tristes facere, Chris-
tianos non item, qui iubentur in Domino gaudere nimis-
rum iam propitio & fauente, non ad nomen eius expalles-
cere. Tolle hanc Christianismi securitatem, quid facies ex
Ecclesia Christi? populum bis legalem, tristem, meros
phariseos & hypocritas seruiliter omnia facientes, &
plane Israhelitas de gratia Dei perpetuo dubitantes, &
longe secus scriptura Ecce docet, Nam quid aliud clamat
scriptura noui Testamenti, quã Deum propter Christum
iam fauere & patrem esse? Cæcissimus sit oportet, qui
non uidet cor Dei plusq; paternum, sic loquente Paulo,
Proprio filio suo Deus non peperit, sed pro nobis omne

nibus tradidit illum, Qui fieri potest ut non & cum eodem omnia nobis donet? Quis intentabit crimina aduersus electos Dei? Deus est qui iustificat, quis ille qui condemnat? Christus est qui mortuus est, inò qui & suscitatus est, qui etiam est ad dextram Dei, qui & intercedit pro nobis, quis nos separabit à dilectione Dei? Num adfictio? num angustia? Et. 1. Corinth. 1. Christus factus fuit nobis à Deo iustitia & redemptio, qui gloriatur in Domino gloriatur. Obsecro sunt ista dubitantis adhuc de uoluntate Dei bona erga se? sentit ne Apostolus Deum etiam iratum & nostro primum opere placandum? Quid igitur sibi ista uolunt cap. 5. ad Roma. Commendat suam charitatem erga nos Deus, q̄ cum essemus adhuc peccatores, Christus pro nobis mortuus fuit, Nam si cum inimici essemus, reconciliati fuimus Deo per mortem filij eius, multo magis reconciliati seruabimur per uitam ipsius, & gloriamur in Deo per Iesum per quem nunc reconciliationem sumus assecuti, Audimus reconciliationem factam hic, Et. 2. Corinth. 5. Cur ergo mortuæ fidei homines iram imaginamur Dei aduersus nos? Quo interim ablegabitur alacris ille spiritus adoptionis in nobis, per quem clamamus Abba pater? ubi apparebit testimonium spiritus in cordibus nostris, q̄ simus filij Dei? Si tua sententia subsistet, omnem illam fidei certitudinem & letissimam securitatem in regno Christi, piarumq; mentium pacem sic auferri necesse est,

ut nos perpetuo trepidemus et spiritu seruitutis, timiditate
tisq; mera legis opera faciamus, inutilia ad salutem, Nam
conscientia per hanc doctrinam non Christum sed Moysen
inspiciens, nunq̄ non ut nauis inter procellas fluctuabit,
nec unq̄ poterit ex animo dicere, Pater noster qui es in
caelis, Nos itaq; ex scripturis docuimus, constare Christi-
anam fidem haud posse, nisi persuasi simus per Christum
ablata esse peccata, placatum Deum ut iam sit pater no-
ster, & nos filij eiq; hæredes. Ac ne perpetuo in incerto
iactaremur desperabundi, non ex nostris uiribus & me-
ritis, sed suis operibus pendere salutem Christus uoluit,
quid enim consolantius est argumento Apostoli Rom. 4.
Idcirco ex fide datur hæreditas, ut secundum gratiam, ut
firma sit promissio uniuerso semini, En si ex nostris co-
nitibus & operibus esset iustitia, semper maneret conscia
entia anxia, quando enim certa esset de bona uoluntate et
gratia dei? semper hic aries tentationis grauissime quate-
ret conscientiam meticulosam, nõ satisfecisti legi, segnius
opus illud, minori omnino fide et charitate egisti q̄ opus
est, quesisti gloriam hominis non Dei, & hæc omnia no-
stris operibus in carne sic adherent, ut sancti etiam in om-
ni uita iustum Dei iudicium in omnibus deprecari & ad
misericordiam ignoscentissimi patris cõfugere cogantur,
nam beati sunt, non qui ubiq; & in omnibus recte agunt,
& nunq̄ peccant, nemo enim reperitur tam perfectus in
hac uita sed quorum remissa sunt iniquitates, & quorum
tæta sunt peccata. At tibi forte presumptuosum uideret

si quis ad hunc modum sibi credat per filium Dei in-
pri- dem placatum esse Deum, scholis tradentibus, hominens
dubium & incertum esse debere an sit in gratia Dei, nã
si securitas illa spiritualis in gratia fidei, qua quis nihil dis-
bitat de fauore dei, persistit, protinus tua opinio de plas-
cando quotidie p Missas Deo corruet, at si incerti semp
sumus an faueat Deus, aut sit Deus noster, et nos eius, tñ
irrequieta conscientia iam hoc, vnic aliud molietur, & in
primis Missali sacrificio studebit sibi de mereri Deum, ut
ut in timore seruii semper uacillet in omnibus operibus
suis, et celebrata in prophetis securitas ueri Israelis igno-
rabitur, Nos fidei naturam didicimus longe aliter se ha-
bere q̄ illi putarunt, quibus dolet q̄ tantum tribuimus fi-
dei, nempe iustificationem, pacem conscientie, & nihil nõ
bonorum, nobis dolet q̄ non possumus uim rei tantæ ex-
condigno explicare, non enim Paulus solum, sed & reli-
qui fideles in periculis satis testati sunt, non se ad modum
scholarum, de Dei erga nos fauore dubitasse, & numinis
placationem nouis subinde rationibus quasiisse. At ne lon-
gus petamus exempla, unde inconcussa illa magnitudo
& quasi quedam exa-geratio q̄ altissima animi, qua A-
postolus Christo nixus magno aestu spiritualis letitiæ om-
nibus mundi & Satanae incurfibus insultat dicens, Quis
intentabit crimina aduersus electos Dei? quis separabit
nos à dilectione Dei? Num persecutio? num periculũ?
num gladius? nam mihi persuasum habeo (obserua per-
suasum habeo) q̄ neq; mors neq; uita & c. poterit nos

Iesai. 32.

Miche. 4.

Roma. 5.

separare à dilectione Dei, quæ est in Christo. Et ne quis
per reuelationem specialem id priuilegij Apostolo dat-
tum, sed non omnibus fidelibus concessum dicat. Obstat
idem Apostolus Rom. 5. Iustificati (inquit) ex fide pacem
habemus erga Deū per Christum, per quem contigit nos
bis ut fide perduceremur in gratiam hanc in qua stamus
& gloriamur sub spe gloriæ Dei, nec id solum, uerum
etiam gloriamur super afflictionibus, scientes q̄ afflictio
patientiam pariat, patientia probationem, probatio spem
spes non pude facit, q̄ dilectio Dei effusa sit in cordibus
nostris, per spiritum sanctum qui datus est nobis. Hec
Apostolus de omnibus iustificatis loquitur, in quibus fi-
des præstat, ut pacata conscientia singulariter in spe hæ-
bitent, hoc est securi & confidentes sint de salute sua in
misericordia Dei, non ut ignaui præsumant, & in bono
cessent, Et hac pace interna fit ut iam alacres & contenti
Dominum bene uelle & placatum esse, in afflictionibus
pro ueritate gloriētur, quas alioqui natura sui amans
sic exhorret, ut in summis malis ducat. Ita enim Apostoli
cæsi gaudentes ibant à conspectu concilij, q̄ digni habiti
essent, qui pro nomine Christi contumelia afficerentur. Et
Paulus. 2. Cor. 4. In omnibus (inquit) premimur, at non
anxij reddimur, Vnde hoc robur animo natura persecu-
tiones refugienti? proculdubio à fide quæ non sinit ani-
mos uacillare spe incerta, sed confirmat nos ut etiam in
tribulationibus leto & securo animo simus, Magna res
est credere nostram iustitiam esse Christum, quæ non p̄-

tatur ut in ambiguo nutantes, nouis quottidie oblationibus conemur placare iratum Deum. Et scire percipio num putes hac meticulosa opinione quottidie necessario placandi iterū Dei, fuisse Iohannē, cū diceret. Nos scimus q̄ à morte ad uitam sumus translati, quia diligimus fratres. 1. Iohan. 4. Ex hoc cognoscimus q̄ in eo manemus, & ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis, Et 1. Iohan. 5. Qui credit in filium Dei, habet testimonium in seipso, Vt taceam quæ Paulus de arra spiritus in cordibus credentium scripsit, Quamuis si uestram etiam doctrinam propius inspexeritis, nonnihil occurrat quottidianæ uestræ placationi contrariū, nam & os uestrum fatetur, non hypocritice sed uere semper dicendum, Credo remissionem peccatorum, nimirum per sufficientissimum Christi sacrificium, iam si peccata credo mihi remissa, unica Christi hostia eòq; placatum Deum, quid aliam molior placationem?

Sed dicis hac ratione Baptismo, pœnitentiæ & operibus bonis non foret opus, cum possim similiter argumētaxi, Deus est nobis placatus morte filij, sufficientissima est una oblatio eius in cruce, in remissionem omnium peccatorum, nihil ergo addendum, ut iniuria fiat passioni eius, si Baptismum existimem Christiano necessariū, aut pœnitentiā aut legem. Satis itaq; foret credere remissionē peccatorum, & iusti essemus, nec ulla ratio habēda esset Baptismi legis et pœnitentiæ, imò si satis est, Christū, p nobis passum, & ita patrem placatum, quid fide opus est?

Ephe. 1.

2. Cor. 1.

Obiectio

¶ si ijs nihilominus opus est ut bona parta participemus,
 eadem ratione Missæ sacrificium, participandæ pas-
 sionis medium admittetur. Respondemus. Media quibus
 Christi merita uelut distribuuntur non reijcimus, modo
 ex scripturis statuuntur, at ab hominibus addita negli-
 gimus, scientes multa esse in scripturis Christiano necessa-
 ria, at ratioe impari, uelut Precepta quæ sancta sunt, ius-
 ta et bona ac necessaria imprimis ad agnoscendū peccatū,
 Galat. 3. lex enim est agnitio peccati, data ut abundet delictū, est
 uirtus peccati, & pædagogus ad Christum, & quis ut nō
 necessarium respueret, quod docuit Dominus qui loquitur
 Iesai. 48. apud prophetam, Ego Dominus deus tuus docens te
 utilia, utinam attendisses ad mandata mea, et facta fuisset
 sicut flumen pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris,
 at nemo ob id recte dixerit ad iustificationem esse necessa-
 riam legem, quasi ea iustificetur impius, Lex enim tametsi
 bona sit, nō tamen iustificat. Ita necessarius est Baptismus
 Mar. 1. quia à Deo institutus in signum pœnitentiæ, non ut eo
 Eph. 4. iustificeris, de signo loquor, Necessaria item pœnitentiæ,
 Coloss. 3. exuendus est enim uetus homo, & ad imaginem cœlestis
 1 Cor. 15. Adam sumus reformandi, aut Christus nos non agnoscat,
 si quis tamen sua contritione aut pœnitentiâ pro peccatis
 satisfacere niteretur, impius esset & Christum negaret.
 Deniq; opera bona sunt necessaria, utpote à Deo pre-
 cepta, qui uult ut in nobis uetustatem expurgemus, &
 1 I. Ioh. 3. fratres non uerbo tantum aut lingua, sed opere & uerita-
 tate diligamus, & his operibus in sententiâ extremi iudicij

ei uelut fructibus Deus discernet pios ab impijs, oues
ab hedis, Neq; tamen ferendus est qui opera ut iustificati- Matt. 28.
onis principia iactauerit, quasi impius iustificetur ex ope-
ribus, cum nisi iustus sit, iuste & bene operari non possit.

De passione autem Domini & fide secus iudicandum est,
Passio enim Domini sic est necessaria ad placandum De-
um & iustificandum impios, ut nisi illa esset, nec Baptis-
mus quicq; efficeret, nec fides, poenitentia aut omnino bo-
num opus ullum esset. Breuiter absq; oblatio eim cruce fa-
cta per mediatorem nostrum, nulla nobis gratia esset &
salus. Iam placatus pater per filium fauet, quo fit ut spi- Eph. 1.

ritum suum emittat in corda eorum pro quibus Christus Galat. 4.
perlitauit, Spiritus sanctus quia lux est, tenebras impieta-
tis expellit, & quia ignis est, charitate corda accendit, il-

luminat cognitione sui & Dei caecum peccatorem, cor
purgat & reliquias peccati mortificat in carne, ut passio
Christi uelut inexhaustus ille fons sit, unde nobis bonum
omne promanat, fauor Dei patris, donum spiritus sancti
fides, charitas, spes, uera poenitentia & reliqui boni fru- 1. Cor. 13.
ctus. Ideo Apostolus Christum dicit esse mortuum propter

peccata nostra, nimirum ut ea tolleret, & nos patri re-
conciliaret, quandoquidem Deus erat in Christo, mundum
reconcilians sibi, non imputans eis peccata sua, Audi re-
conciliationem factam per passionem Christi, & non im-
putationem peccatorum, cum interim tuum illud medi-
um nissale nusq; audiatur, Fides autem adeo est ad iustificati-
onem necessaria, ut absq; ea nemo iustificetur, nam qui in Roma. 3.
Iohan. 8.

Iohan. 3.

Christum non credit, moritur in peccatis suis, ira Dei ma-
net super eum, ubi autem gratiam & salutem signis Sac-
ramentalibus, more loquendi quorundam, alligavit De-
us, scire percipio, ut longe alia ratio sit, quantum ad ne-
cessitatem quam pretendis, attinet, de fide quae de Baptismo
& alijs, ut sine qua Christum nemo possit recipere, qua
cum Christus certo recipitur, cum sacramentalibus signis
non semper recipiatur certo, nam quotquot eum receper-
int, dedit eis ut liceret eis filios Dei fieri, his qui credi-
dissent in nomen ipsius Iohan. 1. Non dicit his omnibus
qui sacramenta perceperint, cum illi possint esse hypo-
critae absque fide Christi, ut fides plane necessaria sit ex uer-
bo Dei, Sacramenta necessaria quidem, at longe alia ratio-
ne de signis loquor, Nam sola fides iustificat, non iustifi-
cat sacramentum, Baptismum, Eucharistiam, poenitentiam
etiam, bona opera scripturae docent, singulorum officia cuius-
modi sint et quo tendant, tradunt, At Missam non tra-
dunt, tanquam oblationem novam Christi, qua iamprimum iratus
Deus sit placandus, & merita Christi distribuuntur cir-
cumstantibus, quae parva quidem sunt in cruce, at uerbo
Domini & Sacramentis fide receptis, quotidie distribu-
untur, nec est cur mox offendaris, cum solam fidem dicis
mus iustificare, Quando haec loquendi ratio, non sit à
Luthero profecta, sed ueteribus consueta, quos nec tu
contemnis, Sic enim Ambrosius. 1. Corinth. 1. ait, Gra-
tia sic data est in Christo Iesu, quia hoc constitutum est à
Deo, ut qui credit in Christum, saluus sit sine opere, Sola

fide gratis accipiens remissionem peccatorum, loquitur
uir sanctus de uera fide in Christum quæ non torpescit
ut in Galatis cap. 5. his uerbis testatur. Sola fides opus
est in charitate ad iustificationem, Idem in Galat. cap. 3.
Abrahamum dicit sola fide iustificatum, Et in præfatio-
ne Epistolæ ad Galat. Sola (inquit) fides sufficit ad salu-
tem abbreviata ex lege. Idem docuit Sedulius ad Roma.
3. Ad iustificandum (inquit) sola fides sufficit, Et cap. 4
Conuertentem impium per solam fidem iustificat Deus,
non per opera bona. Ad Roma. 9. Sola fides proposita
est ad salutem. Et ad Galat. 3. Sola fide saluantur creden-
tes. Si dicis sola opera cæremoniarum hoc loco excludi,
opera decalogi iustificare, Obstabit Apostolus ad Rom.
3. Lex agnitio peccati, obstabit Augustinus inò et Tho-
mas tuus, qui ex nullius legis operibus docet iustificari
hominem, sed fide per gratiam, Non igitur soli Lutheræ-
ni sunt Theologi solarij ut uides, Interim non ignoramus
& patrem & filium & spiritum sanctum iustificare, ut
iustificationis, quemadmodum Gorra tuus concludit,
caussa efficiens sit Deus, Formalis, fides, Materialis in
qua, homo, finalis, Gloria. At rursum
(inquent) credo remissionem peccatorum, sed preteritorum,
ego autem nouis subinde peccatis Deum exaspero, dubito igitur
an & mea hæc peccata sint remissa, Ergo qui ita sentis, non-
dum credis Euangelio, non tantum alijs sed et tibi predicato,
et omnium peccatorum remissionem nuncianti, Nonne Christus

Obiectio .

Et pro ijs peccatis quae hodie perpetras satisfecit? cur
 uim satisfactionis Christi sic extenuamus, ut peccatis unius
 tantum seculi tui satisfactum et placatum esse Deum
 credamus, non autem placatum pro peccatis iam factis?
 Iere. 31. Si autem credis, ea ipsa tibi remissa propter Christum, ut
 Heb. 8. iam Deus, eorum ex privilegio noui foederis non recor-
 detur amplius, multa porro bona fides haec ager, pie iuste
 sobrieque uiuet in hoc seculo, At non conabitur fidelis suo
 a'liquo ope Missali, aut noua oblatioe remissionem peccato-
 rum parare, id est placare Deum, ut sic incerta semper et
 Dis. 23. dubia conscientia titubet. Siquidem certiores nos fides facit,
 tertij art. cit, q̄ ut sic perpetuo sit contremiscendum et haerendum,
 7. q. 4. An haec sunt obscura? Neq; tamē opus est (ut Bonauer-
 tur e uerbis utar) hanc ueritatem catholicam remissi peccati
 et placati Dei, me cognoscere certitudine speculationis
 uel euidētia, ut quam nullus syllogismus Epistemos
 nicus concludēdo euerit, refragante fidei ratioe. Egres-
 sie hoc ipsum certitudo adhesionis efficit, fidei catholicae
 propria, qua ratione nihil uetat, maiorem esse certitudi-
 nem in fide nostra, q̄ in habitu scientiae, quandoquidem
 uis fidei non simulatae credentem firmiter facit adberere
 ueritati credita, q̄ scientia syllogismis collecta, rei scita,
 nisi putes Euclidem pro conclusione aliqua geometrica
 hac posse ob rei euidētia perferre alacri animo, quo
 robore Christianae fidei inconcusso Stephanus pertulit p
 dis. 14. q. hac ueritate credita Iesus est Christus, perfectio legis ad
 3. quarti. iustificationem omni credenti, aut sistat fluxum animum

Scotus tuus qui adferit, ea quæ per fidem agnoscuntur, Acto. 4.
certius cognosci, quæ per lumen naturale apprehendi- Rom. 1. 20
mus. At per fidem cognoscimus peccata nostra per uni-
cam Christi oblationem in cruce expiata, quæ certitudo
fidei non sinet me peccatorum expiationem noua obla-
tione querere.

RESPONSIO AD CAPVT Vndecimum.

Capite Vndecimo copiose probas ex uet. Testa-
mento, Sacrificia legis non in hoc olim à Deo in-
stituta, ut durarent semper, sed usq; ad perfectissimum sa-
crificium, in quo terminarentur omnia, & præcauisse
corporalibus hisce uictimis Dominum, ne ad Eidolola-
trian populus prolaberetur, citas Iesa. cap. 1 & ult.
Amos. 5. Ioelis. 1. Psal. 49. et. 39. Heb. 10. quæ omnia
ne tantillū quidem nostram adsertionē labefactarunt, Cū
& ipsi (ut olim Ireneus) dicamus, Dominum populo suo Ireneus li.
olim tabernaculi factionem, ædificationem templi, Leu. = 4. cap. 28
tarum electionem, sacrificia quoq; & oblationes & mo- con. Valer
nitiones, & reliquam omnem legis statuisse deseruionē, ti. & simis
& tñ ipse nullius horū est indigens, est enī semper ple- les.
nus omnibus bonis, omnemq; odorem suauitatis, & omnes
suave olentū uaporationes habens in se, etiam ante q̄ Mo-
ses esset, facilem autem ad Eidola reuerti populum erudi-
bat per multas aduocationes, præseruans eos persens

rare & seruire Deo per ea quæ erant secunda, ad prima
aduocans, hoc est per typica ad uera, & per temporalia
ad æterna, & per carnalia ad spiritualia, & per terrena
ad coelestia.

Quod autem addis legalia esse finita per Sacramentū
Eucharistiæ, tua regula tractatum, cum paulo ante de sa-
crificijs in Christum respicientibus loquaris. Ingenue reij-
cimus, cum tuo quoq; testimonio, illa omnia in sacrificio
perfectissimo esse finita uideamus, quod nemine in dis-
uersum abeunte, oblatio est in cruce facta, locum Iesue
ult. allegas, cum nihil officiat nostræ doctrine, inò cum
Dominus non paciatur figuram, presente iam ueritate,
quomodo feret iterationem uestram sacrificij expiationis,
post completā semel mundationē? Caueant ergo q̄ præter
et contra uerbū dei iterare præsumunt, quod nulla pro-
fus iteratione eget, ne & ipsos propheta his uerbis cor-
pat, nam si pro alijs mundandis conamur litare, ipsi in-
rim odio in fratres homicide, mordacitate canes, & im-
munditijs sues, non minus abominabiles erimus Domino
q̄ Iudæi qui presente ueritate umbras sectantur. Nec Iero-
lis uaticinium nos premit, nam propheta uastationem terra
re, penuriam rerum, famemq; horrendam uaticinatur,
ex qua & uerbi Dei famem longe periculosiorem præ-
nuntiat, locustarum enim multitudinem uel hostium, ter-
renascentia & reliqua sic uastata erant & consumpsit,
ut à domo Domini, hoc est templo Ierosolymitano periret
ut sacrificium & libatio, animalibus, frumento, uino &

oleo consumptis, at cum prescriptus à Dño cultus diuini
ob eam penuriam negligenter, sacerdotes quibus id
nuneris erat, ut in domo Domini sacrificarent, luxerūt,
ut pote dolentissime ferentes diuini cultus interitum, cum
nec sacrificia nec libamenta rite liceret celebrare, maxime
quia & decimæ quas accipere consueuerant, nequaquam ob-
latæ sunt, cum regio iam depopulata fuisset & luxerit
humus. Hæc Israeli iuxta carnem accidisse nõ dubitamus
At ueris Israelitis Ecclesiæ Christi, non absimilia, in
terribilia mala per hæc prænuntiantur, nempe uerbi
fames, ut iure optimo sacerdotes, id est ueri fideles, domus
Dei economi & ministri lugeant, atque hoc tempore con-
uenienter perijt sacrificium & libatio, de do-
mo Domini, hoc est uera oblatio, quam requirit Domi-
nus, non apparatus iuxta proprias intentiones, sed uerbis
Dei, adeo nihil reliquerunt non uiciatum in regione non
stræ Erucæ, locustæ, brucus & rub gō.

Hæc autem tu ad sacrificium panis & uini ac sacerdotes
Missantes, quasi iam ærinosi sint, refers, eosque latitare dicis
qua tua glossa fit, ut uos qui iam Missatis per hanc pro-
phetiam non possitis intelligi, Non enim latitatis præ ullo
metu persecutionis grassantis, sed ubique tuto & absque pa-
nore securi obambulatis, brachio seculari fidentes, quo
nobis itinera, urbes & omnia fiunt tutissima, cū interim
nos, in quos ceu Antichristianos illud propheticum torsisti
egre intra urbium mœnia in tuto consistamus, et te nusquam
non impetamus, aut insidijs aut aperta ui aduersari oru.

Tum in expositione psalmi .49. per sacrificium laudis
intelligi uis Eucharistiam panem & uinum Domini, adeo
passim tibi in scripturis occurrit, quicquid instituo tuo
conducibile fuerit, At si recte sentis, ipse etiam David in
lege obtulit hoc sacrificium Eucharistiae, cum diceret psal.
27, Immolabo hostiam laudis & iubilationis. Atqui scis
mus Dauidem per hoc sacrificium non inuisse Eucha-
ristiae sacramentum, sed laudem & gratiarum actionem
contriti cordis, quod & suam miseriam & Dei bonitatem
gratuito saluantis agnoscit & confitetur, atq; illa in ceteris
Domini & extra eam per fideles ubiq; & semper fieri
potest & debet, Nam semper debemus agnoscere Deum
esse Deum nostrum, nomen eius sanctificare in omnibus,
iuxta duo prima precepta quibus corde creditur ad iustitiam,
& ore confessio fit ad salutem, Siue enim prospera
sive aduersa ingruant, gratias agere & laudare nomen
Domini omnia sapienter & optime disponentis Chri-
stiani debemus.

Tandem uerba psalmi .39. prolixa interpretatione
pertractas, huc tandem eluctans ut intelligamus, quod
breuiter dixit Paulus, Deus aufert primum ut sequens
statuat, In hoc uerbo STATUAT tuo iudicio triumphas,
quasi uno impetu omnes hereticos prostraueris, atq; in-
ponderas Textum.

Apostolus dixit STATUAT, ergo in nouo Testamento
oportet esse sacrificium quoddam stabile, quod semper fi-
at, si sacrificium noui Testamenti momentanee fuisse
consummatum.

consummatum, & defisset cum morte Christi, Ergo sacerdos illud non esset stabile, & Christus non esset sacerdos in eternum, sed solum fuisset sacerdos in cruce, Hæc tua sunt.

Nos autem Ecciano Elogio hæretici ter maximi, gaudemus hunc textum sic esse abs te tractatum, ut quorum assertioni ex hac tua glossa haud mediocre robur accesserit, Nam ut stabilitas expiatorij sacrificij in nouo Testamento exprimeretur, ait Apostolus, In qua uoluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel (hic tu nihil addis, sed Paulus addit) peractam, An non firma tibi uideatur oblatio quæ semel sanctificat & perficit? Verum tu clarissimæ luci in aduerbio SEMEL quæ forte oculos tuos præstrinxit, hæc nebulam conaris offundere. Si (dis) sacrificium noui Testamenti fuisset momentaneum consummatum cum passione, non esset stabile. Respondeo sacrificium illud semel quidem est peractum & consummatum, uis autem eius & efficacia non desijt aut defecit, sed etiamnum & semper uiuacissime durat, Ergo stabile est, semel enim rem omnem perfecit, atq; ita perfecit ut reiteratione nihil fuerit opus, cum ueteris legis sacrificia testante Paulo reiterarentur, nimirum quæ essent imperfecta & instabilia, quæ & conscientiam fluxam lapsantemq; sistere non poterant. Ad quem modum si sacrificium Christi in cruce suo unico offerendi actu, rem non perfecisset, ob quam fiebat, certe reiterandum fuisset, atq; ob id tum uere potuisset dici instabile & Christus, tam

Heb. 10.

instabilis sacrificij sacerdos, non meruisset appellationem
eterni sacerdotis, quia similis esset Leuiticis sacerdotibus
semper sacrificantibus, & nunquam ad ueram sacrificij ratio-
nem peruenientibus, hoc est ablationem peccatorum, ^{Ab-}
qui quod idem maneat in eternum, perpetuum habet sas-
cerdotium ait Apostolus, ut obiter uideas eternitatem sas-
cerdotij eius, non argui ex assiduo offerendi actu, sed per
manentia stabili & immarcessibili uirtute oblationis semel
facte, nam semper uiuens est ad hoc ut interpellet pro
nobis Hebrae .7. praeuiderat hoc olim spiritu prophetico
Secharia cum de lapide uno .7. oculorum uaticinaretur.
Ecce (inquit) ego aperio apertionem eius, dixit Dominus
exercituum, Et delebo iniquitatem terrae, ipsam DIE V-
NO, Sacerdotium uetus querebat remissionem peccato-
rum quotidie & quottannis iteratis oblationibus, uerum
hic lapis unus nimirum electus & preciosus sui apertio-
& sculptura in die passionis tantam propiciationem &
remissionem peccatorum attulit, ut pro omnibus mundi
peccatis abunde sufficiat, nec opus erit quotidie pro nos-
tris peccatis, nouam remissionem querere, Nam uno die
totius mundi iniquitas ablata est per sanguinem precio-
sum Christi, quando miles lancea latus Domini aperuit.

Quare non urget argumentum, Semel quidem se in
cruce obtulit Christus, & cruenta eius uictima est con-
summata tempore mortis, sed si non offertur quotidie, aut
non iteratur quotidie in nouo Testamento oblatio sac-
rificij in cruce facta, sequitur Christum non esse sacer-

dotem in aeternum, Continuitas enim offerendi, si quam
perfectionem haberet & stabilitatem, Sacerdotes ueteris
legis, stabiles atq; perfecti fuissent ut qui quottidie sacri-
ficia reiterarint. Christus itaq; ut recte admodum
scripsit Chrysostomus, quantum ad officij executionem
attinet, sacerdos factus est quando carnem suscepit, quan-
do sacrificium obtulit, Et cum exponeret uerba Aposto-
li, primum aufert ut sequens statuatur, Vna est (inquit) ista
hostia, illae autem multae sunt, propterea nec fortes erant,
quia multae, quid autem opus erat multis, dic mihi, una
sufficiente? Proinde q; multae & semper offerebantur,
ostendit nunq; eos purgari, sicut enim medicamentu qua-
do fuerit forte & salutis efficax, & ualeus cunctam ua-
letudinem repellere, semel impositum totum operatur, si
ergo semel impositum totum operatum fuerit, ostendit
sua uirtutem ut non ulterius apponatur, & hoc est eius
opus, ut iam non apponatur. Si uero semper apponitur,
manifestum indicium est, nihil illud praeualuisse, medica-
menti quippe illa uirtus est, ut semel imponatur et non fre-
quenter, sic etiam hic, qua ratione eisdem sacrificijs sem-
per curabantur, si enim ab omnibus essent liberati pecca-
tis, nequaquam per singulos dies offerrentur sacrificia. Etenim
erant definita ut semper offerrentur pro omni populo, et
in uespera & in die. Proinde accusatio peccatorum fuit,
non solutio, quia fiebat accusatio infirmitatis, non uirtu-
tis ostensio. Et quoniam prima hostia nihil ualebat

etiam secunda offerebatur, quia etiam ipsa nihil proficiebat, altera item, proinde redargutio peccatorum istud est, in eo enim quod offerebantur, redargutio peccatorum, in eo autē quod semper redargutio infirmitatis, in Christo autem e contrario semel oblata, & c.

Super hæc, inter generalia sacrificiorum nomina, recensens Missah, quod cur audeas, mirari satis nequeo, Nam in Byblijs, quod quidem ego sciam non legisti מִסַּח & sacrificio accipi, certe R. Izhac Nathan nihil tale docet, Nam quod in Deut. cap. 16. legimus מִסַּח נָתַתָּה sed nemo hebraice doctus proprie sacrificium intelligit sed donum spontaneum primitiarum, & ubi Latinus interpres legit, oblationem spontaneam manus tue quam offeres, hebreus legit יָדָךָ אֲשֶׁר תָּתַתָּה מִסַּח נָתַתָּה quo loco Hebræi primitias intelligunt, quas sponte sacerdotibus ad festum Pentecostes, ut censum annuum populus offerre iubebatur, eaq; oblatione uel exhibitione primitiarum, coram Deo confitebatur se hosce fructus, eamq; terram à Domino accepisse, neq; protinus sacrificium recte inferretur, ubi oblationem alicuius rei legerimus, quemadmodum hic primitias adferbant uel offerebant Iudæi sacerdotibus, non autem sacrificabant, Verum esto לַיְתוּבָה & recte sortitur hanc appellationem מִסַּח & מִסַּח significet sacrificium ut ex Capnione colligis, nondum tamen euicisti Eucharistiam nostram esse sacrificium pro peccatis uiuorum & mortuorum, Quæ iam sacrificiorum specialia nomina enumeras cum eorum rationibus, non im-

pugnant adsertionem nostram, sed adiuuant, nam & nos
sicut merito, ita libenter bona omnia unico Christi sacrifi-
cio transscribimus, hæc una hostia odoris uiuifici uere pa-
cifica & expiatoria est, cuius gratiam & gloriam cum tu
ad Missale officium transfers, principium petis & elum-
bi consequentia simplici lectori imponis, cum apertissima
Pauli uerba ad Hebræos, etsi miris glossis sursum ac de-
orsum omnia uerses, eludi non possint. Cū autem non sat
habeas q̄ libro primo Apostolum à nobis stantem, in tuā
sententiam uel inuatum, & nihil tale cogitantem pertrax-
isti, sed etiam libro de Missa tertio, nouam disputationem
per uerba Apostoli contra hereticos instituis, ut inermes
scilicet ac inexercitati ad pugnam Tyrones uel uisis tot
copijs tuis, ante iustum conflictū expauesfacti, se dedant
hosti inuictō, Visum est nobis hic uelut in trāscurso ad ea
respondere, quæ tibi plusq̄ diuina uidentur, ne & nos in-
uili librorum congerie lectorem obtundamus.

In tertio igitur libro, quem ad confutandas hereticorū
rationes conscripsisti, protinus ab initio hūc titulum præ-
scribis cap. 1. Paulum in Epistola ad Heb. non improbas
re sacrificium Missæ, Hic primo uerba Apostoli enume-
ras in quibus dicit, Semel factam oblationem. Dein heret-
icos ais lacerare scripturas, postremo fingis ignorantia-
m Aequiuocationis insani erroris occasionem nobis fu-
isse, & oblationem Christi duplicem statuis, unam corpo-
rean et realem in cruce, Alteram Sacramentalem in my-
sterio, qua Christum putas offerri à sponsa sua patri, non

ut moriatur, nec solum meditatione quadam deuota, sed
per representationem solennem ueri corporis & sanguinis
Christi sub uelo sacramenti, quibus premissis ad seorsum
properas, concludens, Christum semel tantum esse
oblatum in cruce ut uictimam, sed nihilominus quotidie
offerri ab Ecclesia Deo tanquam oblationem mundam sub
sacramento, idque putas à prophetis in hunc modum olim
esse predictum Respondemus, Verba Apostoli ad
Hebræos libenter audimus, quæ abs te enumerata, pro
culdubio in uarias cogitationes animum tuum distraxe-
runt, quippe apertiora, quam quæ artifici Sophistarum
manu in plures formas transmutari queant. Quod autem
secundo loco, scripturæ laceratores nos uocas, tuo more
impetuosius auspicaris pugnam, ut ad primū hostis asser-
ctum imbellis turba hæreticorum exanimata mox fuga sibi
consulat, At nos solo clamore tuo non tam facile estur-
turbabimur. Exere gladium spiritus sancti cuius unius
fulgore terrebis hostem. Tu ais, hæretici lacerant scripturas,
ras, hæretici intentatum crimen regerunt in Ecclesiam, ut
qui hoc unum agant summo studio, ne scripturam in ali-
enum sensum deflecti à quoque paciantur. Ad hæc de-
sideras in nobis Aequiuocorum noticiam, existimans
nos ne à limine quidem salutasse categoriis Aristotelis,
adeo facile est contemnere hostem, at uincere non item.
Aequiuocationes Ecclesie in tradenda liberali aliquis sen-
tentia non admittit, ne mens incertis fallatur, & scrip-
turis eas inuicere non dubitat, quæ nisi certæ sine stabili-
liq; sententia, ne scripturæ quidem sunt, quare Aequi-

uocatioes scripturis ad huc modum obtrudere, est ex certis
incertas facere, et omnem conscientiam consolationem ad mere
Nam ubi semel persuaseris, cum uerba scripturae aperta
et simplicia uidemus, subesse Aequiuocationem, ex ser. p=
turis chaos opinionum faceris. Non igitur Aequiuoca sed
uniuoca & simplex sit oportet, doctrina, quae conscri=
entiam ad fidem & securitatem data est. Porro distin=
tionem tuam de oblatione Christi corporali & sacramen=
tali audio atque intelligo, sed peto uerba scripturae, in qua
si usque sacramentalis aliqua in mysterio oblatio Christi re=
peritur, ad tuum loquendi modum instituta, terga dabi=
mus. Sed hic cerne quis laceret scripturas, Nos sim=
plicitate scripturae contenti, unam nouimus Christi pro
nobis oblationem semel factam, at fructus perpetuos fe=
rentem, & hoc docet scriptura, Tu aliam quandam obla=
tionem comminisceris, quae testimonium in scripturis
nullum habet, nam quae tu ex propheticis oraculis huc
torfisti, uel ad Christum in cruce oblatum, uel ad spiritua=
les Ecclesiae uictimas referenda sunt, ut ostendimus. Eu=
sebius autem Emissenus, si per Mysterium intelligit inui=
sibilem aliquam & iteratam Christi oblationem pro peccatis con=
tra Paulum, imo spiritum sanctum prouinciat, Sed uerba eius pro=
pius inspecta tuo instituto minus quaerant, Nam iugiter colli=
tur pro mysterium quod semel offerebatur in precium, quoties
pro oblationem semel in cruce factam in sumptione sacramenta=
li Eucharistiae diuinae passionis memoriali, non solum frigitur
de cogitant, sed precium redemptionis uere agnoscunt,

gratias agunt pro beneficio saluificæ mortis, ac enituntur
1. Tim. 2. ad Christi imitationem ne mortui peccato, posthac uiuere
Roma. 6. in eodem uelle uideantur.

Nunc ad conclusionem tuam respondendum, qua pius
tas te irrefragabiliter ostendisse, preter oblationem uicti-
mæ in cruce, aliam esse quotidianam in Ecclesia qua Chris-
tus offeratur denuo Deo patri. Scriptura primæ oblati-
onis facit mentionem, qua una hactenus nitimur, quid au-
tem aliud ageremus quod agimus? Petrus iubet ocu-
los in scripturam sanctam ut lucernam intendere, donec
2. Pet. 1. dies illucescat, & lucifer exoriat in cordibus nostris.
3. Tim. 3. Paulus docet scripturas esse, que nos ad salutem erudiunt.
Ergo satis credimus ad salutem, si que scriptura tradit,
credimus, Christus oblatus est semel in cruce uictima pro
peccatis nostris, Hoc & fatemur & gratias agimus Re-
demptori, huic denique oblationi unice salutem nostram
ferimus acceptam. Quod autem, post admissam oblati-
tionem uictimæ semel factam addis, illo non obstante, Chris-
tus tanquam oblatio munda quotidie offertur ab Ecclesia sub
Sacramento. Respondemus, Imo maxime obstat unice
ca oblatio in cruce, quo minus alia pro peccatis admitta-
tur iuxta tuum dogma, & ita obstat ut aliam agnoscere
sana conscientia non possimus, Aliam uoco, quia et tu ali-
am uocas in distinctione tua, & certe non potest dici ead-
em, etsi res oblata sit eadem, cum prima oblatio cruce
enta mortem habuerit inseparabiliter coniunctam, secun-
da non habeat.

Nec subsistit ratiocinatio, Christus est sacerdos secundum ordinem Malcizedec in eternum, Ergo oblationem iuxta officium suum perpetuam habeat, oportet, quæ duret semper, lege durante qualem doces esse sacrificionem qua Christus quotidie in Missa offertur, quia reiterare oblationem, imperfectionis argumentum est minime fallax, id quod clare docet Epistola ad Heb. Ideo sacerdotio Christi perfectissimo & sufficientissimo eius sacrificio penitus non conuenit, Decet autem cum ipse eternus sit Sacerdos, legalia omnia uelut imperfecta finiens & impletus, ut una oblatione semel perficiat quod reiteratis toties sacrificijs lex præstare non poterat. Sacerdos itaque eternus est Christus & oblatio eterna, non in actu, nam hoc imperfectionis esset, sed in uigore, quod Apostolus sentit, cum inquit, illi quidem plures facti fuerunt sacerdotes, propterea quæ per mortem non sinerentur permanere. At hic quæ idem maneat in eternum, perpetuum habet sacerdotium, unde & saluos facere ad plenum potest, qui per ipsum aduent deum semper uiuens ad hoc ut interpellet pro illis. Audimus hic eternum sacerdotem, perpetuum sacerdotium, & plenam inde salutem, at non audimus reiteratum quotidie in terris pro peccato sacrificium in mysterio. Quid igitur? Nam id fecit semel ait Apostolus cum semetipsum obtulit. Hic habes sacerdotis officium & oblationem, non multas sed unam, tantæ tamen efficacitæ, ut per eam eterna redemptio sit reperta, Heb. 9. ad cuius merita Ecclesie distribuenda, scriptura nusquam docet Missale sacrificium esse necessarium.

Sed & hoc iucundum est, q̄ post distinctionem tuam
 mirabilem, hæreticis tanq̄ truncis nihil omnino equivo-
 corū sentiēt bus in, ultras et clamas, Hæretici falluntur dū
 Paulum loquentē de immolatione morientis in cruce, tor-
 quent contra imolatiōem mysticam in Missa. Heus Eccle-
 Est ne hoc, falli, cū simpl. citat scripturæ manere: que cū
 non sit priuatæ interpretatiōis, suspecta nobis est additio
 tua uerius q̄ expositio, ubi dicis, Prima Christi oblato fa-
 cta est in corpore uisibili, Secūda in inuisibili. Tu proba
 secundam esse, Est ne hoc scripturas interpretari, dū tar-
 ditatis arguis hæreticos, q̄ ultra simplicem & genuinum
 scripturæ sensum, nihil admittant ut fides maneat inuis-
 lata, quæ ex puro Dei uerbo pendet. Hos fumos sim-
 plicium animis offundis, ut statim ex contemptu illo, quo
 tu nos ceu lixas perpetuo tractas sic cogitent, Rudiores
 sunt illi q̄ ut tuto ipsis credamus, Epistolam Pauli non in-
 telligūt, Eccius solus intelligit, cui merito ob ingenij acur-
 men, & eruditionis famam adheremus, At nos nō de subs-
 tilitate inueniendi distinctiones sed de ueritate doctrine
 Christianæ contendimus. Quare si falluntur hæretici sim-
 plici & germano scripturæ sensu contenti, queso cuius es
 rit culpa? Num hæreticorum non credentium Eccij Di-
 stinctionibus extra scripturam? Minime, nam habent uer-
 bum Dei, cui ne quicq̄ superaddant, habēt preceptum, et
 sciunt Apostolum nō mentitum, cum Timotheo diceret,
 Scripturas erudire nos ad salutem, q̄ si salutem per scrip-
 turarum doctrinam creditam, absq; tuis distinctionibus ab

homine excogitatis consequimur, quid nos mancipas hu-
manis inuentis? Ante omnia ostende, nos in scripturis non
satis institui posse ad salutem, & uicisti. Nam si uestra illa
oblatio in mysterio tā esset necessaria, aut a Christo insti-
tuta, non tacuisset Apostolus, cum ipse tam diligens fuerit
in ceteris non perinde arduis, ut de ritibus in congrega-
tione seruandis. Basis igitur nostra est, Apostolus ex-
piationis immolationem in cruce factam, unā cū immen-
so eius fructu docuit & dixit semel dumtaxat factam, nec
reiterandā, nā semel exhausit pctā mundi, inuictū illud
SEMEL adhuc stat ut Marpesia cautes, quid igitur ite-
ratione opus est? Hoc nitimur, scientes esse uerbū Dei,
effectum uero passionis saluificæ, fide uerbi Dei ad nos
mauare, Hæc indubitata sunt, ideo iussit Dominus coenā
agere in memoriam mortis suæ ad fidem illam excitandā
& alendam, Verū nusq̄ uel Christus uel Apostoli docue-
runt tuam solennem representationem & nouam illam
oblationem hostiæ semel in cruce oblatæ ad satisfactio-
nem & placationem.

Quod autem dicis, Hæretici torquent hanc oblationē
contra immolationē Missalem, Quid ni? Nā Missalis illa
derogat primæ & unicæ oblationi quæ nobis debet ma-
nere illibata, Torquebimus igitur, sed tanq̄ ualidissimū te-
lum hanc unā oblationē semel omnia pctā expiantem, con-
tra uestrā aliam oblationē, quæ pctā nostra quotidie sa-
cra, expiare itē quotidiana iteratiōe conatur, Nos p̄ no-
stra oblatione unica habemus scripturā, Tu p̄ tua nullā.

Tandem argutaris, mori & offerri non conuerti, non enim omne illud protinus mori, quod offertur, nec offerri quicquid moritur, Rudis & imperitus hereticus etiam si nihil supra elementa logicæ calleret, illa tamen capit, at illa non capiunt hereticum, Nam hic in subiecta materia apposite & uere loquimur, agimus enim de morte Christi & scimus tum Christum esse oblatum cum moreretur, & tunc mortuum, cum offerretur, Ita enim scriptura docet quæ aliam oblationem Christi pro peccatis ignorat quæ cruentam illam, qua se in mortem pro nobis tradidit. Ut igitur illa, Mori offerri in cæteris natura sunt disiuncta, in Christo tamen, quod ad expiationem peccati attinet, non sunt disiuncta, Nam quod tu ex Emsero tradis, Christum se ter obtulisse, uno modo in pane & uino sacramentaliter, tanquam plasma rationis humanæ pro Christiana libertate contemnimus. Sed instas de Simila & panibus Exo. 29. Num. 7. Leuit. 2. & 6. ac argumtaris, Aliquod erat sacrificium, quod non moriebatur, ergo non omne offerri Christi est mori, nam potest offerri aliquo modo, etsi eodem non moriatur denuo, ut frustra timeatur, eum denuo crucifigi dum Missatur. Responsedemus, Non sunt obscura quæ dicis, sed scriptura in Christo mori et offerri coniungit, Et in confesso est, cum tunc esse oblatum pro peccatis, cum mortuus est, & tunc mortuum cum oblatum est, id quod ex Iesa. cap. 53. Eph. 5. 1. Pet. 2. 3, 4. intelligimus, ubi passio & oblatio inseparabiliter coniunguntur in Christo. At reclamas, Paup

lum de oblatione in cruce loqui, non de Missali Res-
pondeo, Et hoc uolumus, Est enim hoc apud nos firmū,
Paulus de nulla alia oblatione peccatorum purgatrice
loquitur, q̄ quæ in cruce facta est, quod hic & tu concedis
Ergo nulla alia est, Nobis in hoc sudatur, ne gloria gra-
tie primæ & unicæ oblationis expiatrix transferatur
in alium. Constitue igitur si lubet, multa sacrificia noui te-
stamenti, nempe laudis, orationis, crucis, & beneficentiæ
iuxta scripturā sanctā, modo uirtutē crucis Christi nō e-
uacues. Nolumus omnia sacrificio tollere ex Ecclesia, sed
suum cuiq; sacrificio seruare officium, iure sic ratio: nan-
tes, una est hostia tantum cruenta expiationis ueræ, nem-
pe Christi in cruce, Ergo nulla alia est, nam ut sint aliæ
cruentæ & incruentæ in Ecclesia, una tamen est dumtax-
at hostia pro peccato in scripturis probata. Si dicis
consequentiam esse nullam, q̄ locus ab autoritate negati-
ue sit inefficax. Respondeo, Esto memor eorū quæ olim
docuisti, nempe q̄libet disciplinam habere suam logicam,
nec posse aut debere arcanas litteras ad Aristotelis Dialec-
tica exigere, quod clarius est, q̄ ut hac de re plura loqui o-
porteat, alia enim omnino ratio est hic, nam in humanis
disciplinis, argumentum ab autoritate negatiue reijcitur
iure optimo ut infirmum, tum ob hominum uanitatem et
incogitantia, tum earū artiū quæ humanitus inuentæ
sunt, imperfectionem, sicut enim fallere & falli propriū
est hominis, ob agnatam cæcitatem & malitiam, ita scien-
tijs ab homine proditis, error est peculiaris. Sed de

arcanis litteris, quarum maior est autoritas Augu. teste,
q̄ omnis humani ingenij capacitas, hoc sentire nefas esto,
cum earum autor sit spiritus s. quem in his describendis
quæ homini ad uitam gratiæ necessaria sunt, obmi-
sisse quicq̄ nemo sanæ mentis dixerit, qui hæc Aposto-
li uerba semel legerit, τὸ ὅσα γράφῃ θεὸς τὸν θεὸν,
hoc elogium præclarissimum sole sibi sanctæ scripturæ
uendicant, quod & Cameracensis tuus sensit, ut olim ex-
traordinaria prælectione docebas, ita enim scripsit. Do-
ctrina Christi est lex perfectissima, et in preceptis rectis-
sima, cuius perfectio innotescit perfectione preceptorum
quæ ab ipsa iubentur, perfectione credendorum quæ in
ipsa docentur. Vidimus itaq; Topica, ne perpetuo nos
ad puluerem scholasticum retrahas, sed cogita hunc locū
à nobis non nude adeo & somniculose tractatum, primo
enim certissimum est ex loco Pauli præallegato, scriptu-
ris sanctis sufficienter tradi quæ fidei sunt 2. Timoth. 3.
Dein uerbo Dei nihil esse addendum Deut. 4. nec quæ
nobis recta uidentur facienda, ut Deut. 12. legimus, atq;
hinc recte argumentamur in rebus & necessarijs articu-
lis fidei, Hoc non est in scripturis sanctis, ergo non iusti-
ficatum à Deo uel acceptandum nobis ad iustificationem
& salutem.

RESPONSIO AD CAPVT
Duodecimum

Capite. 12. fateris locum Iesa. 53. Oblatus est qui
ipse uoluit, & alium Heb. 10. uoluntarie peccan-
tibus post acceptam noticiam ueritatis, iam non re'inqui-
tur pro peccatis hostia, nihil facere ad probandū Missale
sacrificium. Et nobis sane tuo iudicio inerudit. tis hæret. cis
ante annos aliquot risam mouit quorundam negligentia
qui hoc tam erudito secu'o scripturis male perspectis, ausi
sunt talia cōtra Lutherū scr. bere, non enī hoc tantū loco
hallucinati sunt Rabbini isti, & quem non quilibet timidissi-
mum animaret oscitantia illorū? cū uideamus quod ru. nosis
fundamētis Schatzgerus Missam super ad ficar. t. multo-
rum annorū Theologus, cū enim propheta precium re-
demptiōis nostræ descripturus diceret **אִתִּי שָׂגָר**
ipse adfluctus, cum in pugna litteraria ad originalem ue-
ritatē sit confugiendū qua inconsulta nihil statuendū est.
Nec dissimili negligentia tractatus est locus Heb. 10. ubi
Apostolus uoluit peccantibus uoluntarie, hoc est spiri-
tum sanctum blasphemātibus, non u'ltra p' pētis reliquam
esse hostiam, hoc est eos hac perfida à Christo excidere, quod
uera est hostia qua Deo recōciliamur, et unica, qua amisi-
sa, nos pētā nostra ipsi portamus, & tanto oneri impares
in gehennam demergemur, quod si in Christo per fidem ma-
neremus, utcumque deserente Deo pro nostra fragilitate
laberemur, tamen hostiam haberemus nos seruantem. De
Missā autem hic nihil dicitur.

Iam tu locum Heb. 5. tanq̄ indubitatum profers ad
stabiliendum Missæ sacrificium, at ne simplex lector
tua p̄ hūc cōfirmari existimet, Apostoli uerba p̄o sub-
scribā, dein q̄d uelit, explanabo. Habemus (inquit) pōti-
ficem magnū qui penetrauit cœlos, Iesum filiū Dei, tene-
amus professionem, nō enim habemus Pontificem qui nō
possit adfici sensu infirmitatum nostrarum, sed tentatum
per omnia iuxta similitudinem absq; peccato, accedamus
igitur cum fiducia ad thronum gratiæ ut consequamur
misericordiam, & gratiam inueniamus ad opportunum
auxilium, Nam omnis pontifex qui ex hominibus assu-
mitur, pro hominibus constituitur, in his que apud Deū
aguntur, ut offerat donaria & uictimas pro peccatis,
qui placabilis esse possit ignorantibus & errantibus, quō-
quidem & ipse circumdatus est infirmitate, Et propter
hanc debet, quemadmodum pro populo, ita et pro seipso
immolare pro peccatis, Nemo sibi ipsi usurpat honorem,
sed qui uocatur etiam à Deo, quemadmodum & Aheron
& c. Animaduertamus scopum rei, & iudebimus A-
postolum in precedentibus primo descripsisse pontificem
Hebre. 1. nostrū Christum, non iam in terra sacrificantē, sed q̄ pe-
netrauit cœlos, & per semetipsum purgatione facta pec-
catorum nostrorum consedit in dextra maiestatis in ex-
celsis, tanto angelis præstantior factus, quāto excellentius
præ illis sortitus est nomen, ubi clarissimis & inuictis
scripturæ testimonijs probat Christum esse Deum, Dei
patris filium. Tum ne quem tanti sacerdotis præcellentia

propter conscientiam peccatorum & indignitatem no- Iesai. 53.
stram à speranda uenia deterreat, Subdit, talem nos habe- Hebræ. 4.
re pontificem, qui possit compati infirmitatibus nostris q- Philip. 2.
tentatus sit per omnia, ut si maiestas Dei male conscium
terreat, forma tamen serui, quam propter nos adsumpsit,
factus uirorum nouissimus & despectus, pusillanimen-
alliciat, & in spem salutis erigat, cum uideamus tutum
nobis esse accessum ad thronum gratiæ, & Christum in
hoc tentatum & humiliatum, ut nos tentatos iuuaret &
humiliatos glorificaret. Utq; hanc dignissimi sacerdotis
nostri bonitatem & compacientiam efficacius & conso-
lantius infingeret animis nostris, commonstrat hoc omne
olim ob id in legalibus pontificibus esse præfiguratū, qui
ideo ex hominibus assumpti, & ipsi infirmi, poterāt alio-
rum infirmitates portare facilius, & sicut ipsi sunt ordi-
nati per Dominum ut Aheron & reliqui. Ita & noster
nou Testamenti Sacerdos summus sit à Deo hoc honore
glorificatus, et sacerdos factus in æternum secundum or-
dinem Malcizedec. Comparat igitur Apostolus Chri-
sti sacerdotium cum Aheronis, & pulcherrime docet A-
herona Christi typum fuisse, per figuram legalium delini-
ans, et quæ in ueritate Euangelij nobis sunt exhibita.
Quare si ex hoc Textu, in nouum Testa. inuehis nobis
externum sacrificium pro peccatis, quod ab homine pec-
catore fiat, age reduc totum sacerdotium legale cum om-
nibus suis Ceremonijs, quod non potes, nisi Christi sacer-
dotium, uimq; eius omnē obscurare & negare uelis, quod

non facis, nam sacerdotium legale, uerum Christi sacerdotium præfigurauit, quare presente Christo, cui iuramentum patris sacerdotium perpetuum obtigit, figuram cedere necesse est. Eam ob rem nihil est quod sic ratiocinari in ueteri Testamento constituebatur pontifex, infirmus ut posset alijs compati, offerre pro se & alijs, Ergo in nouo Testamento constituendus est sacerdos, & simile offerendi officium celebrandum est, ubi sacerdos primo pro se offerat, dein pro populo, nam figura figuræ succederet, nec usq̄ appareret ueritas, Paulus enim ea de pontifice legali adduxit, ut ex figura ostenderet, quid nobis in Christo esset præstitum, quid ab eo sperandum, & satis est Apostolo, ex applicatione figuræ ad ueritatem, ostendisse quanta nobis bona ex sanctissimo Christi sacerdotio contingant, Sacerdos legalis assumptus est ex hominibus.

- Hebræ. 2. Christus particeps factus est puerorum quos ei pater dedit, uerus homo iuxta carnem ex semine Dauid, figura re
 Philip. 2. pertus ut homo. Sacerdos legalis pro hominibus constituitur, in ijs quæ apud Deum agenda sunt, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis, Christus pro nobis constitutus est, missus à patre ut nobis ministraret, & animam suam daret pro ouibus suis, quæ apud Deum agenda sunt, ipse mediator, intercessor & aduocatus nobis
 Romæ. 8. 1. Johan. 2. 1. Timoth. 2. Hebræ. 7. obtulit seipsum senæl, nec ei pro proprijs peccatis necesse fuit
 Ioh. 10. primam offerre, nisi enim innocens ipse, & sine omni macula agnus integer fuisset, uictima peccati expiatrix

in æternum, esse non potuisset, cum maledictionem auferre non potuerit, nisi benedictus. Tentamur ad peccata, mox ad Christum clamamus, ut spiritum corroboret, ne ab impetu carnis precipitetur, & omnia in nomine Christi per fidem petentes impetramus, per hunc tutum ad patrem accessus, nemo ad patrem uenit nisi per Christum interpellantem pro nobis, in hoc propiciatorio certamen nobis uenia & eorum quæ petimus ex auditio, lapsi suum graue iudicium, conscientie imminens ad desperationem urget, Christus adest propiciatio, qui contra peccati conscientiam delet, & paraclito aduersus metum mortis & peccati tyrannidem consolatur & munit. Mors terret reos, protinus Christus uictor mortis, uita autor succurrit, qui semel pro nobis mortuus non moritur amplius, & resurrexit à mortuis ut & nos peccatis mortui, tandem resurgentes & immortalitatis sola induti, cantaremus, Mors absorpta est in uictoriam, Deo gratia qui dedit nobis uictoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. Cum igitur uera pro peccatis hostia semel sit oblata, non figuralis aliqua, sed Iesus Christus, quem pater propter scelera nostra percussit, qui uere languores nostros ipse portauit, & quem uetera sacrificia præfigurabāt, in quo impleta & terminata sunt, cur adhuc sacrificatores sacerdotes cōstitueremus. præsentem, At dicis, nostri nō præfigurant futurum, sed tractant presentem, Respondeo, Recte, si presentem Christum

Ioh. 16.

Ephe. 2.

Roma. 3.

Col. 1. 2.

Roma. 6.

Acto. 3.

1 Cor. 15.

habemus, scriptura de sacrificijs ueteribus impleta est, &
sanguis noui Testa. effusus, placatus pater, remissa pec-
cata nam per pphetas predicta oblatio corporis Christi
semel peracta est, sanctificati sumus, Ergo, si pro ratione
noui Testa, peccatorum est remissio per unicam oblatio-
nem, non est amplius oblatio pro peccato ait Apostolus.
Et tu audes tanq̄ certissimum dogma adserere, iam in no-
uo Testa. ad exemplum ueteris, esse sacerdotes etiam ex-
ternos et ceremonarios, qui adhuc pro peccatis offerant
donaria & sacrificia, obsecro p̄ q̄bus peccatis? presentibus
præteritis an futuris? Si Christus pro præteritis tantum
sacrificauit, Ergo noua peccata, noua item oblatione ueni-
unt expianda, Et Christus sua oblatione in cruce nõ per-
litasset pro peccatis nostris qui iam labimur, Partito igi-
tur expiandi officio, Christus sacrificasset pro peccatis
præteritis. Sacerdotes nostri pro presentibus & futuris,
scilicet hoc est honorare sacerdotem, quem pater ipse con-
stituit, non à mane ad uesperam tantum in cruce, sed
in æternum, hoc etiam est agnoscere uim sacerdotij ueri
& æterni, in quo sanguis noui & æterni testamenti in res-
missionem peccatorum effusus, purgat conscientias nos-
tras à mortuarijs operibus, Quis porro sciet quid sit no-
uum Testamentum, si tu persuadebis, necessarios esse sa-
cerdotes in Ecclesia qui primo offerant pro seipsis, dein
pro populi peccatis? nam hac doctrina efficietur ut pec-
cata semper maneant, neq; unq̄ uere aboleantur, & nouum
Testamentum erit titulus sine re, in quo tamen scripturis

Matt. 17.

Psa. 109.

estibus, discimus sic esse ablata peccata, ut Deus propter
præstantioris huius Testamenti intercessorem placatus
sit super iniustitijs nostris, & peccatorum nostrorum non Heb. 8.
recordetur amplius. Quare sacerdotium quod pro pro-
prijis peccatis offerre cogebatur translatum est, Et successit
ille è tribu Iuda uerus et æternus sacerdos, qui ipse immat-

culatus semel se pro peccatis obtulit, & donat spiritum q
est lex uitæ in cordibus nostris, hanc nobis collatam no-
Testamenti gratiam, nemo extorserit ne Satan quidem,
Christus Deus & homo, infirmus propter nos factus, p-
fecit in carne quæ olim præludebantur tantum. Iamq; cū
fiducia ad thronum gratiæ accedimus, certi nos per Chri-

stum reconciliationem assecutos, nec alia querendam ob-
latione, ad quem modum Apostolus nobis Christum des-
pinxit. Non remisit nos ad te & alios qui hunc honorem
sibi usurpant, Sed ad Christum, quem, ne adhuc formida-

bilem aut sacerdotio exutum putaremus, sic proponit
Heb. 2. Christus debuit per omnia fratribus similis reddi,
ut misericors esset et fidelis pontifex in his quæ apud De-

um forent agenda, ad expiandum peccata populi, nam ex
hoc q ipsi contigit tentatum esse, potest & ijs qui tentan-
tur succurrere, Quid hic requires? præcessit legalis pon-
tifex, in quo omnia in figura agebantur, uerus pontifex
successit, & uere omnia agit coram Deo, Ideo quæ nobis
apud Deum sunt agenda, audis per Christum geri, ne no-
bis tua actione porro sit opus, & ut sciremus, sic te & tu-
as posthac æstimandos, non ut expiatores peccatorum &

Roma. 8.

sacrificatores, sed tantum ut ministros Christi & differe-
satores mysteriorum Dei, modo uestro officio fungamini,
Idcirco tua illatio, q̄ omnia sacrificia sint consummata
in Missali sacrificio, penitus nullam uim habet, cum So-
phistica uasfricie quæ in Christum in cruce semel oblatum
ptinet, ad Eucharistiã in manu sacerdotis referas, hoc est
quæ uere gesta & cõpleta sunt oli in Christo crucifixo,
tu in ceremonijs uestris imaginarijs fieri aut reiterari,
non solum p̄ memoriam, sed etiam per actionem realem

In fine, capitis Canonis patrocinaris, sed infelicitè, nã
uel ex uerbis Pauli putas in Canonem quedam transsum-
pta, quod credo, Vel Paulum ex canone, quedam uerba
in Epistolam suam transscripsisse, Primum dabimus, sed
dicimus perperam factum, Alterum ridemus, siquidem
Paulus Euangelium suum non ab homine, sed per reuelas-
tionem Iesu Christi accepisse se affirmat, nec unq̄ uel som-
niavit Canonem tuum. Si ego mihi talia permetterem, quis
porem nostrum traducis, qui tuis tam apertis & solidis
non assentimur.

RESPONSIO AD CAPVT

Decimum tertium.

Hic uelut profligato hoste Triumphum decernis,
& ne omnia consumpsisse arma, in trucidandis
copijs nostris, pharetramq; exhaustisse penitus uideare,
ut nulla futuro certamini sagitta supersit, duo adhuc sp̄is

cula protrahis ad terrendas exercitus nostri reliquias, ne forte bellum integrare posthac adgrediantur. Primum igitur spiculi, est Textus Heb. 13. Habemus altare de quo non est fas edere his, qui tacernaculo deseruiunt, animum enim quorum sanguis infertur pro peccato in Sanctis pro pontifice, horum corpora cremantur extra castra, Quia pro Iesus ut sanctificaret pro proprium sanguinem pro pulum, extra portam passus est. Excemus igitur ad eum extra castra opprobrium eius portantes, Non enim habemus hic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus, Per ipsum igitur offerimus hostiam laudis semper Deo, hoc est fructus laborum consentium nomini eius, ceterum beneficentiae et communicationis ne obliuiscamini, talibus enim uictimis placeatur Deo.

Principio uidentium quomodo tu hunc locum tractes, Ratio enim igitur ad hunc modum. In Ecclesia est altare sacrificiorum externum teste Apostolo, Ergo est sacrificium externum, ut etiam uerbi $\epsilon\tau\upsilon\mu\omicron\lambda\omicron\gamma\iota\alpha$ conuincit, quod autem sacrificaretur super eo altari, nisi sacramentum Eucharistiae et atque; hinc concluditur Missam esse sacrificium, Heretici non utique antecedens negant Enthymematis tui, cum ex Paulo probari non possit, consequentia ergo tua nulla. Nemo quidem negat in ueteri Testamento fuisse altare et sacrificia, quare et in nouo Testamento nobis $\pi\alpha\tau\epsilon\rho\upsilon$ aut $\delta\upsilon\sigma\iota\alpha\sigma\tau\eta\rho\iota\omicron\nu$ est, atque sacrificium aliquod, At quemadmodum et tu scribis, consuetudo legis in festo Expiationis ad spiritualia referenda est, ne ex Ecclesia Christianorum

Synagogam Iudeorum constituas. Iam quere in scrip-
turis quomodo singula singulis respondeant, Et inuenies
ueræ expiationis hostiam Iesum Christum, qui per uitiū
& hircum præfiguratus est, hostiam autem crucis et lau-
dis, iugiter offerendam in Ecclesia inuenies mortificatio-
nem ueteris hominis, & fructum labiorum nostrorum.
Altare uero aureum illud ex Apoc. ca. 8. de quo Iohannes
scribit, q̄ angelus steterit ante altare habens Thuribus
lum, & data sunt illi incensa multa ut daret de precatio-
nibus Sanctorum omnium super altare aureum, quod est
ante thronum, Vbi etiā Thomas tuus Christum intellexit
super cap. 13. ad Heb. Ego textum ob id integrum, non
mutatum apposui, ut uel citra nostram interpretationem
lector non omnino somniculosus, Apostoli mentem uide-
ret à tuo instituto penitus alienam, cum enim hæc ueteris
legis externa, eodem cap. fatearis cum patribus, ad spiri-
talia esse referenda, Tamen altaria lapidea & manufacta
ad huc imaginaria, quasi ad sacramentum Eucharistia
tractandum necesse sit more Iudeorum ^{ἄσπετος} ^{ἁγίον}
erigere, cum Apostolus ea de re differens non altaria &
sacrificia sonet, sed Coenam dominicam & mensam Do-
mini uocet. 1. Corinth. 10. 11. ubi hic ab externis legali-
bus ad spiritalia transferris qui plusq̄ corporalia in nouo
Testamento statuis? Nos uidemus Apostolum de Christo
loqui, quod apertius est q̄ ut negari possit. Nā per ipsum
(inquit) offerimus hostiam laudis. En uictimam, hostiam
laudis, & beneficentiam in proximum, sicut et Philip. 4.

licit Apostolus, Posteaꝫ accipi ab Epaphrodito que uo-
bis missa fuerant, odorem bonæ fragrantie, hostiam acce-
ptam, gratamq; Deo. Cum autem Deo nihil gratum esse
possit, à nobis oblatum, nisi per Christum, per quem dile-
ctum & nos diligimur, accepti reddimur, Et nostra sa-
crificia grata sunt, uere dicimus Christum esse altare no-
strum, per quem hostias offerimus acceptabiles Deo. 1.
Pet. 2. Sic Paulus Roma. 1. gratias agit Deo, sed per le-
sum Christum, quem nunq̄ nō inculcat, ut sine quo nullæ
orationes nullaq; sacrificia grata sunt Domino, nullo itaq;
thysiaferio nobis opus est externo, nostrum altare in
coelis est, nempe idem qui pontifex quoq; noster, & hostia
pro peccato est, non suo sed nostro, quare nihil prorsus
agit syllogismus tuus, non modo alterius propositiōis de-
fectu, sed & inferendi uel plane truncatus. Interim autem
serio expendito quid sibi Paulus uelit, cum dicit, Ex hoc
altari non est fas edere ijs q̄ tabernacu'o deseruiūt Moysi,
nam si ex altari Christo nemini licet edere, aut nemo po-
test edere qui tabernacu'o Moysi deseruit, hoc est qui cultu
tum Dei in externis rebus & elementis mundi constituit,
quo uos loco eritis qui altaria lapidea, temp'la manufacta
& cultum Dei legalem hodie manibus & pedibus tuemi-
ni? deniq; per iustitias uestras et opera legis salutem que-
ritis, etiā si non circumdamini & mactetis oues & hircos?
Nunc an tua adfertio, per uerba Sophoniæ robo-
retur u. debimus, subscribam primum uaticin.ũ prophe-
tæ ex cap. 3. Quapropter expecta me dicit Dominus,

In die resurrectionis meae in futurum, quia iudicium meum
 ut congregem gentes et colligam regna, ut effundam super
 eas indignationem meam, omnem iram furoris mei, in igne
 enim zeli mei deuorabitur omnis terra, Quia tunc redam
 populis labium electum ut inuocent omnes nomen
 Domini & seruiant ei humero uno, ultra flumina Aethi-
 opiae, inde supplices mei, filia disperforum meorum deferret
 murus meum. Hunc locum recte de uocatione gentium intel-
 ligis, nam palam est, prophetam loqui de tempore primi
 aduentus Christi, quando resurrectionis triumpho glori-
 ficatus, spiritum sanctum misit promissum patris qui per
 discipulos ut organa, mundum arguit de peccato, iustitia
 & iudicio, & palam facta est ira Dei de caelo aduersus
 omnem impietatem & iniustitiam hominum, qui ueritate
 in iniustitia detinent, Ideo Christus Ioh. 12. dicebat, Nunc
 iudicium est mundi huius, Nunc princeps mundi huius eijcietur
 foras, nam predicato Euangelio, quod est potentia Dei ad
 salutem omni credenti, Iudeo primum simul et graeco, om-
 nis mundi impietas danatur, scriptura omnia sub peccato con-
 cludit, & quicquid spiritu Dei non est renatum, uelut car-
 nale & impium iudicatur, qua predicatione conueniuntur
 portae regni tenebrarum, & Satan qui dispersit filios Dei, &
 ijcitur, fortis armatus atrijs spoliatur, & fortior superuenis-
 ens uincit iniustum possessorem, & captiuam ducit capti-
 uitate, & in regnum iustitiae & salutis adserit, quos regnum
 peccati & damnationis captiuos detinuit, id quod Ios-
 hannis Undecimo ostenditur, ubi Euangelista Christum dicit
 moriturum fuisse pro gente, & non tantum pro gente,

sed ut filios Dei qui erant dispersi, congregaret in unū,
 quemadmodum prædixerat Iesai. cap. 49. sic dixit Dñs Iesai. 49.
 dñator. Ecce leuabo ad gentes manū meā, & ad populos
 exaltabo signū meū, & adducent filios tuos in sinu, & fi- Iehes. 34.
 lias tuas sup humerū portabūt, Est enī Christus pastor ille
 unius, David uerus, quem Dñs apud Ezech. se suscitaturū
 pmiserat, ut pasceret oues, & ipse esset eis in pastorem, Ephe. 2.
 uere reducturus, quod abiectū erat & oues pasturus in
 iudicio, Ipse enī est pax nostra, q̄ fecit ex utrisq; unū nē-
 pe Iudæis & gentibus, & recōciliauit ambos in uno cor- 1. Pet. 5.
 pore Deo p̄ crucem teste Paulo, & sicut ipse missus est á
 patre ad oues cōgregādas, quas lupus dispererat, ita mi-
 sit archipastor alios pastores, nempe discipulos, & eorū
 ueros successores, ut uerbo ueritatis usq; ad consummati- Rom. 10.
 onem seculi pascant oues, capiant homines, & in unitatē
 fidei congregent, q̄ cū missi predicent Euangeliū audient
 gentes, credent uerbo audito, & inuocabūt Dñm omnīū, Psal. 9.
 diuitem in omnes inuocatores suos, tū redditur fidelibus Psal. 5.
 labiū electū, & quorū os antea execratiōe & amarulētia
 plenū fuerat, de iniquitatibus glorians, & lingua ad omnē
 dolū abutens, iā mutabitur, & p̄ctōrū confessiōe laudēq;
 diuini noīs, cordis fidē palā inuitis etiā inferorū portis te-
 stabitur, & leta fiducia inuocabit nomen Dñi, nō Eidola
 uaniss. ma, quæ cultores uana spe ludūt, sed Dñm q̄ dixit, Iesai. e. 49.
 Ego Dñs, nō confundētur expectantes me, & mox, sciet
 oīs caro q̄ ego sū Dñs saluās te & redimēs te fortis Iacob
 Et quē poplī ut Dñm et saluatorē agnoscent, uno humero
 soleant, idē mutuo inter se sentientes scđm Iesum Christū,

ut unanimiter uno ore glorificent Deum ac patrem Do-
 Rom. 15, mini nostri Iesu Christi, non in una Iudæa provincia, sed
 u'tra flumina Aethiopiæ, in omnibus mundi oris erunt,
 qui supplices ad Christum ueniunt tam benigne per tubas
 Apostolicas omnes homines ad cognitionem ueritatis uoc-
 cantem, Apostolis enim pœnitentiam et remissionem pecc-
 atorū predicantibus, supplices efficiuntur, nam quos
 Dominus cognitione peccatorū illuminat, & fide donat,
 Acto. 2, ut uideant quid sint ex se, nempe peccatores, sub ira Dei
 & maledictione & quales futuri sint, si conuertantur, uer-
 re terrentur primum & humiliantur, hocq; ardentissimis
 iam uotis suspirant, ut ab hac miseria & peccatorum ser-
 uitate, Deiq; iudicio q̄ primum liberentur, & misericordi-
 am consequantur, & suppliciter cum publicano orant,
 Luc. 18, Domine propitius esto mihi peccatori, Et cum Psa' mo-
 Psa'. 40, grapho, Misere mei Deus, sana animam meā, quia pec-
 cau' tibi, miserere mei quia in te confisit anima mea. Sic
 P. oue. 18 iustus accusator est sui ipsius, nec iactat cum phar. seo se
 Iesai. 66, suq; s' d' supplex ad Dominum confugit, qui apud Iesai-
 am dicit, Respiciam ad humilem & confractum spiritum
 & trementem ad sermonem meum. Cum itaq; pro-
 pinqui per sanguinem Christi facti fuerimus, & electi
 Chr. stianæ confessiōis labio donati, agente Christi spiritu,
 si uad' spersorū, necessaria gratitudine se suāq; Domino,
 a quo omnia accepimus, offerret. Et hoc est munus quod
 dispersi afferent Domino, laudis hostiam & cordis cons-
 tit. offerent, ut aliās diximus. Esto igitur hebr. a

ueritas habeat מנחה LXX. *Δουλόαδουοι* utriusque recte, sed instituto nostro non dissonum, omne enim bonum a Domino accipimus, & quicquid ei gratum damus, non nostrum fuit, sed donantis Domini, Cor contritum offerimus Domino, sed ipsi non facimus, ita enim apud Ezechielem promittit, Auferam cor lapideum de carne eorum, et dabo eis cor carneum, ut in preceptis meis ambulent. Ita Iere. 26. sic hortatur, Conuertatur unusquisque a uia sua mala. Sed mox cap. 31. unde poenitentiae donum sit, propheta ostendit clamans, Conuerte me et conuertar, postquam enim conuertisti me, egi poenitentiam. Et Psalmo-graphus. Domine labia mea aperias, & os meum annuntiabit laudem tuam. Cum ergo offerimus Domino munus gratum, id quod ab ipso accepimus, damus, ut iure dicere possimus, hoc est munus meum, nec id cum LXX. ueremur *Δουλόα* appellare, hoc est uictimam uel hostiam, cum hoc Apostolus fecerit Rom. 12. ubi hortatur, non ut hircos, oves bouesue immolemus crassa Iudeorum sacrificia, sed uictimas spirituales nostra ipsorum corpora, hostiam uidentem, uere puram & sanctam, Deo gratam & acceptam sacrificium rationale, Verum hæc quæ ad Missam uestram, quasi uero hæretici hoc tibi statim dent, Alicubi in prophetis habetur מנחה futura oblatio Ecclesie, Ergo eadem oblatio Ecclesie, est sacramentum altaris in manu sacerdotis pro peccatis populi quotidie offerri solitum, aut Missa est sacrificium. Quod autem putas *Μυστήριο* non uacare crebram inculcationem uocule מנחה in Mose

Et prophetis, non refragor, uerum Missah per hoc pre-
dici in qua sub specie panis Christus quotidie sacrificatur
non puto solidum esse, Erat quidem apud Mosē מנחה
simila et panis pistus, Sed quid obstat quo minus hæc ap-
pellatio מנחה in Mose quadret sacrificio Christi, qui
Ioh. 6. nobis panis uiuus et charitatis igne coctus est, ut
edentem ad uitam ueram et immortalem reficiat, cū in cruce
oblatus esset, ut est apud Isychium qui sic ait. Carnem
Christi quæ ante passionē ad comedēdū inepta erat, cruce
apta cibo post passionem fecit, si enī non fuisset cruce
fixus, sacrificiū corporis eius minime comederemus, co-
medimus autem nunc cibū, sumentes eius memoriā passio-
nis. At propheta (inquit) quando sacrificij meminerūt
gentiū ad Christum uenientium, hoc ipsum etiam uno ore
conformiter omnes appellarunt מנחה ut hinc facile
colligatur quod sit sacrificiū noui Testa. predictū à Ma-
leachi, in omī loco offerendū, non tantū Ierosolymis, nuli-
lum enim aliud intelligi potest, q̄ Missæ sacrificiū, cui uo-
cabulum Minchah competit, nam sub specie panis, quoti-
dies in omī loco Christianorū offertur Christus. Res-
pondeo, imò hæc appellatio Minchah apposite quadrat,
nobis in oblationem gratam Dño apparandis, ea ratione
qua panis symbolum ad nos quadrat, qui ab Apostolo iu-
bemur uetus fermentum expurgare, ut simus noua con-
spersio, nam Leuit. 2. קרבן מנחה offerri debebat
sive fermento. Siue igitur מנחה uertas donum iuxta

Aquilam et Symachum, siue sacrificiū ut habet Theodo-
tio, utrumq; non inapposite de nobis dici potest, quando
spiritu adoptionis agente, uoluntarie sacrificamus, et nos
Deo patri per Christum hostiam uiuentem & rationalem
cultum, sicut malitiæ fermento offerimus.

HABES ECCI QUID IN PRIMO
libro de Missa, quem tu inuictū putas, iu-
re desyderarim, Nūc quedā Tertij libri
tui argumenta, qualia uobis uideātur, ex-
ponemus. Et primū conaris ostendere. Secūdo cap. Ter-
tij libri, Missam nō esse Testamentū, ubi usq; ad quintum
caput, ad fastidiū uel patientissimi lectoris, inscitiam Lu-
theranorum traducis, ut tibi celebrandi nominis tui poti-
us, q̄ ueritatis inquirendæ & docendæ studiū fuisse mul-
ti existiment, cum preter scripturæ testimonia, tantam iu-
ris peritiam preter necessitatem ostentes. Docuimus
aliquando Missam esse Testamentum Christi, quo clarius
gratiæ Dei erga nos & magnitudo & firmitas simplici-
bus innotescerent, quam docendi rationem supra modum
acerbe exagitas, non hoc nomine q̄ impia sit & intole-
rabilis, ut qui eam in tyrano tuo tam amice seras, sed
quod Lutherus crux Eccij, docendi gratia sic est lo-
cutus. Quare non est consilium in presentiarū calumnijs
tuis respondere, quibus sermonem per se non impium.

Liuor irrequietus in immensum exaggerat, & quod in
alijs boni consulit, in nobis adeo non potest ferre pro char-
ritatis regula, ut uelut stultum, erroneum & modis om-
nibus impium excretur. Verum ualeat edax inuidia,
Satis hic nobis fuerit uel te censore, catholicū, posse Missā
quadam ratione Testamentum appellare, & à scripturis
nihil alienum committi, dum huiusmodi Tropis utimur.

- Matt. 26. Interim non ignoramus apud Mattheum & Marcum
Et. 14. legi, Hic est sanguis noui Testamenti, apud Lucam &
Luc. 22. Paulum, Hoc poculum nouum Testamentum, Et sangui-
i Cor. 11 nem Christi, noui Testamenti sanguinem esse, quo כבוד
תורה confirmatur in aeternum. Poculum item esse
symbolum sacrum sanguinis testamenti. Sed cum etiā
tu Euangelium uoces nouum testamētum, cur nobis uico-
uertitur, q. Missam appellauimus nouum Testamentum,
cuius primaria pars est, hæc Euangelij summa, Hoc est
corpus meum, quod pro uobis traditur, Hoc poculum,
nouum Testamentum in meo sanguine, qui pro multis
effunditur in remissionem peccatorum. Habet ne Euan-
gelium uniuersum quiddam hæc summa potius? Nos ho-
stia Christi à peccato, morte & inferno esse redemptos?
Quare si nouum testamentum est Euangelium, et hæc est
summa Euangelij, Christum pro nobis in uitam adseren-
dis, corpus suum et sanguinem obtulisse, quam nos in cæ-
na Domini ut scopum præfigimus, Consecrarium est,
Missam posse Testamentum uocari, nam cū cœnam Do-
mini celebramus nouum Testamentum uel fœdus inter
nos &

nos & Deum quodammodo instauratur. Iam confer que
Paulus ad Heb. ea de re scripsit, & uix habebis quod tā
atrociter calumniaris, nam quod Hebræi Πῦδον habent
ubi. LXX. Αἰ & Δ' κκν uerterunt, nostram adsertionem
non refellit. Multa igitur obmittere hoc loco potuisti, si
non lubuisset uerborum pugnas sequi ad subuersionem
audientium. 2. Tim. 2.

Sed illud haud quaerē silentio prætereundum q̄ cap. 9.
libri tertij ubi de efficacia & fructu Dominicæ passionis
mentio fit, duo quedam puncta proponis, in quibus hæc
retici toto cœlo aberrant tuo iudicio.

Primum, uelut grauissimum errorem damnas, quod
sic docemus, Christus pro nobis passus est & satisfecit,
Quare nihil opus est ut nos satisficiamus & iam primū
offeramus pro peccatis nostris.

Secundum, tu contra nos doces hoc pacto, Qui ob-
seruant precepta Dei, reddunt se participes meritorum
Christi, Ideo non satis est, Christum esse passum, passio ne-
mini efficax est nisi ijs qui se participes reddūt, ita tu de
participatione meritorum Christi loqueris nostra impug-
nando.

Ad primum respondemus, Ingenue fatemur nos id
docuisse, & si cautius q̄ tu proposuisti, Sed ubi peccauim-
us? Nonne tu eodem cap. concedis, neminem satisfice-
re pro peccatis nostris potuisse, quam Christum? hæc est
inuicta & consolantissima scripturæ ueritas. Qua autem
cōsequentiâ sequetur quod tu dicis, & tuo ductu quotidie

in nos iaciunt aduersarij nostri, nempe Lutherani sic pre-
 dicant, Christus ipse pro nobis passus est et satisfecit, Ergo
 nos non satisfacimus, impie igitur seducunt plebeculam
 simplicem, Antecedens ipse non negas, Christum pro nos-
 bis satisfecisse, nec alium hoc prestare potuisse hinc irres-
 fragabiliter infertur, nos non satisfacere, uerissima sunt
 hæc et à te concessa, Cur ergo ex uerissimis illis sic infers,
 Ergo seducunt populum, Seducere tibi Ecce uidemur,
 quando ueritatem Euangelij etiam per te concessam pre-
 dicamus populo? Vide quo te rapiat ira preceps, Te es-
 nim seductorem facis, dum in nobis carpendis neq; finem
 ullum facis neq; modum seruas. Verum ita tu truncata
 tim nostra interpretaris, Hæretici docent populum,
 Christus satisfecit, ergo non opus est nos satisfacere &
 offerre. Ita mutilam & mancam facis doctrinam nostram,
 dum nulla fide proponis quæ docuimus, Quis unq; hæc
 abrupta à nobis audiuit? an tu ex aliorum incerto audiam
 tantum nobis crimen impingere non uereris Ecce?
 Docemus quidem antecedens, sed non inferimus tim
 scandalose ut calumniantur quidam, hæc tibi mendaciter
 insusurrantes, Quomodo igitur docemus? Christi mors
 satisfactio est unica & perfectissima pro peccatis totius
 mundi, & si fructum non percipiant, nisi qui Christum
 Iohan. 1. amplectuntur per fidem, nam si non credideritis (inquit
 Iohan. 3. ipse Iohan. 8.) q; Ego sum, moriemini in peccatis uestris,
 Mar. 16. ut culpa non sit satisfactoris, sed eius qui satisfactionem
 oblatam omnibus, incredulitate sua respuerit.

Cum igitur ipse talis ac tantus, sit precium redemptionis,
 quo nihil maius ac charius habuit coelestis pater, Blasphemia
 fuerit, si quis suis uel operibus uel passionibus conetur
 iudicium Dei effugere, satisfacere aut peccata expiare,
 nam si iustitia & satisfactio ex nostris operibus & uiribus
 fuerit, frustra mortuus est Christus, Nolite ergo diuini-
 tias gratiae Christi immensas abijcere, hic enim unus est
 per quem habemus redemptionem, hic à patre nobis data
 est, ut sit nostra redemptio & iustitia. Nec tamen ita
 satisfactum pro uobis intelligitote, uosq; ita liberatos, ut
 porro uobis liceat, quicquid lubet, nullam hinc fenestrâ
 aperimus effreni concupiscentiae carnis, ut licentia dete-
 riores efficiamini, Magna quidem & ineffabilis gratia
 per Christum parata est, uerum non in hoc data, ut post-
 hac impune liceat quiduis facere, & ignauiter transigere
 uitam, sed ut semel à peccati tyrannide erepti, deinceps
 uitam Christo dignam meditemini, uita nostra super ter-
 ram milita est, Iebuseus habitat in finibus nostris, futu-
 rus sudes in oculis & offendiculum à latere, si iugi con-
 suctu delere hostem desuerimus. Huc spectant quae
 passim iustificatis per fidem Apostolus inculcat, ut Ro-
 ma. 6. Quid igitur dicemus? manebimus in peccato
 ut gratia abundet? Absit, qui mortui sumus peccato, quo-
 modo posthac uiuemus in eodem? An ignoratis q; quicquid
 q; baptizati sumus in Christum Iesum, in mortem eius
 baptizati sumus, sepulti igitur sumus unâ cū illo per bap-
 tismum in mortem, ut quemadmodum excitatus est Christus

1. Tim. 2.

Galat. 2.

Ephe. 1.

1. Cor. 1.

Roma. 3.

Iob. 7.

ex mortuis per gloriam patris, ita et nos in nouitate uitæ
ambulemus. Nam cum id præstiterit gratia ut moreremur
peccato, quid aliud faciemus, si uiuemus in eo, nisi
ut gratiæ simus ingrati? Non caruit in hac doctrina,
calumniatoribus tantus Apostolus, quæ gratiam redemptionis
pleno ore nusquam non predicaret, et rem ignorantibus
uideretur peccandi licentiam fouere, et quasi delicta lau-
dare. Sic cum nos Christum pro nobis satisfecisse, et in-
gentissimas gratiæ opes per Christum nobis partas, nunquam
satis laudari et penitus non explicari posse docemus, per-
uerse quidam interpretantur, quod tamen uerissime dictum
est, nisi ex laude gratiæ, peccati quoque laus sequatur, sed
qui beneficium medicinæ laudat, non ob id prodesse mor-
bos dicit et uulnera à quibus illa hominem sanat, sed quia
to maioribus medicina laudibus predicatur, tanto magis
uituperantur uulnera et morbi à quibus liberat que ita
laudatur, sic laus et predicatio gratiæ uituperatio et
damnatio est delictorum, ut inquit Augustinus de spiritu
et lit. cap. 6. Et Tit. 2. Apparuit gratia Dei salutiferis
omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegata impietate
et mundanis concupiscentiis sobrie et iuste et pie uiua-
mus in presenti seculo. Christus dedit semetipsum pro no-
bis ut redimeret nos ab omni iniquitate, et purificaret
sibi ipsi populū peculiarem sectatorem bonorum operum.
Et Coloss. 3. Si resurrexistis una cum Christo superna que-
rite, superna curate non terrestria, mortificate membra
uestra terrestria, stuprum, immunditiam, concupiscentiā.

malam & reliqua. Et. 2. Corinth. 6. Obsecramus ne in
uanum gratiam Dei receperitis, Sic itaq; gratiam re-
demptionis & satisfactionis extollimus, ne posthac oci-
andum sibi putet homo, & uelut in accepta gratia ster-
tendum, non fert hanc ignauiam fides iustificans quæ per
charitatem efficax est, non dormit, aut cessat. Hoc autem
cauemus, ne quis sibi tribuat, quod gratiæ est, & cæca o-
perum opinione in pharisaismum incidat, tantæ redemp-
tionis gratiæ ingratus. Et sane nulla est quus tam excors
& delira, quæ non protinus nos sit exhibitura, si ut uos
calumniamini, ad hunc modum ineptiremus. Heus uos,
estote lati et securi, altum dormite. Christus uos sua passi-
one liberauit, satisfecit, legem impleuit pro omnibus, ni-
hil nobis reliqui fecit, non est posthac opus ut laboretis in
ieiunijs, precationibus & bonis operibus, Ah Ecce nemo
nostrum unq; sic insaniuit, Sed uos hoc ex mendacissimis
rumoribus colligitis & omnis charitatis immemores, sim-
plicium animos hac criminatione falsa in nos exaspera-
tis, tantum ut doctrinam nostram mundo q̄ odiosissimã,
impiissima hac & horrenda absurditate reddatis. Do-
cemus & credimus, neq; aliter docere possumus unq;.
Christum pro nobis sufficientissimam & plenissime ex-
piatricem hostiam semel fuisse, ut quod ad satisfaciendum
diuinæ iustitiæ attinet, nos & nostra nihil simus merame-
q; habeamus gratiam, non ut in peccatis, quorum expia-
tio tanti constat, porro permaneamus, sed ut nos satisfaci-
atur sanctificaret, mundatos lauacro aquæ per uerbum,

ut adhiberet nos sibi ipsi sponsam gloriosam, quæ non habeat maculam, aut rugam, aut quicquid eiusmodi, sed ut essemus sancti & irreprehensibiles, semper curam agentes ne à gratia Domini deficiamus, sed tam opulètas promissiones gratiæ habentes, gnauiter mundemus nos ipsos ab omni inquinamento carnis, et spiritus perficientes sanctimoniam cum timore Dei. Esto rationi & doctrinæ hominum uehementer absurda uideantur hæc gratiæ Christi præconia, ut quæ & sibi non nihil putent tribuendum, & hæc Christi mysteria non capiant, nobis tamen misericordiam consecutis constat nusquam æque carnis prudentiam euecture, ut ingratißimi simus, nisi constantissime euecturum inenarrabile donum Dei per Christum, quo uno salui sunt filij promissionis, filij beneficij diuini, filij gratiæ & misericordiæ, filij Testamenti noui, uincti eramus in lacu in quo non est aqua, neque unquam operibus nostris, sapientia carnis, libero arbitrio, adde etiam per sanctissimam legem Dei adiuti & liberati essemus, nisi in sanguine testamenti sui uinctos emisisset Christus, quæ non frustra gratiæ commendatione sumus quidem assidui, & quorundam iudicio nimij, nostro autem parcissimi, Da Christe ut has misericordias cautemus in æternum Amen.

Quorsum igitur, inquires, nostra bona opera, ieiunia, castigationes carnis, uigiliæ & hoc genus alia in scripturis

ris precepta? Respondeo, Si his iustificari putas im-
pios, fidem negasti, Aliorsum igitur illa tunc necessaria
spectant, sunt enim fructus fidei utiles & necessarij par-
tim ad domandam carnem, spiritui rebellem, partim ad
seruendum proximo, Sed iustificationem illis tribuere
aut satisfactionem, eanq; meriti rationem, quam phari-
sei iactant, non licet, cum eam sibi iure uendicent opera
& merita Christi, huic tunc preclaro operi destinata, No-
stra enim omnia etiam in fide facta & charitate, ob ad-
herentes uetustatis reliquias iuditij seueritatem non se-
runt. Et Apostolus, reputat non esse pares adfectiones
presentis temporis ad gloriam quæ reuelabitur erga nos.
Et Christus Luc. 17. Cum feceritis (inquit) omnia
quæ precepta sunt uobis, dicite serui inutiles sumus,
quod debuius facere facimus, Verum de ijs iam plura.

Ad secundum, ubi obseruationem preceptorum
eo loco constituis, ut ipsa demum nos reddat participes
meritorum Christi.

Respondemus, Hæc do-
ctrina tua Ecce, & si ab amicis amice, & in bonam par-
tem accipi possit, maximæ tamen ruinæ occasio est sim-
plicibus, nisi eam q̄ diligentissime modereris. Nam sim-
plices protinus intelligunt, meruisse quidem sua passione
Christū multa, atqui admitti ad hanc gratiā neminem, nisi
q̄ obseruatione preceptorum sibi aditum ad eam accipien-
dam fecerit, quasi dicam mendico, Tu egres, ille abundat,

multo enim sudore magnam sibi uim diuitiarum congeste
 sit, que non solum utriq; sed omnibus sufficiant. At tu
 hisce opibus non iuaberis, nulla penitus ad te pars redi-
 bit, nisi hoc uel alio labore diuitem tibi demerearis, non
 enim gratis quicq; impendit egenti. Hic ratio humana
 alioqui suarum uirium admiratrix, protinus erroneam
 opinionem concipiet, nempe nos præuenire Christi bene-
 ficientiam officio aliquo, & nostro opere ceu antecedenti
 quopiam merito nos ad participanda passionis merita
 perrumpere, qua doctrina mercenarij efficiuntur, qui
 oculo nequam ad mercedem respiciunt, animoq; seruli
 bene operantur, tandem si hoc animo querendi sua per-
 manserint, e domo paterna eijciendi, ut in qua tantum fru-
 lij sint in æternum permansuri. Non ignoro hanc doceri-
 di rationem plerisq; apprime necessariam uideri, propter
 agnatam homini malitiam, qua semper ad peccandum
 arrepta undiq; occasione sumus propensiores, siquidem
 audientes gratiæ opulentiam tantam, negligentiores ad
 bonum efficitur. Et ociosi neq; ad honesta enitentes, ne-
 q; malum uitare conantes, uitam nobis æternam nihilos-
 minus pollicemur. Sed uide Eccli. utut forte qui sic
 iudicant, integri sint, ubi interim maneat necessariū gra-
 tiæ per Christum partæ præconium. Nonne ex hac uer-
 stra doctrina tam non declarata, uelut in se posita omnia,
 Rudiores putabunt & gloriam gratiæ minus agnoscerit
 tes, in se confidere discent, et uel temerarij euadent hypo-
 critæ uel desperabunt, cum tandem ingruente tentationis

procella uiderint se nihil operatos uitæ dignum? Quare
nisi scandalo doctrinæ uelimus populum seducere, sic ad
pœnitentiam ac bona opera cohortari debemus simplices
ne erronea incautis illabatur opinio iustificationis per p̄-
pria opera querendæ, emerendiq; uitam æternam, ac ne
nim gratiæ amplissimam, nobis tã necessariæ, paciamur
populo manere ignotam, hac uia regia, nec populi foue-
bitur inercia, nec gratiæ iustificatricis obscuratur gloria.

Necessaria quidem opera sunt, sed non ut ijs iustifi-
cemur impij, aliud ipsa officium habent, nempe ferocien-
tem carnem subiugare & proximum officijs charitatis
iuuare, non autem eiusmodi sunt quibus gratiam & uitã
æternam, seu meritis consequamur, nam si ex operibus,
iam non est gratia, & nosti meritum congrui si recte ius-
dicamus rem ut est, fucum magis esse q̄ rem.

Gratia uero renaſcentiæ modis omnibus necessaria
est, ante omnia bona opera, nam quæ naturalia habemus,
ut intellectum & uoluntatem, quam facultatem, nonnulli
liberum arbitrium uocant, nosti ob peccatum originale
sic esse adfecta misere, ut suo pte conatu non queant ullum
opus facere, quod bonitatis titulum iure mereatur. Et ag-
noscis scholasticum etiam dogma, Primum motum bonũ
in anima esse fidem, præterea extra fidem & charitatem
nihil geri quod uere bonum dici possit, Ergo primo om-
nium oportet personam esse iustam, quod non fit nisi
fide, fides enim iustificat impium, Ecce donum Dei ante
quoniam conatum liberi arbitrij ad bonum. Nam loquor

Opera

Rom. 11.

Gratia.

Roma. 3.

Galat. 2.

- de homine in meris naturalibus, ut in toto iustificationis negotio nō uideam quid possit nobis relinqui, Gloria omnis penes iustificatorem est. Fontem ergo requiramus oportet, recte de re tanta locuturi, unde bonum omne profuit. Nosti autem ante conditum mundum, nos in Christo electos à Deo patre, ut essemus sancti & irreprehensibiles coram illo per charitatem, O ineffabilem gratiarum non eramus, tantum abest ut quicquid tantorum bonorum licuerit mereri. Hæc prædestinatio quid non boni adfert? Nam quos prædestinauit ut conformes imaginis filij Dei efficerentur, & ad ea bona apparerentur possidenda, quæ oculus non uidit, auris non audiuit, & in cor hominis nō ascenderunt, eosdem uocat per Euangelium, Galat. 3. uocatos iustificat, nam fide donat, spiritus sanctus ex auditu uerbi Dei accipitur, qui non uenit uacuus, sed diffundit charitatem in cordibus nostris, quæ omnem uirtutum concentum absoluit cuius Apostolus meminit. 1. Cor. 13. ut hinc legis impletio uocetur Rom. 13. ne quis eam putet oculari in homine, Iam fide charitateque donati porro ambulauit & nos ambulemus, ubi exiuit assidue uetus homo, nouus induitur, & pro modo gratiæ, Deus nobis timetur & amatur, proximo hoc esse, quod Christus nobis fuit, studemus ut arbor ex fructu cognoscatur, sic iustificatur impius & filius iræ, fit filius gratiæ heres Dei coheres Christi. Vbi clarissimum est, nō ideo nos participes fieri meritorum Christi, quæ obseruauimus præcepta,
- Electio.
- Eph. 1.
- Roma. 3.
- Isaie. 64.
1. Cor. 2.
- Galat. 3.
- Roma. 5.
- Eph. 2.
- Rom. 8.

ut observatio preceptorum uelut præuia beneficiæ di-
uine, causa sit meritoria tantorum bonorum, cum uolū-
tati Dei æternæ electis tanta bona in Christo danti ante
tempora æterna. 2. Timoch. 1. nihil in creatura possit
esse Ratio, cur has opes immensæ bonitatis in nos effun-
dat, quare expendenda nobis sunt Apostoli uerba, quæ
D. Augustinus de prædest. sanctorum uigilantissime per-
uidit. Elegit (inquit) nos Deus in Christo ante mundi cõ-
stitutionem, non quia per nos sancti & immaculati futuri
eramus, sed elegit prædestinauitq; ut essemus. Magna
loquitur hic spiritus, nõ ergo elegit quia sancti futuri era-
mus, ut nostra bona opera fuerint ei ratio præuia ad
prædestinandum, sed ut essemus, Electio itaq; sanctos fa-
cit, non meretur præuisa sanctitas electionem, iam electi
& uocati, spiritu Dei aguntur, qui in nobis uelle & per-
ficere operatur. Deus igitur præuenit nos, non nos Deū,
nec quisq; bene operatur ut accipiat gratiam, sed quia ac-
cipit, adeo uia omnẽ præclusit spiritus sanctus Pelagiano
furori, q; gratiã Dei nõ dari, nisi secundũ merita impiissi-
me somniabat, Hac uelut gradatiõẽ huc tandem puenitur
ut confiteri oporteat, quod res est. Observatio precep-
torũ, nõ facit participes meritorũ Christi, sed participatio
meritorũ Christi facta, obseruationẽ facit preceptorũ, par-
ticipatio fide fit in Christũ, fides precepta implet, et fides
donatur in uocatiõẽ cũ trahit pater, uocamur ex gratia
dei, nos ad gloriã prædestinãtis et cũ uisũ fuerit, uocãtis
sicut. 2. Tim. 1. grã data p Christũ añ tempora æterna

Augusti-
nus.

Rom. 8.
Philip. 2.

Iohan. 3.
Iohan. 6.
Mar. 16.

Et Coloss. 1. pater idoneos nos fecit ad participationem
fortis sanctorum in lumine qui eripuit nos à potestate te-
nebrarum. Eui paternam gratiam quæ præuenit & natu-
ram & opus hominis, In regnum peccati & mortis pri-
ma natiuitas detrudit miseros. Gratia uero patris per
Christum, quæ non inuenit idoneos, facit idoneos per do-
num fidei qua transfert nos in regnum filij sibi dilecti,
tandem nos sic translati & renati, filijq; Dei facti, filiorum
opera facimus, præceptis paternis accingimur peragen-
dis, quod si nihil hic natura peccatrix agit boni, nisi gra-
tia eam sanarit, ut recte docuit Augustinus, multo cautius
nobis loquendū est, ne gratiam faciamus nature pedisse-
quam, & gratia iam non sit gratia, sed merces, quin hic
spiritum sanctum audimus multo certius de ordine suorum
operum differentem. Primo igitur fit participatio merito-
rum Christi, persona formatur & idonea redditur ad for-
tem sanctorum participandam, per fidem Christi in Euan-
gelio, ut ante obseruationem legis, & ante omne bonum
opus cernas præuiam gratiam & applicationem merito-
rum Christi per uerbum & spiritum sanctum. Deim Christi
meritorum participes facti per fidem, uocati & filij facti,
incipimus obseruare præcepta patris, & bona opera fa-
cimus, postq̄ ipsi boni facti sumus.

An non Bona uentura tuus hoc sensit cum diceret, ne
si diuina electio esset, omnes essemus mali & reprobī.
Hunc igitur fontem omnis boni necesse erat inquirere, ne
in riuulis cum pharisæo oberrentes, nobis tribueremus

uolentibus et currentibus, quod solius est Dei misericordis,
predestinatio itaq; est gratia, uocatio est gratia, iustificatio
item, deniq; glorificatio et tota Christiani uita, gratiæ per
Christum tribuenda est, nõ preuijs operibus nostris, Atq;
ita tu publice docuisti Anno 1514 ex sententia tui
Marsilij Gorheim & Britonis, nempe uocatione, iusti-
ficatione, finalem perseuerantiam, libertatem uoluntatis
ad bonum, breuiter omne dei beneficium quod homini ad
salutem contingit, effectum esse prædestinationis diuinæ,
cuius beneficii ineffabilis causam efficientem nõ uidemus
aliã, q̃ merum uoluntatis diuinæ beneplacitum Eph. 1.
Finalem uero, ut laudetur gloria gratiæ Dei, quid hic a-
liud q̃ immensam dei patris optimi bonitatem cernimus,
ut sileat omnis caro in conspectu Dei, Et qui gloriatur in
Domino gloriatur, non in homine, Quæ omnia eõ ten-
dunt ut uideas gratiæ præcones Lutheranos nihil in hac
re docuisse à scripturis alienum, nam hæc omnia coherent
& uerissima sunt, passio Christi est nostra satisfactio,
Ergo nos non satisfacimus pro peccatis, etsi opera bona
sine necessaria, Christi operibus & meritis efficiamur filij
Dei per fidem, & quia filij, misit Deus spiritum filij sui
in corda nostra clamantem Abba pater, spiritus carnen-
domat, & efficit ut ad patris cœlestis uoluntatem facien-
dam accingamur, odiamus peccatum propter quod tan-
tum dari precium oportuit, & quo pater optimus sic est
offensus, hinc opera bona totis uiribus docentur agenda,
ieiunandum, uigilandum, orandum, seruiendũ proximo,

nam hæc est natura spiritus, ij fructus hominis per spiritum
 Gal. 4. 5 tum renati, iam qui natus est ex Deo non peccat, est enim
 Rom. 8. 7 ex eorum numero in quibus nihil est damnationis prop-
 1. Ioh. 5. ter Christum, quem fide possident, ergo in bono perseve-
 Roma. 8. rat, querens immortalitatem, tandem uitam æternam ac-
 C. 11. cipiet Rom. 2. Non deletur liber uitæ cedro duranti-
 omni, dona enim & uocatio Dei, eiusmodi sunt ut cor-
 illum poenitere non possit, Sic nos recte, ut opinor, docui-
 imus et extulimus gratiam patris ex filij morte, citra bono-
 rum operum iacturam, Atq; hic etiam facile intelligi-
 mus quomodo Christus efficaciter pro quibusdam passus
 sit, nempe amicis suis, hoc est dilectis ab æterno propter
 dilectum. Amici autem non sunt suis operibus, sed amici
 per Christum facti, tandem faciunt quæ Christus præcep-
 pit. Ideo uerba Christi Iohan. 15. Amici mei eritis, si feceritis
 quæcumq; præcipio uobis. Et illa Iohan. 13. Hæc
 si nouistis, beati estis si feceritis ea, Non efficiunt ut nos
 intelligamur nostris operibus uelut præcedentibus meritis,
 tandem amicitiam Dei & uitam beatam emereri, sed
 uelut per certissimum fidei fructum rem ut est, simplicissi-
 me eloquuntur, consequentiã indicant non causam, Nam
 Rom. 14. qui faciunt quæ Christus iubet, certe amici Christi iam autem
 2. Pet. 1. sunt & erunt beati, Cur? Num propter hæc opera? Mi-
 nime, nisi enim iam ante amici Christi per fidem essent facti,
 nihil tale operarentur, cū extra fidem facti, sine peccato
 sed quia fidem habent, bene operantur, et operatione hac bono-
 rum, restantur uocatione, porro uocatione et iustificatione

certo subsequetur glorificatio, nã hæc se uelut cõathena- Roma. 8.
tione quadam sequuntur. Amici Dei qui sint, cognio-
scimus ex fructu, nam per hoc scimus (ait Iohannes) q̃
cognouimus Deum, si iussa illius obseruamus, qui dicit
noui eum & precepta illius non seruat, mendax est, &
ueritas non est in eo, per hoc scimus q̃ in ipso sumus, qui
dicit se in eo manere, debet sicut ille ambulauit & ipse
ambulare, Opera igitur bona fidei presentis & amicitie
Dei iam factæ, fructus & testimonia sunt, de quibus
legimus. 2. Petri. 1. Fratres operam date ut uocatio-
nem & electionem uestram firmam efficiatis. Electi-
onem nominus per se firmam, ne uideamur æternam
Dei consilium nostris factis stabilire, Firma itaq; est
uocatio, nam qui Euangelium audit, credit & bap-
tizatur, certe uocatus est, Ideo & glorificabitur,
quia spe iam saluus factus est, Vocatione igitur tam
sancta digne ambulare debemus, ut electio nostra at- Roma. 8.
q; uocatio etiam apud nos stabilis sit, & proximo
innotescat, nos esse filios Dei, Multa eiusmodi sunt
in scripturis, ut. 1. Thessalonicensium. 2. Ambula-
te digne Deo qui uocauit uos in suum regnum ac glo-
riam. Et eidem populo loquens Apostolus, dicit ca-
pite. 4. Dedit Deus spiritum sanctum suum in uos,
Et alibi. Fratres scientes electionem uestram. Vbi ordi-
nem iustificationis animaduertimus, Electionem, uoca-
tionem, spiritus sancti nussionem, uitamq; Euangelicam,

Rom. 9. 8

Psal. 1.

Eph. 1. 2.

nam spiritus sanctus non datur nisi electis Dei filiis, & ij
subinde monentur ut pie & iuste uiuant, nec se accommo-
dent ad figuram seculi huius, sed transformentur ut fiant
noua in Christo creatura. Et Coloss. 2. Quemadmodum
accepistis Christum, ita in eo ambulate, Accepistis Chris-
tum, En uocationem & fidem, In eo ambulate, En opera
bona, fructus spiritus fidei, Ergo ut semel finiam, amici
facti sunt electione & uocatione per solam gratia, non
enim ex operibus, sed ex uocante hoc habetur, uocatis est
gratia, percipientis autem consequenter sunt opera, non
que gratiam pariant sed à gratia pariantur inquit Au-
gustinus. Quare prefiniti ad conformitatem imaginis fi-
lij Dei, uocantur & fide iustificantur, Reliquum est ut ui-
tam uiuant, hac uocatione dignam, ad est innocentem ad
exemplum Christi compositam, qui sic ambulant sunt as-
mici Christi, quia uocati in consortium Christi, per eiusdem
spiritum ad Christi prescriptum uiuunt, internam fide
externo charitatis officio testantes, ut facere ea que Chris-
tus precipit, non faciat iam primum amicos Christi, sed
amicitia iam facta, facit que precipiuntur & opera se-
quuntur participationem meritorum, quia uocatio in
qua fides datur, facit participationem meritorum ex im-
pio fit pius, ex arbore mala efficitur bona, que iuxta flus
enta coelestis gratie plantata, dat fructum in tempore suo.
Cum ergo uideamus opera bona sequi iustificationis gra-
tiam, non caussae sed fructus iustificationis censeantur, ut
ubiq; agnoscat & laudet gloria gratie Dei, qui
seruati

seruati sumus per fidem, idq; non ex nobis, Dei donum
est, non ex operibus ne quis gloriatur, nam ipsius figmen-
tum sumus conditi in Christo Iesu ad opera bona, quæ
preparauerat Deus ut in eis ambularemus, quid igitur
habes quod non accepisti? quis prior dedit illi & redde-
tur ei? Rogamus igitur te tuosq; omnes qui nos simi-
libus conuitijs incessunt, ut cogitatis, non nos testacea
uscula & qui nihil sumus, sed ueritatem Dei æternam in
nobis blasphemari, quoties doctrinam hanc de gratia Dei,
de satisfactione Christi unica, & meritis, deq; fide non
simulata suggillare non erubueritis, Iecerunt Apostoli
primo fundamentū ueræ fidei, dein superstruxerunt aurū
argenteum & lapides preciosos bonorum operum, quos
nos secuti, suis unūquodq; loco exeqmur, Sed quorsum ra-
tior dum excuso ueritate, mea excusatione nihil egen-
tem? attamen doctrinæ scandalum quod in nobis crimi-
naris, cum nullū sit, manibus & pedibus erat amoliendū.

1. Cor. 4.

Rom. 11.

1. Cor. 3.

Postremo capite, Primo contendis sacrificia noui tes-
tamenti non solum esse interna, Secundo preter inter-
num sacrificium, etiam esse externum aliquod in nouo tes-
tamento à sacerdote ministro peculiariter offerendum,
Tertio spirituale sacrificium, quod spiritu & ueritate pa-
ratur, absq; corporali obseruantia, esse commune legi na-
turæ scriptæ & Euangelicæ q; semper Dominus cor con-
tritum exegerit, proinde aliud sacrificij genus requirens
deum esse in nouo Testamento quod ei sit proprium &

coeuum, non autem inueniri aliud q̄ Missam. ^{Quo}
to adferis Malcizedecū obtulisse panem & uinū, atq; hoc
idem dein fecisse Christum per Malcizedec figuratum;
quando obtulit panem & uinum in coena aut Missa.
Respondeo, Si à littera legis ad spiritū iam transfermur,
& satis est datum umbris & figuris Mosaicae legis, si ut
nec tu negas, carnalis Dei cultus spirituali cedit & Eua-
gelica lux, legis umbræ succedit, Cultus Dei transferens
dus in melius, et pro umbra uerae pietatis, ipsa iam pietas
amplectenda est. Quero igitur, an colere Deum in spiri-
tu & ueritate (etsi etiam in ueteri lege necessarium esse
ubi circumcisio carnis, absq; ea quæ in spiritu est, nihil es-
rat) non sit peculiaris cultus Dei in nouo Testamento à
Christo sic præscriptus Iohan. 4. ? Excute cir. amstans
tuas Textus, & duplicem orandi modum à Christo com-
memoratum inuenies. Cum enim Samaritana mulier
dixisset, Patres nostri in hoc monte adorant, & uos
dicitis, q̄ Ierosolymis est locus ubi oportet adorare;
Christus hoc non negat, ubi primum id est Iudæicum
colendi Dei modum certis locis alligatum ostendit, De-
inde omnia iam secus agenda indicaturus, addit, Mu-
lier uenit hora & nunc est, quando neq; in monte hoc,
neq; Ierosolymis adorabitur pater, sed ueri adoratores,
adorabunt patrem spiritu & ueritate, nam & pater tes-
tes querit qui adorent ipsum. Spiritus est Deus & eos
qui adorant, spiritu & ueritate oportet adorare, Ad quæ

mulier, Scio q̄ Messias uenturus est, qui dicitur Christus,
 cum ergo uenerit ille, nobis nuntiabit omnia. Hic mani-
 festissime Euangelista, libertatem Euangelij demonstrat,
 q̄ porro nulli certo loco Dei cultus sit alligandus Iudaico
 more, Et euidentibus notis cultum Dei in nouo Testa-
 mento, à cultu diuino ueteris distinguit, nō q̄ olim ille tan-
 tum in Ceremonijs situs sit, absq; cordis innocentia, sed
 q̄ noua nunc & libera sit colendi Dei ratio sine necessi-
 tate locorum, temporum ac ceremoniarum corporali-
 um, quæ ratio hac causa uocatur alia, ab ea quam Mose
 docuit, q̄ iam absq; seruitute legali fiat in spiritu liberta-
 tis, Ergo adorare in spiritu absq; seruitute legali, peculiari-
 re est nouo Testamento, cum in lege circumcisio car-
 nis, obseruatio loci & temporis precepta, & uictimarum
 carnalium certa fuerit & prescripta ratio, preter orati-
 ones & circumcisionē cordis, In spiritu igitur & ueritate
 adorare etiam statui legali commune erat, quo æque ac
 iam hypocrisis Deus oderat, sed in spiritu & ueritate
 adorare absq; annexa ceremoniarum seruitute, hoc uero
 non erat legalibus cum Euangelio commune, facit itaq;
 necessaria illa ceremoniarum seruitus, adorationi in-
 spiritu tum adnexa, alium Dei cultum à nostro distin-
 ctum, ut Iohan. 4. cernitur, qui legi proprius erat, quare
 etsi eadem fuerint spiritualia sacrificia in utroq; Testamē-
 to, nō tñ eodem modo, Nā patres etsi circumcisionē que
 spiritu constat non licēta, habere iuberentur, Deut. 10.

Cultus di-
 uinus nouo Testa-
 mento proprius.

Circumcidite preputium cordis uestri. Tamen ad hanc
legis quoq; ceremonie necessario tum eis erant obseruā-
dæ usq; ad Christum, circumcidenda erat caro preputij,
stati dies obseruandi, uictimæ præscriptæ non intermit-
tendæ & hoc genus multa, ut quidam ex Rabbis supra
660. precepta legalia enumerarint ad quæ seruanda ob-
ligati erant Iudæi, iam autem uetera præterierunt, et noua
facta sunt omnia, successit Mosi Christus, quem nunc
audiendum pater proponit Ecclesie, & hic alia sacra, & alia
alias præscribit uictimas, carnalis Iudæorum religio pec-
cudes mactabat, quæ ab impio etiam fieri potuit quod ad
litteram attinet, iam alias uictimas requirit Christus, mi-
rum ut offeramus illi nostra corpora, non mortuas pec-
cudes, sed uiuentem hostiam, spiritualemq; brutos adfectus
contra legem Dei seuietes mactando pro uictimis, pro
thymiamate puras preces è sinceri pectoris ara in cæli
subuolantes offerendo, Ideo Matth. 16. dicit discipulis,
Si quis uult post me uenire, abneget semetipsum, tollat
crucem suam & sequatur me, qui enim uoluerit animam
suam seruare, perdet eam, Rursus qui perdidit animam
iuam mea causa, inueniet eam. At dicis, illa sui resignatio
& in Abrahamo erat per fidem & patres legis corde
contrito et humiliato spiritualiter sacrificarunt. Quis ne-
gat? sed ex debito legis etiam circumcidebantur, seruabāt
Sabbatha, neomenias, delectationem ciborum, pecudum uicti-
mas, & reliqua pro ratione temporis tum seruanda usq;
ad Christum. iam uero absq; Iudæismo, colimus Deum in

libertate qua Christus nos liberauit, in qua stare nos iubet
Apostolus, ne rursus iugo seruitutis implicemur. Iam sa-
crificia spiritualia offerimus, peculiaria nouo testamento
hoc nomine q̄ absoluta sunt à cœremoniaria seruitute, ez-
rant & olim spiritualia, sed non mere spiritualia, cū sem-
per adiuncta obligatio ad externas obseruantias, eis ratio-
nem Euangelicæ libertatis ademerit, atq; ita aliud sacrifi-
cij genus constituerit. Quam mutationem Apostolus ad
Heb. 10. indicat à propheta præuisam Psal. 40. Quas-
propter (inquit) cum ingressurus est in mundum dicit,
Sacrificium & oblationem noluisti, corpus autem aptasti
mihi, holocaustata, & pro peccato non comprobasti,
Tunc dixi, Ecce adsum (in capite libri scriptū est de me)
ut faciam Deus uoluntatem tuam. Superius cum dicit, Sa-
crificium & oblationem & holocaustata & pro pec-
cato noluisti, neq; comprobasti, quæ iuxta legem offerun-
tur, tunc dixit, Ecce adsum ut faciam Deus uoluntatem
tuam, Tollit prius ut posterius statuatur, per quam uolun-
tatem sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Chri-
sti semel peractam. Externum igitur sacrificiū nunc non
est ullum, nisi ut exemplo Christi faciamus uoluntatem
Dei & legem, non hypocritice, sed in medio cordis, Figu-
ram Dominus amplius non uult, cum corpus hoc est ue-
ritas cuius externa sacrificia tantum umbræ erant, adsit,
Et sic adsit ut non solum res ipsa per figuras legales sig-
nificata olim, iam sit exhibita, sicq; Iudaica sacrificia
cessarint, sed ut in nouo Testamento penitus nō paciatur

externum fucum, externis Iudeorum sacrificijs similem.
Sed ad Malcizedec ueniamus, Tua iura nos a riuulis
ad fontem reuocant, et in dubijs scripturae locis iubent ad
ueritatē hebraicam cōfugere, si q̄s nodus in ueteri Testa-
inciderit, qd̄ igitur Patrum autoritate nos premis? Non
ne sic legimus historiam de Malcizedec, ומלכי צדק
מלך שלם חוציא לחם ויין והוא כהן לאל
עליון Et ita habet Textus emēdatus apud Latinos, Et
Malcizedec rex Salem protulit panem & uinum, & ipse
sacerdos Dei altissimi, Similiter Thargum מלכי צדק
מלך שלם חוציא לחם ויין והוא כהן לאל
עליון Malcizedec
eduxit panem & uinū & ipse minister & c. Claritas huius
textus omnem uobis statuēdi noui sacrificij ansam tols-
lit, Et ratiocinatio illa tua nihil urget, Non sequitur, ita tu
dicas, protulit, ergo nō obtulit. Respondeo, Certa et clari-
ra sunt quae scriptura dicit, nempe Malcizedec panem &
uinū ptulisse, hoc nitimur, nec disputamus quid possibile
fuerit, sed qd̄ factū sit, nec curamus qd̄ alias cū alio pug-
net, certe hic protulit nō obtulit legimus, ac ne in hoc p̄-
lata credas ut offerret panem & uinū, Textus obstat qui
habet כהן והוא ubi nos in Latina uersione corrupte
legimus, Erat enim sacerdos, quasi ideo sacerdos fuerit ut
panē et uinū p̄ferret, Redde singula singulis & planus
erit sensus, Erat rex & pro regia munificentia panem et
uinum ad edendum & bebendum ptulit, non ut sacrificia-
ret, sed ut reficeret, Erat & sacerdos, ideo benedixit, hoc
est bona precatus est uictori Abraham coram Dñā & sa-
lutem nunciavit. Demiror autē cur hoc loco Lyram pra-

feras Hieronymo, hoc est lucernulam Soli, & sic abhor-
reas ab ea sententia quam Hieronymus non in hoc refert
ut reprobet, sed ut ea de re interrogantem certioribus e-
rudat, cum enim Origenis ac Dydymi somnium impium
refutasset, qui Malcizedec opinabantur angelum esse, nō
hominem, mox ad ueritatem historię adserendam, hebrę-
orum traditionē adfert, q̄, ne quis Malcizedecū uerū ho-
minem fuisse dubitaret. Primum Noah filiū uocant, quē
scriptura Sem nominat, Tum Malcizedec obuiam pro-
cessisse dicunt Abrahamo & in refectionem tam ipsius q̄
pugnatorum eius panes uinumq; protulisse, non dicit in
sacrificium. sed in refectionem. Et tu hæc inuertis & di-
cis, Imō id: o protulit ut offerret, unde hoc probabis? Nā
nihil agit apud seueros censors quod præ tendis, Malci-
zedec sacerdos fuit, ergo panem & uinum obtulit, Nam
sacerdotem fuisse scriptura testatur, ne non quadraret fi-
gura ueritati, & collatio figurę ad ueritatem probe con-
stat in appellatiōe nominis & generis, sacerdotijq; p̄pe-
tuitate, sed quid obtulerit nō definit scriptura, quare teme-
rariū fuerit absq; scripturis, solis fretum opinionibus de-
finire genus sacrificij. Certe Flauius Iosephus Iudaicariū
Malcizedec in pane et uino, cū ait, Minstrauit iste Malcize-
dec Abraham exercitui xenia & multam abundantiam
rerū opportunarū simul exhibuit, & sup̄ epulas eū co-
laudare cepit, & bñdicere Deū qui ei subderat inimicos.
Hic habes qd hominibus et deo exhibuerit Malcizedec,

hominibus bellatoribus dedit xenia, Deo laudes & gratiarum actionem propter uictoriam. At si hæc, quam non uana, tibi minus satisfaciunt, qui forte nõ dabis Sacerdotium Malcizedec in scripturis expressum, & sacrificium penitus obmissum, age non grauabor eruende ueritatis studio sacrificiũ Malcizedec in scripturis querere, nam & ipse scelus inexpiabile arbitror scripturis sanctis uim facere, ne putes me tantum querere ut dicam, nõ etiam quid dicam. Obseruaui itaq; nõ raro, ueterum precipuos in ea fuisse sententia ut in Malcizedec sacrificij dominici sacramentum præfiguratum putarint, Expendebam illud Basilij, Necesse est sacrificium Malcizedec esse cuius antitypon sit in Christo, Illudq; Hieronymi, Malcizedec non carnis & sanguinis uictimas immolauit & brutorum sanguinem, eorum animalium extra, id est quæ quid super escam est, suscepit, sed pane & uino simpliciteroq; sacrificio Christi dedicauit sacramentum. Tum querebam quid nam illud esset, in quo Malcizedec representasset Christi sacerdotium cum Apostolus Heb. 7. ex psal. 110. scripserit, Sacerdotium Christi esse κατὰ τὴν τῶξιν Malcizedec, ut omnino in τῶξιν subesse mysterium aliquod uideretur, Malcizedec quidem ἀγῶνας νεαλόγυκτος est nec initium dierum neq; finem uite habens, sed assimilatus filio Dei, manet sacerdos in perpetuum, accipit decimas ab Abraham, cui benedixit. Sed decimatio & benedictio non uidebantur esse causæ, propter quas Christus nominetur sacerdos secundum ordinẽ

Malcizedec, magis q̄ secundum ordinem Aheron, cum
et Aheron decimas acceperit à populo et benedixerit,
Ergo in collatiōe figuræ ad ueritatem, penetrandum ex-
istimabam ad peculiarem aliquam sacrificandi rationem
Malcizedec, ut habeatur tandem ordinatio illa unde Chri-
stus appellationem accipit ut secundum ordinem Malci-
zedec, non Aheron dicatur esse sacerdos. Porro querenti
sacrificium Malcizedec sacerdotis, nullum aliud in scrip-
turis omnia necessaria docētibus occurrebat nominatim,
q̄ panis et uinum, quæ ut ille maxime dicatur proferre,
non offerre, ne tamen Sacerdos tam insignis absq; sacri-
ficio fuisse dicatur, eōq; rationē figuræ minus præstitisse,
dicendus etiam mihi uidebatur eadem obtulisse quemad-
modum Cyprianus scribit, ut in Genesi per Malcizedec
sacerdotem benedictio circa Abraham possit rite celebra-
ri, præcessit ante imago sacrificij in pane et uino scilicet
constituta, Et Isychius Nazianzeni quondam discipulus
Malcizedec oblationem et sacerdotum in panibus possi-
debat, propter quod et Abraham, panes gerens et uinum,
quæ erant signa eius sacerdotij, occurrit, gerebat enim
imaginem Christi. Hinc et illa mihi cogitatio, Si Malci-
zedec panem et uinum obtulit in figura, Ergo Christus
qui omnia in sacrificijs ueterum de Meschiah futuro præ-
figurata, consummauit, tandem iuxta ordinationem Mal-
cizedec factus sacerdos obtulit panem et uinum, id cum
in coena ultima factum esse existimetur, et mandatum ut
idem porro faciamus, consequitur ut panis et calix

Eucharistiæ in Ecclesia ad perpetuitatem exprinendam
sacerdotij Christi quottidie sint offerenda, & hoc erit ius
ge sacrificium in Ecclesia, hæc sunt quæ & me aliquando
diu torserunt,

Neq; tamen ex ijs consequitur, quod tu speras, nam
& alia quedam sunt, non minus consyderanda nobis, q̄
hæc quæ induximus, ut enim demus, panem & uinum
fuisse sacrificium figuralis sacerdotis Malcizedec, non tes-
men protinus sequitur ut & nos in nouo Testamento, pa-
nem offeramus & uinum more uestro, Malcizedec ty-
pus quidem Saluatoris erat, Typus præterijt, ueritas est
in Christo impleta, qui, ne in nouo Testa. iterum figuris
ludamus, non docuit panem pro peccatis nostris offerre
& uinum, ubi enim ueritatis foret supra figurã præemi-
nentia? Sed ostendit panem uerum de cælo uenisse, &
potum uiuificum quibus uere reficimur in uitam æteri-
nam Iohan. 6. his enim refecti non amplius esuriunt &
sitiunt. Hunc panem & hoc uinum mysticum, Sacerdos
noster uerus in cruce obtulit pro nobis, quando corpus
dedit oblationem & sanguinem sudit pro nobis in re-
missionem peccatorum, quæ & nobis, quos redemit, in
cibum & potum uitæ immortalis legauit, iugiter sub pa-
ne et uino cœnæ dominicæ sumenda cum gratiarum acti-
one, En figuræ completionem in Christo. Nam agitur de
uero pane qui à fame æterna liberat, sic habetur ordinæ

Non illa cuius meminit Apostolus ex prophetia David :
panem & uinum obtulit Malcizedec Deo, non pecudes
ut & tu adstruis. Christus item obtulit panem & uinum,
non panem ex aqua & farina coctum, aut uinum de uite
in coena, ubi etiam de edendo & bibendo corpus & san-
guinem Domini mandatum est, non de offerendo, & si-
cutur & tum oblationis, iam autem facta mentio fiat, pa-
nem igitur uerum Christus obtulit, nempe seipsum, &
uinum uerum quo letificantur corda credentium, nempe
sanguinem suum, quo fidelium mentes usq; ad contemp-
tum huius uitae & mortalis se iciter inebriantur. Quod &
ille sensit cuius commentarij in psalmos, Hieronymi titu-
lo leguntur. Quomodo (inquit) Malcizedec rex Salem
obtulit panem & uinum, sic et tu offeres corpus tuum
& sanguinem, uerum panem & uerum uinum.

Interim & hoc uigilanter considera, quod A-
postolus ad Hebraeos . 7 . ait, Christum exortum sacer-
dotem qui non iuxta legem mandati carnalis factus sit,
sed iuxta potentiam uitae indissolubilis. Unde mox di-
scitur, Christum secundum ordinem Malcizedec dici-
factum sacerdotem, hoc est aeternum, qui non ut Ahe-
ron successores habeat, sed idem ipse permanet sacer-
dos in aeternum, Tu discitur Christum sacerdotem ordinatum
non legali ordinatione, quae tribu Leuiticam tantum respicere
habet, unctioes habebat materiales et id genus alia tempora.

unde nulla uel Aheroni uel populo proueniebat iustificatio
et pax mentis, sed ordinatione alia extra tribum Leuiticam,
nempe ex tribu Iuda, qua non sacerdos tantum est,
sed et rex, et rex iustitiae et pacis, iustitia enim uera et
pax stabilis ex regno et sacerdotio Christi credentibus
obtingunt, ipse enim est pax nostra Ephe. 2. Complacitum
est patri per illum conciliare cuncta erga se pacificatis
per sanguinem crucis eius per eundem, siue quae in
terra sunt, siue quae in caelis, sicut eum Iesaja principem
pacis uocat cap. 9. et Secharia regem iustum. Con-
stat igitur quid uelit mysterium quod in uerbo ^{וְרַגְלֵי אֲדָמָה}
^{וְרַגְלֵי אֲדָמָה} ^{וְרַגְלֵי אֲדָמָה} significatur, in quo praeminentia sacerdotij
Christi, praesacerdotio Leuitico ostenditur, Nam sacerdos
Aheron eligitur iuxta legem ex sacerdotali tribu Leui,
Malcizedec figura Christi Chananeus erat, non ex stirpe
Israel, Christus item non ex Tribu Leui, sed ex regali tri-
bu Iuda, Aheron tantum erat sacerdos, sed non rex, Malcizedec
et rex et sacerdos, Christus item uere rex et
sacerdos. Aheron citra iurandum sacerdos factus est,
At filium Christum sermo iurandi, qui supra legem fuit,
constituit sacerdotem in aeternum consummatum, Aheron
oleo sacerdotali unctus est, Christus iuxta Iesai. cap.
61. spiritu sancto et oleo leticiae praesortibus suis.
Aheron iuxta legem in hoc ordinatus ut irrationabilibus
uictimis sacrificet quotannis, Malcizedec ante legem de-
tam panem et uinum semel tantum legitur protulisse uel
obtulisse, Et Christus semetipsum panem uerum semel tantum

obtulit in cruce, Aheron in manufacta Sancta quotannis
ingrediebatur cum alieno sanguine, Christus in perfectius
tabernaculum, nempe cœlum ingressus est semel per
propriū sanguinem. Aheron peccator pro proprijs pec-
catis prius obāuit uictimas, Malcizedec non introduci-
tur ut peccator, sed uocatur rex iustitiæ, Et Christus uere
summus pontifex, innocens, impollutus, segregatus à pec-
catoribus pro alienis tantum peccatis sacrificauit, Aherō
ex Leui filius Amram ex Iochebed & moritur in monte
Hor, Mortuus successorem reliquit Eleazarum Sacerdo-
tem. Malcizedec absq; mentione ortus & mortis & suc-
cessoris subito introducitur. Christus itē sacerdos in eter-
num immortalis, de quo in Psal. 110. Ante luciferum
genuit te, Et in Micha, Egressus dominatoris in Israel ab
immo à diebus eternitatis, & quia manet in æternum,
perpetuum habet sacerdotum, semel enim mortuus est,
sed resurrexit & amplius non moritur, quippe uictor
mortis semper uiuēs ad hoc ut pro nobis interpellet apud
patrem. Aheron legem litteræ predicabat in tabulis scri-
ptam lapideis, quæ iram operatur, & administratio mor-
tis est maledictionem igitur nunciauit, cum lex peccato-
res maledictos pronuntiet, Malcizedec non legitur male-
dixisse Abrahamo, sed tantum benedixisse habenti pro-
missiones, Et Christus spiritum nobis meruit, & legem
spiritus u. t. e. scribit in tabulis cordium carnis, gratiam
& benedictionem patris nobis annuntiat & confert ipse
benedictus in secula. Postremo & in decimatione

nonnihil est discr̄ minis, qūis enim Aheron iuxta legem
à populo decimas acceperit, Decimatus est tamen & ipse
in Abraham, cum interim Malcizedec non legatur decimatus,
sed tantum accepisse decimas ab Abraham tanto
patriarcha totius gentis autore, ut & benedictio singularis
ris Malcizedec & decimationis priuilegiū, caussē uideri
possint haudquaquā leues, Cur Christus sacerdos secundū
ordinem Malcizedec, & nō potius secundū ordinē Aheron
esse dicatur, nam etsi Christus quātum ad corporis substantiā
attinet, in Abraham fuerit, utpote Abraham filius
secundum carnem, non tñ secundū rationem seminalem
impuram, ideo nec in eo decimatus est, Deniq; solus ille
benedictū est semen, per quod Deus nos benedixit omni
benedictione spiritali in coelestibus Gene. 22. Gal. 3. Et
phe. 1. Et ipse solus à maledictō legis nos redemit.

Hac collatione satis ut arbitror sit perspicuū, impletū
esse in Christo pane uero & uisifico quæ olim figurabantur
in Malcizedec præcesserunt, ut iam non sit necesse quoti-
dianum sacrificium erigere ad figuræ completionem.
Quod autem Christus sui unici sacrificij memoriā in pane
ne & uino quæ corpus et sanguis eius sunt, instituit, certe
non conuincit ut panis Dñi & uinū quotidie p̄ peccatis
in Ecclesia Deo patri recte dicantur offerri ad stabilitate
dam sacerdotij Christi eternitatē p̄ iugem illam panis &
uini oblationem, Nam Paulus ad Heb. 7. de eternitate sa-
cerdotij loquitur, quæ Christus semper manet & de uisifica

cerdotij eius, hoc est, Reconciliatione, remissioneq; peccatorum, durante in eternū. Quod si de assiduitate quotidianie rursum sacrificandi intellexeris Apostolum, sic ut assidua quotidie sacrificatio nomen indat perpetuitatis, sacerdotio illi permanenti, necesse erit ut panis & uinum Domini in eternum offerantur, quod cum non fiat, aliunde pendeat illa sacerdotij perpetuitas, Nam etiam si Christus panem & uinum in coena obtulisset, offerre tñ desinit & nostra item oblatio in coena cessabit quando Dñs uenerit ad iudiciū iuxta illud, Annunciate mortem Dñi, donec uenerit, quare si perpetuitas illa sacerdotij Christi, penderet à ppetuitate offerendi in Ecclesia panē & uinū, gloriosissimū certe hoc sacerdotiū breui finiretur, nempe in consummatione seculi, ubi oblatio illa cōne cessabit. Potius igitur hanc appellationem sortitur à permanentia sacerdotis immortalis, & ui fructuq; sacrificij illius unicus uere sanctificantis in perpetuum electos, lam enim nosmetipsos & hostiam laudis offerre debemus semper Deo patri, sed per Christum filium Heb. 13. qui apparet nunc & semper in conspectu Dei pro nobis, semperq; uiuens sacerdos, semper intercedit pro nobis. Et semper nos nostraq; sacrificia Deo commendat uirtute unius oblationis suae, Domino Deo nos perpetuo gratificantis, habemus itaq; eternum sacerdotem, & eternum sacrificium, non ab actu offerendi, si exacte loquimur, nam Apostolo teste, apparet in conspectu Dei p nobis, nō ut sepius offerat semetipsum,

Sed sacrificium æternum à uirtute, unica enim oblatione
perfectos efficit in perpetuum eos qui sanctificantur Heb. 10.

SVMMA.

Non queritur, num in Ecclesia, debeant sacrificia
esse, nemo enim piorum dubitat, esse in Ecclesia omnino
sacrificandum, nisi quis ita delirat ut nulla ratione iungi
nos Deo posse aut debere, nullum penitus nobis cum Deo
ineundum commercium, nec Deo adherendum existimet,
ut contra omnium creaturarum ordinem solus homo in-
fructuosus et ingratus uiuat, & absque omni usu torpescat.

Illud autem queritur, An, non obstante uero & per-
fecto Christi in cruce pro peccatis sacrificio, iam in Eccle-
sia sit iuge aliquod sacrificium externum pro peccatis ui-
uorum et mortuorum, à prophetis prædictum, à Christo
institutum, & ab Apostolis frequentatum? Non igitur
de genere sed de specie controversia est, quandoquidem sa-
crificia esse in Ecclesia uno ore docentur omnes, sacrifici-
um autem quotidianum pro peccatis num sit, disputatur.
Quo loco peruidenda nobis est ex figuris legalibus Sac-
rificij ratio, & uictimarum species consideranda. Tum
noui Testamenti ueritas umbris legalibus respondens con-
sulenda est, ut quid completum sit in Christo, quid etiam
in Ecclesia intelligamus.

In sacrificijs igitur legalibus querebatur expiatio
peccati, pax conscientie, unio hominis cum Deo creatore
suo

suo agebantur item gratiæ pro acceptis beneficijs, Quæ
omnia significabantur quidem in lege, at non prestaban-
tur, nam nihil ad perfectionem adduxit lex Heb. 7. ue-
rum erat introductio ad spem potiorem, per quam ap-
propinquamus Deo, adumbrabant autem illa ueritatem
in Christo & Ecclesia implendam.

Sacerdotis figuræ erat orare pro populo, inter-
cedere, offerre, propiciare, ut ex Leuitico patet, quid au-
tem hæc figura præstiterit Apostolus Heb. 10. ostendit,
Lex (inquit) umbram obtinens futurorum bonorum,
non ipsam imaginem rerum, his hostijs quas singulis an-
nis easdem continenter offerunt, nunquã potest accedentes
perfectos reddere, alioqui nonne desissent offerri, prop-
terea quod nullam iam habuissent conscientiam peccatorum
qui sacrificassent ac semel purgati essent, atqui in istis cõ-
memoratio fit peccatorum quotannis, non enim potest
sanguis taurorum & hircorũ auferre peccata, Et infra.
Omnis sacerdos assistit quotidie, sacra peragens, & eas-
dem sepius offerens hostias, quæ nunquã possunt auferre
peccata. Hic uero una pro peccatis oblata uictima, per-
petuo sedet ad dexteram Dei, unica enim oblatione per-
fectos efficit in perpetuum eos qui sanctificantur, Om-
nia itaq; ueteris legis sacrificia quibus uaria, unius tamen
ueri & perfecti sacrificij noui Testamenti, nempe Christi
in cruce immolati, figuræ erant, ut clare Apostolus ad
Heb. per totum docuit, Et Augustinus lib. 18. de Ciuit.
Dei cap. 11. Moses (inquit) Christum prophetauit per

figuras obseruationum carnalium, in tabernaculo & Sa-
cerdotio & sacrificijs, alijsq; mysticis plurimisq; mādatis.

Ad hæc nonnulla Synagoge sacrificia, sacrificiorum
etiam Ecclesie catholice, umbræ erant, ut ostendit Au-
gustinus lib. 10. de Ciuit. Dei. cap. 5. Vbi scripsit rebus
illis, eas res fuisse significatas quæ aguntur in nobis, ad hoc
ut inhereamus Deo, & ad eundem finem proximo con-
sulamus, ut sacrificium uisibile, inuisibilis sacrificij sacra-
mentum, id est sacrum signum fuerit, quo loco recesset
Ecclesie sacrificia, nos ipsos iuxta Apostulum Rom. 12.
Cor contritum & misericordiam, dicens, quæcumq; in
ministerio Tabernaculi siue templi multis modis de sacrifi-
cijs leguntur diuinitus esse precepta, ad dilectionem Dei
& proximi significando referuntur. Iam quale sit Christi
sacerdotiū, & q̄ efficax post umbrā ueritas, dispiciamus.

Constat autem multo maiorem esse præminentiam
maiestatem, uim & fructum ueri sacerdotij Christi, q̄ ut
plene potuerit per leuiticos sacerdotes, sacerdotium legi-
s, & eius officium præfigurari.

Bisariam igitur clare Sacerdotium Chris-
ti, cum sacrificio & effectibus, præ-
figuratum legimus in scripturis.

1 ANTE LEGEM p̄ Malchizedec, sacerdotem miræ-
bilem, nã simul erat rex Salem & iustitie, sine patre, sine
matre introducit, non legitur eius incitū et finis, nullus

antecessor, nullus item successor in hac figura, benedicit
tantum, quæ omnia singularia erant in Malcizedec, nec
reperiebantur in Aheronis sacerdotio, Nunc cogita an
sola ratione panis et uini prolati uel oblati potuerit Mal-
cizedec dici & haberi singularis quædam & precellens
figura Christi sacerdotis ueri, Certe multis non uidentur,
quandoquidem & in Leuitico Sacerdotio panis & ui-
num offerri solita fuerint Leuit. 23. Exo. 29. Num. 15.
28. ut ritus ille sacrificandi pane & uino, fuerit Malci-
zedec & Aheroni communis, Ritus autem Malcizedec
singularis ille, iuxta quem Christus constitutus est sacer-
dos, Est regalem Sacerdotem esse, tantum benedicere, nõ
habere initium dierum, neq; finem uitæ, antecessorem aut
successorem in sacerdotio, quæ non cernimus fuisse in Le-
uitico sacerdotio Heb. 7. Cogitet hic lector, an tutum sit
semper & in omnibus, scripturis non cõsultis, patres seq;
Arnobius non ueretur dicere, Malcizedec solum in sacer-
dotibus obtulisse panem & uinum, cum tamen in sacerdo-
tio legali idem esse factum legamus.

2 IN LEGE MOSI p Aheronem & Leuiticũ Sacer-
dotũ, sacrificia legis atq; id genus umbras, ubi cernis ex
ternos cultus, iustificationem carnis, Tabernaculum,
sanctum, sanctum Sanctorum, arcam Testamenti, Ta-
bulas testamenti, propiciatorium, Cherubim, lucernas,
mensam, panes propositionis, Manna, jargam Aheron,
atq; hoc genus reliqua figuralia.

Sacrificia item multifaria, agnum paschalem, holocaustum, sacrificium pro peccatis, sacrificium expiationis, pro delicto, hostiam pacificam, & gratiarum actionis, munus, donum, libamentum, iuge sacrificium.

Ex ijs quaedam cruenta sacrificia, quaedam in cruenta oblationes, sicut in Leuitico hæc omnia recensentur Agnus, hedus, bos, turtures, columbæ, vitulus, hircus, capra, aries, passeres, uacca rufa, caper emissarius, manipulus spicarum primitiæ messis, duo panes primitiarum, Similes panis coctus.

Hæc omnia offerebantur in figura ad tempus, sancta monia in ijs tantum mundana, nulla perfectio, successiones sacerdotum erant, iterationes hostiarum, peccatorum non abolito, sed commemoratio.

Quis igitur peccata uere tollit & expiat?
at? quis sacerdos in æternum
manens q hæc omnia perficiat?

Psal. 40. Spiritus s. docet, quomodo imperfecta legis sacrificia respuuntur, Et in plenitudine temporis, Ipse intro ducitur filius Dei in mundum uerus sacerdos ut scripturas impleat, sacrificia umbratica finiat, peccata que lex non aufert sed multiplicat, ipse innocens agnus tollat, ueram iustitiam Dei, comprobata testimonio legis ac prophetarum adferat, peccatum fiat, ut nos per illum iustitia Dei efficiamur. Hic offert Deo patri, non pecudem aliis quam, sed corpus suum & sanguinem, qua unica crucis hostia Deo in odore uiuificæ fragrantia oblata, sacrificia

legis euacuauit, unicâq; oblatiõe pfectos effecit in perpe-
tuum electos, eternam enĩ redemptionem repperit per san-
guinem proprium remissionem peccatorum. Nouum te-
stamentum confirmatum est, placatus Deus, peccatorũ
amplius non recordabitur filijs testamenti, nam ea prop-
ter filij sanguinem remisit, ubi autem horum est remissio,
non est amplius oblatio pro peccato Hebr. 10. Verum
itaq; holocaustum Christus factus est in cruce, hostia ueræ
expiationis & pro peccato, de peccato condemnans pec-
catum Rom. 8. cuius sanguis emundat nos ab omni pec-
cato, Ipse est hostia pacifica, nam pacem habemus erga
Deum per Christum Rom. 5. Ipse est panis uiuus dans
uitam ueram mundo, & si quæ sunt aliæ sacrificiorum
rationes in Christo perfectissime cernuntur.

Quare in confesso est figuras de sacrificijs pro peccato,
expiationis, pacificationis, in Christo capite imple-
tas per oblationem semel in cruce factam.

Quædam ex sacrificijs etiamnum in corpore Christi
Ecclesia suo modo complentur, ut dum ipsa per Christũ
offert uictimas spirituales. 1. Pet. 2. Se Deo in hostiam
offert. Roma. 12. dum offert זבח התורה uictimam
gratiarũ actionis, & hostiam laudis, dũ benefacit proxi-
mo Heb. 13. dum in omni loco mane & uesperis, imo omni
tempore זבח התורה offert benedicens Dominum, Eccle-
sia enim beneficia à Deo accipit, Ideo gratiarum actionis
hostiam offert, Non autem ipsa se purgat, sed à Christo
purgatur, ad hoc enim Christus datus est nobis, hoc agit

Sacerdotium illud Christi eternum & sanctissimum, ut
copiose docet in Heb. Apostolus, qui de tanto sacerdote
uerba facturus, protinus ab initio Epistole sic de Christo
loquitur per semetipsum purgatione facta peccatorum
strorum consedit in dextera maiestatis in excelsis.
Et per omnes Epistolas fructum huius sacerdotij Christi
& sacrificij dignissime explicat.

Rom. 5. Reconciliati sumus Deo per mortem filij.

Galat. 1. dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut
eriperet & c.

Gal. 3. Christus nos à maledicto legis redemit.

Galat. 4. Christus factus legi obnoxius, ut legi ob-
noxios redimeret.

Ephe. 1. Coloss. 1. Habemus redemptionem per sang-
uinem eius remissionem peccatorum.

Ephe. 5. semetipsum exposuit pro Ecclesia, ut illam
sanctificaret.

Coloss. 1. Reconciliauit nos in corpore carnis sue
per mortem.

Coloss. 2. Deleuit chirographū quod erat contra nos
triumphauit principatus & potestates per semetipsum.

1. Thessaloni. 4. Christus mortuus est pro nobis, ut
simul cum illo uiuamus.

1. Timoth. 2. Dedit semetipsum precium redemptio-
nis pro omnibus.

2. Timo. 1. mortem aboleuit, uitam in lucem produxit.

Tit. 2. Dedit semetipsum pro nobis, ut redimeret.

nos ab omni iniquitate.

Hebræ. 2. Per gratiam Dei pro omnibus gustavit mortem. Aboleuit eum qui mortis habebat imperium, liberos reddidit metu mortis obnoxios.

Heb. 5. Ex his quæ passus est obedientiam didicit, & perfectus redditus est, omnibus sibi obedientibus causa salutis æternæ fuit.

Hebræ. 10. per oblationem corporis Christi semel peractam sanctificati sumus.

Habita igitur figurarum de sacrificijs impletione, & fructu unici sacrificij uere sanctificantis, et Deo hominẽ iungentis presente, Restat meritorum eius distributio, Quò igitur fructus mortis Dñicæ ad nos dimanat?

Hic scindimur in contraria dogmata.

Nos in fide per uerbum Dei & sacramenta à Deo instituta, participes fieri electos meritorum & fructuum dominicæ passionis docemus. Quemadmodum in eadem ad Heb. epistola Paulus docet, Omnibus (inquit) qui sibi obedierunt Christus fuit causa salutis æternæ. En qui obediuunt Christo, habent autorem æternæ salutis Christum, participant fructum mortis Christi, ab æterna morte liberantur. Quomodo autem Christo obeditur? quando respiscimus & credimus Euangelio, Mar. 1. Iohan. 3. Qui credit in Christum non perit, sed habet uitam æternam. Credentibus igitur merita Christi applicantur per fidem, cum enim a spiritu sancto illuminantur ut credant Euangelio Iesu Christi,

mox filij Dei sunt, eoque omnium bonorum in Christo heredes, sicut uniuersa testatur scriptura.

Vos qui à pontifice statis, etsi admittatis, sacrificia legis in uictima Christi in cruce esse euacuata, nihilominus tamen quasi non plene sit satisfactum pro peccatis, nec completa expiatio in opere Christi, ex Missa non tantum memoriale sacrificij expiationis facitis, sed etiam sacrificium uerum pro peccatis quotidianum, quod ueniale & mortale peccatum sumentium, & eorum pro quibus offertur, tollat, quantum ad reatum, culpam & poenam, haec enim sunt dogmata uestra. Sacrificium Missae operatur peccati expiationem, pacis stabilitatem, cordis cum Deo unionem et gratiarum actionem, nam representatur oblatio passionis Christi tota actione gestuum, uerborum, rituum & uestrius huiusmodi actionem representationis applicantur Ecclesiae, fructus & merita passionis, ut sacramentum Eucharistiae non solum sit memoriale passionis Christi, sed etiam munus Deo acceptissimum, quo Deum placamus super offensis, Ex his dogmatibus intelligimus, non tam pro accepta remissione peccatorum uos agere gratias, quam offerre iamprimum pro emerenda peccatorum uenia, et hac noua oblatione docetis fieri participationem meritorum uel applicationem, ubi tamen Christus non offert, quia consummauit opus redemptionis in cruce, sed propter opus oblationis uestrae remissionem peccatorum & pacem conscientiae in Missa statuitis.

Gab. lecti.
85. in ca.
no. lit. L.

Nos in coena sacrificiū libenter admittimus, sed gra-
narum actionis, laudis, contriti cordis, ubi Ecclesia unico
Christi sacrificio incorporata offertur, sed non pro pec-
catis tollendis.

Cum itaq; ex nullis figurarum legalium inuolucris,
prophetarum uaticinijs aut apertis noui Testamenti locis
colligi possit, Missam uestram esse quotidianum pro pec-
catis sacrificium, hisq; utriusq; Testamenti scripturis Ec-
clesia Christi in rebus fidei contenta sit, nec ullum fidei ar-
ticulum sciens et uolens recipiat, nisi scripturae sanctae au-
toritate firmatum, Consequitur non licere nobis, ut uestrū
de Missali sacrificio dogma tanq̄ fidei articulum recipia-
mus, solōq; Ecclesiae titulo commoueri nos paciamur aut
longa consuetudine, sic monente Sancto Cypriano, Con-
suetudo sine ueritate, uetustas erroris est, propter quod
relicto errore sequamur ueritatem, scientes quia & apud
Esdram ueritas uicit, si ad diuinæ traditionis caput & or-
iginem reuertamur, cessat error humanus, quod nunc
facere oportet Dei sacerdotes precepta diuina seruantes,
ut in aliquo si nutauerit & uacillauerit ueritas, ad origi-
nem dominicam & Euangelicam & apostolicam tradi-
tionem reuertamur, et inde surgat actus nostri ratio, un-
de & ordo & origo surrexit. Recte enim dixit Tertullius
anus, Quodcumq; aduersus ueritatem sapit, hoc erit hæ-
resis, etiam uetus consuetudo. Atq; ita sentientes non
contemnimus matrem Ecclesiam, sed summa ueneratio-
ne prosequimur, docentes eam non posse aut debere cuius

uslibet dogmatis autorem censeri, cum uenerabunda à so-
lo Christi ore, hoc est uerbo Dei pendeat, Iohan. 1. o.
Minus certe honorifice de Ecclesia sentiunt, imò in ma-
trem iniurij sunt, qui ei quiduis audent adscribere.

Hic Ecce doctissime, per sanctissimam illam Chris-
ti hostiam, ob cuius uim manifestandam ambo nunc scri-
bimus, te obsecro & obtestor, ne protinus obdurata
malicia fieri iudices, cum non patimur nouam ali-
quam hostiam satisfactoriam quotidie offerendam in
Ecclesia, ad applicanda Christi merita necessariam
statui, summa certe & plane necessaria Scriptura
diuinitus inspirata ueneratione sic sentimus, nam scrip-
turis sanctis credimus sufficientem fidei catholicæ do-
ctrinam tradi. Et constanter cum Constantino Cæ-
sare dicimus, ut est apud Theodoretum in Eccle. hist.
Euangelici libri sunt & Apostolici antiquorumq; pro-
phetarum sanctiones, quæ nos erudiunt quid de sacra
lege sapiamus, Expellentes igitur hostile certamen ex
uerbis diuinitus inspiratis, solutionem questionum merito
percipiamus.

At tu Missale sacrificium recipies, etsi non habeat
expressum scripturæ testimonium, adeo non magnificas
scripturas, imò quorundam iudicio contemnis, nisi non
est contemptus, & palam doces scripturam, autoritatem

accipere ab hominibus, uel à congregatione & precipuos
quosdam fidei articulos à scripturis pretermisſos, ut fili-
um Dei, eſſe patri ὁμοούσιον & in diuinis personam,
Christi item ad inferna descensum ex Scoto tuo lib. 1. dis-
1. q. 1. Ecclesia catholica credit patrem & filium &
spiritum sanctum unius eſſe ſubſtantiae, cæterum tres eſſe
personas, non tamen hunc articulum ſibi ad credendum
abſq; ſcripturis impoſuit, ſed ſolidis ſcripturarum testimo-
nijs habet eſſentiae diuinæ unitatem, & trinitatem per-
ſonarum, quemadmodum Athanaſius, Hilarius, Cyrillus
Augustinus, & reliqui patres olim contra hæreticos lo-
cupleſſime probarunt, neq; unq̄ Ecclesia articulum fi-
dei abſq; ſcripturis conderet. Et Christum ad inferna
deſcendiſſe Cyprianus ex ſcripturis clariffimis oſtendit.
Tu tam neceſſaria creditu, ſcripturis haberi negas, ſed
extra ſcripturas, autoritate Eccleſiæ ad credendum hæc
& alia quædam propoſita ſcribis, quo facilius traditioni-
bus hominum autoritatem concilies. Hinc tibi non
difficile erat, Miſſale ſacrificium credere etiam ſine ſcrip-
turis, obſecro autem mi Ecce, quid cogitabunt fidei ho-
ſtes, ſi audierint ſubſtantialia fidei & plane neceſſaria
creditu ad ſalutem, in ſcripturis ſanctis nõ haberi, ſed eſſe
obmiſſa ab Euangeliftis, cuius erit culpa? Certe à ſpiritu
ſancto inſpirata eſt ſcriptura in quem & hæc culpa
redundabit, quaſi neceſſaria obmiſerit. Memento hic
quàm egre tuleris Anno . 1514. 4. nonas Febru.

cum precellentissimus Ecclesie Doctor Erasmus Rotterod. in Annot. in nouum Testa. Matth. cap. 2. Hieronymum secutus scripsisset Euangelistas testimonia non è libris deprompsisse, sed memoriæ fidentes, esse lapsos, idq; citra falsitatis crimen, & fidei periculum, ut nihilominus scripturæ sacræ constet autoritas. Hic te Christianus zelus sic tum commouerat, ut fidenter scriberes. Audi mi Erasme, arbitraris ne Christianum pacienter laturum Euangelistas in Euāgelij lapsos? si hic uacillat sacræ scripturæ autoritas, quæ pars alia sine suspitiōe erroris erit? absit hoc à spiritus s. & Iesu Christi saluatoris nostri discipulis & fidei nostræ columnis, non humana sapientia institutis, suspicari, sic tu alloquebaris Erasmus, qui tamen non loquebatur de lapsu aliquo periculoso proprio quem statim autoritas totius scripturæ sacræ labefactetur.

Quid de his spiritus s. organis à Deo doctis nunc tu sentis Ecclesiæ? quo abiit tuus ille zelus, qui ferre non poterat, leuem adeo memoriæ lapsum in Euangelistis citra discrimen pietatis & fidei? iam cum deuterofes et Missalis noua oblatio tibi defenduntur, plus audes & palam in locis tuis titu. 4. adstruis articulos illos, de consubstantialitate & persona in diuinis, deq; Christi ad inferos descensu in scripturis non haberi, ut iam lector locorum tuorum cogatur audire, Euangelistas mutilam fidei doctrinam tradidisse, ut qui magnos fidei articulos non docuerint quos tamen ad salutem consequendam, credi oportet. Quæso Ecclesiæ utrum hic tibi uidetur grauius? dicere Es

uangelistas alicubi uoculam aliquam in citandis prophetarum oraculis obmisisse citra doctrine Christiane dispendium? an docere totos quosdam eosq; haud postremo fidei articulos ab Euangelistis obmissos, q; si pietas cogit melius sentire de Euangelistis & scripturis sanctis, utpote eos credendorum doctrinam sanam & absolutam tradidisse, in qua tamen Missale pro peccatis sacrificium nullum legitur, ea qua tu doces ratione, consecrarium est ea qua tu de Missa docuisti, non esse articulos fidei, sed doctrinam humanam, quam nos prouilegio Christiane libertatis citra notam hereseos negligere possumus, imo debemus.

Patrum dictis qua tu libro secundo copiose adduxisti, & ego iam uix summis digitis attigi inter diluendum obiecta, alias respondero, nō enim aspernor prophetias, sed illud Pauli prae oculis habeo εἶτε ὡροφκτεῖον κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, nam quaedam sunt eiusmodi, ut nostram adsertionem, si recte expendantur, non impugnent, nonnulla à scriptura simplicitate alieniora, q̄ ut in his commode interpretandis multum operæ expediat collocare, deniq; si maxime quaedam Patrum scripta sic sonent, ut subscribere sententiae tuae uideantur scriptura tamē sancta nostram sententiam confirmante satis tuti erimus.

Hec q̄ breuissime ad libros tuos iam respondere uisum est, in quibus sic temperaui stilum, ne usq; exiret in

rabiem, ut qui sciam absq; illo rancore stomachi in scrip-
turarum disputatione esse uersandum, quo sacra hec nullo
contagio humanorum adfectuum contaminentur, &
Domino ultionem relinquendam abunde repensuro. Et
quidem hoc unice opto, ut triumphet Euangelica ueritas,
et omnia cedant in gloriam Iesu Christi propiciatorij nos-
tri unici. Nunc restat ut si me docendo hallucinatum et
licubi deprehenderis, amice moneas, non rursus agas cri-
minaliter, quod tamen haud grauatim cōdonauit uel amici-
tiae ueteri uel utilitati causse, tantū presta quod es pol-
licitus, quod dum facis iterum te per omnia sacra obstru-
quo Theologicum supercilium domi relinquas, nam sine
ad hos labores zelus Domini et sincera dilectio Ecclesie
extimulant, & omni cura in hoc unum es intentus, ut
religionem Christianam ab hereticorum incurSIONibus
tuearis, puramq; conserues, modestia zelum immodicū
frēnabis, certe solo contemptu, quo soles nos omnes uelut
ē sublimi despicere, adeo nihil perficies, ut instar impro-
uidi patroni ex optima causse malam potius sis facturus,
non enim fastu, nec eruditione uincuntur heretici, utpote
nec ipsi plane ὀμνοῦσι, sed scripturis, quarum autoritate
te & primitiue Ecclesie exemplo freti, a quibusdam ris-
tibus uestris recessimus, ab Ecclesia Christi seruante Deo
non recessuri in aeternum, fieri autem potest ut alicubi er-
remus iudicio, et si adfectu non erremus, ut tu ueritatem
sine inuidie morsibus docendo, nostram tibi respicientis
am nūc ausis polliceri, si uacillauimus, Obrectando autem
tem nihil minus. Quod si recta monentem non fueris 44

versatus, profecto efficies, ut ad instaurandas res Eccle-
siae tam accisas, omnia potius q̄ piam & alacrem uolun-
tatem defuisse tibi, boni omnes intelligant. Augustae
An. 1527. 22. April.,

FINIS.

Mentem saniozem.

Significauit mihi amici, te librum contra me con-
sarcinasse, et uerius non contra me, sed contra sacer-
dotum Missae sacrificium, multa blasphemia euomuisse.
Quod etsi condoluerim aliquando errori tuo, pro anti-
qua nostra amicitia, qua olim sumus coniunctissimi, &
omnia bona tibi precabar & optabam, & eum multo-
rum etiam indignatione persepe profectus tuos & incre-
menta apud omnes promouebam. At tamen quia malitia
immutauit intellectum tuum, ut nulla mihi sit spes reliqua sa-
lutis tuae, nulla resipiscētia tuae, sed hereticus homo iux-
ta Pauli iussum mihi uitandus es, quia ad mortem peccasti, non
est pro te orandum. Perge igitur, quia ita malignitati tuae uisus
est, et Missae sacrae et preceptorē impugnare, expieris oīa
preceptoris tui acrimonia in ueritate asserenda, urbi et or-
bi notum fiat, qua iniquitate et uirulentia Reseph uos ter pi-
oros hereticos exagitet, atque uictrix ueritas speciosos tan-
dem agat triumphos. Vnum pro amoneo, exemplar corruptius ex-
ijt pro alio unde multa in eo desidero, que suspicor uel a sci-
olo uel a maluculo imutata, nec exemplar scriptum ad manus

babeo, ideo nolite miscere contentioni uerborum, q̄ facere
assoletis, paterer te tradi in interitum carnis, ut
spiritus saluus fieret, q̄ Ba'dasari olim meo precatus
sum, sed timeo q̄ corpus q̄ animam eius unā interijisse
eternis cruciatibus. Ingo!ostadij. XXI. Martij. 1528.

Io. Eccius tam bene ad fidem
tuendam animatus q̄ tu in
pugnandum,

Vrbano. R.

Fidem per charitatem operantem.

Non erat opus, ut me amici tui anteuorterent, hac parte nimium officiosi, ut qui te ante tempus exasperent, in negotio tibi narrando forsitan minus fidi- Nonne cum tibi colloquebar Auguste, hæc abs te impe- travi, ut citra uirulentiam te responsurum obiectis meis promitteres, si qua haberem contra tuum de Missa li- bellum? Iam quasi ex insidijs te adoriar, anteq̃ quid à me scriptum sit, uideris, bellum indicis, cum nulla maledi- cendi libidine, sed te hortante scripserim, idq; modestissi- me, cum libellum tribus aut ad summum .4. amiculis le- gendum exhibuerim, eo interim consilio, ut quicquid id est quod confeceram, in spongiam incumberet, præsagi- ebat enim iam ante mens, quâ fronte esses libellum inno- centem excepturus, nempe fastu Moabitico plena & cõ- uitijs acerbissimis, q̃ si me ad scribendum animus male affectus & omnia sinistre interpretandi impulisset, ante annum prodixsem, quando contumeliarum in me tuarum uulnus à recenti plaga etiamnum hiaret, iam multa dies dolorem penitus ademit. Ceterum & gratias tibi ago nũc & Domino pro hoc fido amore agam semper, quo tant heretici uicem aliquando doluisti, Nam & hodie quoties Eccij mentio incidit, Ingenue fateor, neminẽ in orbe uniu- uerso esse, qui mihi ob eruditionem & ingenium fuerit unq̃ charior & uenerabilior, Quantum enim faueris stu- dijs meis, q̃ deniq; tu mihi fueris in delitijs, testatur Gym-

R.

nasium Friburgense, ubi quondam impatientissimo amore
re erga Eccium preceptorem, patres ac moderatores tam
præclaræ Achademæ aculeato carmine in me sic cõcitavi,
ut excommunicatus multis diebus propter Eccium, etiam
meo iudicio diaboli mancipium fuerim, Mox Ingolstadtis
veni solo tui amore illectus, ibi cum satis amara mihi
cum tristi pauperie aliquandiu pugna esset, tu apud iurum
litteris & genere eximie nobile, & erga me beneficentissimo
Leonh. Ecc ab Volffs Ecc, tantum effecisti, ut Or
ratorie publicitus docendæ præfectus, aliquo etiam nume
ro haberer, ut beneficiorum haud quaquã immemor pro te
sim Dominum semper oraturus, quãvis tu de mea respicere
tia haud secus atq; Arii cuiusdã plane desperaueris, Nã
malitia, te iudice, immutauit intellectum meum, Audacter
nimium Ecc, sed hominis iudicium audio, & Christi tribus
nal expecto, Vitabis me ut hereticum, at uide ne & scri
pturas uites quibus nitior, quod inopis consiliũ si spreueris,
non ages tam tuto quã tibi polliceris, multis ad hoc pernicio
sissime blandientibus, Ad mortem peccasse Urbanũ certo
definis, neque pro me porro orandum existimas. O infelis
cem Urbanum si Eccij calculo cœlum datur & negatur,
Qui hereticum uitandum esse docuit, idem erudire obfiste
ntes iubet, si quando det illis Deus pœnitentiam ad ag
noscentiam ueritatẽ ut respiscant è diaboli laqueo, Ad
mortem uero peccat qui Christum negat, in eaq; impietate
te perdurat, reijcit autem Christum, qui neque suorum pec
catorum pœnitentia tangitur, neque misericordis Dei per

Christum promissa & exhibita, gaudet, Talem me esse,
esi peccator sim, non conuicisti, Christo enim nitor ut cū
q; misera ouicula, hoc autē quisquis fudit, confundi nō po-
test, ne à portis quidem inferorum, homo uidet faciem, at
Deus iuxta hominis intuitum non iudicat, si conuictū dix-
issem in spiritum sanctum, recte iudicares, me eterno iu-
dicio obnoxium, cum autem ueritatem agnitam non im-
pugnarem unq̄ pertinaciter, non erat tā temere spes om-
nis de cōuertendo Urbano abijcienda, Porro simulac me
uelut totius Ecclesie suffragijs honestatum hereticum p-
clamaſti, impietati scilicet me calcar addis, Perge (inquis)
quia ita malignitati tue uisum est. Obsecro præceptor, que
tanta est uel in Stoico ἄτοξθία, quam hac tua acerbitate
non commoueas? Sacra Missæ non impugno, sed Missæ
abusus, Et ostendo que mihi contra hæc sacra pugnare
uideantur, que si minus pugnant, Tuū erat monere, præ-
sertim cum id coram p-miseris, & anteq̄ libellum uidisti,
Urbanum pronūtas hereticū, ubi hic animus præceptor-
re dignus? Ego nulla liuoris fella in te euomo, sed candi-
de cōmonstro qd me impediatur, ne statim Eccij de Missa
sententiam amplectar, meliora amplexurus si docebor,
Et tu protinus iudicem agis incognita causa. Minaris au-
tem me experturum præceptoris acrimoniam in adseren-
da ueritate, Nondum in ueritate docenda, de Missæ offi-
cio præceptorem præstitisti, quemadmodum pollicebare,
& iam minaris acrimoniam, quasi Christianus metuat a-
crimoniam maledictorum, dum ueritatem querit, nullis

acrimoniae tuae quanta quanta fuerit, tonitruis à uero deterr
rebor. At uera si docueris absq; acrimonia, cupidissime tua
omnia suscipiam, Tandem urbi & orbi notū fore scribis,
qua iniquitate & uirulentia Reseph nos ter periueros hē
reticos exagitet, Talibus enim titulis nos exornas, Quam
urbem Ecce intelligis? Si Romam, quae gloria fuerit me
dicabatur, iam nihil minus, Si Augustam, haec iam pridem
& Eccium, nouit & Urbanum. Quam festiuum autem
& nobis Reseph tam facis familiarem, Tu si à Ⲛⲟⲩ ni
hil unq; passus es, age primus in nos lapides proiice. Nā
subolet nonnihil quid uelis, urit enim te matrimoniu non
strum, quod & tibi multo foret honestius, q̄ hoc quod ex
cusabile tibi suadet idem ille Ⲛⲟⲩ qui Euam putatur uer
suta sua decepisse, quae si uiribus integris non resistit ma
lesuadenti, sed à simplicitate primae uae rectitudinis corrip
pi sensus passa est, q̄to id facilius tibi contigerit, tanto iam
cōcupiscentiae malo non minus q̄ alij sunt, obnoxio? Per
iueros nos scribis quidē, at probare nunq; potes, Et nos iam
pridem propter nomen Christi male audire didicimus,
gaudentes interim q; haec non patimur propter scelera
sed honorabiles nuptias, nobis liberat decreto Spiritus san
cti, prohibitas tantum à spiritibus impostoribus. In calce
præmones, ne male correcti exemplaris mendas infecter,
& uerborum contentioni studeam, addisq; nos hoc so
lere facere, adeo non potes non honorifice de te sentire ue
biq; de nobis pess. me. At ego non institui contendere cum

Eccio, ut elegantius scribat aut elaboratius, sed uter magis pie, de rebus non uerbis mihi certamen est, in hoc uero labor omnis mihi impenditur. Baltassarem coram uehementissime hortabar, ne sic, ut coepit, pergeret, uerum ille monitorem contempsit, at suum iudicium portabit. Ego nihil tale uel molitus sum hactenus, uel moliar unquam, nisi Christus, quod absit, me deseruerit, sed meliora spero. Tu uero penitus me despicias, non sic à me despectus, mihiq; tantopere despecto & deplorato minaris pugnam, sed Dominus libet inuicti & gloriosi disputatoris minas & acrimoniam timeo, neminem item prouocabo, at prouocatus, quæ uera sunt, inexpugnabili constantia tuebor usq; ad mortem, Dominum precor ne nos sinat rapi adfectibus carnis, nam si ijs laxare habenas uetus homo permitteretur, nescio quo tandem prorumperet. At satis conuiciorum tum ore tum libellis tuis omnibus in Urbanum etaculatus es, paratus posthac obsecro. Theologo enim indecorum est, acrimonias minitari, hoc est plaustra conuiciorum. Equidem blasphemias omnino nullas contra ueram Missam, ut tu præiudicas euomui, at si erro, emenda, nam nullis mundi præsidij cinctus scribo de religione Christiana, quod tu de te prædicare non audes. Si uera loquor, cohibe impetum iuditij tui præcipitis, Scio enim me non carnali sapientia, dolo aut impostura, annos iam aliquot Augustanæ Ecclesiæ prædicasse Euangelium, Tu secus omnia interpretaris, præcor autem te per Christum ne iudices ante tempus donec

1586750

1529827

uenerit Dominus, qui & illustraturus est ocella tene-
brarum, & patefaciet consilia cordium, & tunc laus er-
rit unicuique à Deo, Augustæ. 24. Martij, Anno

1528.

Vrbanus Rhegius tam be-
ne animatus ad tuendam ue-
ritatē, sine huius seculi præ-
sidijs, ac tu in magnificentia
& potentia mundi,

Ioanni Eccio Theologo.

EXCVDEBATVR AV

gustæ per Heinricum Stainer,

Mense Feb. XVI. Anno

M. D. XXIX.

כבוד עתותי

τύχη ευρωσός

1771

1771